Zdenko Kuzmić
Vladko Lozić

MAJSTORI HRVATSKE FOTOGRAFIJE

Zdenko Kuzmić – Vladko Lozić

MAJSTORI HRVATSKE FOTOGRAFIJE

Zagreb, 2005.

MAJSTORI HRVATSKE FOTOGRAFIJE

Izbor iz Zbirke hrvatske fotografije
Fotokluba Zagreb

Copyright: Zdenko Kuzmić & Vladko Lozić / **Majstori hrvatske fotografije**

Nakladnik
Fotoklub Zagreb

Za nakladnika
Vinko Šebrek

Recenzenti
Želimir Koščević
Mario Lenković

Izdavanje omogućili

Grafički dizajn
Branko Vujanović
Studio Anker

Lektura
Saša Vagner

Tisak

Naklada

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

ČAROLIJA SLIKE

Prošlo je već trideset i pet godina kako je, na inicijativu tadašnjeg tajnika Vladka Lozića, osnovana Zbirka fotografija članova Fotokluba Zagreb. Za Zbirku je posebno važan način prikupljanja građe, koji ni u jednom trenutku nije bio podvrgnut kriteriju reprezentativnosti. Stoga ovdje nije riječ o subjektivnom stajalištu po kojem bi se mjerila za njezino vrednovanje svela na instituciju pojedinca - prezentnost kao osnovno mjerilo izgubila je godinama njegovan status, a množina građe odredit će u budućnosti parametre za njezin udio unutar zajedništva koje često nazivamo »priznatim kulturnim vrijednostima«. Ali, bogatstvo Zbirke nije samo u količini prikupljene građe, a i imenima autora, nego u kvaliteti cilja. Pretvaranje, dakle, građe u efikasno sredstvo osvješćivanja određenih pojava i njihovu objektivnu valorizaciju. Kako se Zbirka ne bi pretvorila u zatvoreni sustav sam sebi svrhom, Fotoklub Zagreb - njezin zakonski upravitelj i imalac (Zbirka je zaštićena kao spomenik kulture) odlučio se za složeniju funkciju interpretatora vremena unutar kojeg su autori stvarali svoja djela, a time i povijest zagrebačke i hrvatske fotografije.

Sa zahvalnošću danas gledamo na trud osnivača Zbirke, kao i na trud samih autora, bez čijega razumijevanja iskazana činom darivanja Zbirka danas ne bi postojala. Ona je temelj budućeg muzeja naše fotografije, mjesta koje će ovaj kapital pretvoriti u nove vrijednosti, potvrditi joj funkciju i izvan sadašnjih okvira.

Recimo još da se vitalnost Zbirke očituje i u njezinu stalnu popunjavanju fotografijama autora iz naše fotografske svakodnevice, njezina je uloga trajna, mjestom je stalnog prikupljanja, zaštite, obrade i prezentacije fotografskih vrijednosti naše sredine.

Gostujući u »Vijencu« časopisu za znanost, umjetnost i kulturu Matice hrvatske, tijekom niza godina, te objedinivši to ponovno na jednom mjestu, u ovoj fotomonografiji predstavljamo našoj javnosti na najljepši mogući način majstore fotografije iz ove Zbirke.

Zdenko Kuzmić

KAKO JE NASTALA OVA KNJIGA

U mnogim zemljama svijeta postoje muzeji fotografije kao specijalizirane muzejske ustanove. U našoj zemlji takav muzej ne postoji. Bio je, doduše, jedan pokušaj, prije Drugoga svjetskog rata da se pri (današnjem) Muzeju za umjetnost i obrt osnuje fotografski muzej, no nažalost to nije trajno realizirano. Premda u nas dakle ne postoji takva specijalizirana muzejska kuća, činjenica je da se na raznim mjestima skupljaju i čuvaju fotografije. Mnoge takve, uvjetno rečeno, privatne zbirke prerastaju u sjajne kolekcije o kojima bi bilo nužno na nacionalnoj razini povesti računa više i drukčije nego do sada.

Želio bih upoznati najširi krug čitatelja s jednim takvim događajem, koji se zbio u Fotoklubu Zagreb prije trideset i pet godina. Riječ je o nastanku Zbirke hrvatske fotografije u tom klubu i njezinoj ulozi koju će odigrati u hrvatskoj fotografiji.

Šezdesetih godina nekoliko tragičnih događaja utjecalo je i imalo neočekivane posljedice na tijek događaja u Fotoklubu Zagreb.

Godine 1961. iznenada je u tridesetoj godini preminuo vrlo daroviti autor, Georg-Žorž Srkulj. Samo godinu nakon toga, 1962, u prometnoj nesreći tragično je poginuo Oto Hohnjec u 42. godini. Smrt je 1967. (rak grla) pokosila i Marijana Szaba, jednog od najistaknutijih predstavnika predratne zagrebačke fotografske škole. Tragične smrti članova Kluba, kao i smrti ostalih poznatih fotografa izvan Zagreba, ostavile su tih godina dubok trag u Klubu, o čemu će dalje biti riječi.

U drugoj polovici šezdesetih Fotosavez Jugoslavije započinje s tiskanjem fotomonografija, kao godišnje nagrade za životno djelo najuglednijim jugoslavenskim fotografima.

Prva takva fotomonografija tiskana je 1967. s radovima najpoznatijega hrvatskog, ali u to doba i jugoslavenskog autora Toše Dabca. Predgovor i izbor radova obavio je tom prigodom Oto Bihalji-Merim.

Druga fotomonografija iz 1968. sadržavala je radove Petera Kocjančića, uglednog slovenskog autora iz Ljubljane, uz predgovor Franca Stelea i izbor radova Ive Frelicha, Janeza Marenčića i Mladena Grčevića.

Treća po redu fotomonografija, iz 1969, sadržala je radove Branibora Debeljkovića, najpoznatijega srpskog autora iz Beograda, uz predgovor Zorana Markeša.

Zanimljivo je napomenuti da je Branibor Debeljković, prije Drugoga svjetskog rata započeo fotografsku karijeru kao član Fotokluba Zagreb, što je on u mnogim prigodama naglašavao.

Obuhvativši tako po republičkom i nacionalnom ključu, u rasponu od 1967. do 1969, tri izrazita predstavnika hrvatske, slovenske i srpske fotografije, dolazi do stanovita zastoja i dileme oko daljega slijeda dobitnika nagrade. Fotoklub Zagreb pokreće stoga svoju inicijativu da se sljedeća fotomonografija Fotosaveza Jugoslavije dodijeli kolektivno i posmrtno većem broju poznatih autora. Takav prijedlog u tom je trenutku zadovoljio interese svih te je na razini Saveza prihvaćen.

Fotoklub Zagreb preuzima tada kao obvezu prikupiti potrebne fotografije te organizirati izbor radova za fotomonografiju od Josipa Bosnara, Toše Dabca (koji je upravo te 1970. iznenada preminuo od infarkta), Ota Hohnjeca, Uroša Krstanovića, Aleksandra Nagya, Ive Piškulića, Stevana Sekelja, Slavka Smoleja, Georga Srkulja, Marijana Szaboa i Ivana Zuppe.

Zadaća se uskoro pokazala iznimno teškom, daleko težom nego što se to u početku očekivalo. U tom trenutku u Fotoklubu Zagreb nije se našlo fotografija od Szaba, Hohnjeca, Srkulja, Zuppe i ostalih. Klub je tada doživio mnogo neugodnosti (tj. njegovi tajnik i predsjednik) prigodom posjeta rodbini umrlih u svrhu prikupljanja njihovih radova.

Napokon je ipak prikupljeno dovoljno građe pa su u prostorijama Fotokluba Zagreb izabrani radovi za posmrtnu fotomonografiju, potkraj godine 1970. U tom trenutku pojavljuje se opet neočekivano kao problem i pisanje teksta uvodnika. Mnogi su autori pristojno odbili pisanje takva teksta pa se njega napokon prihvatio Stojan Dimitrijević. Oko tog teksta bilo je poslije mnogo burne polemike. Posmrtna je fotomonografija izišla iz tiska 1971.

Zašto to na ovom mjestu spominjemo?

Zbog svega navedenoga, kao tadašnji tajnik Fotokluba Zagreb, godine 1970. pristupio sam organiziranom prikupljanju fotografija članova Kluba i stvaranju fotografske zbirke.

Prevladavajući razne poteškoće ta je zbirka tijekom vremena stalno rasla, tako da se već 1978. iz njezina fundusa s lakoćom mogao učiniti izbor radova za almanah Zagrebačka fotografija. Zbirka je poslije poslužila i u godini 1983. za postavljanje retrospektivne izložbe hrvatske amaterske fotografije te tiskanje prigodnoga kataloga. Tom prigodom materijalne poteškoće nisu dopustile da se umjesto skromna tiska reprezentativan katalog.

Prikupljanje radova za Zbirku započeo sam najprije s radovima autora iz Kluba. No taj proces, započet u Klubu, postupno se širi na područje cijele Hrvatske. Tako je zapravo proces stvaranja klupske zbirke u Fotoklubu Zagreb logikom događanja prerastao u proces stvaranja Zbirke hrvatske fotografije. Kada gledamo iz današnje perspektive, može se zaključiti da je Zbirka neprestano rasla. Kako je Zbirka rasla, tijekom vremena pojavljivali su se razni problemi, primjerice pitanje prostorije, ambalaže, evidentiranja fotografija, zaštita i sl. Već godine 1985. počinje se razmišljati o reguliranju statusa Zbirke.

Da bi se regulirao formalnopravni status Zbirke, 1990. registrirana je kod tadašnjeg Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu (Rješenje o preventivnoj zaštiti, ur. br. 380-19-03-90-2/ISŠ/BS, klasa: UP/I-612-08/90-01/195). Iste godine osnovana je knjiga inventara, u koju se od tada sustavno bilježe autori i njihove fotografije. Danas Zbirka ima pravilnik, stručni savjet i voditelja.

U Zbirci se danas nalazi više od šest tisuća fotografija od više od tristo autora. Pritom posebno ističem da su mnoge zbirke ujedno unikatne, jedini trag preminulih autora, što još više uvećava vrijednost Zbirke.

Godine 1993. u organizaciji Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu održana je velika izložba fotografije pod naslovom Hrvatska fotografija od 1950. do danas.

Sljedeće 1994. u organizaciji Muzeja za umjetnost i obrt održana je izložba fotografije pod naslovom Fotografija u Hrvatskoj: 1848-1951.

Za obje izložbe iskorištene su, između ostalog, i fotografije iz fundusa Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb.

Godine 1999. Hrvatski fotosavez u povodu šezdesete obljetnice postojanja održava izložbu fotografije u Umjetničkom paviljonu pod naslovom Panorama, Hrvatski fotosavez 1939-1999. I tom prigodom više od polovice svih izloženih fotografija bilo je iz fundusa Zbirke hrvatske fotografije.

Godine 2000. u Mariboru, u fotografskoj galeriji STOLP, održana je velika retrospektivna izložba (61 autor sa 118 fotografija) fotografije Fotokluba Zagreb iz šezdesetih i sedamdesetih godina. Naime, uputivši poziv za održavanjem takve izložbe, slovenski kolege iz Fotokluba Maribor smatrali da su upravo te godine bile veliko drugo i zlatno doba Fotokluba Zagreb i hrvatske fotografije općenito, pa je na njihovo traženje i pripremljena navedena izložba. I tom prigodom iskorištene su fotografije iz Zbirke.

Godine 2004, za izložbu Židovi fotografi, održanu u Gliptoteci HAZU u Zagrebu u organizaciji Židovske općine Zagreb, između ostalih, pozajmljeni su i radovi iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb.

Iste godine u organizaciji HDLU u Domu hrvatskih likovnih umjetnika u Zagrebu održana je velika izložba Pedesete godine u hrvatskoj umjetnosti. Gotovo sve fotografije iz pedesetih godina, koje su tu bile izložene, potječu iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb.

Svi navedeni primjeri već danas potvrđuju i ukazuju na to da je Zbirka hrvatske fotografije osnovana prije trideset pet godina u Fotoklubu Zagreb opravdala postojanje i da je već danas nezaobilazan čimbenik u povijesti hrvatske fotografije, pa se tako prema njoj treba i odnositi.

Iz svega iznesenoga, upravo kao školski primjer, vidljivo je kako je niz slučajnih događaja u nekoj amaterskoj sredini imao za posljedicu stvaranje i razvoj iznimne kulturne vrijednosti. No, navedeni primjer govori rječito i o žilavosti fotoamaterizma kao svjetskoga pokreta vrhunskih dostignuća, jer se samo u takvim sredinama mogu formirati i nastati, na opisani način, takve zbirke.

Neprestana potreba za fotografijama iz fundusa Zbirke hrvatske fotografije pri Fotoklubu Zagreb te svijest o njezinoj velikoj vrijednosti za izučavanje povijesti hrvatske umjetničke fotografije naveli su moga prijatelja Zdenka Kuzmića i mene da 2000. stupimo u kontakt s Mladenom Kuzmanovićem, glavnim i odgovornim urednikom "Vijenca", novina za književnost, umjetnost i znanost Matice hrvatske s prijedlogom

da u "Vijencu" započnemo s objavljivanjem autora i njihovih radova iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb. Moram posebno istaknuti da je profesor Kuzmanović naš prijedlog odmah s oduševljenjem prihvatio. Tako je zahvaljujući širini pristupa toga iznimnog čovjeka u "Vijencu" započeta realizacija projekta Iz Zbirke hrvatske fotografije Fotokluba Zagreb, koji se od broja do broja realizira sve do danas.

No, već na samu početku ostvarivanja toga projekta imali smo na umu i drugi, veći i trajniji projekt – tiskanje ove reprezentativne fotomonografije.

Zbog toga smo već od prve reportaže zamolili u tvrtki Kolumna, gdje se obavljala tehnička priprema za tisak "Vijenca" da sve donesene fotografije skeniraju u omjeru 1:1 i spremaju ih u digitalnom mediju za kasniju uporabu, što je i učinjeno. Zahvaljujući tomu u Kolumni su se na jednom mjestu sakupili svi digitalnin zapisi skeniranih fotografija i praktički bili priređeni za ovu knjigu.

Dalji rad na tiskanju ove knjige bio je dug i mukotrpan. Poseban se problem pojavio pri prikupljanju novca za njezino tiskanje, gdje smo na mnogo mijesta nailazili na zid nerazumijevanja.

Od sama početka, već prigodom realizacije projekta u "Vijencu", kao velika poteškoća pokazalo se prikupljanje podataka za pisanje biografija umrlih autora. Do podataka je bilo iznimno teško doći. Često, osim istraživanja po starim novinama i katalozima, jedini je način prikupljanja dragocjenih podataka bio telefoniranje prema popisu za neko prezime iz telefonskog imenika uz objašnjavanje tko sam i što trebam, pri čemu sam doživio nerijetko velike neugodnosti. Zbog svega toga ni uz najveći trud za nekoliko autora nije bilo moguće napisati biografije.

Autori u ovoj knjizi, uz neke iznimke, poredani su onako kako su bili objavljivani u "Vijencu", što približno odgovara vremenu kada su se pojavili u hrvatskoj fotografiji.

Vladko Lozić

PRIČE IZ TAMNE KOMORE

Jedne subote u travnju 1839. donijet će "Danica ilirska" vijest o nečemu što će promijeniti sliku svijeta. Pod naslovom Najznatnije otkritje našeg vremena saznajemo kako je Daguerre "uspio u tamnoj komori na papiru uz pomoć mnogih kemijskih pokušaja i svjetlosti održati sliku". Točno 7. siječnja 1839. izviještena je Akademija znanosti u Parizu o tome izvanrednom otkriću.

Iste godine dogodit će se nešto posve čudesno. Naime, Zagreb ostvaruje prvi kontakt s dagerotipijom izravno preko Pariza. Prema Kukuljevićevu podatku slikar i dagerotipist N. Novaković boravio je u Parizu iste godine kada je pronalazak objavljen. Po povratku u Zagreb snimio je nekoliko dagerotipija zagrebačke okolice. Sličan podatak o Novakoviću (bez punog imena) donio je peštanski tjednik "Der Spiegel" 25. siječnja 1840, navodeći kako je neki poslovni čovjek imenom Novaković snimio nekoliko fotografija Zagreba nakon što se vratio iz Pariza, gdje je primio poduku od sama Daguerra. Nažalost, od toga našeg prvog dagerotipista, čija je rana pojava u Zagrebu za nas toliko važna, nije ostao sačuvan ni jedan snimak.

I tako, s pojavom dagerotipije, započela je prava revolucija u području vizualnoga. Kao što smo vidjeli, njezina je buduća uloga u Zagrebu uočena već 1839. godine. Prvoga stalnog fotografa Zagreb dobiva 1856. Bio je to Franjo Pomer, doseljenik iz Danske. Nakon njega pojavit će se niz vrsnih fotografa, a s njima će se otvoriti i mnoštvo atelijera u svim većim gradovima u Hrvatskoj. Ipak, u ranim danima naše fotografije treba osobito istaknuti tri majstora – Pommera, Hühna i Standla. Njihove najranije snimke prvi su autentični dokumenti o izgledu i životu naših gradova u to doba.

One su i dokumenti koji nam pomažu da shvatimo prilike u kojima su živjeli, da prepoznamo želje i interese stanovnika, a time osjetimo i sav trud koji su ugradili u kulturni razvitak. Snagom fotografskog izražaja ukazali su na vrijednosti koje sagledane s kulturno-povijesnog aspekta prelaze lokalne okvire, uklapajući nas i na tom području u široki europski krug. Svojim su radom postavili temelje na kojima će se razvijati fotografska umjetnost sve do kraja stoljeća – do pojave prvih fotoamatera.

Fotoamaterizam se, u drugoj polovici devetnaestog stoljeća, javlja kao pokret čija su nastojanja usmjerena prema kreativnoj fotografiji u odnosu na profesionalne fotografe koji u svom radu i dalje njeguju klasične obrtničke načine. U tom će kontekstu doći do nastanka fotoklubova kao udruženja s izrazito umjetničkim ciljevima.

Već 1892. osnovan je u Zagrebu, a u okviru Društva za umjetnost i umjetni obrt, prvi fotoklub, prva fotoamaterska organizacija na Balkanu. Tridesetak zagrebačkih amatera prihvatilo se tada zadaće da putem fotografije "šire općinstvo upoznaju s prirodnim i umjetničkim ljepotama svoje domovine". Naš prvi fotoklub nastao je samo godinu nakon održavanja prve bečke izložbe umjetničke fotografije, a koja se i službeno uzima kao početak fotoamaterskoga pokreta u svijetu.

Pred javost naši su fotoamateri prvi put izašli 1894, kada su uz kipare i slikare izlagali na Hrvatskoj narodnoj umjetničkoj izložbi u Zagrebu. Prve međunarodne izložbe fotografije Klub će organizirati 1910. i 1913. u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu.

Od toga vremena do danas prošlo je Zagrebom, ali i diljem Hrvatske, mnoštvo fotografa kojih su nastojanja ostavila vidljive tragove i utjecala na dalji razvoj fotografske umjetnosti i izvan naših granica.

Izbijanjem Prvoga svjetskog rata prekinuta su nastojanja zagrebačkih fotoamatera te se tek 1922. ponovno oživio i aktivirao fotoamaterski pokret, ponajprije u Zagrebu. Obnovljeno je društvo pod imenom Fotoklub Zagreb, kojemu je osnovna zadaća bila opet stvarati one vrijednosti koje je zaustavio rat. Klub u tim poratnim godinama praktički životari, financijski vrlo skromno proživljava svoje dane.

Godine 1911. osnovan je i Fotoklub Split, koji nažalost odmah nakon Prvoga svjetskog rata prestaje postojati.

Ako izuzmemo Fotoklub Zagreb, i nekoliko klubova koji će se u tim danima osnovati, velik broj fotoamatera u razdoblju između dva rata zadovoljava svoje potrebe okupljanjem oko planinarskih društava obrađujući prirodne ljepote Hrvatske. Usporedno s njima pojavljuju se fotoamateri,

napose u Zagrebu, s izraženim interesom prema socijalno angažiranoj fotografiji, potaknutoj umjetničkom ideologijom skupine Zemlja.

U prvoj polovici tridesetih godina prošloga stoljeća umjetnički je u nas najzrelija skupina socijalno orijentiranih fotografa, koju predvode i svojim kvalitetama određuju Vladimir Horvat, Ignjat Habermüller, Otokar Hrazdira, Tošo Dabac, Ljubo Vidmajer, Branko Kojić, Milan Fizi, Oskar Grünwald, Richard Fuchs i Marijan Szabo. Javljaju se u doba najdublje ekonomske krize, koja je zahvatila i svom se snagom obrušila na sve privredne grane. Ali vrijeme je to i fotografa, koji će se okrenuti i prema manje lijepim pojavama i problemima svoje okoline, prema sirotinji i svemu što je vezano uz život ljudi iz najnižih društvenih slojeva, otkrivajući ih kao posve angažirane stvaratelje osjetljive na društvene probleme i vrijeme u kojem žive. Njihova djela na najbolji način govore, svjedoče i dokumentiraju postojeća društvena stanja svoga doba, stvarajući posve nove vrijednosti i odnose u našoj fotografiji. Njihovo okružje činili su vodeći zagrebački fotoamateri, zaslugom kojih naša fotografija ulazi u novo i po svemu sjajno razdoblje.

Reorganizacija Fotokluba Zagreb 1933. označava početak nove i vrlo bogate aktivnosti. Svojim sudjelovanjem na gotovo svim važnijim izložbama u zemlji i svijetu afirmiraju zagrebački fotoamateri ne samo sebe kao vrijedne stvaraoce nego napose i našu fotografiju svrstavaju u sâm vrh svjetskih događanja. Nastupa zlatno doba zagrebačke fotografije, doba u kojem će se iskristalizirati uporni rad, nizat će se nagrade i priznanja, formirat će se zajednički stil, koji je u to doba i u svijetu priznat kao zagrebačka škola fotografije.

Zahvaljujući lucidnosti i osobnoj kulturi Augusta Frajtića ostvarila je zagrebačka i hrvatska fotografija svoje najsjajnije rezultate. Svoja razmišljanja iz 1932. vrlo je brzo oživotvorio, programski ih postavio i uveo poveći broj naših fotografa u posve novo područje, pa umjesto socijalnog dolazi tada do nacionalnog usmjerenja, u kojem selo postaje jednom od najatraktivnijih tema.

Već godine 1938. urodit će njegovi napori plodom. Stvara, s ostalim autorima, fotografije pune života, vedrine i snage, kompozicijski sadržajne i jasne, a ponajprije tehnički posebno obrađene. I upravo će zahvaljujući novom načinu njihove tehničke obrade postići osobito zajedništvo, jedinstvo i prepoznatljivost, ponajprije u Zbirci stotinu djela suvremene hrvatske fotografije. Ta je zbirka izlagana po mnogim europskim i američkim zemljama, a na osnovi njezine prezentacije svijet je prepoznao taj specifični izraz i stil. U zbirci su zastupljeni radovi dvadeset i dva autora, među kojima su se osobito isticali majstori Tošo Dabac, Georgij Skrygin, Marijan Szabo, Vlado Cizelj, August Frajtić Ignjat Habermüller i Richard Fuchs. Isto tako zapaženi su radovi stalnih klupskih izlagača, Branka Kojića, Oskara Schnura, Alberta Starzyka, Marija Medeottija i Ivice Vlašića. Na izložbi Međunarodne fotografske unije u Münchenu, godine 1938, dobio je njihov stil i način rada naziv zagrebačka škola fotografije. Fotoklub Zagreb je tako potkraj tridesetih prošloga stoljeća postao jedna od najagilnijih i najzrelijih fotoamaterskih organizacija u Europi.

Fotografski prostor ispunit će svojom pojavom i fotoklubovi u Ivancu (1931), Sušaku (1934), Daruvaru (1937) i Osijeku (1938). Poznata su fotografska imena tog vremena Otokar Hrazdira, pokretač osnivanja Fotosekcije Planinarskog društva Ivančica, Milan Pavić, koji će okupiti pedesetak istomišljenika i osnovati Fotoklub Daruvar. Tu su i Hugo Donegani, Dragan Eger, Vlado Hafner, Radovan Plivelić, Nikola Szege i Eugen Trišler, koji su zaslužni za osnutak osječkoga fotokluba. Uz njih djeluju Velimir Fuchs, Ferdo Lavička, Jovica Teodorović (Daruvar), Hinko Emili, Vladimir Furst, Ivan Mach, Boris Pajkurić, Abdon Smokvina i Oskar Elf iz Fotokluba Sušak.

Godine 1938. u Beču je na Međunarodnom fotoamaterskom kongresu osnovana Internacionalna fotografska unija (današnji FIAP), a jedan od njezinih osnivača bio je i Fotoklub Zagreb. O tome podatak nalazimo u "Jutarnjem listu" od 24. lipnja iste godine, gdje saznajemo kako je za potpredsjednika izabran August Frajtić, a za predsjednika Nijemac Paul Lucking. Taj će događaj nužno pokrenuti objedinjavanje fotoklubova u Hrvatskoj u vlastiti nacionalni savez. Tako će četiri hrvatska kluba (Zagreb, Sušak, Osijek i Daruvar) na snažan Frajtićev poticaj već 1939. osnovati Hrvatski fotoamaterski savez. Iste je godine, uz golemu pomoć zagrebačkoga kluba, osnovan Odjel za fotografiju u zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt.

Liričnost i metafizičnost osnovna su obilježja Starzykovih aktova i drugih kompozicija. Frajtić stvara djela puna života, vedrine i snage, kompozicijski jasna i sadržajna, u izvedbi besprijekorna. Szabo je sjajan primjer za analizu zagrebač-

ke škole fotografije, Habermüller pak pjesnik svjetla koji mekocrtačem umije ostvariti začudne efekte prepune simbolike razumljive promatraču. Fizijeva neprestana borba za sliku otkriva nam sve njegove želje da nam gotovo komorno dočara prostor i vrijeme za neko drugo sutra. Ako je fotografija umjetnost svjetla, onda je Kojić dosegnuo fotografsku umjetnost. Njegovo stvaralaštvo kao da nas uči kako sagledavati svijet oko sebe, pa i onda kada nam je pogled usmjeren prema tlu, jer se zračak svjetla i tu negdje probija upozoravajući nas kako život može i mora biti ljepši od onoga koji žive njegovi likovi. Medeottijeve fotografije otkrivaju nam autora sposobna da nas u trenutku povede iz svjetla naglašene poetičnosti u prostore oslobođene izvanjske težnje za čistoćom i strogošću klasičnog.

Već sam spominjao kako fenomen zagrebačke škole u ukupnom razvoju fotografije u nas zauzima posebno mjesto, kako autori toga razdoblja koncipiraju vlastiti smjer i izraz već početkom tridesetih godina i kako ga u vrlo kratku vremenu uspijevaju formirati i probiti se u sam vrh svjetskoga fotoamaterskog pokreta.

S pojavom Toše Dabca započinje posve novo razdoblje naše fotografije. Određeno njegovom umjetničkom i stvaralačkom osobnošću, oslobodit će se i utkati u sve pore suvremenoga života. Njegovi portreti, krajolici i life-fotografija postaju prava duhovna svjedočanstva života, prekoračujući vrijeme, pretvarajući ga u nebitno.

Zlatko Zrnec stvara fotografije koje se i danas doimlju posve suvremeno. Od poetičnih motiva iz prirode i eksterijera pa do pastoralnih motiva šuma, od traženja čvrstih obrisa stvarao se stil po kojem ga bez mogućnosti pogreške prepoznanjemo.

Razvojni put Mladena Grčevića kretat će se od onog doživljenog i ostvarenog u stilu zagrebačke škole i sjajnoj simbiozi ostvarenoj u susretu s dobrom tradicijom i vitalnošću generacije koja traži i iznalazi posve nove smjernice. Jedan je od prvih koji će pravi izraz pronaći u life-fotografiji, pa ga danas s potpunim pravom smatramo i njezinim protagonistom.

Georgij Skrygin zauzima jedan od vrhunaca u godinama prije Drugoga svjetskog rata, a ostvaruje i prave umjetničke kvalitete u ratnim uvjetima. Čovjek teatra, čovjek kojemu je kazalište podarilo sreću spoznavanja umjetnoga svjetla – predajući se mediju fotografije, obilno se njime koristi i ostvaruje svoje ponajbolje radove.

Izbijanjem Drugoga svjetskog rata nije prekinuta aktivnost naših fotografa, nego se i u tim otežanim okolnostima nastavlja njihovo djelovanje. Stvarali su mnogi od njih i u ratnim uvjetima, dokumentirajući sve one trenutke i situacije u kojima su se svojom kamerom zatekli. Tako gledajući, nalazimo važne potvrde koje nam autore iz tog razdoblja otkrivaju kao potpuno angažirane stvaraoce.

Prisjetimo se ratnih fotografija Georgija Skrygina. Unutar njegova izvanrednog opusa ti radovi imaju veliko značenje – označavaju ne samo vrhunac određenih vidova naše fotografije u godinama prije rata, izvanredne su to istine i dokumenti nastali na tradiciji zagrebačke škole, ali i u nemogućim prilikama što ih sa sobom donose reatne strahote.

Ante Roca puni će izraz ostvariti usred rata, kada s odlaskom u partizane kameru rabi kao sredstvo vizualnoga dokumentiranja, stvarajući dragocjena i posebna svjedočanstva koja nam ponajprije govore o teškim ljudskim dramama i tragedijama. Jezikom slike na najjasniji i najčitkiji način progovara o mnogim patnjama ljudi zahvaćenih ratom, o njihovu odricanju, hrabrosti i izdržljivosti.

Milan Pavić tijekom Drugog svjetskog rata sudionik je antifašističkog pokreta. Njegove fotografije nastale u to doba prelaze okvire čiste dokumentarnosti, to su djela trajne likovne vrijednosti, koja je ostvario izvanredni promatrač, čovjek vjeran zvanju i u trenucima kada se od njega tražilo nemoguće.

Ovdje, svakako, ne smijemo zaboraviti na Viktora Hreljanovića iz Rijeke, čiji su ratni zapisi prava svjedočanstva normalnu čovjeku nestvarna vremena.

Važno je napomenuti da Fotoklub Zagreb ni u ratnim godinama nije prekinuo s radom. U ostalim klubovima u ratu rad potpuno zamire.

Prije Drugoga svjetskog rata kreativna fotografska djelatnost odvijala se tek u nekoliko klubova – u Zagrebu, Osijeku, Daruvaru, Ivancu i Sušaku.

Nakon rata pak dolazi do obnove i otvaranja novih klubova, a njihov utjecaj na širenje fotoamaterizma u nas odvijat će se u okviru jedinstvene organizacije Narodne tehnike (1948), odnosno Fotosaveza, što će već početkom pede-

setih godina uvjetovati pojavu niza istaknutih autora i izvan Zagreba.

Novonastale političke i ekonomske okolnosti usmjerit će rad fotografa prema politički dirigiranim temama, prema društveno idealiziranoj zbilji, koja se javlja zajedno sa socijalističkim realizmom, a koja će godinama obilježavati gotovo sva ostvarenja na polju likovnih umjetnosti i kulture uopće, pa tako i fotografije. Unatoč svemu, hrvatski fotografi ne odustaju od visoke tehničke i umjetničke razine dosegnute u godinama prije i u vrijeme rata.

U prvim poratnim godinama izložba s kreativnim sadržajem gotovo da i nema. Zato treba izdvojiti izložbu održanu u Dubrovniku u ožujku 1946. u dvorani hotela Pošta, koja je postavljena, doista, s izrazito umjetničkim težnjama. Na njoj je sudjelovalo trideset izlagača – po jedan iz Čakovca i Splita, deset iz Dubrovnika, a osamnaest iz Fotokluba Zagreb.

U prvom broju časopisa fotoamatera Jugoslavije "Fotografija", tiskanu u Beogradu 1948. godine, čitamo uvodnik Josipa Bosnara, predsjednika saveznog odbora za fotoamaterstvo, pod naslovom O zadacima fotoamaterstva u našoj zemlji, a u kojem kaže: "Naše novo fotoamaterstvo prekida sa preživjelim i starim shvatanjima umetnosti radi umetnosti, radom bez sadržaja, sladunjavim i nerealnim prikazima, traženjem efekta radi efekta. Sadašnja fotografija treba da bude verni izraz gigantskih napora naših naroda u izgradnji novog i srećnijeg života."

Usprkos takvim službenim stajalištima promjene će postati očigledne već na prvoj saveznoj izložbi fotografije u Zagrebu 1949. Na toj je izložbi posebno došao do izražaja nerazmjer između dobro znane zagrebačke tradicije i novo dirigiranih fotografija. Priča će se ponoviti i na Drugoj saveznoj izložbi umjetničke fotografije u Beogradu 1950. godine, kao i na Trećoj izložbi, održanoj iste godine u Ljubljani. Glavni nosioci tog razdoblja bili su fotografi koji su glas stekli mnogo prije, iako si uporedno s njima krči put novi naraštaj, kroz čije se djelovanje mogu osjetiti promjene što će našu fotografiju usmjeriti prema life-fotografiji i fotografici.

Pedesete su godine bile plodno stvaralačko razdoblje Toše Dabca. Njegovi portreti ostvareni pedesetih i šezdesetih godina idu u red najboljih ostvarenja naše suvremene portretne fotografije. Tu je i Oto Hohnjec, autor koji čini vrlo izraženu sponu s prijeratnom zagrebačkom školom, a ujedno je i prvi koji se na izložbama pojavljuje s fotografijama u boji. Izlagačka aktivnost Mladena Grčevića znatno pridonosi velliku ugledu hrvatske fotografije u svijetu.

Tošo Dabac, Oto Hohnjec, Mladen Grčević, Matijan Szabo, kao i Milan Pavić, prvi su fotografi članovi Udruženja likovnih umjernika Hrvatske.

Pored njih u Zagrebu je djelovao i veći broj kvalitetnih autora za koje obično kažemo kako čine našu prvu poratnu izlagačku skupinu. To su Zlatko Šurjak, Drago Rendulić, Branko Luš, Ivan Medar, Laura Mizner, Ante Roca, Ante i Zvonimir Brkan, Vilko Zuber, Aleksandar Kukec, Đuro Griesbach, Banko Jerneić, Marijan Roth, Oskar Schnur, Zlatko Zrnec, Milan Fizi te još niz imena kojih će djelovanje doći do većeg izražaja nešto kasnije.

Autorima koji su u pedesetim godinama djelovali pridružuje se i riječki fotograf Veljko Maričić, svestran po mnogočemu, posvećen glumi, vezan uz fotografiju, medij koji mu je ponudio još jednu ulogu koju će znalački igrati tih godina na najboljim zasadama generacije vrhunskih fotografskih majstora iz Fotokluba Zagreb. Fotografije kazališnih portreta darovao je Institutu za književnost i teatrologiju, na pravo mjesto, kamo i pripadaju.

Masovnost je jedno od osnovnih obilježja pedesetih i šezdesetih godina, nakon Drugog svjetskog rata osnovat će se novi klubovi i niknuti veliki broj fotokružoka i fotosekcija po školama i radnim organizacijama. Znatna aktivnost u Zagrebu, Osijeku, Rijeci, Daruvaru, Ivancu, Dubrovniku, Splitu, Bjelovaru, Karlovcu rezultirat će lijepim brojem autora čije će se djelovanje osjetiti u našoj fotografiji. Najvažniji izlagači u to su doba Nikola Szege, Božo Plevnik, Fred Legradić, Stjepan Kes, Petar Crnobori iz Osijeka; Fernando i Ljubica Soprano, Milan Šober, Viktor Hreljanović, Igor Emilli, Ivo Kontuš, Drago Kocjančić, Zdenko Sila, Abdon Smokvina, Ivan Giovanelli iz Rijeke; Ante i Zvonimir Brkan, Joso Špralja iz Zadra; Nikola Vučemilović, Ante Jaklić, Dušan Kečkemet, Milenko Pegan, Nenad Gattin, Ivan Filipin, Petar Jović, Ivo Eterović, Ljubomir Garbin, Ivan Zuppa iz Splita; Ivan Bartol, Mladen Jakupek, Branimir Vujić, Karlo Malpera iz Karlovca; Petar Jagetić, Miroslav Kunić, Drago Putar, Dinko Šoštar iz Ivanca; Alojz Orel iz Pule; Franjo Kozlina, Pavao Šeta iz Vinkovaca; Vid Mužik, Marko Ferger, Ivan Germovšek, Vladimir Hudovski iz Đakova; Karlo Kadoić, Karlo Kiš, Ivan Vrbanić iz

Varaždina. Nažalost, a o tome nam u knjizi Fotoamaterski pokret u Hrvatskoj govori Vladko Lozić, naša Zbirka nema u svom fundusu radove tih ovih autora.

Posebnu vrijednost u Zbirci hrvatske fotografije tog vremena čine radovi Alojza Orela, autora koji je osobitim načinom uspio povezati dokumentarnost s kreativnim i ostvario lijepo zajedništvo između mogućnosti koje mu pruža zadanost klasičnoga fotografskog izražaja te suvremene tehnologije.

Sjajni su radovi i dvojice zadarskih fotografa – Ante i Zvonimira Brkana, koji se pojavnošću, umijećem i senzibilitetom jasno suprotstavljaju politički uvjetovanom socijalističkom realizmu. Sa zahvalnošću gledamo na zalaganje njihova grada Zadra, koji je uspio zaštititi najveći dio njihova opusa. Nije to samo pristojna gesta, nego čin u kojem prepoznajemo želju za čuvanjem trajnih vrijednosti autora koji su svojim dokumentima grad posebno kulturno obogatili. Svi ti snimci spomenik su ljudskom dostojanstvu, nastali u mraku tamne komore u Zadru, u djedovskoj kući u Varoškoj ulici 5.

Fotografije riječkoga fotografa Fernanda Soprana otkrivaju nam autora koji u stopu prati tehnički napredak medija, dok je osobno gledanje pretvoreno u kreativni trenutak jedno je od obilježja po kojem ga razlikujemo od drugih. Nemali broj fotografa iskoristio je njegov postupak solarizacije kao nov i likovno prihvatljiv način.

Susret sa slikama Laure Zlate Mizner doista je poseban doživljaj. Unatoč tome što nam se raspon motiva čini skromnim, riječ je o studijama portreta i krajolicima, imala je lijepih iskoraka u urbani pejzaž i interijer, u kojima je željela prikazati dinamičnost atmosfere, snagu opservacije i svemu tome dati smisao.

Svi mi koji smo imali sreće da se godinama družimo s velikim fotografskim umjetnikom i majstorom Đurom Griesbachom doživljavali smo u njegovu pristupu samo ono najbolje što fotografija u sebi nosi. Radio je načinom neumorna stvaraoca, ugrađujući svoju misao i svoje djelo u ukupnu povijest naše fotografije.

Za Branka Jerneića i njegov živi i radoznali istraživački duh može se reći da je posljednji renesansni čovjek u području tehničke kulture u svojem naraštaju. Tišina u njegovim radovima samo pridonosi ugođaju, a nama omogućuje posebni doživljaj. Prostori što nam ih nudi jesu tihi, ali ne i beživotni, sjajnom skalom polutonova osjećamo onaj trenutak koji je za nas zaustavio taj doista pravi majstor.

U svakom djelu Aleksandra Kukeca sadržaj je pretvoren u formu – odnos motiva i elemenata kojim ih stvara čitljiv je i nedvojbeno nešto osobno, kao njegova volja, kao stvaralačko nastojanje s kojim i nastaje umjetničko djelo.

Dragu Rendulića put vodi (neizravno) iz socijalistički dirigirane fotografije povratku starim umjetničkim tendencijama. Na tome putu, kao fotoreporter i novinar, pronaći će i otkriti mnoge teme i sadržaje koje će njegova kamera zabilježiti, a njega uvrstiti među one čija djela izlaze iz mogućega sivila.

Uz fotografije Vilka Zubera nalazimo se pred djelima u kojima forma postaje sadržajna, njezin osamostaljen izraz u otvorenim odnosima linija i crno-bijelih površina. Svijet toga fotografa nudi nam tradiciju, ali i otvorenost prema novom, što će ponajprije zahvaljujući likovnim vrijednostima biti jednom od najzanimljivijih cjelina suvremene hrvatske fotografije.

Osjećaji i vizualni odnosi Zlatka Šurjaka prepuni su životne zbilje. On se ne koristi kamerom kao pukim vizualnim instrumentom, nego je radije rabi da bi vidio stvari i događaje onakvima kakvi jesu. Jasan je njegov interes za uspostavljanje odnosa prema problemima koji na njega posebno djeluju, za skup vrijednosti koje otkriva objektivom.

U radu ivanečkoga fotografa Petra Jagetića posebno će mjesto zauzeti reklamna fotografija, pionirski pothvati koji će odrediti taj fotografski smjer u nas. Upravo u tom žanru pokazat će i drugu stranu svojih kreativnih mogućnosti, ali i modu jednoga društva u poratnim godinama, katkad s lažnom predodžbom života toga doba, pa je upravo i zbog toga taj dio njegova rada zanimljiv.

Još će jedan događaj uvjetovati dalji i drukčiji razvoj hrvatske fotografije. Godine 1951. nastavlja se održavanje međunarodne izložbe fotografije, čije trajanje pratimo do danas. Od trinaeste po redu (1962) ta se izložba naziva Zagreb salon. Međunarodne su izložbe omogućile našim fotoamaterima da sagledaju dio izlagačke djelatnosti autora iz gotovo cijeloga svijeta, da zajedno s njima u vrlo jakoj konkurenciji izlažu svoje radove i tako stječu nova i potrebna iskustva bez kojih je teško ostvariti rezultate i izvan granica naše zemlje. Veliki štovatelj klupske tradicije, obnovitelj Zagreb salona, bio je tada još mladi tajnik Vladko Lozić.

Važno je istaknuti kako se paralelno sa Zagreb salonom, dakle već potkraj pedesetih godina, pojavljuje u Zadru međunarodna izložba fotografije Čovjek i more, koji će ostaviti dubok trag u hrvatskoj fotografiji.

Početkom šezdesetih pojavljuje se velik broj izlagača. Tu generaciju u Zagrebu ponajbolje zastupaju Branko Jerneić, Andrija Orlić, Stojan Dimitrijević, Georg Srkulj, Vladko Lozić, Vlado Solariček, Zvonko Dumančić, Zvonko Jovanović, Nino Vranić, Jozo Četković, Đuro Slako, Ivan Oršić, Josip Vranić, Mitja Koman, Ivica Hečimović, Fred Marinov, Slavka Pavić, Mirko Prišlin te još mnogi drugi čije su fotografije ozbiljno kreirale budući fotografski razvitak.

Prizore na koje je putujući nailazio zabilježila je kamera Andrije Orlića i povezala ih u preglednu cjelinu svakodnevnih događanja. Ispričao je svoju priču, vezanu uz čovjeka, uz trenutke njegova života – bez šokova i nasilnih tumačenja. Služeći se specifičnim fotografskim sredstvima i ne izlazeći iz okvira tih zadanosti, osmislio je vlastiti način i osobni put. Njegovo je fotografsko stvaralaštvo, osjećamo to, nastalo mirnim i staloženim načinom, onako kako je tekao i sam autorov život.

Gledajući danas fotografije Stojana Dimitrijevića prisjećamo se riječi kojima je opisao fotografiju u godinama u kojima je i sâm ponajbolje stvarao, a kojima nam otkriva kako živi u doba misaone fotografije, one koja umije pronaći primjeren pristup vizualizaciji svih tema. Taj pristup, definiran kao strukturalni ekspresionizam, oblikovao je fizionomiju tadašnjih fotografskih nastojanja. Naposljetku, stvar je osobne kulture hoće li fotografi takva nastojanja znati prepoznati i vrednovati. Teoretskim je postavkama nagovijestio novo vrijeme i novo shvaćanje fotografije u našoj sredini.

Gotovo sve fotografije koje je snimio Zdenko Strižić prikazuju Zagreb i njegovu povijesnu jezgru, a govore nam o njegovu posebnom odnosu prema prošlosti i fotografiji. Kazuju nam kako povijest grada nisu samo imena i godine, ni monumentalne i važne javne građevine, povijest je sastavljena i od života prosječnoga građanina, njegove svakodnevice. Objekte svjesno prikazuje metaforički, pa je tako doživljena slika više poezija nego dokument. Svoj će golem trud 1955. pretočiti u izvanrednu knjigu Svjetla i sjene, monografiju Zagreba u kojoj nam sustavno i živo interpretira prostore i vizualne senzacije koje obrađuje, pretvarajući ih u dio vizualne zajedničke memorije svima nama možda najdražih prostora našega grada.

Jedan od najdarovitijih autora razdoblja svakako je Georg Srkulj, čiji je životni put nažalost trajao kratko. U njegovim je radovima očigledno nastojanje za otkrivanjem novih oblika i tema ne u eksperimentu i tehnici, nego u prezentiranju značenja sadržaja koji snima. Kao da ponovno oživljava naše vrijednosti, čini nas svjesnim kako one postoje, njegova umjetnost ne pripada samo njegovu vremenu, jednako je vitalna i danas.

Precizno, matematički točno i odmjereno rastao je opus Vladimira Solaričeka, od onih davnih pedesetih, preko Zimske impresije kojom će definitivno odrediti svoju ulogu u ukupnim zbivanjima na našoj fotografskoj sceni.

Zvonko Dumančić, zračeći posebnom energijom, pulsirajući s vremenom, ne dopušta sebi, a ni svojim fotografijama, preuranjenu starost ni zasićenost. On nije osoba koja će mnogo promišljati, vodi ga instinkt stvaraoca, umjetnika koji u zadanostima kadra nalazi dovoljno elementa kojima će ostvariti svoju sliku. Kao što i vlastiti život živi na osobit način, lepršavo, duhovito i otkačeno, ta raspoloženja prenosi i u svoje stvaralaštvo.

Ivan Oršić pripada naraštaju fotografa koji će se na našoj fotografskoj pozornici pojaviti potkraj pedesetih i početkom šezdesetih godina. Vrijeme je to u kojem će se profilirati iznimno daroviti autori, ali usprkos njihovu gomilanju, svaki od njih zadržao je prepoznatljivost.

Sjećajući se lijepih susreta s Oršićem, projekata koje smo zajednički ostvarivali onih već davnih sedamdesetih godina, sagledavajući danas njegov opus ponovno se iznenađujem množinom tema koje su ga u radu zaokupljale. Najveći dio sebe dao je snimajući ruho ulice, portrete i industrijske detalje, a doista su začudne njegove grafike, solarizacije i eksperimenti kojima je ostvario množinu novina potkraj šezdesetih. Inteligentan, pomalo naivan, ponešto melankoličan, kao da je osjećao vrijeme koje ne donosi ništa dobro. Stvarao je tada slike za koje možemo reći da su sadržajno zanimljive i kompozicijski lijepe, one su autorski doživljene i istinite, pa i traju dulje no što je to njihov autor možda ikada i slutio. Tako razumijemo i osjećamo stvaralaštvo Ivana Oršića, čovjeka koji nije svoj kratki život proživio bezbojno, fotografa koji je osjećao kako oko njega buja život, onaj koji zapaža i prepo-

znaje, ali za koji ima sve manje vremena i koji mu naprosto izmiče.

Izrastajući iz logičnih formi prepoznatljivoga, kompozicije Zvonka Jovanovića prerastaju u nešto što je najmanje opterećeno značenjem. Promatraču se prepušta da im da osobnu interpretaciju. Stoga ne pitajmo za podrijetlo njegovih ideja, nego pokušajmo i sami istraživati - učinit će nam se kako sudjelujemo u činu stvaranja, što i jest autorova želja.

U bavljenju fotografijom prošao je Vladko Lozić put vrijedan pozornosti, ostvario mnoge cikluse i u svaki od njih ugradio vlastito poimanje medija i bezbrojnih mogućnosti koje nudi. U svim ciklusima ostvarene su mnoge vrijednosti, rijetko koji detalj što nam ga pruža fotografska umjetnost nije barem dotaknut, a osjećaj samostalnih cjelina kao da nam potvrđuje njihovu misaonu i artističku vrijednost. Prisjećajući se njegovih brojnih ciklusa prisjećamo se i vremena u kojima su nastajali, ali i suvremenosti pristupa koji nije izbljedio ni u današnjem doživljaju.

Nino Vranić nudi nam lepezu vlastitih interesa, a njegov opus nije zavidan samo po divovskom trudu nego i po snazi izraza i tumačenja slikovitih predjela Hrvatskoga zagorja i Zagreba. Strpljivo i uporno obilazi taj istraživač svoje prostore, vreba svoje vrijeme, godišnje doba, mjesec ili dan, ponekad samo trenutak u kojem svjetlost oblikuje isječak prirode upravo onako kako on to želi. Autor je šesnaest fotomonografija, a radovi su mu objavljeni u nizu monografija, enciklopedija i kataloga.

U svom je radu Mitja Koman sažeo mnoge teme, od portreta i prirode do urbanizma i sama života. Koristio se mnogim tehnikama, koje tek s njegovom obradom u laboratoriju daju dojam izvanrednih dubina, u kojima su svijetlo i tamno dovedeni u potpuno ravnopravni odnos. Shvaćajući prirodu kao najbolji izvor sklada, pristupa joj kao nečemu što u sebi sadrži bogatstvo i osobitu mislenu dimenziju.

Već ranih šezdesetih, kao student povijesti umjetnosti, uključuje se Krešimir Tadić u znanstvenoistraživačke projekte snimajući objekte spomeničke baštine. I tako malo-pomalo fotografija postaje njegova životna odluka. Nedugo nakon što je diplomirao susrećemo ga kao aktivnoga člana Fotokluba Zagreb. Od tada izrasta njegov fotografski opus, u kojem plodotvorno povezuje fotografiju sa svojom povijesti umjetnosti. Ipak, njegova fotografska aktivnost počela je mnogo ranije – započinje zapravo godinom 1961. i njegovom doista neobičnom i mističnom Impresijom, kojom će odrediti mnoge buduće događaje u svom radu. Danas posebno vidimo kako su njegove fotografije prava autorska djela, u kojima je sadržan veliki trud i znanje i stvorena prirodna ravnoteža i komunikacija između autorova nastojanja i promatrača.

Jozo Četković jamačno je bio jedan od rijetkih fotografa čije je razvojni put u svim fazama podjednako čvrst, bez oscilacija, s kvalitetama koje ga već na početku izdvajaju iz okvira osrednjosti i svrstavaju u red malobrojnih koji će bitno utjecati na stanje u našoj fotografiji šezdesetih godina. Mnogi su ga tada smatrali našim ponajboljim portretistom, a čak je i sam Tošo Dabac bio duboko uvjeren u to. Promatrajući njegove tematske cjeline aktova, maslina i kamena, skloni usporedbama, možda smo počesto zaboravljali njihove autore, ono što je individualno i samo njegovo, njegovu originalnu vizualizaciju određenoga predmeta interesa. Njegova je kamera u svakom trenutku pjevala odu životu, a on sam kao da se veselio da je upravo njemu to omogućeno.

Teško bi se bolje i točnije moglo opisati djelo Đure Slaka no što je to 1966. učinio prigodom izložbe Dokumenti i eksperimenti profesor Juraj Baldini: "Studioznost teme, životna dokumentarnost i smjelost eksperimenta, karakteristike su koje dolaze do izražaja na svakom od njegovih radova. Raspon motiva je također širok i obuhvaća studije portreta, aktove, žanr scene i estetske oblike živih pokreta, kao i druge teme u kojima osim sadržaja želi prikazati dinamičnost atmosfere, snagu opservacije i smisaono značenje. Njegova je metoda da odabire bitno, da sliku svede na osnovne komponente vizualnog doživljaja i da vlastitu ekspresiju prezentira u specifičnom ruhu novih aspekata."

Josip Vranić iznikao je iz vremena zaljubljenika u fotografiju šezdesetih godina, doba u kojem je naša fotografija tražila nove putove, vremena u kojem umjetnost života prerasta u umjetnost izraza, ostvario je osobni izraz vezan uz Zagreb, ali i mnoge druge krajeve i ambijente. Bio je i ostao dobri duh Zagreba, koji je marom i djelom zadužio mnoge pojedince i ustanove, a mnoge mlade ljubavlju i znanjem obradovao i otputio prema fotografskom umijeću. U svom i ovom vremenu i sredini ostvario je mnogo, potaknuo širenje pojma fotografske slike, dokazujući sebe kao umjetnika i medij kao medij umjetničkog istraživanja, pa čak i više

– spregu masovne i elitne umjetnosti što otvara posve nove prostore.

Umjetnost Slavke Pavić skladno je jedinstvo klasičnog i modernog. Težeći mudroj ravnoteži u izrazu, stvara originalne fotografije, bilo da je riječ o urbanom pejzažu, ljudskim figurama ili prirodi, poštivanje forme u nje nikada nije konvencionalno. Ponešto naglašen geometrizam čudesno se isprepleće s fotografskim blistavilom, svjetlom koje pridonosi izražajnom skladu i vrlo smišljenim kompozicijskim doziranjem. Njezino fotografiranje nije pod utjecajem novih trendova, nego isključivo proizvod njezina vizualnog i duhovnog sazrijevanja.

Nerijetko ljudi opterećeni poslom traže utočište i u nečem drugom, duhovnijem i kreativnijem. Mirko Prišlin primjer je osobe koja je željela i uspjela iznaći put u ono manje stvarno od uniformirane svakodnevice. Njegove nam fotografije otkrivaju interese koji se uglavnom kreću u nekoliko fotografima dragih smjerova – od morskih krajolika do suvremenih gradskih prostora i arhitekture, uz nezanemarivu činjenicu kako je i u life-fotografiji postigao zaista zavidnu razinu.

Svaki grad ima svoje fotografe, negdje ih je više, negdje manje. No malo se koji grad može poput Rovinja pohvaliti da u svojoj sredini ima tako iznimna sugrađanina, fotografskog umjetnika, pjesnika slike i znalca, koji je uspio osporiti da samo tradicionalni pristup fotografiji posjeduje prave vrijednosti. Virgilio Giuricin fotograf je koji je nadišao zatečena stanja ne samo vlastite sredine nego s marom i znanjem pripomogao podizanju hrvatske fotografske umjetnosti na razinu europskih i svjetskih domašaja. Eksperimentirajući ostvario je cikluse Krovovi Rovinja i Motivi Istre, dok posebno mjesto u njegovoj kreativnoj biografiji zauzima znatni interes za life-fotografiju, potom začudno obrađeni krajolici u boji, kao i radovi nastali iz crno-bijelih fotografija intervencijama u tamnoj komori.

Punih četrdeset godina mogla je fotografska publika uživati u slikama koje je Drago Biželj stvarao i izlagao u prostorima mnogih gradova širom svijeta. U svom je radu uvijek pridavao izvanrednu pozornost i važnost onomu što radi, obogaćujući svoja htijenja logičnim pogledom u svijet poznatog, ali ne i uvijek prepoznatog.

Fotografije Ante Šakića određuje emotivnost, koja suptilnošću asocira na dobro komponiranu melodiju, na sklad i pročišćenost pomalo snovita mira. Odnos prema okolini i oblicima što ih u njoj pronalazi otkriva svu punoću značenja, njegov istinski doživljaj zbiljske oblikovnosti, sretnije i ljepše kada izbjegne dosegu čovjekove ruke. Toj čaroliji i uzvišenosti on odaje počast, strepeći da mu ni jedno čudo ne pobjegne iz kadra, osim u slučaju kada to samo svjetlo odluči.

Kao radnik Instituta za geološka istraživanja, u kojem je proveo gotovo četiri desetljeća, specijalizirao se Srećko Božičević za hidrogeološku i speleološku fotografiju, kao i za snimanje morfologije krša. Fotografijama nam je približio i pojasnio čudesni svijet prirode, osobito onaj koji nije baš svakomu dostupan. U radu ostao je vjeran stvaralačkom dijalogu s prirodom i jedan je od rijetkih koji je uistinu dosegnuo dubinu prirode, otkrivši fotoaparatom sve bogatstvo njezina života na samu dnu najdublje špilje.

Opus Ladislava Petrovića zapravo je izričaj, priča o čovjeku i njegovu svakodnevnom životu. Neopterećena je to priča, komorna, bliska svakom od nas. U njoj se uloge ne igraju, one se događaju. Bez obzira na moguću scenografiju; urbani pejzaž ili pak priroda dio su scene u kojoj je život jedino moguć.

Samo fotografije dobra fotoreportera preživljavaju jednokratnu uporabu, a tvorcu omogućuju neprolaznost u umjetnosti. Rijetki su oni kojima je to uspjelo, a među njima posebno mjesto zauzimaju Šime Radovčić i Pavao Cajzek, fotoreporteri i novinari kojih je veliko djelo posvećeno Zagrebu, njegovu životu i njegovim žiteljima. Svojim su kamerama svjedočili mnogim malim i velikim događajima čovjeka s ulice, ali i istaknutih ličnosti. Danas njihova djela prihvaćamo kao samostalna ostvarenja, estetska očitovanja epohe u kojoj je duh vremena bio drukčiji od današnjeg.

Zasluga je svih spomenutih autora da su shvatili procese koji se zbivaju u europskoj i svjetskoj fotografiji i da su se ne samo pokušali nego i uspjeli u njih uklopiti. Javili su se u vrlo osjetljivu razdoblju naše fotografije, a ipak, svojom svježinom i eksperimentima ostvarili su vrijedne rezultate, afirmirali se i potvrdili izlagačku snagu hrvatske fotografije.

U sedamdesetim godinama našu će fotografsku zbilju obilježiti nekoliko važnih projekata, a među njima svakako treba izdvojiti međunarodne izložbe fotografije Zagreb salon u Zagrebu, Čovjek i more u Zadru, jugoslavensku izložbu Čelik i nafta u Sisku te međunarodni projekt Foto forum. Po-

sljednja je izložba pokrenuta na inicijativu Fotokluba Zagreb te fotoamatera iz Slovenije, Austrije i Mađarske 1974. godine.

Kao što smo vidjeli, u pedesetim godinama svjedočimo otvaranju fotoklubova u gotovo svim mjestima u Hrvatskoj, da bi se već u šezdesetim njihov broj smanjio. U sedamdesetim godinama dolazi do stanovite stabilizacije, pa zapažamo kako se broj fotoklubova u dvadesetak godina gotovo prepolovio. Ne bih ulazio u dublju analizu razloga takva stanja, ali ga svakako treba tražiti u nedovoljno atraktivnoj programskoj orijentaciji i ponudi pojedinoga kluba ili pak u nezaintersiranosti određene društveno-političke sredine za taj oblik kreativnog amaterskog rada. Ukupno su se u Hrvatskoj održala 23 fotokluba, koja će iznjedriti nemali broj dobrih izlagača, od kojih će neki svojim radom ući u prostor koji obično zovemo fotografskom umjetnošću. Mi ovdje, dakako, spominjemo one čije se fotografije čuvaju u Zbirci hrvatske fotografije, s nadom da će ova knjiga dati poticaj i drugim kvalitetnim autorima da radovima upotpune Zbirku, a u interesu boljega razumijevanja ukupne povijesti i suvremenosti hrvatske fotografije.

Malo je sredina u svijetu koje se mogu pohvaliti kako imaju žensku sekciju, a pogotovo podatkom da sekcija djeluje još od 1973, godine kada je osnovana u Fotoklubu Zagreb. U toj sekciji radove je izlagalo čak šezdeset autorica, od kojih su mnoge poznati zagrebački fotografski umjernici, a jedna od njih je i legenda zagrebačke i hrvatske fotografije, Marija Braut, autorica koja je prošla divljenja vrijedan put istraživača. Kamera ju je odvela i dalje od Gornjega grada i Zagreba, u čudesan svijet kazališta i glazbe, u razorene i opustošene prostore u Domovinskom ratu, a osamdesetih je očarava sky-line New Yorka. Ipak, njezini portreti umjetnika vrhunac su fotografskog umijeća. Kamera Marije Braut katkada je poetična, a ponekad prepuna različitih raspoloženja, pa i onda kada nam i manje uobičajene situacije pretvara u razumljive i bliske slike.

Cjelokupno djelo Nenada Gattina u svakom je svom segmentu uvijek i prije svega autorsko. Cijeli radni život proveo je družeći se s umjetnošću, interpretirajući pojedinačna ostvarenja mnogih umjetnika, prenoseći nam iznimne spomeničke cjeline i vrijednosti, ostavši uvijek subjektivan u pristupu. Njegova je uloga jedna od težih. Nije nimalo lako prestaviti neku likovnu ili civilizacijsku vrijednost, znajući da vlastiti rezultat bitno utječe na svaki budući doživljaj i svaku buduću interpretaciju postojećeg. Gattin je uvijek i pri svakom projektu znao prihvatiti izazov, ispuniti svoju zadaću do kraja majstorski. Za sve to nalazimo potvrde u mnogim monografijama, koje nije samo opremao svojim fotografijama, nego im je udahnuo vlastito viđenje i doživljaj. U svakom trenutku promatranja otkrivamo u njima i nešto još dragocjenije – umjetnost još jednom, novom mišlju i rukom, stvorenu.

Osnovne su teme koje su zaokupljale Mladena Juričića life, priroda i grafika. Poznavatelji njegova, brojem ostvarenja bogata i plodna, premda kratka fotografskog djelovanja, znaju kako za njega čin fotografiranja nije tek puko i kratkotrajno otkrivanje trenutka, nego ozbiljan trud u kojem sudjeluju sva osjetila, a razum je taj koji sliku dovodi u traženi red.

Fotografi su zapravo u posebno zavidnu položaju. Oni, naime, sliku mogu završiti onako kako se to njima sviđa. Poput čarobnjaka igraju se u laboratoriju, ne znajući često što će izaći iz kupke.

Malo je fotografa poput Vladimira Jakolića koji su se eksperimentima i fotomontažom svidjeli publici, pa čak i onda kada njegove pokušaje doživljavamo kao bijeg od zbilje. Naposljetku zbilja će se vratiti na njegove fotografije djece i prirode, prikaz životnih i svakodnevnih događanja. U njegovim fotografijama nedorađenost je tek prividna, ona proizlazi iz autorove namjere da ostvari svježinu pristupa, sažetost i poseban ugođaj.

Fotografiju Dinka Vrankovića obilježuje najveća jednostavnost i preglednost zbivanja, izbor i čitljivost svih vizualnih cjelina. Posebnu komunikacijsku učinkovitost postiže reduciranjem likovnih elemenata, kada sliku doživljavamo kao jedinog nositelja poruke, kao vizualnu prezentaciju njezina idejnog sadržaja. Njegove su fotografije prepune sredozemnog ugođaja, ali i osjećaja duboka razumijevanja okoline, Mediterana kao neiscrpna i draga izvora na kojemu je stvarao svoju pripovijest. Pogađa nas emotivnost izražena čistim odnosom oka i kamere, lutanjem stvarnim krajolikom i igrom svjetlosti pretvorena u sliku. Akt, jedna od njegovih tema, također je objava stanovite misli, gotovo pjesnički oblikovane.

Ako je jedna od važnih sastavnica pjesništva Zvonimira Goloba naglašavanje osjetilnog i senzualnog, pa ako pri-

hvatimo kako njegova ljubavna lirika znači vrhunski domet u hrvatskog književnosti, onda sve to možemo pronaći i u njegovoj fotografiji. Ona je poput njegove lirike, angažirana, prepuna posebnih ugođaja, suvremena u trenutku nastanka i trajno aktualna. Nije nam ostavio mnogo, samo malen dio njegova stvaralaštva popunjava našu Zbirku. Ali i taj segment progovara snažno, noseći vrijednosti nastale jednostavnim i lijepim jezikom slike i čistoćom izraza. Golobove fotografije možda su manje poetične od njegovih riječi, ali su pune posebnog života i posebnih likova, života koji im je udahnuo autor pjesnik. U galeriji fotografa sedamdesetih godina Zvonimiru Golobu pripada važnije mjesto nego što mu je u dosadašnjim tekstovima o hrvatskoj fotografiji dano.

Nije teško u fotografijama Cvjetka Šoštarića prepoznati autora neopterećena pomodnim fotografskim novitetima, nadahnuta i autohtona izraza. Nije to samoniklost određena dugim boravkom u nekoj sredini, ona je duboko ukorijenjena u stvaralačkoj tradiciji njegova kraja. Ne mijenjajući pristup, ostaje autentičan po osebujnu odnosu prema motivu, iznalazeći iznimne vrijednosti u domaćem repertoaru, kojim povezivanjem pojedinih pojmova pridodaje vlastito mišljenje. Dojmljivost autorske interpretacije, osjećajnost kao osobni stav pri prezentaciji vizualno otkrivenog osnovne su vrijednosti njegovih fotografija, koje nam ponovno govore kako emocija izražena u nekom djelu može biti njegovom temeljnom funkcijom.

Stvarati djela usporedno iz nekoliko izvora primjereno je riječkom fotografu Milanu Šoberu. Slikarstvo mu je otkrilo kako baratati likovnim elementima i konstruirati kompoziciju, a dobra tradicija zagrebačke škole fotografije odredila je njegov izraz, tematsko i stilsko usmjerenje, dok je uz pomoć fotografskog nauka potpuno savladao fotografsku vještinu. Rezultat su dobre fotografije. Listajući njegov album, koji se čuva u Zbirci, darujemo si posebni doživljaj. Odgoj i školovanje usadili su mu osjećaj i poštovanje prema bogatstvu oblika, ali i svijest da količina ne utječe na vrijednost umjetničkog djela. Vrijednost je u cjelovitosti forme, u njezinoj sadržajnosti, skladu i izrazu. Samo pomno odabrani životni isječci, pronađeni i pretvoreni u slike, daju sklad djelima predstavljenim u njegovu albumu, svjedočeći o važnosti Šoberova stvaralaštva.

Sva postignuća marljive i darovite generacije sedamdesetih godina oslikavaju se u fotografijama Ivana Hećimovića, tvorca koji je načinom gledanja i promišljanja, kao i iznimnim tehničkim znanjem, uspio ostvariti vlastitost. Svaka od njegovih slika u potpunu je suglasju s njegovom kulturom gledanja, osjećajem za mjeru i vizualni sklad. Besprijekorne likovne provedbe nisu lišene osjećaja, pa ih i prihvaćamo kao nešto posebno.

Opus riječkog autora Ante Škrobonje vidim kao stanovit program, svjesnu akciju kojom je dosljedno provodio svoje zamisli, pretvarajući ih u samostalna fotografska izvorna ostvarenja. Sve godine prijateljevanja s fotoaparatom nastojao je ne zdvojiti o smislenosti vlastita rada, štoviše samouvjereno se određivao prema okolini i sebi. Stvoriti svoj izraz znači pobjeći od tradicionalnog i zadanog okolinom, prepoznati svakodnevicu te svojim viđenjem i izrazom pokrenuti zbivanja u njoj. Istra i njezini motivi trajni su medij njegova sublimiranog poimanja života, oblici njegova zanosa i osobne vizije.

Činjenica da je tek nakon četrdeset godina nakon učlanjenja u Fotoklub Zagreb ostvario prvu samostalnu izložbu kazuje nam i o tome da je Ivo Pedišić izabrao nešto drukčiji put od mnogih kolega. Cijeneći klupsku sredinu, samozatajno pridonosi njezinu boljitku, stvara svoje fotografije i posve zasluženo dobiva uglednu nagradu Fotokluba Zagreb Tošo Dabac za 2002. godinu. Njegovi radovi izraženi u crno-bijeloj tehnici vežu se uz šezdesete godine i pratit će ga sve do sedamdesetih, kada se potpuno posvećuje snimanju dijapozitiva u boji, fotografirajući za potrebe vlastitih nastavnih programa, a potom iz kreativnih pobuda stvara radove iznimnih likovnih vrijednosti. Mnogi od njih bili su izloženi i nagrađivani na izložbama diljem svijeta.

Atmosfera u našoj fotografiji već od šezdesetih, a napose u sedamdesetim godinama za većinu mlađih autora bila je atmosfera mogućnosti i oni su se s odlučnim žarom zauzeli za stvaranje novog izraza i njegova prihvaćanja. Tih je godina niz fotografa prihvatio sve mogućnosti koje je pružala sve razvijenija fotografska tehnika i nastojali su iznaći i izraziti drukčije relacije, izvan i iznad predajnih oblika i rješenja.

Jedan je od njih i Branimir Jendrašić, fotograf koji je sebe vidio u ulozi tragaoca, onoga koji će svojim htijenjem uspjeti slobodno i neopterećeno misliti i gledati, otkrivajući drukčiju vizualnu zbilju i pogled. Dok su se neki čvrsto držali naslijeđenoga, njega nije opterećivalo obnavljanje fotograf-

ske tradicije. Neopterećen obvezama prema zatečenom, aktivno se zauzima za ostvarenje individualnosti. Shvaćajući kvalitete novog izraza, oslobodio se prema drukčijem, dajući svojim fotografijama posve nov karakter, omogućivši tako i gledaocima nov pogled na fotografsku sliku. Okušavši se u mnoštvu žanrova, eksperimentirajući, najavljuje napuštanje zadanoga, pravila, te oslobađa svoje slike, dopuštajući da se njegova kompozicija razvija izvan određenog okvira. Tako nastaju njegovi mobili, fotografije urbanih ambijenata, kojima dodaje mobilne kompozicijske elemente, dobiva posve novu prostornost, a dajući joj pokretljivost dosegnuo je i novu dimenziju dubine, ali ne tek kao privid.

Fotografsku pojavnost Jasenke Odić-Jendrašić nemoguće je promatrati izdvojeno od već spominjane generacije zagrebačkih fotografa šezdesetih i sedamdesetih godina, onih koji su se novinom uspjeli uklopiti u fotografska zbivanja i izvan vlastite sredine. Fotografija pojmljena kao samostalna umjetnost, podrazumijeva koliko je ona, uz povezanost s problemom određene sredine, također izraz duha i htijenja te sredine. Velike crne plohe i bezbroj polutonova snažno određuju događaj, pa i onda kada iz njega progovara potpuno ostvarena tišina kao nagovještaj mogućeg otuđenja. Gotovo sve što je Jasenka Odić-Jendrašić radila doima se misaono usklađenim. Sve prostore koje oko sebe opaža, sve pojedine vizualne događaje podređuje svom načinu, da bi ih u pravom trenutku kamerom zaustavila u njihovu najpogodnijem trajanju i tako im dala novo vrednovanje. Naša fotografija s njezinom pojavom, ne nakratko, doživljava nov polet i snažan iskorak.

Često, ali samo naoko, kao da mu je svejedno što njegova okolina od njega očekuje i želi, oblikuje svoje umijeće Vladimir Vučinović Čarli. Shvatio je na vrijeme kako je u životu sve tek nastojanje, pa zahvaljujući toj spoznaji s lakoćom bilježi mijene okoline, kao i stanja koja često promaknu oku obična promatrača. Živ je to odnos s bezbroj mogućnosti. Svemu dodaje romantičnu lepršavost, ali daleko od bilo kakve površnosti. Uvijek se i ponovno veselimo njegovim slikama koje smo imali priliku sagledati kao određene cjeline na mnogim izložbama. Prošao je s vremenom razne faze i ostvario mnoge cikluse. Svježina s kojom nam prenosi svoje vizualne dojmove neiscrpno je vrelo posebna načina življenja, a njegov odnos spram takva života oslikava se u svakom detalju njegova stvaranja.

Stano Vrtovec, pravi fotografski entuzijast, uvijek je smatrao kako će u Klubu pronaći željenu sredinu. Ona mu je zauzvrat pružila mogućnost da pokrene svoje kreativne naboje i da se snagom zajedničkog nastojanja potvrdi kao fotograf mlađeg naraštaja. I kada sa svojim jabukama i lokomotivama otvara novo poglavlje u području čistog eksperimenta, ostaju fine tvorbe oblika i njihovi jasni međusobni odnosi zapaženi već na njegovim ranijim ostvarenjima. Oko pozorna promatrača zapazit će kako se vrlo obzirno okreće od već učinjenog i kako vrlo osobno napušta sve ono dojučerašnje te postupno ulazi u novo područje vlastite imaginacije.

Trenutak koncentracije djelo je u kojem se zrcali sav interes i umijeće Ivice Magyara, ono je onaj znak oko kojeg se okuplja kratak, ali bogat i izražajan opus, misleno određen i likovno dorečen, dovoljno jak da njegova tvorca doživimo kao jednog od nosioca novih vrsnoća, kao jednog od onih kojega će radovi u desetak godina označavati sam vrh izlagačke djelatnosti u nas. Mjesta su događanja u njegovim fotografijama stvarna, a uprizorenja istinita. U svakom od njih nalazimo i duboko uzbuđena autora, koji počesto na njih prenosi vlastite unutrašnje nemire.

Erika Šmider svoju je poziciju odredila kao individualno i gotovo samostalno kretanje, bez obzira na moguće utjecaje sredine i autora s kojima je u radu neizbježno kontaktirala. Svaka od njezinih izložbi čini tematski i interesno zaokruženu cjelinu, a tek su sve zajedno velik i bogat opus.

Nije nevažno kako se autorova osjećajnost prenosi na promatrača, onoga kojem slika omogućuje aktivno i potpuno uključivanje u otkrivanje i shvaćanje vizualne poruke. Dok traje to suglasje trajat će i potreba za slikom, umijećem i posebnošću, potreba za ponovnim i uvijek novim obnavljanjem sada već prisna, godinama njegovana međusobnog odnosa.

Optimizam koprivničkog autora Bolte Ranilovića iskren je i duboko osoban, te ga trebamo smatrati neposrednim izrazom najintimnijeg osjećaja života, svjetonazorom kojim se izdvaja iz općih oznaka sredine u kojoj stvara. Počevši, doduše, od zajedničkih premisa vlastite generacije, njegov ga je talent izdvojio i odveo u područje drukčije duhovnosti. Njegov se način može vrlo jednostavno definirati kao uska veza između misli i osjećaja, kao vizualni govor prividnoga

reda, sličan onomu što ga nalazimo u svakom od nas, ali autorovim pristupom oslobođen utjecaja već viđenog.

Susreli smo se, dakle, i još ćemo se susretati, s autorima kroz čija djela spoznajemo kako je fotografija jedan od ljepših načina komunikacije, u kojoj je estetski doživljaj onaj koji joj daje puni smisao i dokida mogućnost njezina iscrpljenja.

Mario Lenković pripadnik je skupine fotografa koji su kvalitetno pridonijeli povezivanju fotografske djelatnosti s ostalim zanimanjima, ne dajući joj priliku da postane samo pomoćnim sredstvom, nego učinivši od nje partnera u otkrivanju čovjeka, njegova načina života, istina i mogućih životnih suprotnosti. Povezujući dvije djelatnosti, etnologiju i fotografiju, razvio je osobit pristup, uzbudljive fotografije koje u svakom trenutku nadrastaju golu dokumentarnost. Ponajčešće su to slike s motivima ruralnih prostora brdovečkoga prigorja i Hrvatskog zagorja, ali ipak sadržajno vezane uz čovjekova zanimanja, koja je otkrivao i bilježio prigodom etnološkog rada na terenu. Posebno su zanimljivi snimci njegovih slučajnih susreta s ljudima, neposredni kontakti koje nam njegova kamera neposredno i prenosi, uspostavljajući odnos pun ljudskoga razumijevanja i u trenucima kada se pred fotografom otkriva dramatičnost, turobnost i težina čovjekove svakodnevice.

U Danijele Lušin moguće je govoriti o fazama kao o čvrsto određenim cjelinama, jer njezina je fotografija proizvod vlastita načina i posebne discipline rada. Slika nije rezultat ponuđenoga trenutka, nego nešto izgrađeno i do kraja dovedeno zahvaljujući autoričinu osjećaju i kreativnoj snazi. Ona je istodobno racionalna i spontana, neopterećena tematskom zadanošću, a opet prepuna unutrašnjeg nemira, zahvaljujući kojem nadilazi moguću isključivost i put ka banalnoj dokumentarnosti. To su interpretacije u kojima tek malen otklon od realiteta, potpomognut snažnom ulogom polutonova, daje topli ugođaj i ondje gdje ga najmanje očekujemo. Njezino je djelo dosegnulo posvemašnju umjetničku zrelost.

Ime Dražena Pomykala u našoj je fotografiji od početka sedamdesetih. U njegovu se radu ističu tri zaokružena ciklusa, od kojih je prvi Lica (1976), mnoštvo zanimljivih portreta danih u čvrstom rasteru kojim želi naglasiti osobitosti portretiranoga. Drugi njegov važan projekt posvećen je starom kupalištu na Savi (1984), gdje nam otkriva bogatstvo i ljepotu toga kupališnog kompleksa te potrebu da se on očuva i za neko buduće vrijeme. Treći veliki izazov pronašao je u prostoru gradske ulice u ciklusu Zagreb iznad prvog kata (1985), donoseći nam malo znanu sliku grada, njegovih objekata, na kojima pronalazi poviješću obojene detalje. Uvijek je radio s osnovnom nakanom – tek načet problem privesti osmišljenu kraju, a time ponajprije dati svoj prilog očuvanju baštine.

Joso Špralja, uz braću Brkan, okosnica je zadarske fotografske aktivnosti u drugoj polovici prošloga stoljeća. Odrastavši u obitelji Brkan, bio je na najbolji mogući način upućen u fotografsko umijeće i neposredno izlagačko stvaralaštvo. Nakon toga kročio je putem postojana uspona, a punu će afirmaciju doživjeti u Kanadi kao grafičar, keramičar, fotograf. Već u samim počecima bavljenja medijem istaknuo se kao vrstan slikar prirode i ljudi, a njegovo djelo danas sagledavamo kao bogat rezultat rada duga niza godina. Tema akta nešto je što ga posebno zanima. Zahvaljujući napuštanju tradicionalnog i svođenju na bitno, njegovi prikazi naga tijela postižu posebnu izražajnu snagu i kreću se od tek naglašene senzualnosti do jasno istaknute samosvjesnosti, ali ne i banalnosti. Prevladava tonska homogenost, kojom naglašava volumen i obline, bez dubljega psihološkog poniranja u obradi sama lika.

Nezavisnost zamisli od sama početka određuje Petra Dabca kao osobu izražene osobnosti, koja nam u stvaranju uspijeva priopćiti vlastita spoznajna otkrića i s njima ponuditi posve nova stvaralačka rješenja, koja se potpuno uklapaju u umjetnička nastojanja najživlje suvremenosti. U njegovoj fotografiji pratimo nastojanja generacije sedamdesetih, jedne od najdinamičnijih, koja je uspjela oblikovati svoju umjetnost dajući joj značenje vlastita vremena. U bujanju novih izražajnih oblika, u izrazito intelektualnom iskoraku, gotovo da nema mjesta fotografiji koju smo naučili gledati. Zahtjevnija dimenzija zbilje obogaćivala je njegovu i našu sliku svijeta i života, a to je novim oblicima omogućilo da dođu do posebna izražaja i svojom pojavnošću stvore novu mislenu i vizualnu sliku.

Sredina sedamdesetih godina označila je afirmaciju svježijega pristupa fotografskoj slici, sadržana u neposrednu odnosu čovjeka i okoline, u kojem je fotograf i kroničar i komentator.

I kada u takvim okolnostima spoznamo i prihvatimo maštovit svijet autora iz Koprivnice Željka Cara, uviđamo kako njegova zbilja u kratkom trenutku biva i našom istinom. Ponovni susret s njegovim slikama bio je za mene, zahvaljujući i vremenskom odmaku, pravi doživljaj. Shvatio sam kako listam slike sjajna fotografa, ali i pripovjedača koji inteligentno zbori o mnogim temama našeg vremena. Njegove reporterske fotografije imaju isti učinak i značenje kao i one koje će proizvesti nakon osamdesetih. Ljudsko je to značenje, trenuci su to čovjekove nazočnosti u svakodnevici. Množina složenih značenja unutar velikog opusa, djela nastala na obilju životnih činjenica.

Jedan je od pripadnika naraštaja autora kojih su htijenja bezuvjetno prepoznatljiva Branko Marinkov. Težnja za stvaranjem posebnog izraza, pa i pod cijenu služenja fotografskim pomagalima i raznim optičkim novitetima, prerast će u moto želim biti ponešto drukčiji. A on i jest drukčiji. Traganje za sukladnosti osobnosti i opće likovne prakse obilježit će njegov fotografski razvoj. Autor je ostvario svoje ideje u sintetičkom izrazu. Zadržavajući u fotografiji, i unatoč nekim iskoracima, mjeru, on je u našoj fotografiji osigurao svoje mjesto.

Jedno je sigurno, fotografira s mnogo mara, šeta kamerom po tlu svakodnevice, svoje i naše zbilje, znajući unaprijed neke od rezultata, ali čvrsto vjerujući kako njegova obrada može izdržati i mnoge buduće prosudbe i ocjene. Upravo je zato njegovo viđenje dobro ocijenjeno i u našem vremenu.

Poimajući kako mnogi mladi fotografi iz njegove okoline nemaju razloga prihvatiti tradicijske datosti i iskustva, ponajprije tematske naravi, odlučuje se Ivan Posavec za osobni pristup, pokušavajući u radu iznaći novu formu. Njegov je put zasigurno teži i uvijek opterećen pitanjem kamo će ga odvesti. Bježeći, dakle, od lakših rješenja, uvidjevši kako su mu strani jučerašnji pristupi, kako se u njima ne može izraziti, kako mu uopće ne odgovaraju, nisu primjereni njegovu temperamentu ni načinu poimanja, izrazit će se posve drukčije. Zna da stvaranje fotografije nije samo sustav, nego i dio autorove psihe i načina promišljanja. Upravo taj unos vlastite naravi svjedoči nam u kolikoj je mjeri uključen u svoj svijet, svijet nakon sedamdesetih. U doba bitke za novu estetsku pojavnost, pa i za angažiraniji pristup, stvorit će osebujne fotografije.

U cjelini djela splitskog autora splitskoga fotografa Zvonimira Buljevića prepoznaju se suzdržane mjere različitosti u odnosu prema sagledanom. Sa znalačkom sigurnošću smiruje napetosti, prepuštajući promišljenosti i profinjenu nijansiranju tonova i svjetla glavnu ulogu u gotovo svakom motivu koji obrađuje.

Ponajbolje radove ostvarivat će Danilo Dučak potkraj sedamdesetih godina, okružen doista sjajnim naraštajem mladih fotografa uz časopis "Polet". Aktualizirao je svojim fotografijama mnoge zanimljivosti, dajući im posve drukčiji estetski smisao od onoga što su naši promatrači navikli gledati. Shvativši slojevitost fotografske poruke s vremenom ulazi u stvaranje kompozicija u kojima će smislenost preuzeti osnovnu zadaću. One postaju mnogo preciznije, likovi i predmeti smještaju se na prava mjesta, a psihološka obrada likova, kao i važnost ambijenta, erotizam i neobičnost, gotovo su u funkciji naturalističkoga prenošenja njegovih susreta s okolinom. Sve te fotografije kritički nam progovaraju i opisuju društvena stanja vremena, s time da nikad nije upao u moguće formalne zamke površne prosudbe.

Kad danas, s određene vremenske distance, sagledavam opus Rajka Šobota, sve sam sigurniji da pred sobom imam slike vrsna autora. Bilo da je riječ o portretu, prirodi ili sceni iz života, uvijek je nazočan njegov istančan osjećaj za izražen reportažni pristup, kojim svaki od svojih interesa pretvara u smislene cjeline.

Slike Nade Ditjo skladnim jezikom vremena govore o društvenim odnosima, ističući duh neovisnosti primjeren ponašanju mladih u općoj klimi na svim razinama umjetničkog izražavanja, pa tako i fotografije. Ono što je kao vrlo mlada autorica isticala, duh slobode, naći će punu afirmaciju u mnogim njezinim radovima. Njezine fotografije dosljedno korespondiraju i s promjenama koje se zbivaju u razvoju fotografske umjetnosti tog vremena u svijetu, što nas navodi na zaključak: autor koji je i nakon toliko vremena kadar privući našu pozornost, svakako je i zaslužuje.

Istoj skupini autora iz sedamdesetih godina pripada i Maks Horvat. Širinom imaginacije i iznalaženja novih i neobičnih izričaja te bogatstvom varijacija standardnih motiva gotovo da nas uvodi u novo likovno područje, ono u kojem se komunikacija brže i lakše uspostavlja. Koračajući stazom kojom su se kretali mnogi njegovi prethodnici, nije upao u sustav slijepa oponašanja, njegove fotografije nisu presnim-

ci viđenoga, one su, naprotiv, autentični proizvodi vlastite osobnosti i talenta, kao i stvaralaškog odnosa prema nasljeđu i spoznaje kako se na fotografskoj pozornici događa nešto novo, što on nikako ne želi propustiti.

Priroda i njezini prostori u svakog i u svakom vremenu izazivaju čuđenje. Tako nam se i prostori ivanečkoga fotografa Branka Težaka otkrivaju s novom mjerom. Fotografije su sadržajne, svedene na minimum forme i uglavnom zasnovane na jakom kontrastu tonova. Selo i priroda u tim slikama poprimaju onakvo značenje kakvo im njihovi privrženici u svojim srcima uvijek daju. U tim prostorima svaki je trenutak ispunjen blagom melankolijom za prošlim, a nikada do kraja doživljenim vremenom. Može ih se doživjeti kao niz prizora u kojima je čovjekova prisutnost tek fenomen zasebnoga scenografskog života. Fotografovo osjećanje vlastite sredine obilježeno je privrženošću, pa upravo stoga i njegov opus zrači istinskom životnošću.

Sedamdesete godine živo pokreću našu fotografiju i oslobađaju je prijetnje pretvaranja u nešto što se obično naziva umjetničkom fotografijom. Osobno doživljavanje autori tumače na nov način, posebno kada se okreću fotografiji života, promatrajući vlastito stvaranje u potpunom suglasju sa zbivanjima vlastite sredine. Životna je atmosfera za većinu stvaralaca tih godina bila atmosfera mogućnosti i oni su je objeručke prihvatili.

Upravo tako i Boris Golub, posve sukladno vremenu, svoje umijeće pretvara u vlastiti izraz dajući mu karakterističan ton. Iz njegova je djela vidljivo nastojanje da stekne nov pogled na okolinu, što je rezultiralo osebujnim oblicima izraza, a njegovim fotografijama dalo likovnu posebnost koju i danas doživljavamo posve suvremenom. U posljednjih desetak godina okrenuo se snimanju fotografija u boji, uglavnom aktova. I u tom žanru nalazi puni smisao, stvarajući djela koja kvalitetom nimalo ne odstupaju od starijih radova.

Fotografije splitskoga fotografa Ljubomira Garbina, njegovi portreti na crno-bijeloj podlozi, njegov arhitektonski geometrizam ili pak život njegova pučkog Splita ostavlja nas začuđenim pred ponuđenom nam ozbiljnošću i točnošću, koje prihvaćamo kao svekoliku životnu ozbiljnost i istinu. Njegovi likovi duboko u sebi nose postojanu vertikalu, temeljnu koordinatu. Poimajući svoj rad kao izazov, uključuje autorsku maštu putem koje nam s najvećom točnošću prenosi svijet u kojem je živio, ali i koji je snagom duha barem na trenutak i nama prenio.

Biti svjestan sebe i vlastita medija znači moći svladati mnoge zadaće, a upravo ta vrijednost bila je nadahnuće mnogih autora, kojih i mali pomak već danas prihvaćamo kao velik iskorak u razvoju fotografske umjetnosti.

U široku rasponu stvaralaštva splitskog autora Ivana Filipina nalaze se portreti i more, kao i urbani prizori iz Vodica. Fotograf nam donosi bogat presjek likova i događaja, vjernu sliku njemu toliko draga kraja. Riječ je o autoru iznimna talenta, zahvaljujući kojem ga prihvaćaju u mnogim sredinama, rado je viđen na mnogim izložbama i pamćen kao autor koji je svoja nastojanja znao uzdići i iznad priznatih mjera vlastita vremena. Njegovo djelo shvaćamo kao potpunu realizaciju, čije korijenje leži duboko u umjetničkoj tradiciji kraja u kojem je nastalo.

Ono što djelo Snježane Požar razlikuje od radova ostalih fotografa trenuci su jedinstvenosti i izvornosti, a takvih je bljesaka u njezinu fotografskom životu bilo doista mnogo. Njezin stvaralački opus ne možemo nikako smatrati dovršenim, što nam potvrđuje i samostalna izložba Izrael – trenutak mira. Poznavaoci autoričina rada složit će se kako je jedna od njezinih vrlina učiniti ono što radi naizgled manje važnim. Iza privida jednostavnosti stoji njezin fotografski svijet, sastavljen od niza sekvenci koje sagledane u zajedništvu prerastaju u profinjenu kompoziciju. Nije to kompozicija jedne slike, nju tvori cijeli opus sačinjen od nadahnutih detalja ugrađenih u svaku pojedinačnu sliku. Još jedan ciklus, Doživljaj Izraela, priča je o zemlji iz koje snažno progovara prošlost, vjera Židova, kršćana i muslimana, ali i svi mogući civilizacijski fenomeni današnjice.

Osijek, grad bogate kulturne i fotografske prošlosti, iznjedrio je s pojavom Marina Topića još jednoga sjajna fotografa. Rastući i učeći u lijepom gradu, nastavit će rad majstora fotografije koji nisu samo snimali svu arhitektonsku i prirodnu ljepotu slavonskoga grada, nego su svojim djelom i sami postali trajnom umjetničkom vrijednošću, utkali dio sebe u sve pore njegova života. Na zasadama antologijskih ostvarenja starih fotografa kao što su Knittel, Exner, Rechnitzer, Svirčević, Varnajevi, Szege, Kuba, Legradić i Husak učio je i naš majstor, ali i donio nešto svoje, posve osobno i stilski primjereno godinama u kojima je svoje slike stvarao i još ih

stvara. Poznate su nam Topićeve fotografije iz doba eksperimentiranja, čime će pobuditi pozornost, a tada ćemo i prvi put shvatiti da je riječ o ozbiljnu autoru. I bili smo u pravu, jer od tada do danas njegov će opus doživjeti mnoge mijene, no u mnogočemu ostat će dosljedan i uvjerljiv, poseban i zanimljiv bez obzira na temu koju obrađuje. Duhoviti i ekspresivni aktovi bit će u određenom trenutku zamijenjeni začudnom igrom apstrakcije, ona pak neobičnim fotomontažama. Na kraju, Topićeve fotografije nastale u Domovinskom ratu zapravo su izvanredna zbirka svjedočanstava o ratnim patnjama, ali i zbirka koja u sebi sadrži niz dramatičnih i istinitih poruka proizašlih iz oka kamere fotografskog umjetnika.

Znati do kraja iskoristiti imaginaciju i ostvariti svijet slika maštovita i pjesničkog poimanja života primjereno je splitskom fotografu Aljoši Krstuloviću. Oblikujući vlastiti izraz, združuje u sebi tradicionalno uvjetovanu okosnicu s modernošću, čvrsto vezan uz vlastitu sredinu i njezine datosti, svjestan njezine životnosti i ljepote, stvara fotografsku priču po svemu jedinstvenu i umjetnički osobnu. Uvijek ostaje vjeran svojoj ljubavi - moru i njegovim ljudima, onim običnim, radišnim i prepunim blagosti kojoj ih je učio život. Otkriva ih i bilježi u njima bliskim prostorima, duhovito i neobično, simbolički oblikuje njihovu samostojnost.

Osječanin Damir Lončarević nije pasivni promatrač, svoju fotografsku budućnost od prvoga trenutka shvaća ozbiljno, ne okreće se medijskoj prošlosti, kreira svoj opus u smjeru novih stanja, onih medijem ponuđenih, a svijetu pripadnom njegovoj najbližoj okolini. Da bi svoje nakane ostvario, zna da ne smije biti pasivan ni nespreman, mora biti u fokusu pravih događanja. Nerijetko kretanje njegovih kompozicija izvan zadanog okvira samo pojačava potrebu našeg sudjelovanja u mogućem zaokruživanju slike – često je ono prepušteno promatraču. A danas? S odlaskom u novi prostor digitalizacije kao da je ispod već ostvarenoga podvukao crtu. Ali ipak, ponesen novim uzbuđenjem, stajalište prema slici ne mijenja, a sebi omogućuje više prostora i mogućnosti stvaranja novih djela načinom koji mu stvara više slobode za izražavanje vlastitih misli i pogleda.

Gledajući opus bjelovarskog autora Berislava Rubčića, možemo reći kako je uvijek nastojao iznaći nova i zanimljiva rješenja i u iskušanu mediju potražiti nove autorske izazove. On je u primjeni fotografske tehnike napustio crno-bijelu fotografiju, okrećući se izazovima koje mu je ponudila fotografija u boji. Gotovo su svi njegovi radovi obilježeni zanatskom vrsnošću. Metjerska samouvjerenost i perfekcija odvode autora u područje fotografske umjetnosti, u kojem će zahvaljujući stečenim iskustvima ostvariti djela velike vrijednosti. Neosporive kvalitete koje imaju njegovi radovi dovoljno su osobne, snažne i izrazite, da se njegovo fotografsko stvaranje može smatrati važnim prinosom ukupnim događanjima naše fotografije.

Sposobnost da prenese vlastito viđenje stvarnosti, bez mogućega prepisivanja tuđih radova, čini ga zanimljivim publici. Talent, znanje i upornost u radu omogućili su mu mnoge iskorake, napose onaj najvredniji, koji mu dopušta da stvarni svijet pretvori u posve novi i drukčiji. Snimajući zbiljski događaj ili ambijent riječki autor Istog-Duško Žorž u svom laboratoriju, grafičkim postupkom ili solarizacijom, premješta ga u svijet mašte, u kojem obična životna priča dobiva posve novu, zanimljivu dimenziju. Arhitektura se pretvara u grafiku prepunu čistih simbola i novih likovnih vrijednosti, a portreti obrađeni sustavom dvostrukih negativa gube klasična obilježja, govoreći nam o fotografovu odnosu prema osobi koju portretira.

Potpuno je jasno da su fotografije Bože Marjančića nastale iz užitka stvaranja, iz lijepe i zanimljive igre u laboratoriju, kada uporabom nekoliko negativa ostvaruje misaono cjelovitu sliku, a tehnički gotovo savršenu. Kadar je izreći i artikulirati svoje nakane i s vrlo malo elemenata izgraditi priču, koja nam uvjerljivo prikazuje svu likovnu i misaonu sadržajnost onoga što ga u nekom trenutku zaokuplja. Ponajprije, ne mogavši se otrgnuti modi vremena, obrađuje portrete i life-fotografiju, no nastojanja uspješno potvrđuje interesom za druge načine stvaranja, posebno eksperimentirajući solarizacijom i fotomontažom. Ne samo svojoj vještini, nego i bogatu iskustvu grafičara, može zahvaliti visoku estetsku vrijednost svojih djela, koja često kakvoćom nadmašuju radove njegovih zagrebačkih suvremenika.

Podravina će hrvatskoj fotografiji podariti mnogo odličnih autora. Koprivnica je mnogo godina odgajala izvrsne fotografske ekipe, unutar kojih su se uvijek isticali novi, svježi likovi, potičući pojavu novih naraštaja nasljednika. Stoga nije čudo da je iz takve i već davno odnjegovane originalnosti fotografskog i klupskog okruženja proizišla i Božica Radinović. Od prvih nastupa vezana je uz Podravinu. Voli sve što je autohtono, prirodno naoko osamljeno i od prirode da-

rovano i upravo u tome nalazi nadahnuće za mnoga djela. Doživljavajući je kao osjećajnu raskoš, a nalazeći se u svoj toj ljepoti u pravo vrijeme, otkriva nam sve istinske vrijednosti koje joj ti ambijenti nude. Pomalo zagušeni kolorizam, znakovi prirode u neko godišnje doba, prikazi su o osobnog doživljaja shvaćanja ljepote, nade i želje da upravo takva svakodnevica što dulje potraje, pošteđena čovjekova nespretna i nepotrebna dodira.

Naša fotografska scena pamti i ostvarenja Vinka Šebreka. Njegova vizualna kultura uvijek je majstorska, on poznaje i živo razumije svijet. Sve to često naglašava poetska dimenzija, koja kao da se izjednačuje s poetičnošću prostora i tema koje istražuje. Težeći da na snimci uhvati i zadrži duh autentična života, okreće se life-fotografiji, koja je njegovo trajno stvaralačko određenje. Kada ga pak nakana povede prema portretu, pretvara se u uporna kreatora, koji će s mnogo strpljenja pripremiti svoje modele, ostvariti željenu atmosferu i zamisao dovesti do kraja. Unatoč tomu što se u najvećem dijelu stvaralaštva bavio life-fotografijom, u svom je nastojanju nalazio prostora i za eksperimente, u kojima je prikladnim postupcima, na negativu ili pozitivu, ostvario zanimljive likovne rezultate. Svi ti postupci, dakako, nisu novi, ali njegovom imaginacijom i vještinom postaju nam posve razumljivi.

Jednom sam u predgovoru izložbe koju je krčki fotograf Stanko Abadžić prije nekoliko godina održao u Zagrebu, pročitao kako nas njegove fotografije "ne iznenađuju nikakvim izrazito novim pristupima, nego se, upravo suprotno, nostalgično vraća u doba kada je bilo novo to što je danas već odavno postalo klasično". U tim riječima ukratko je, ali na najbolji način, opisan njegov rad, njegov cjelovit opus, koji će, cijeneći ustaljene koncepcije, doživjeti nadgradnju obogaćenu njegovim načinom, postmodernističkom dosjetljivošću. Njegovoj pozornosti neće promaknuti ni naoko banalan motiv, minimalistički pročišćen, a opet prepun otkrića sadržaja začinjena bogatstvom svjetla i realizirana u crno-bijelom. I upravo u crno-bijeloj fotografiji dolazi do izražaja šarm i atmosfera koja nas nedvojbeno podsjeća na pedesete i šezdesete godine, u kojima pronalazimo draž slike stvorene svjetlom. Uloga sjene u njegovu je kadru ravnopravna s modelom, objektom ili doživljajem koji prati, dajući dubinom njegovoj kompoziciji doživljaj prirodne mirnoće, upravo onakve kakva nam se ukazuje u samu ambijentu u kojem je i nastala.

Stanko Abadžić je autor s kojim, a to nije slučajno, završavamo prikaz. Premda ova fotomonografija obuhvaća autore u razdoblju od tridesetih do osamdesetih godina prošloga stoljeća, sa Stankom Abadžićem učinili smo iznimku. To je autor koji se pojavljuje u devedesetim godinama, postigavši izniman uspjeh radom u maniri starih majstora s polovice prošlog stoljeća. Izvrsnim fotografijama nostalgično nas vraća u te davne dane naše fotografije, ponovno ukazujući na visoke domete hrvatske fotografije pedesetih i šezdesetih godina.

Fotoklubovi, kao i gradovi kojih su sastavni dio, imaju vlastitu sudbinu, punu nenadanih obrata i događaja, ličnosti i stvaraoca koji će nizati i stvarati zbivanja vezujući ih u nisku povijesnoga slijeda.

Ljudi i njihove ambicije unosili su u naše klubove prepoznatljive oblike života i postojanja, obvezujući se na njihovo održavanje, kako u davnim prošlim vremenima, tako i danas. U svakom je vremenu članstvo činilo zbroj raznolikih osobnosti, isto tako raznolikih struka, združenih oko osnovne ideje – razviti i održati klupsku zajednicu kao životnu i u punom smislu riječi kreativno djelatnu cjelinu. Shvaćajući članove kao osobe koje nose velik teret i obveze, sukobljavajući se s problemima očuvanja zajednice, jasna nam je i njihova velika zadaća, koja se generacijski prenosi sve do danas. U tom se pogledu naši klubovi u prošlosti ne razlikuju od ovih u kojima živimo i kojima udahnjujemo dio svojih današnjih nastojanja.

Ipak, ne zaboravimo, svaki klub u povijesnom trajanju bilježi pozitivne, ali i negativne rezultate. Ako se složimo da je i život svakoga pojedinca sastavljen od niza raznih događanja, onda to s lakoćom shvaćamo kao životno pulsiranje bez kojega bismo teško opstali. Svako vrijeme i svaki prostor ima svoj ritam koji ga čini živom jezgrom, sposobnom da zadovolji određene potrebe, zbog kojih se, uostalom, ljudi i nalaze. Ako članovi osjećaju korist od toga načela, što ponajprije nudi mogućnost zadovoljavanja kulturnih i kreativnih potreba, moramo ustvrditi kako su naši klubovi u našoj dugoj fotografskoj povijesti ispunili svoju zadaću.

Povijest nas uči kako ne možemo i ne smijemo zaobići ni dualitete u karakterima pojedinih njihovih članova, kojih se posljedice jasno zrcale u razvojnom slijedu. Tek kada sve to povežemo u logičnu cjelinu, dobivamo pravu sliku naših

fotoorganizacija, ne kao fotografskih pozornica, nego kao prostora i mjesta u kojima se fotografski život i fotografska umjetnost doista zbivala i zbiva, primjerno vremenu i kulturnom dosegu članova.

Vidljivo je da je prinos naših klubova u ukupnom razvoju fotografske umjetnosti u našoj zemlji zaista velik. Bili su i ostali izvorište svega kreativnog i kvalitetnog što se u našoj fotografiji tijekom desetljećâ događalo, kao i izvorište izvanrednih fotografa koji su se naraštajno određivali kao nosioci umjetničkih kretanja i davali smjernice razvoja fotografske umjetnosti. A da će tako biti i u budućnosti, potvrđuju kvalitete koje danas ostvaruju njihove nove i posve mlade fotografske ekipe.

Ako danas postavimo pitanje koja je i kolika bila uloga naše fotografije u ukupnim svjetskim fotografskim zbivanjima i kretanjima, možemo reći da je ona bila uvijek ne samo ravnopravna i aktualna nego i da je dala golem prinos razvoju medija. Nije mali broj slučajeva kada je upravo u našoj sredini nastala pokretačka fotografska misao, ona koju su pratile i na kojoj su svoje zasade tražile mnoge fotografske sredine u svijetu. Kvalitete ostvarene u desetljećima koje smo u ovoj fotomonografiji prezentirali dovoljno nam govore o njezinoj snazi, rječitosti i majstorstvu njezinih stvaralaca, o majstorima hrvatske fotografije.

Njihovoj uspomeni i njihovu djelu posvećujemo ovu knjigu.

Zdenko Kuzmić

Vladimir Horvat
S periferije
1929.

Vladimir Horvat
Deložacije
30-e

Marijan Szabo
Djevojka iz Vrlike
30-e

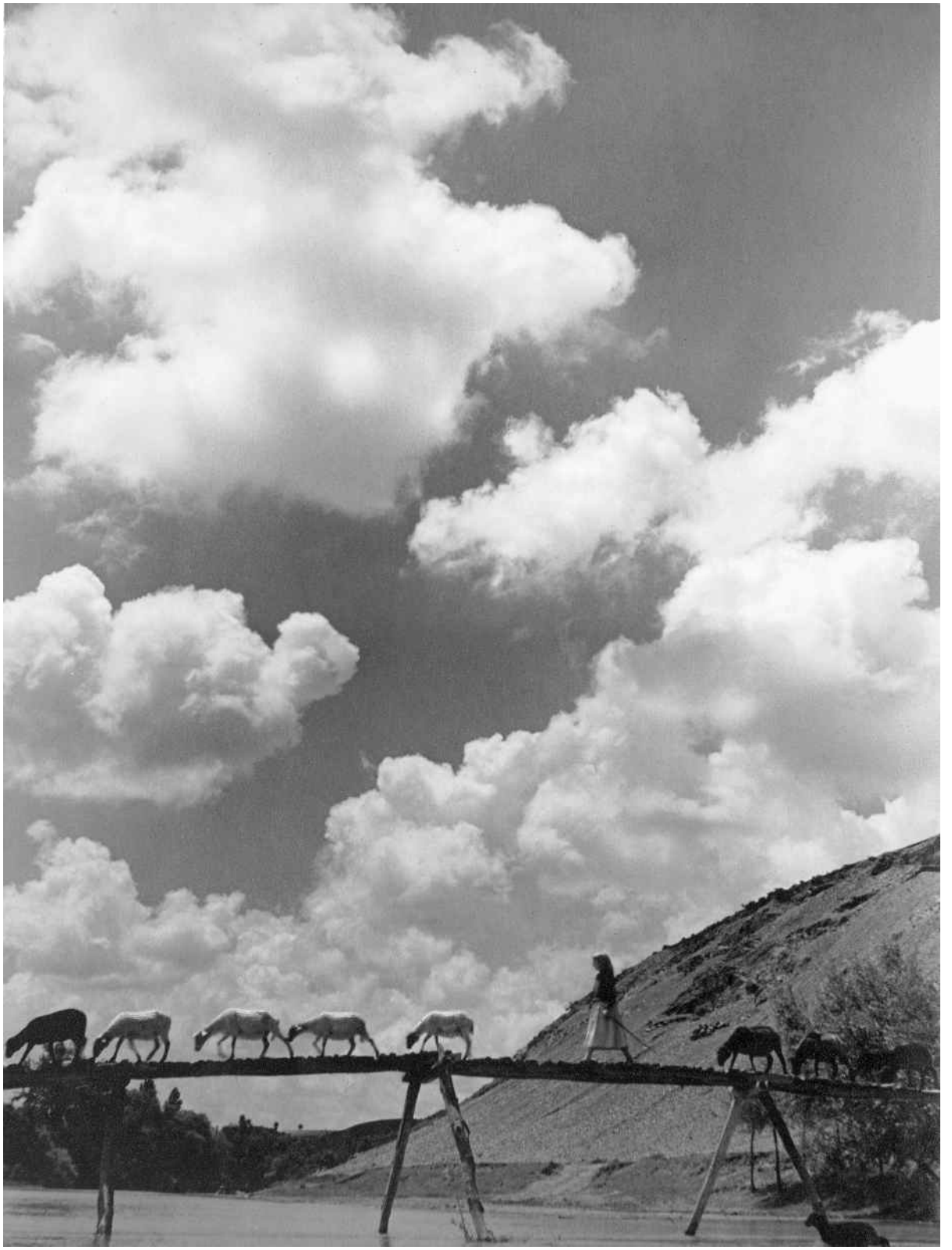

Marijan Szabo
Kozji most
30-e

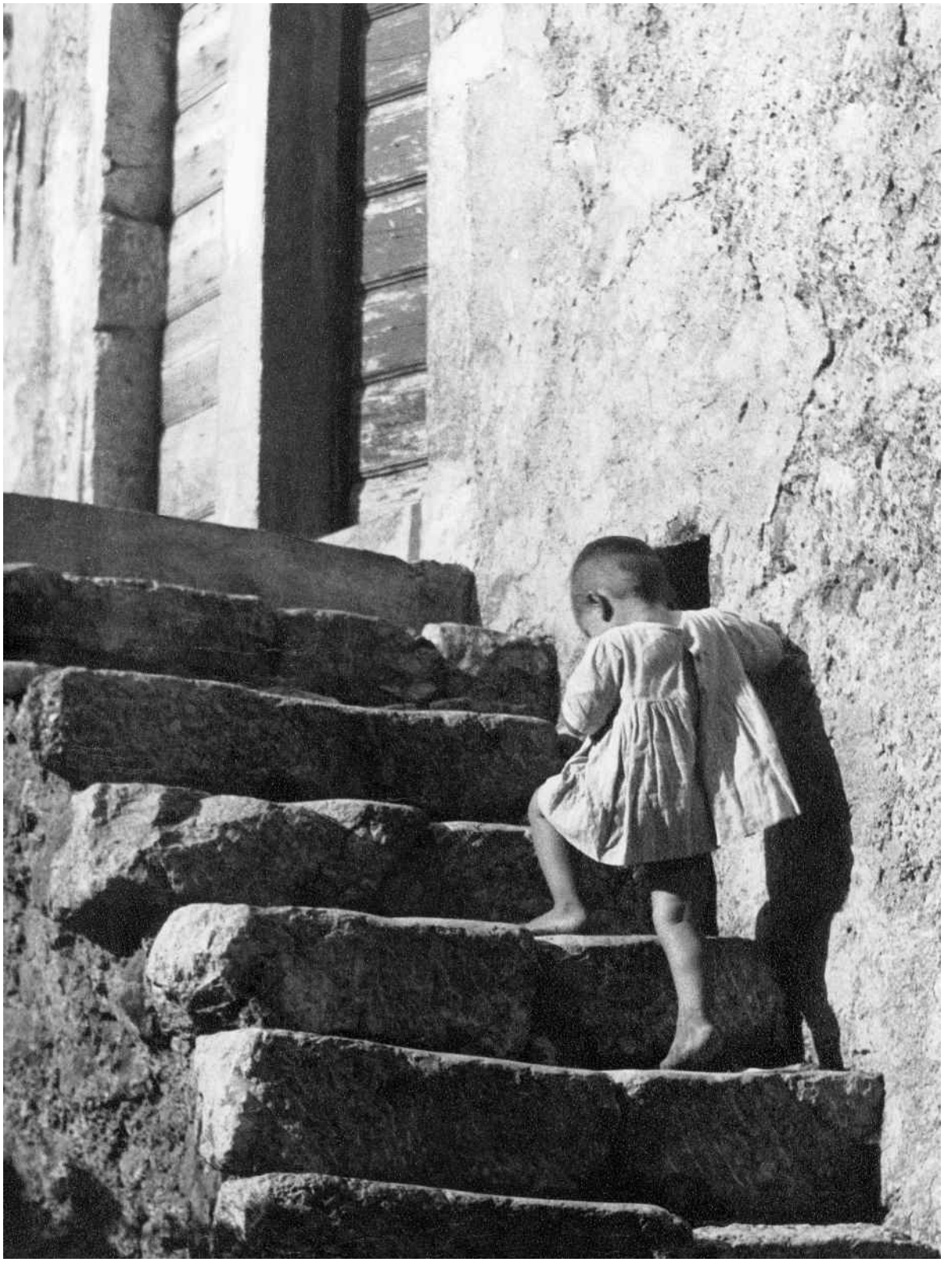

Oskar Šnur
Težak uspon
30-e

Oskar Šnur
Šestinske pralje
30-e

Vladimir Guteša
Vlaška ulica od ugla Draškovićeve
1935.

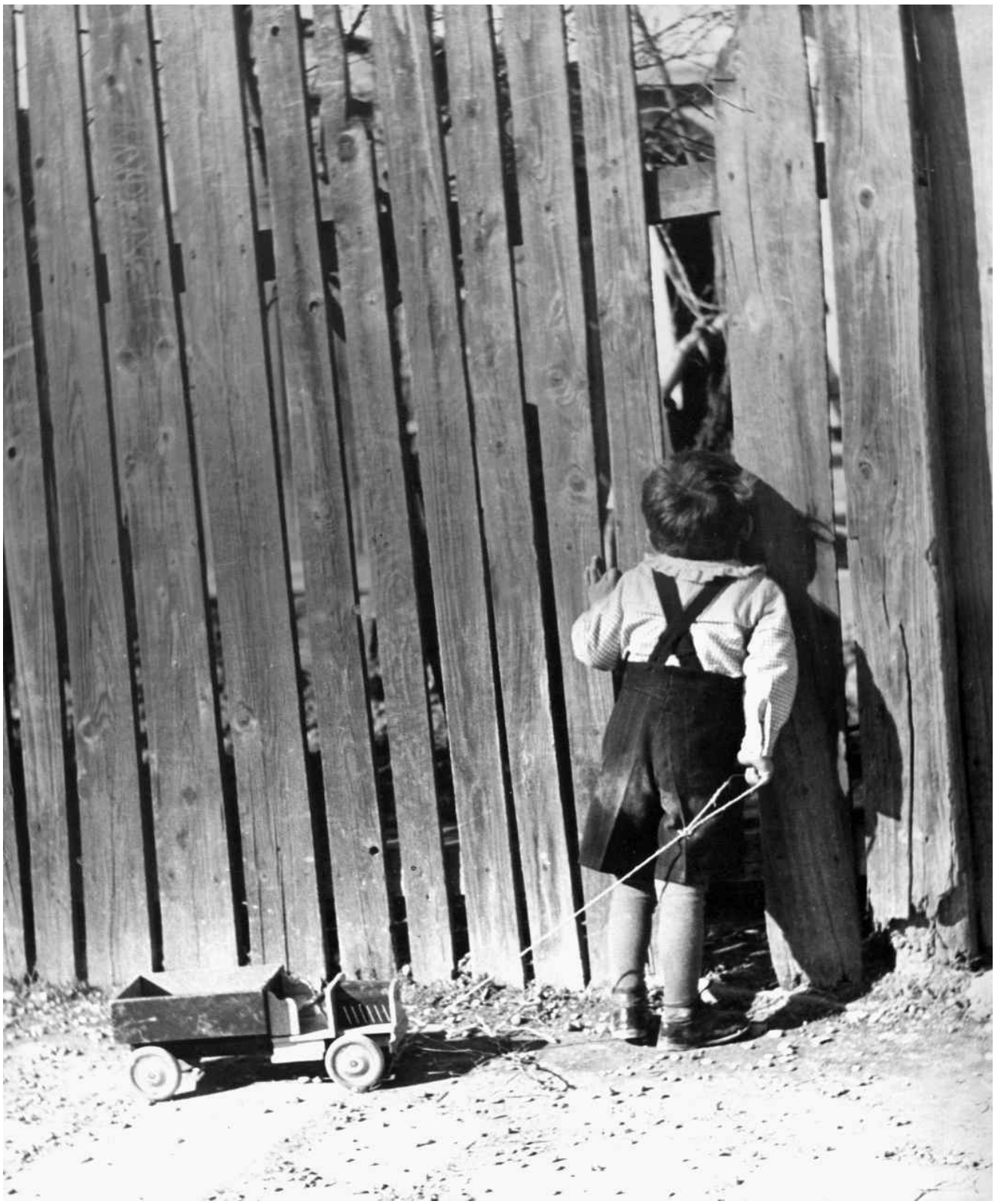

Vladimir Guteša
Znatiželja
1940.

Ivica Vlašić
Tri časne sestre
30-e

Ljubo Vidmajer
Kevice
30-e

August Frajtić
Svitanje
30-e

August Frajtić
Arhitektura
30-e

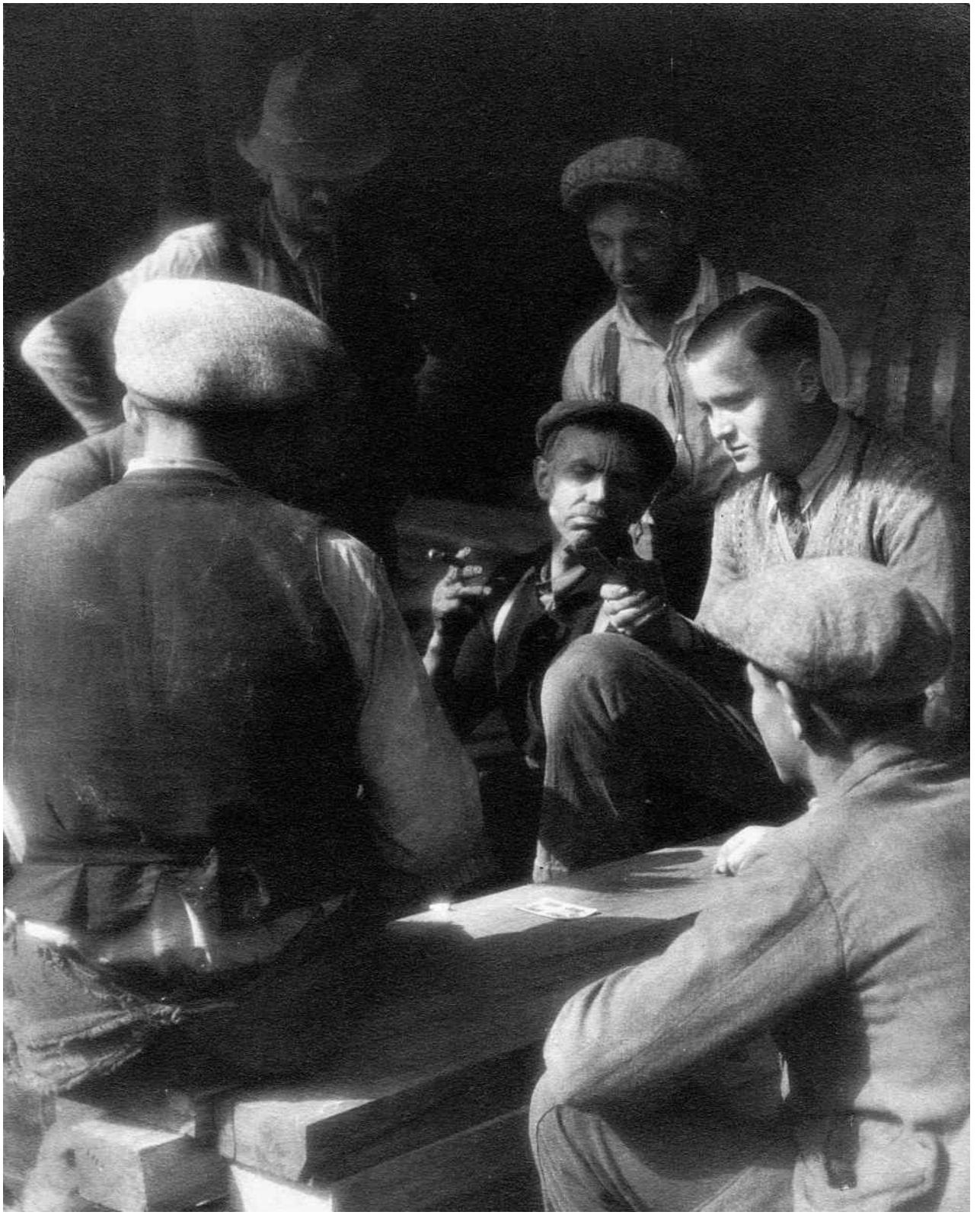

Ignjat Habermüller
Kartaši
30-e

Ignjat Habermüller
Uzbudljiv trenutak
30-e

Branko Kojić
Njegov horizont
30-e

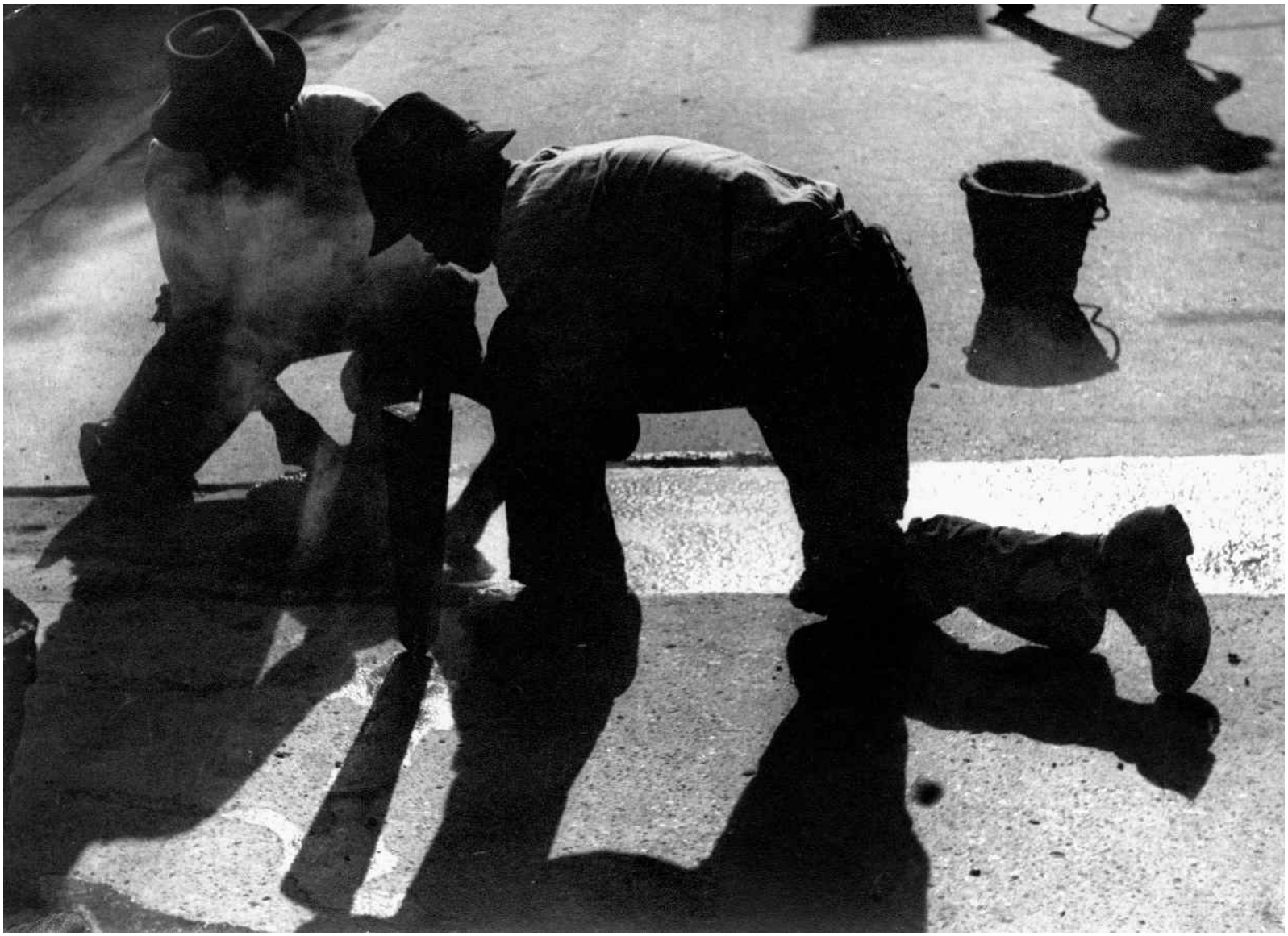

Branko Kojić
Cestovni radnici
30-e

Tošo Dabac
Prosjakinja s djetetom
30-e

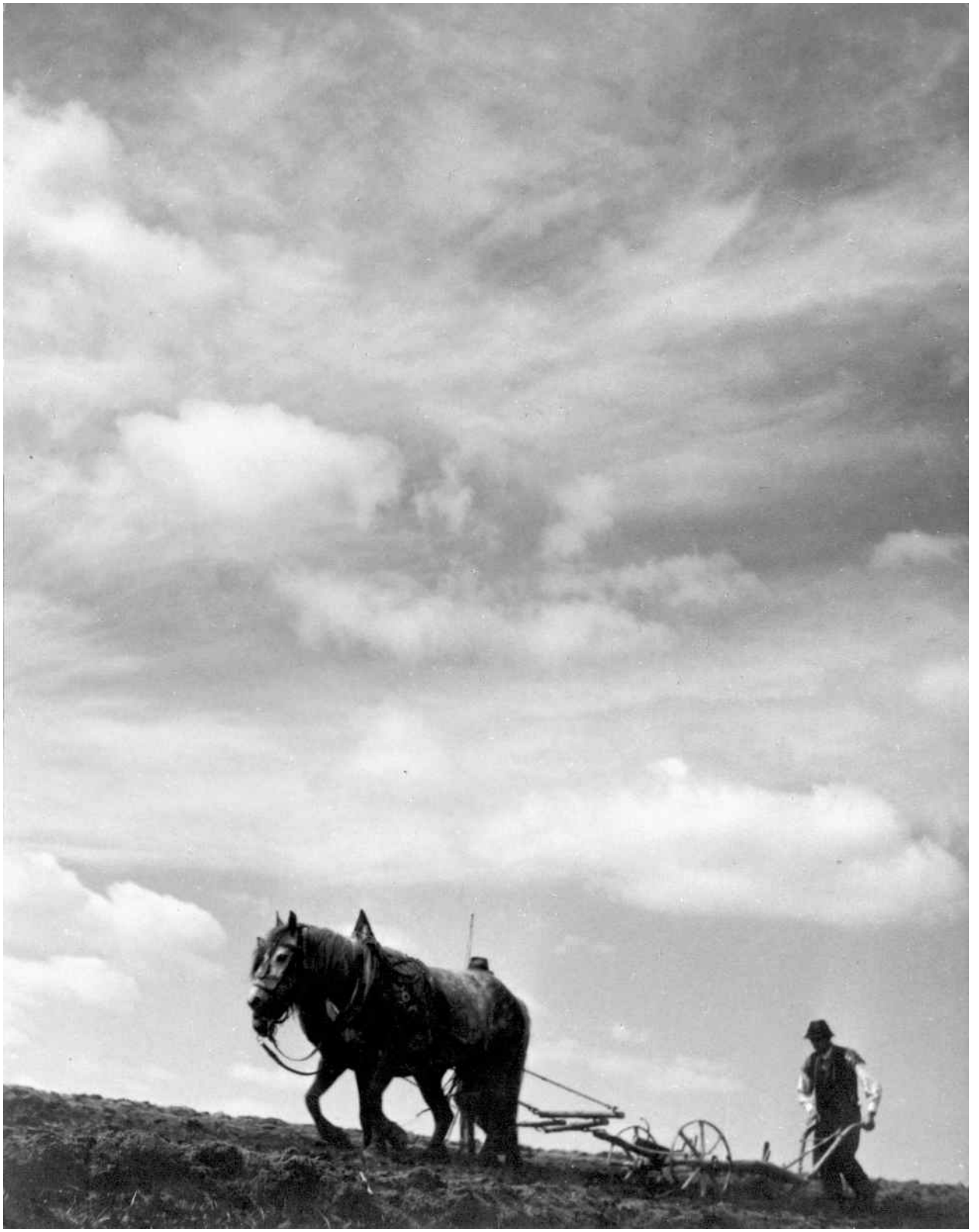

Tošo Dabac
Oranje
30-e

Albert Starzyk
Akt
1934.

Albert Starzyk
Pejzaž
1934.

Branko Luš
Seoski put
1937.

Branko Luš
Vruće kupke
1938.

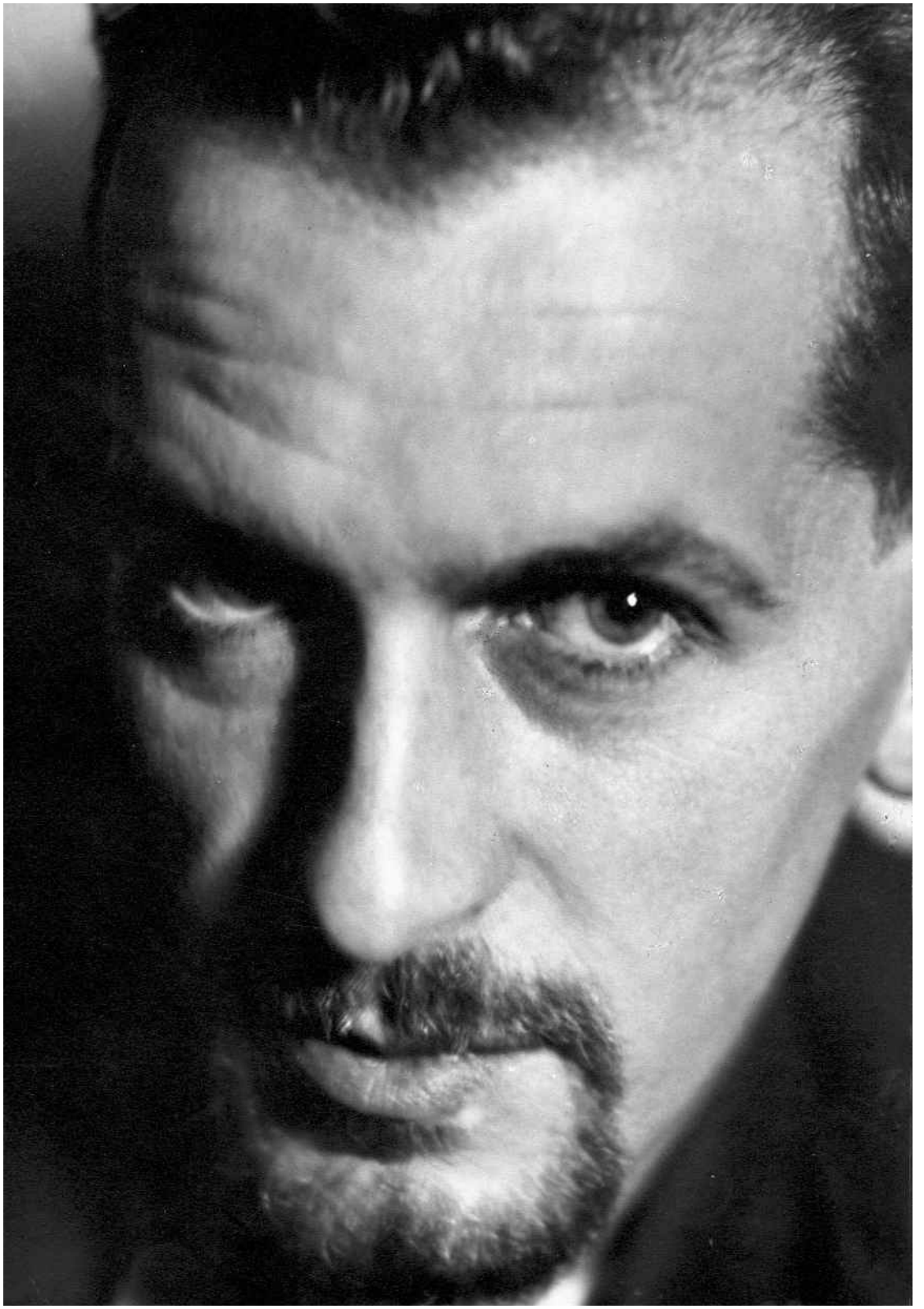

Vlado Cizelj
Autoportret
30-e

Ernest Singer
Refleksi
30-e

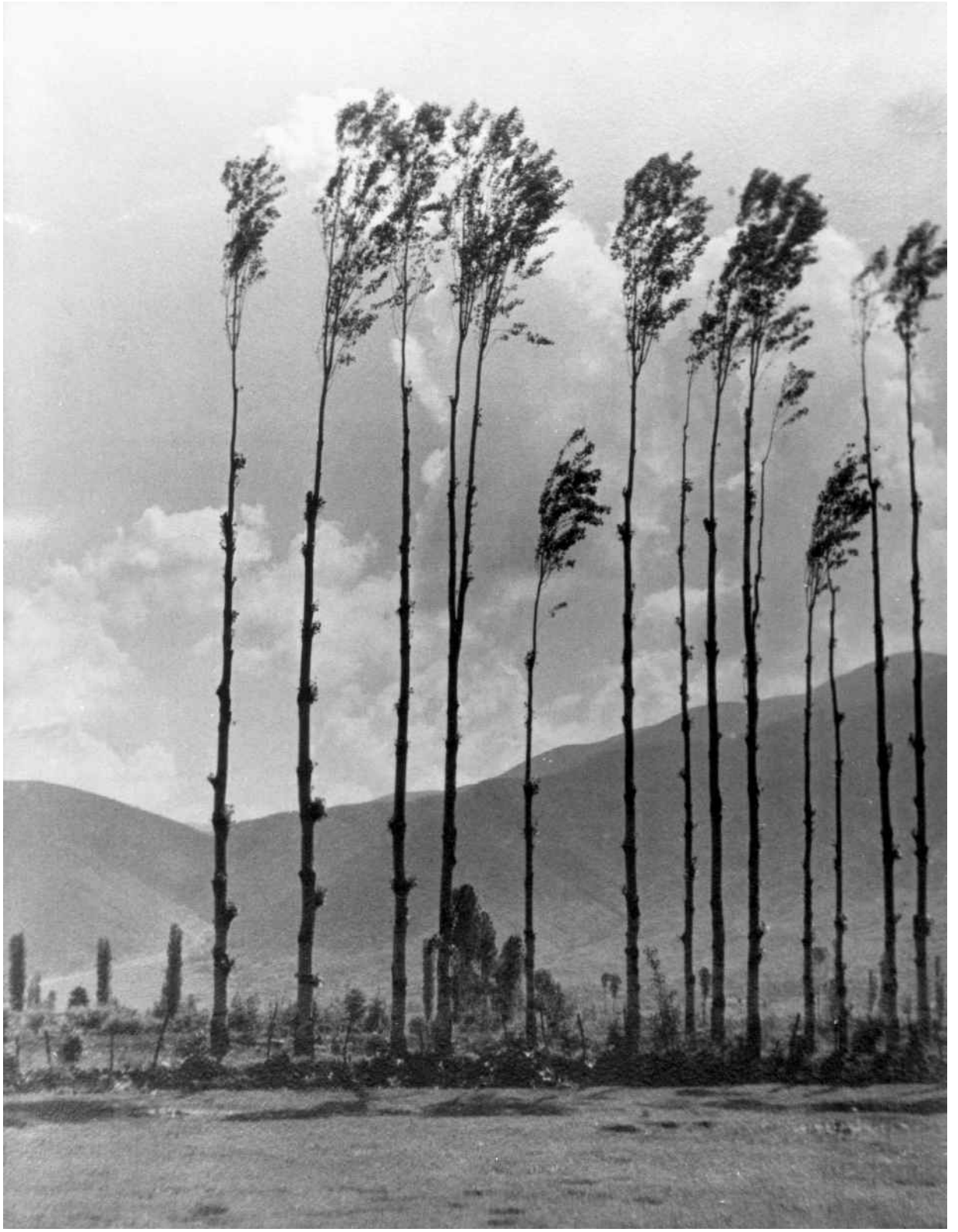

Milan Fizi
Paralele
1937.

Milan Fizi
Ustanak
50-e

Georgij Skrygin
Mladić
30-e

Georgij Skrygin
Kozara
1943.

Milutin Mudrinić
Pejsaž
30-e

Milutin Mudrinić
Zimska noć
30-e

Josip Fatur
Budući pomorci
30-e

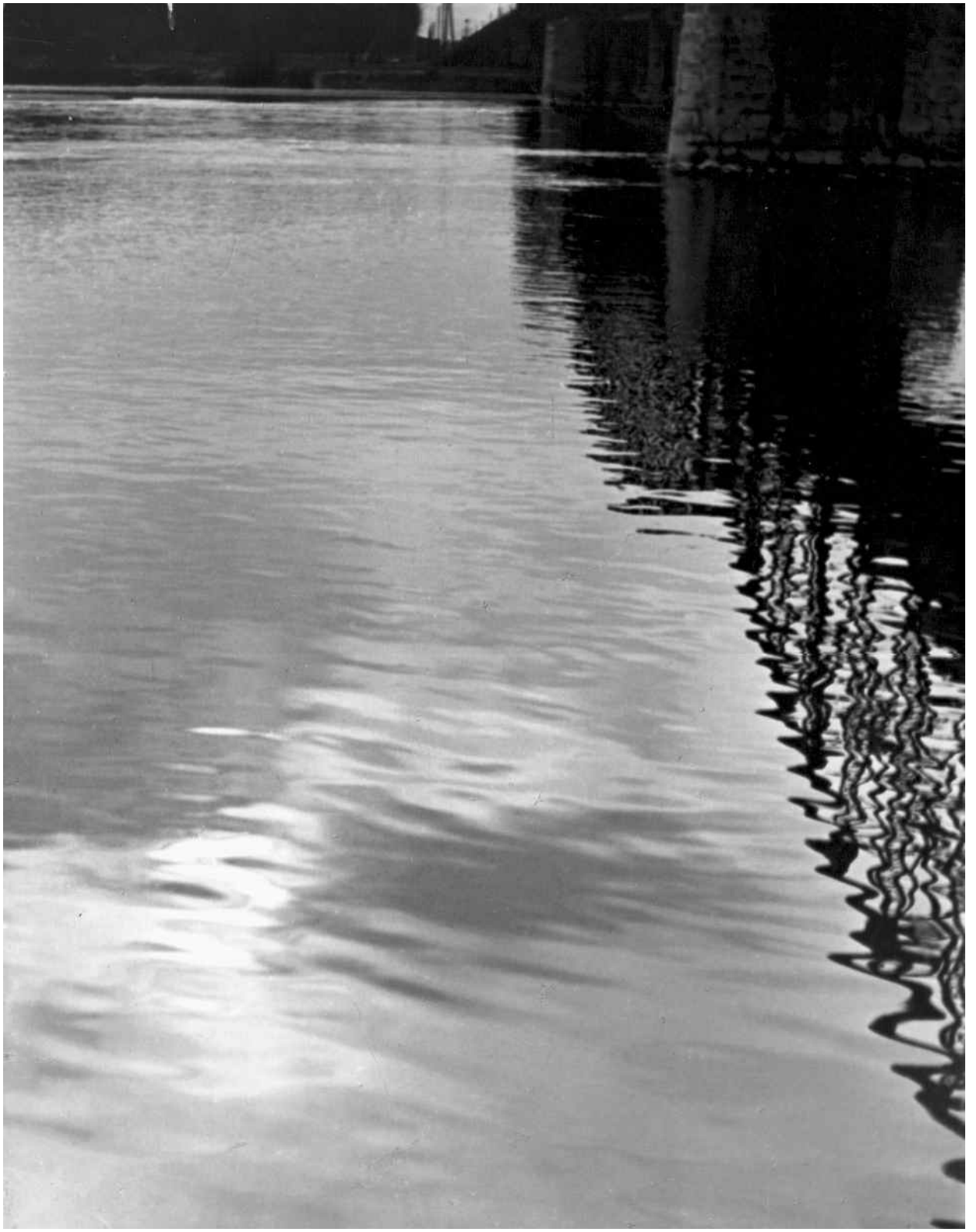

Josip Fatur
Refleksi
30-e

Mario Medeotti
Krovopokrivač
30-e

Mario Medeotti
Mala prodavačica
30-e

Milivoj Gudelj
Dinamika
30-e

Drago Paušić
Portret
30-e

Milan Freund
Križ i njegova sjena
30-e

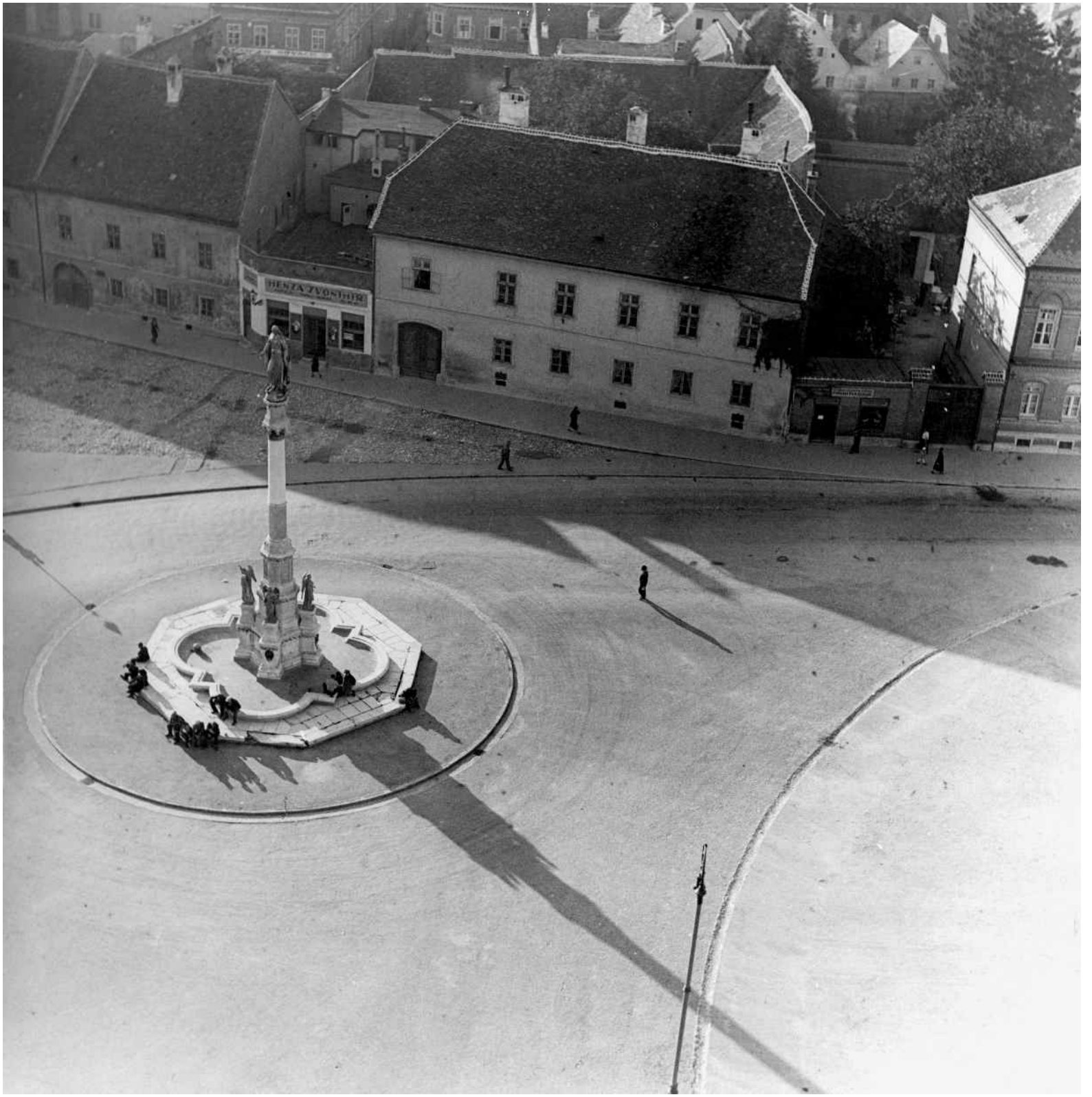

Milan Freund
Iz ptičje perspektive
30-e

Ivan Medar
Jugo
1940.

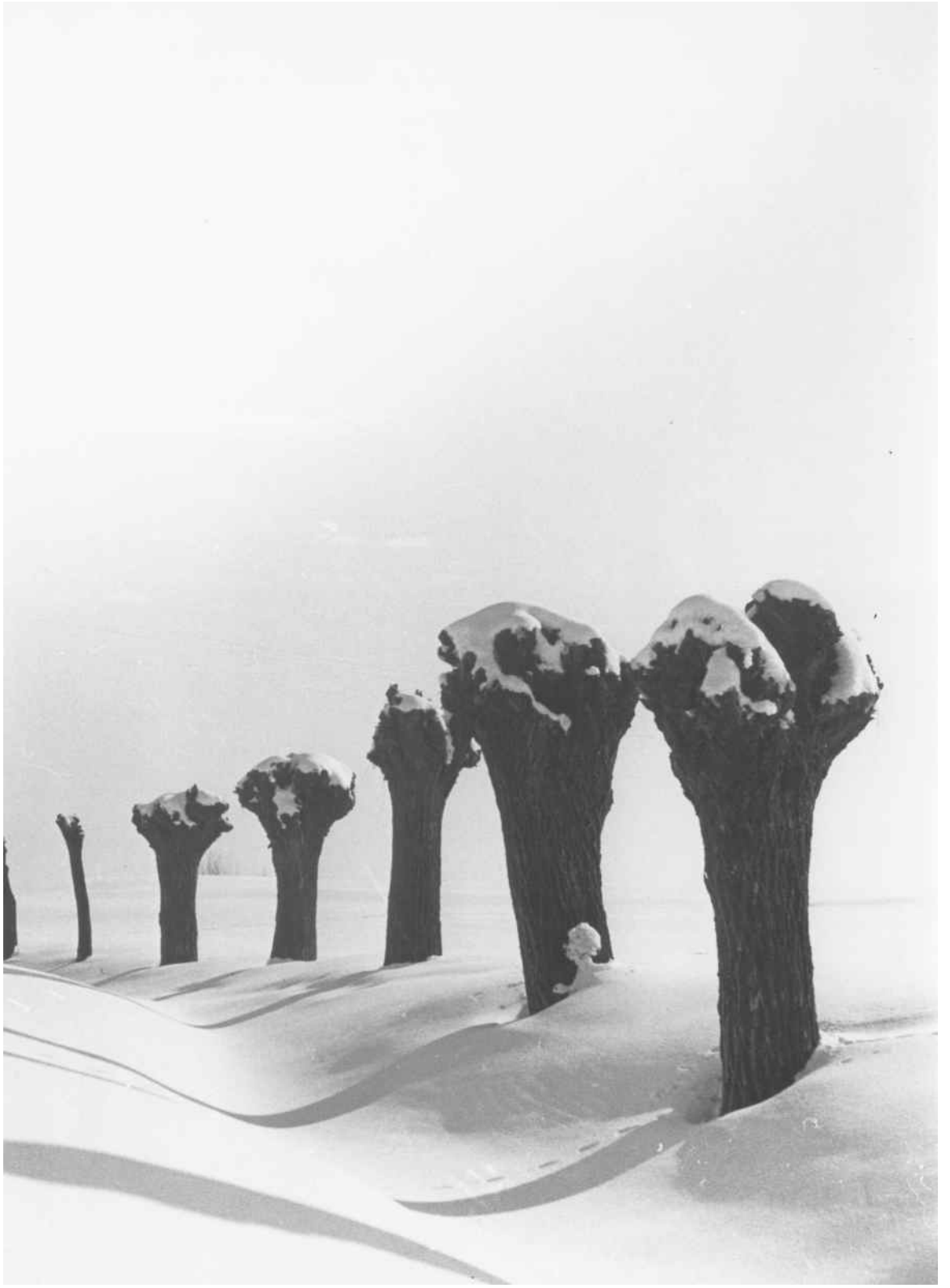

Ivan Medar
Pejsaž
1940.

Zlatko Zrnec
Kiša
1940.

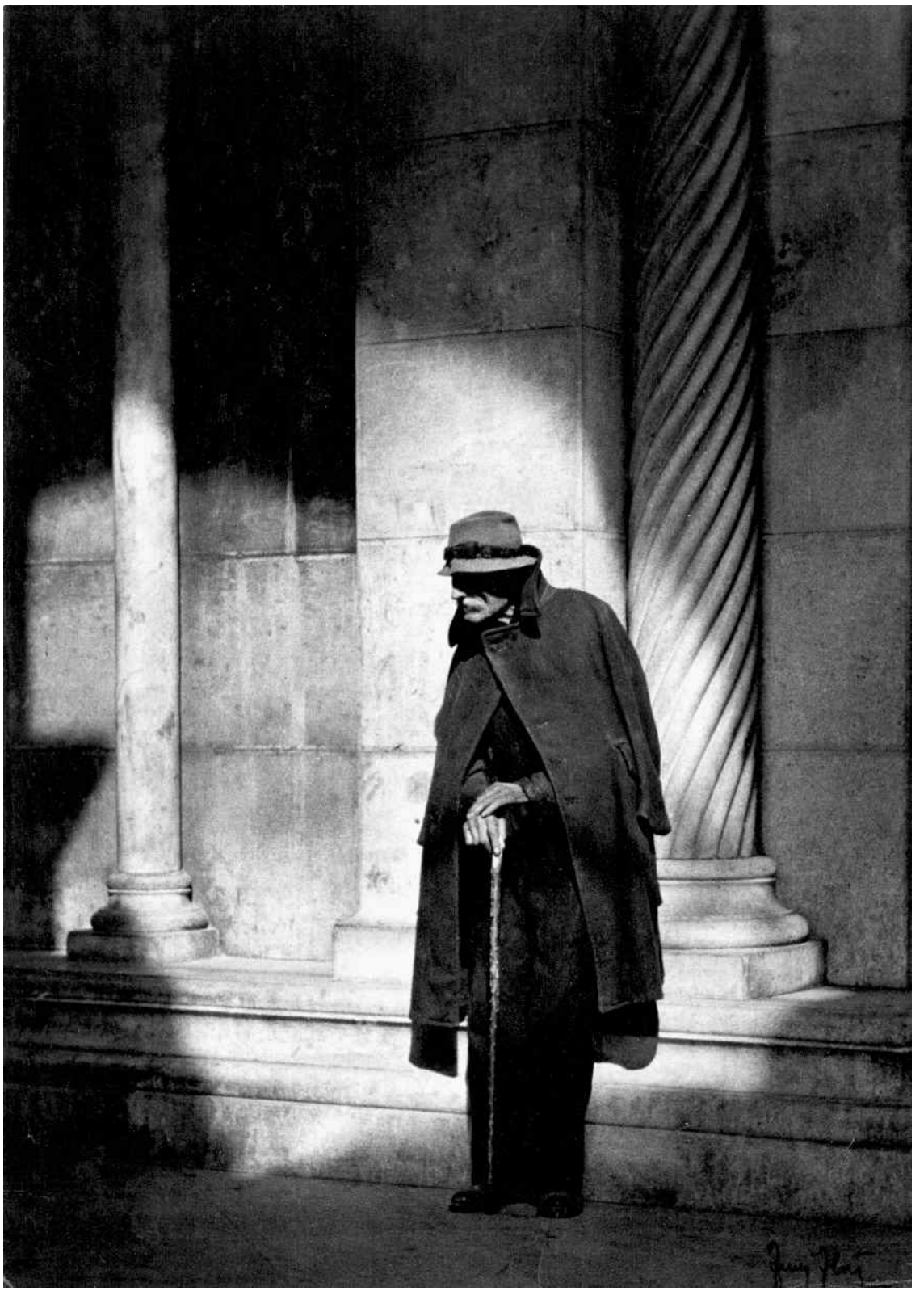

Zlatko Zrnec
Starac
1949.

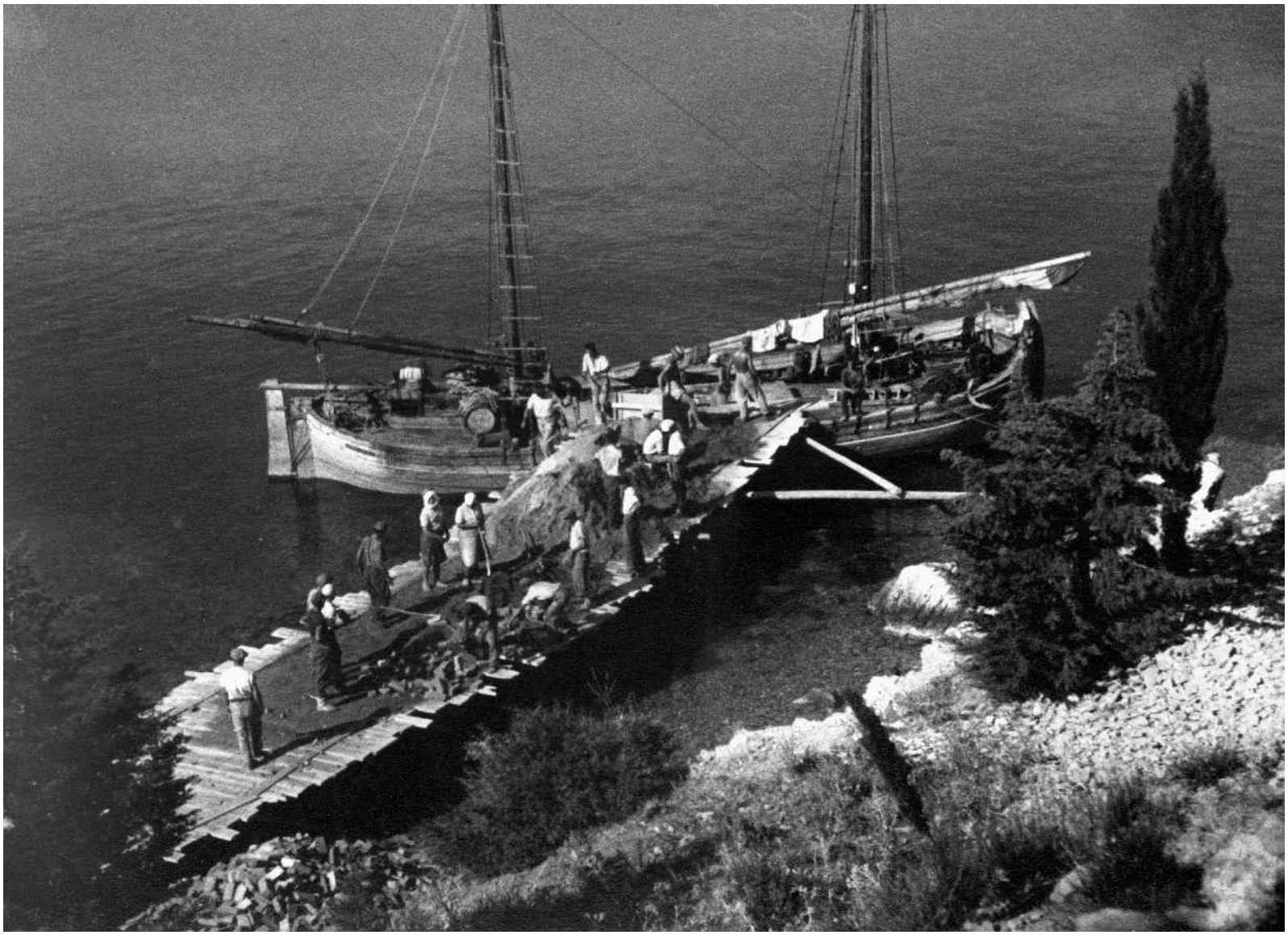

Ante Roca
Rad
1945.

Ante Roca
Ritam II.
1957.

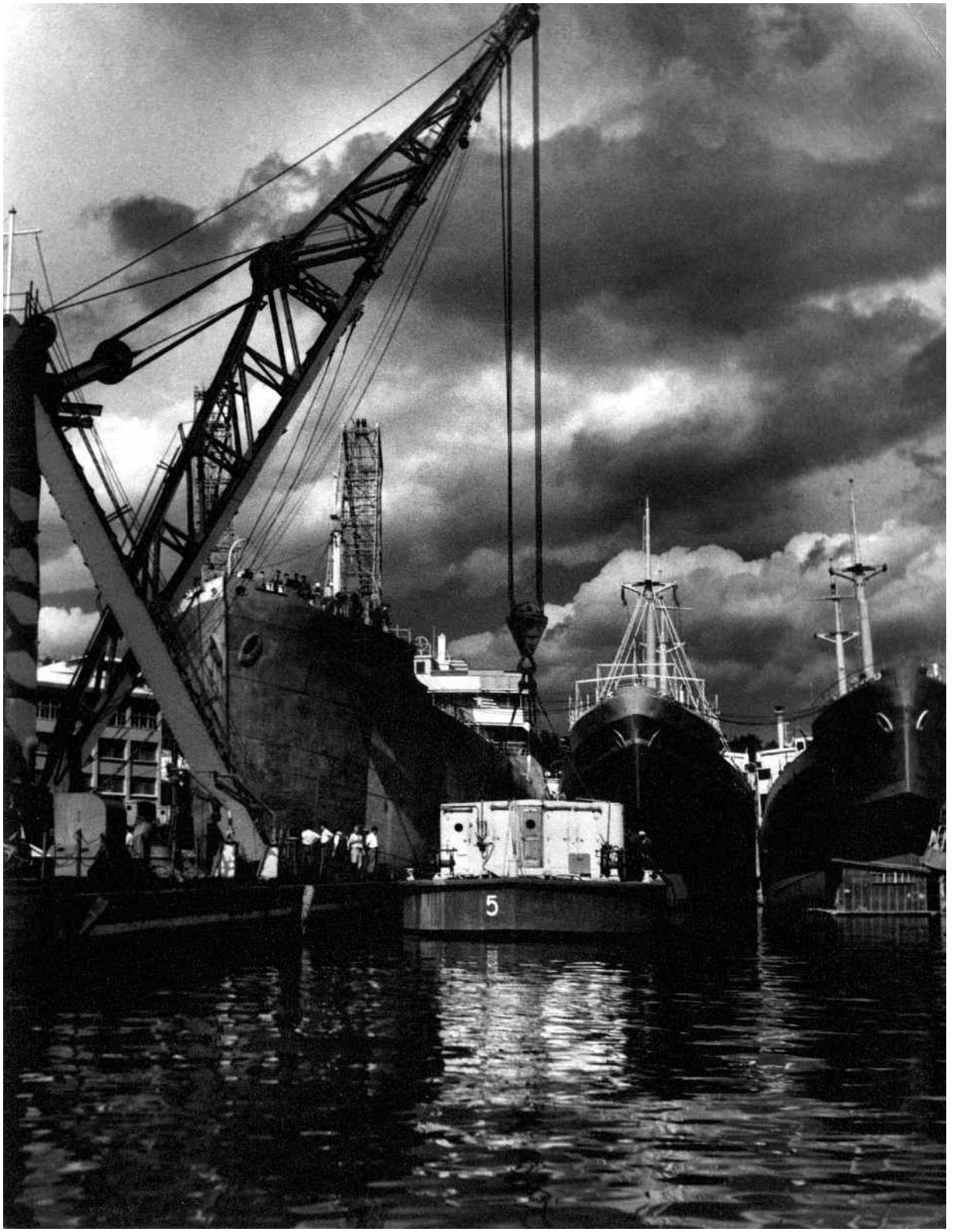

Milan Pavić
Brodogradilište
1949.

Milan Pavić
Raskrižje
1973.

Oto Hohnjec
Između svjetla i sjene
1949.

Oto Hohnjec
Žeđ
1949.

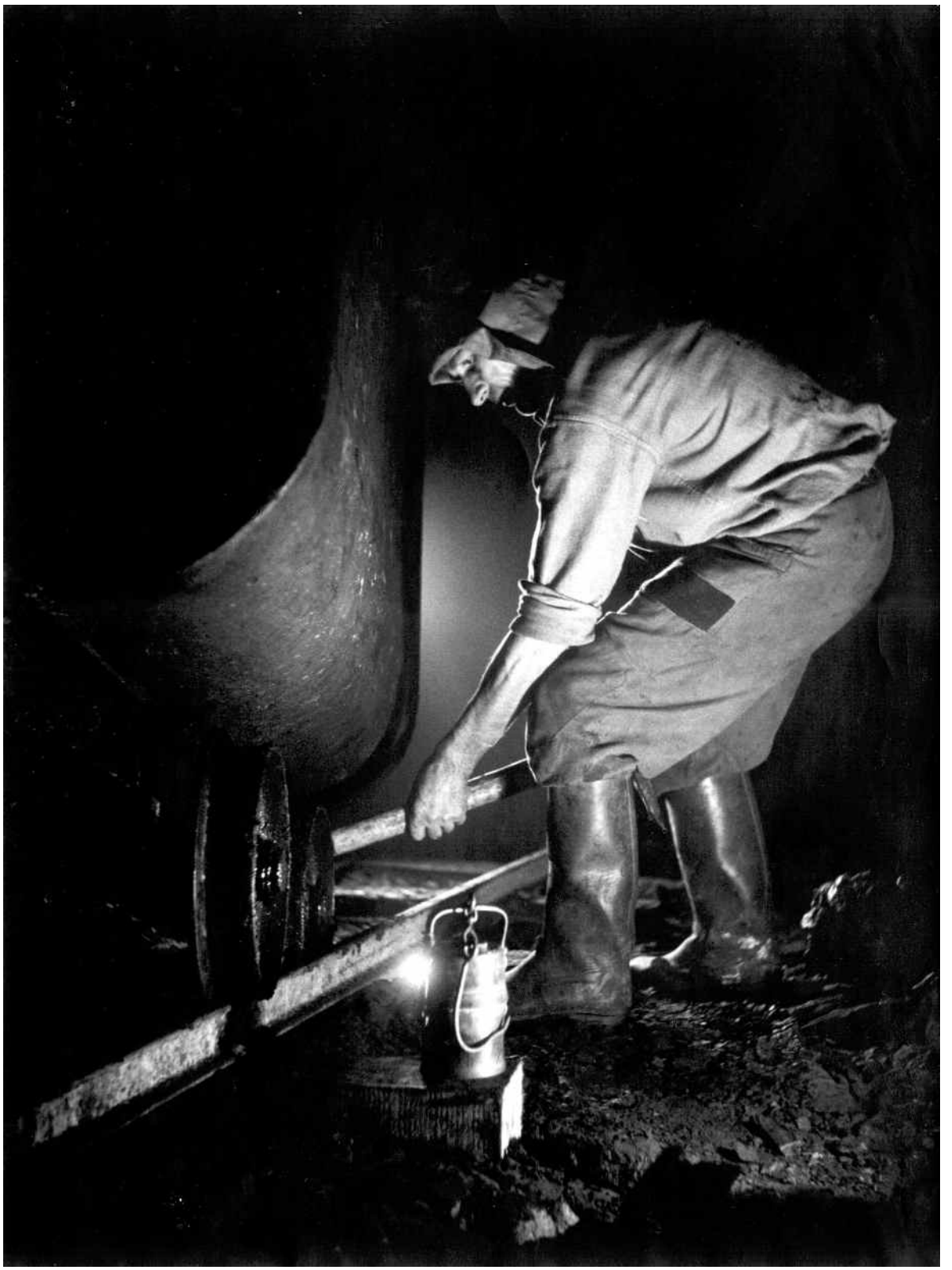

Petar Jagetić
U rudniku
1950.

Petar Jagetić
Reklama za Kraš
1955.

Drago Rendulić
Prodor
1950.

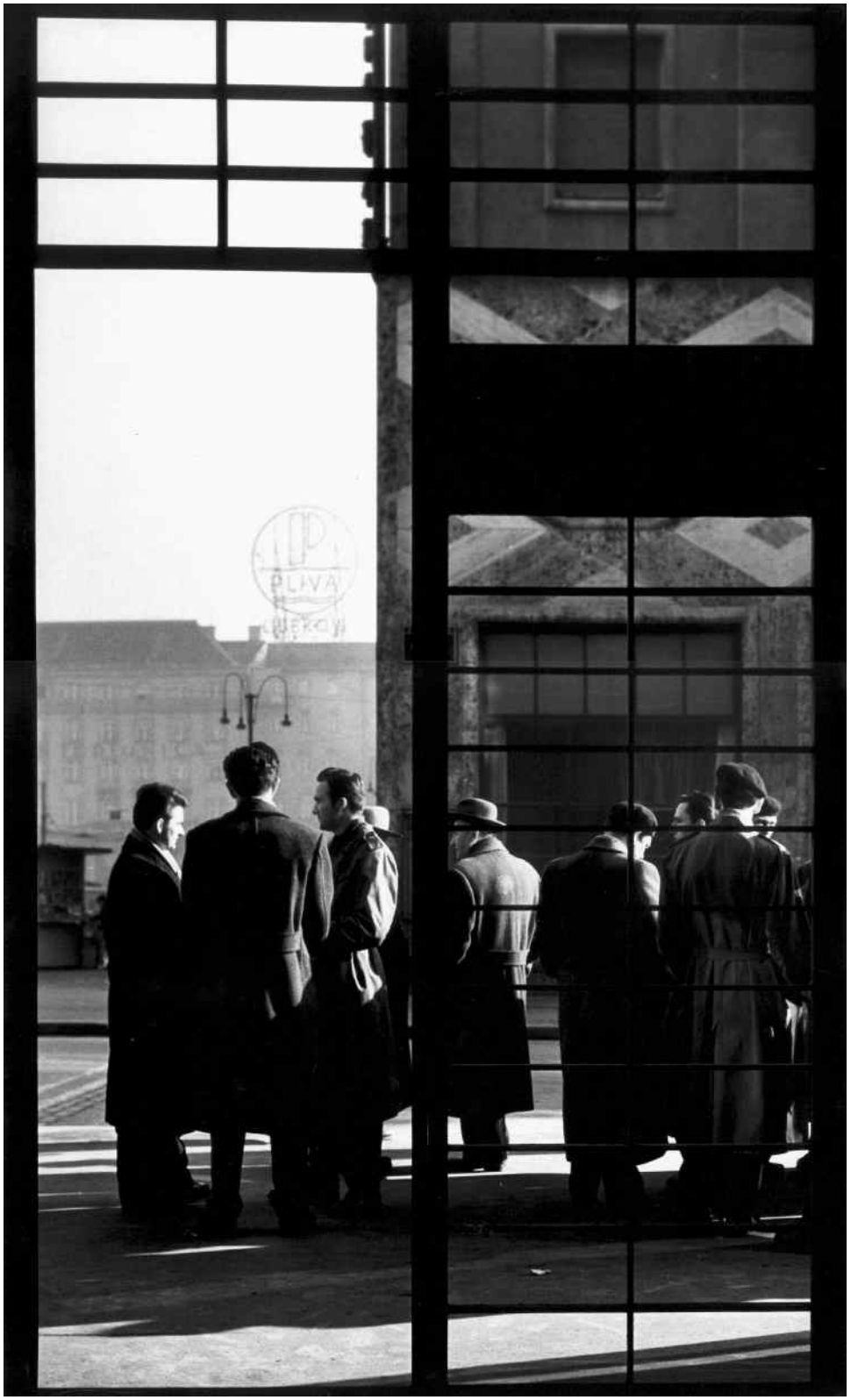

Drago Rendulić
Komentiranje
1950.

Vilko Zuber
Dubrovačke stepenice
1950.

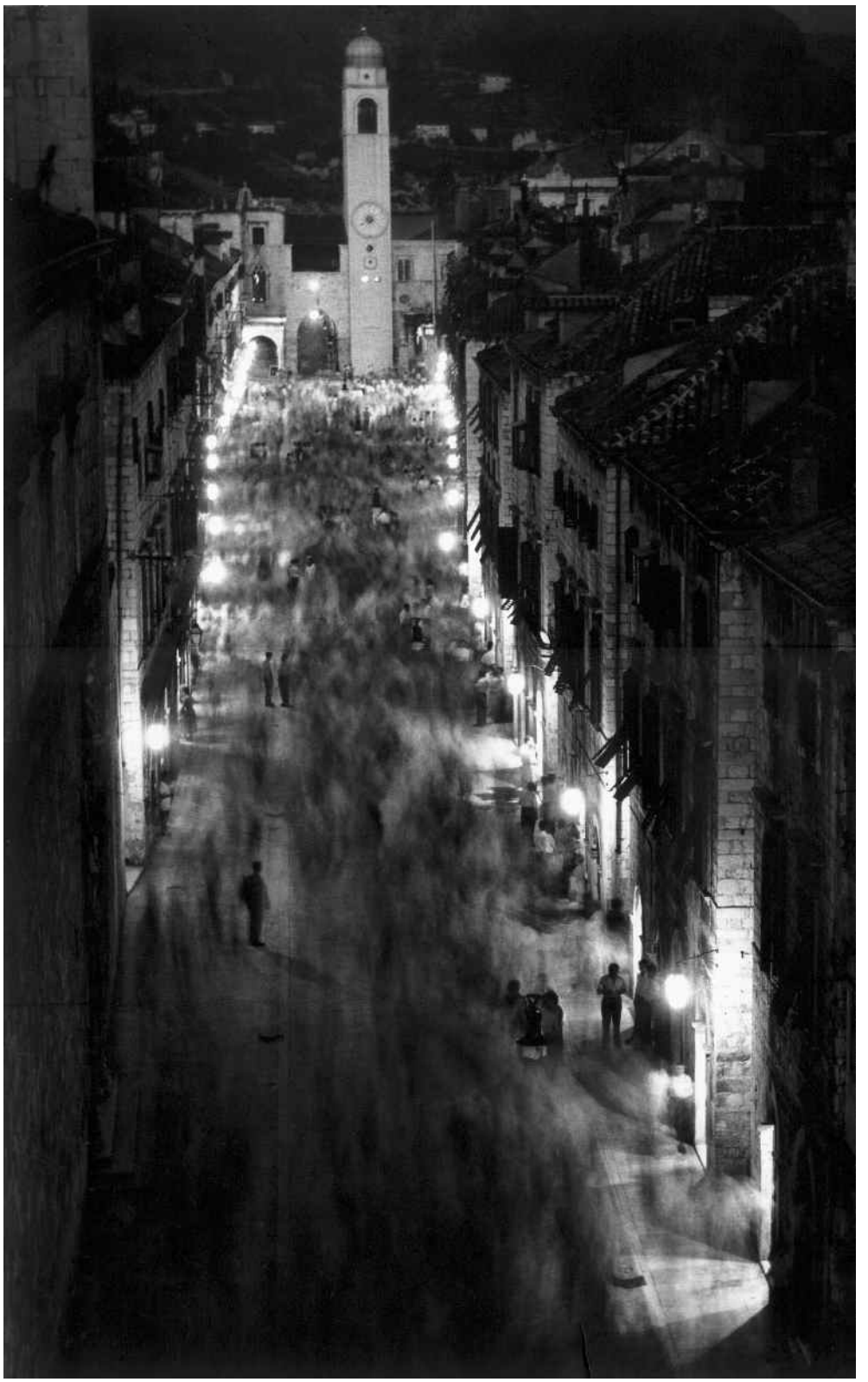

Vilko Zuber
Stradun
1957.

Mladen Grčević
Akt
1951.

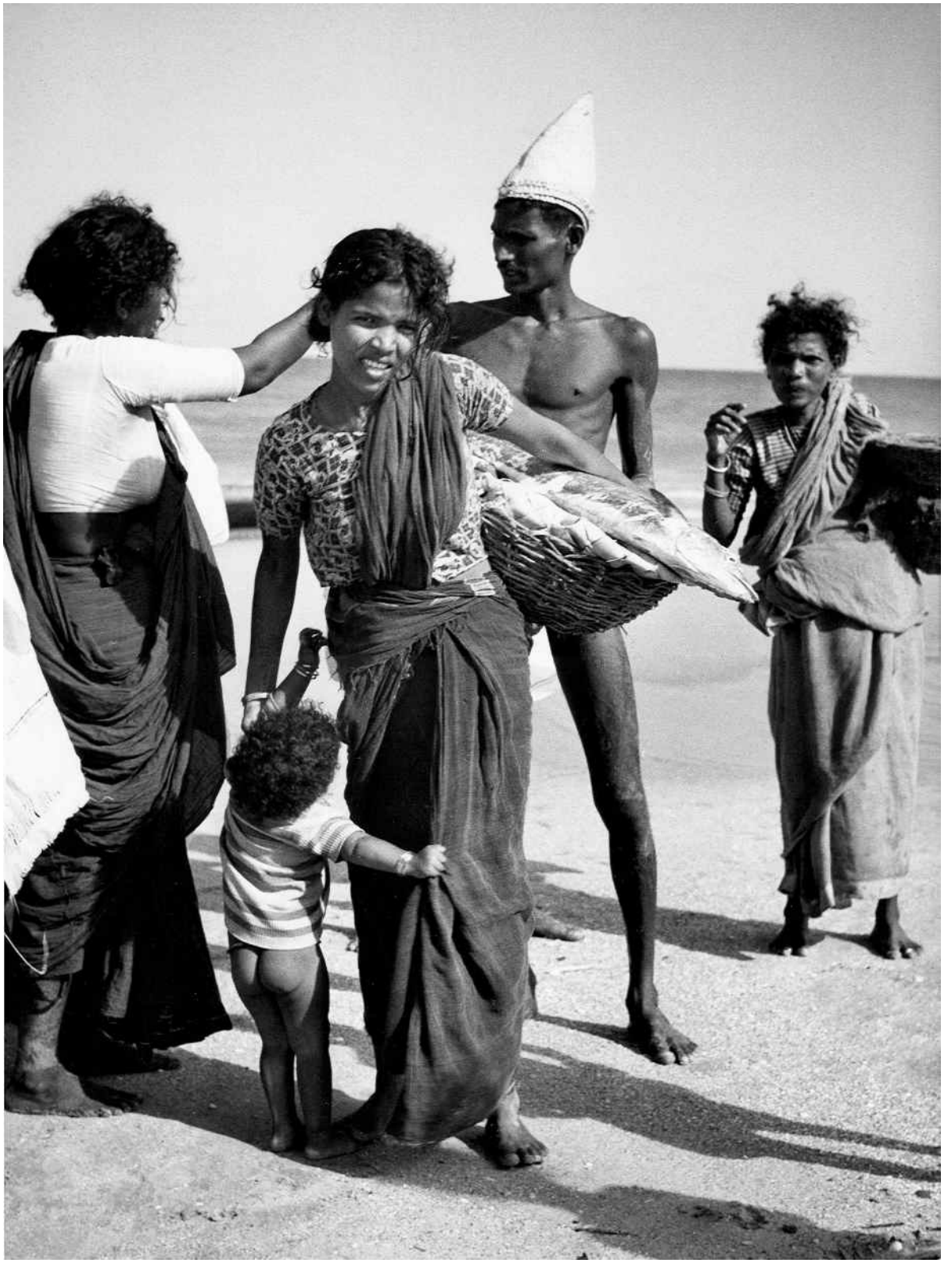

Mladen Grčević
Madras
1955.

Slavka Pavić
Mali šetač
1951.

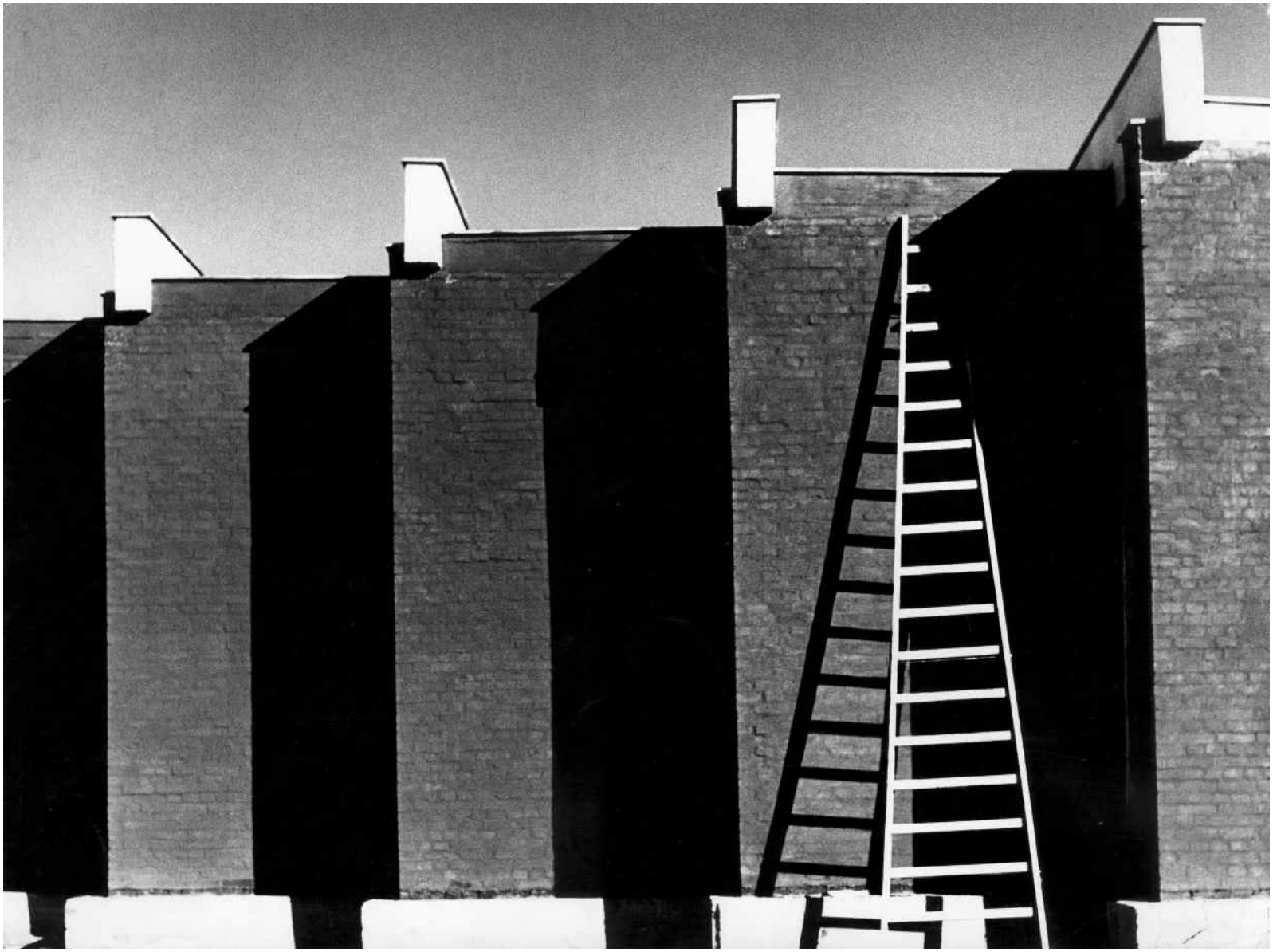

Slavka Pavić
Kompozicija
1956.

Joso Špralja
Iz profila
50-e

Joso Špralja
Akt
50-e

Ivan Bartol
Motiv s promenade
1952.

Ivan Bartol
Na trgu
1953.

Milan Šober
Osamljen
rane 50-e

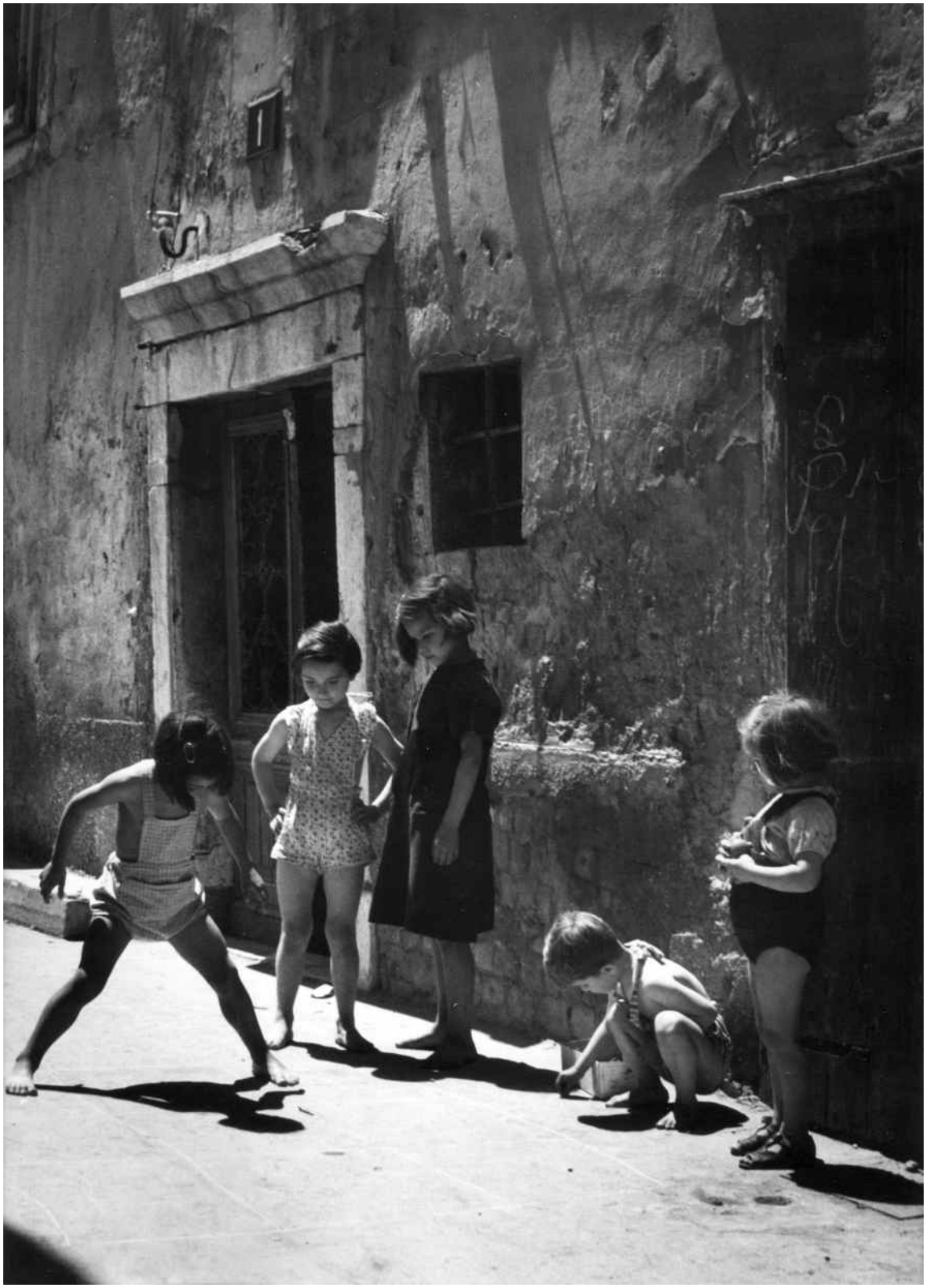

Milan Šober
Djeca u igri
rane 50-e

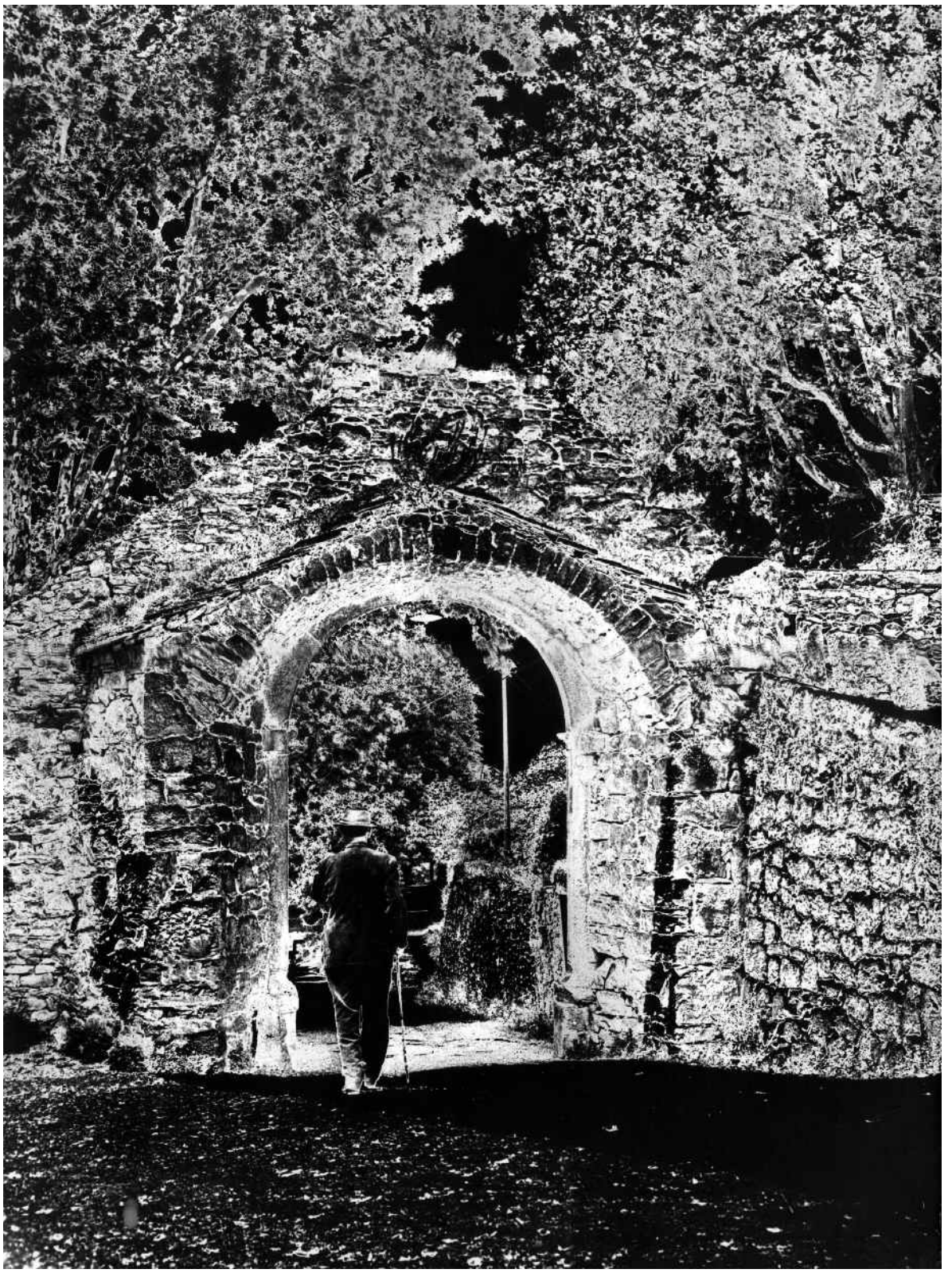

Alojz Orel
Buzetska porta
1952.

Alojz Orel
Regata
1964.

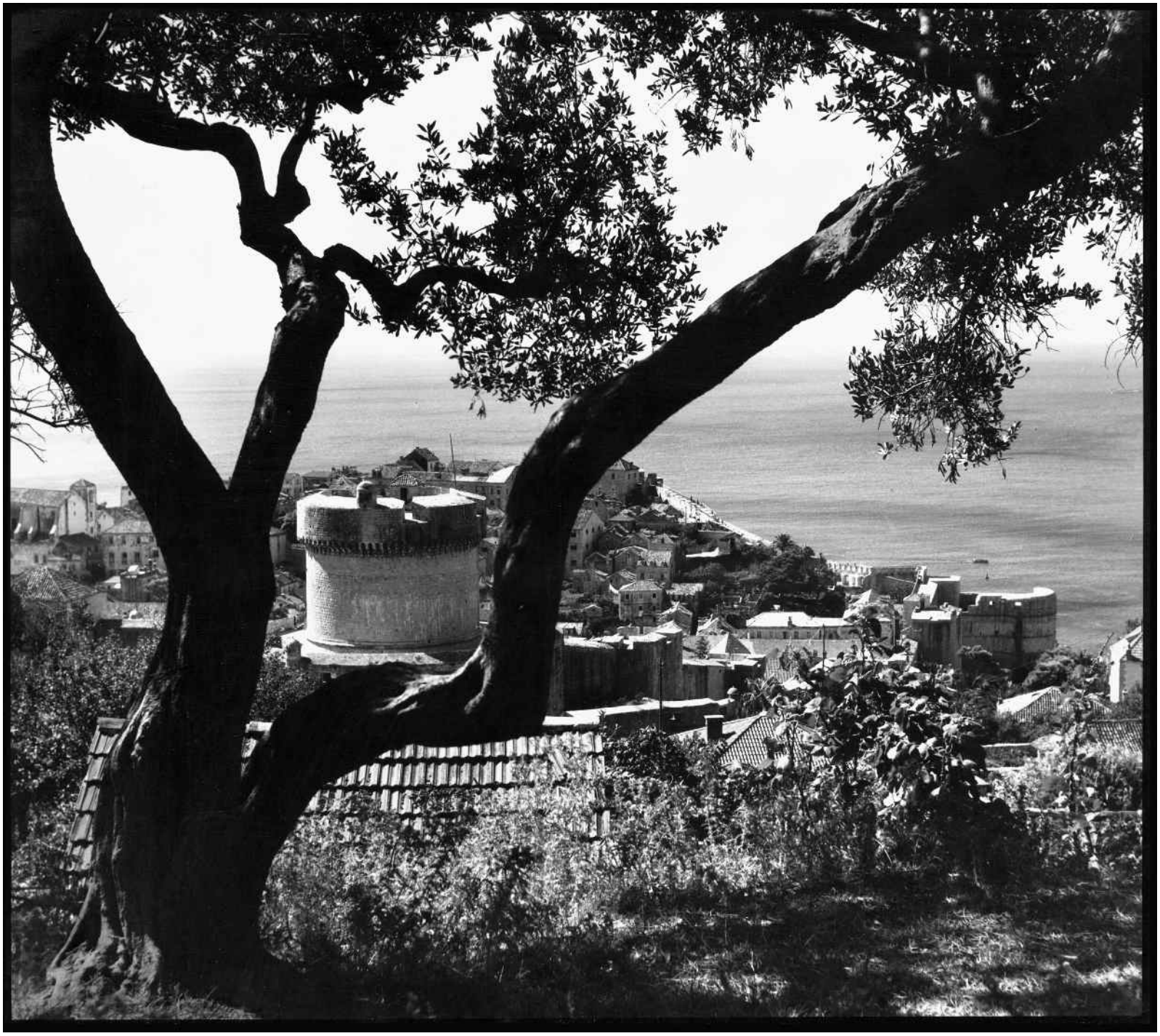

Veljko Marinčić
Dubrovnik
50-e

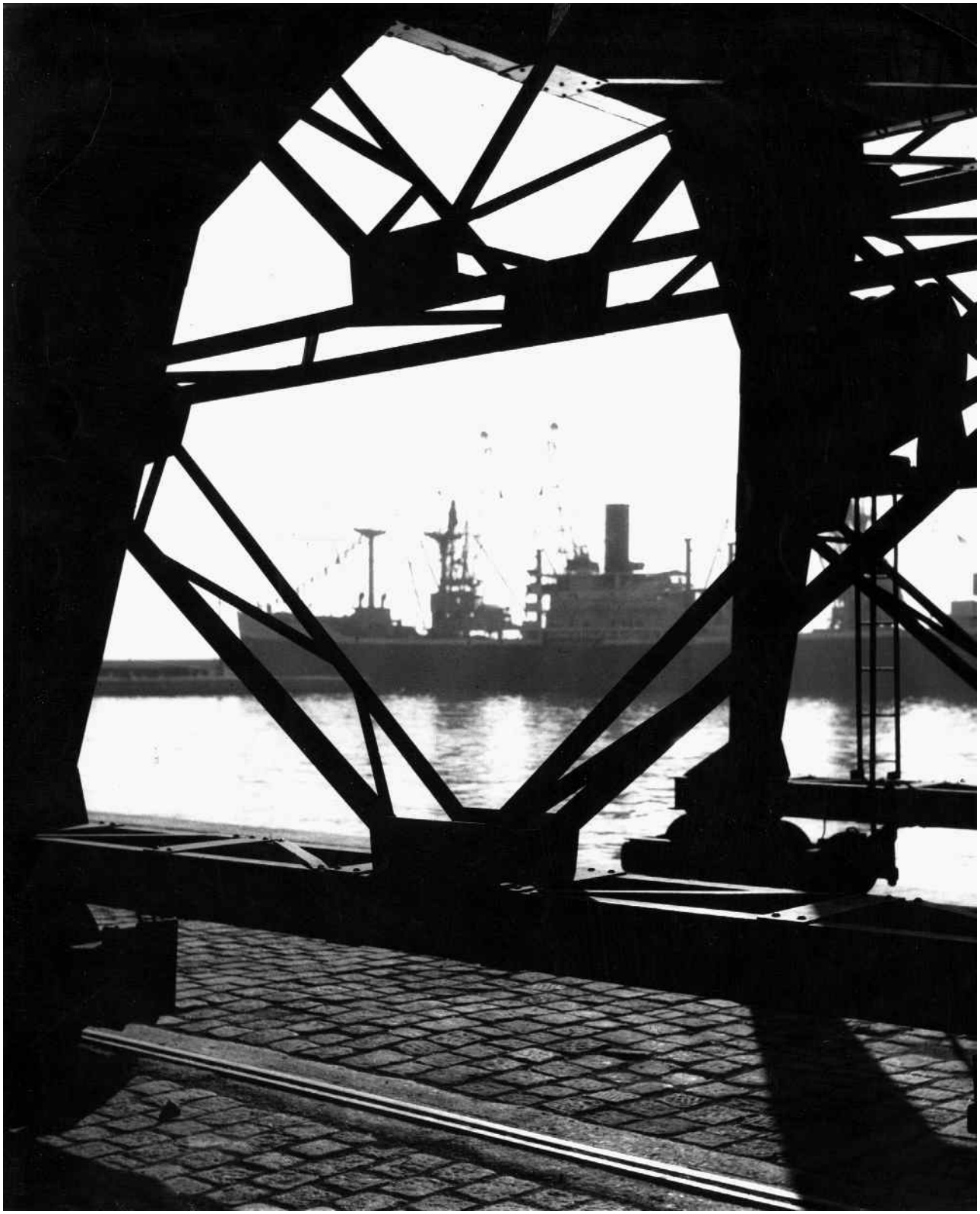

Veljko Marinčić
U luci
50-e

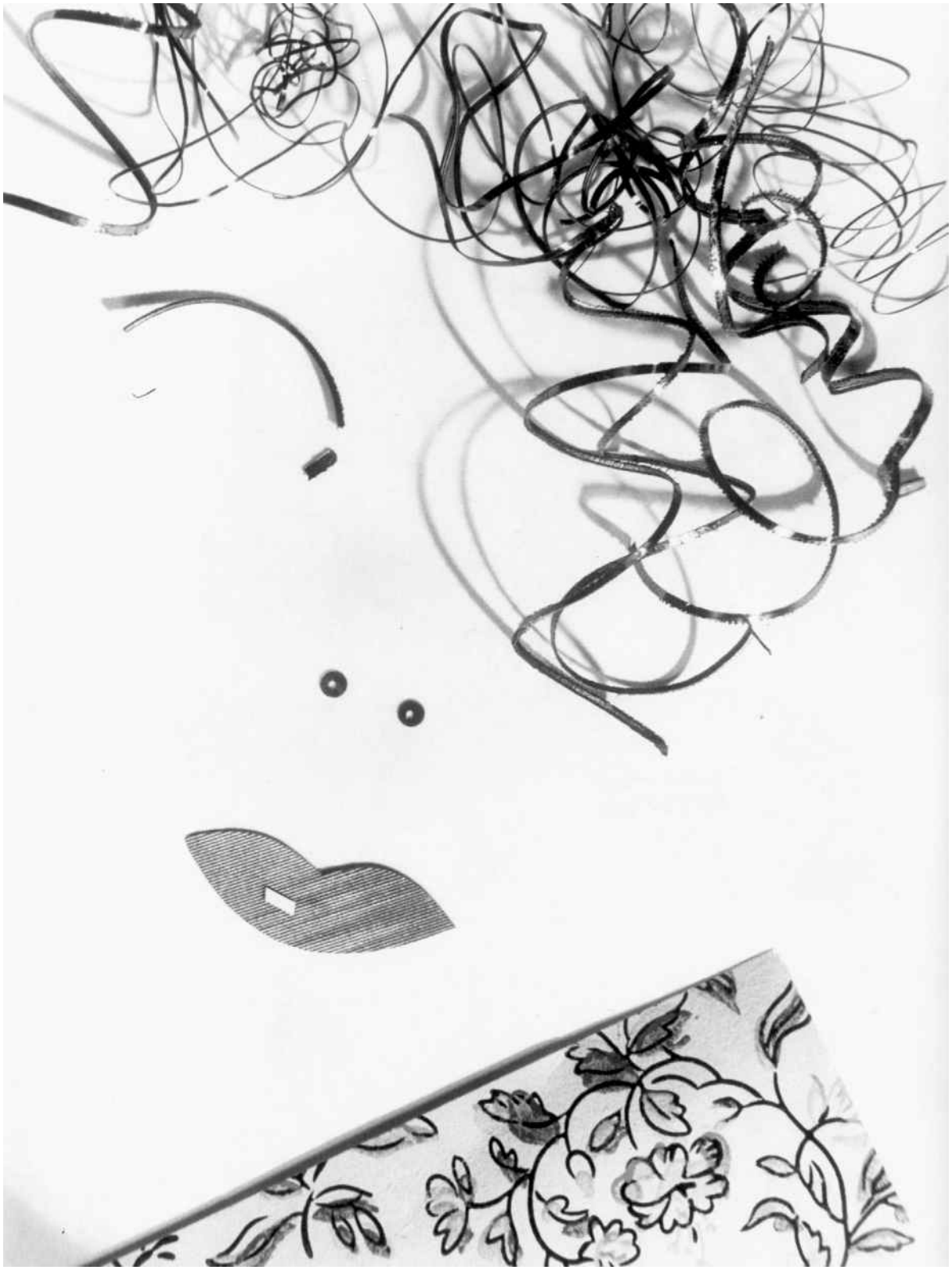

Aleksandar Kukec
Fantazija
1953.

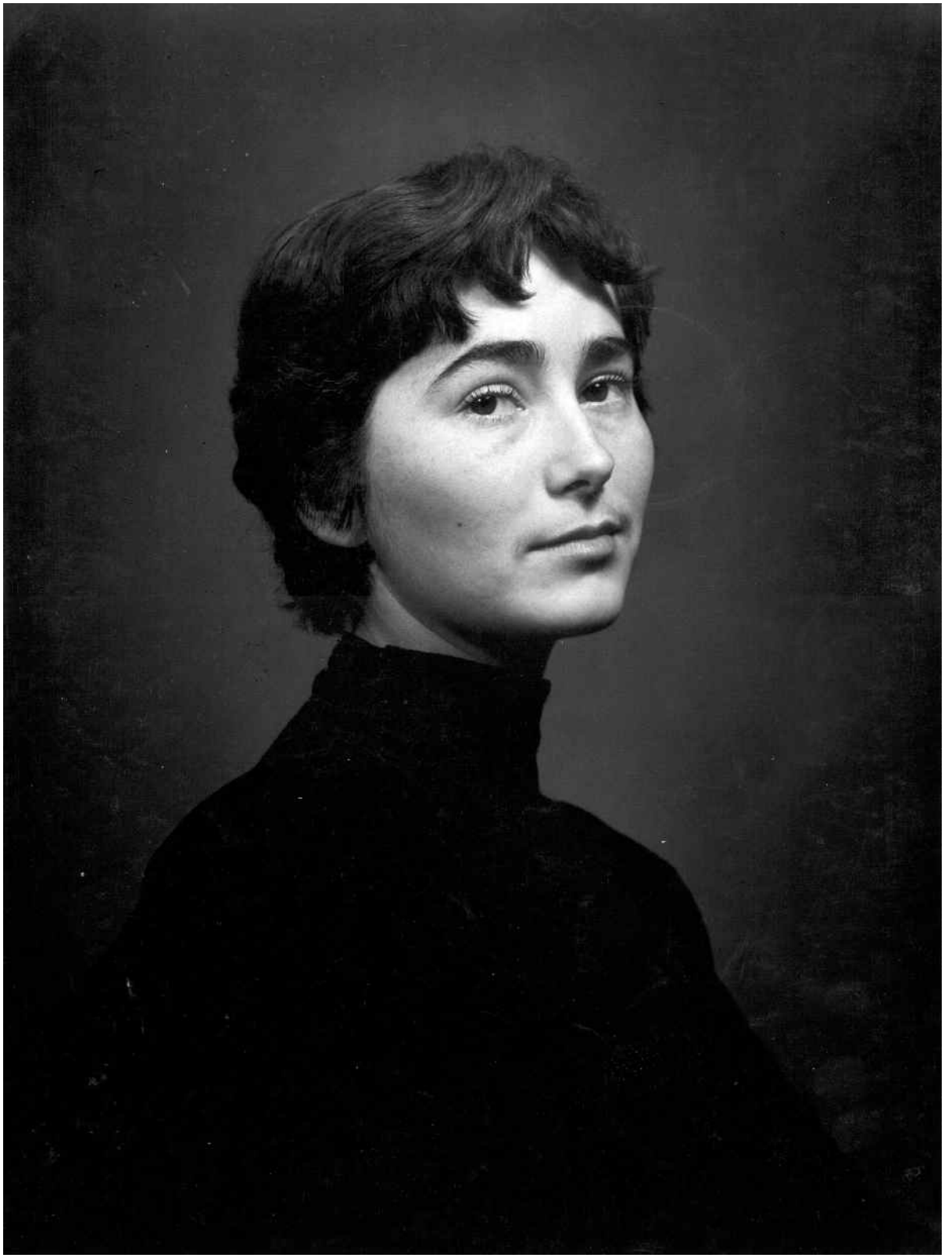

Aleksandar Kukec
Ana
1954.

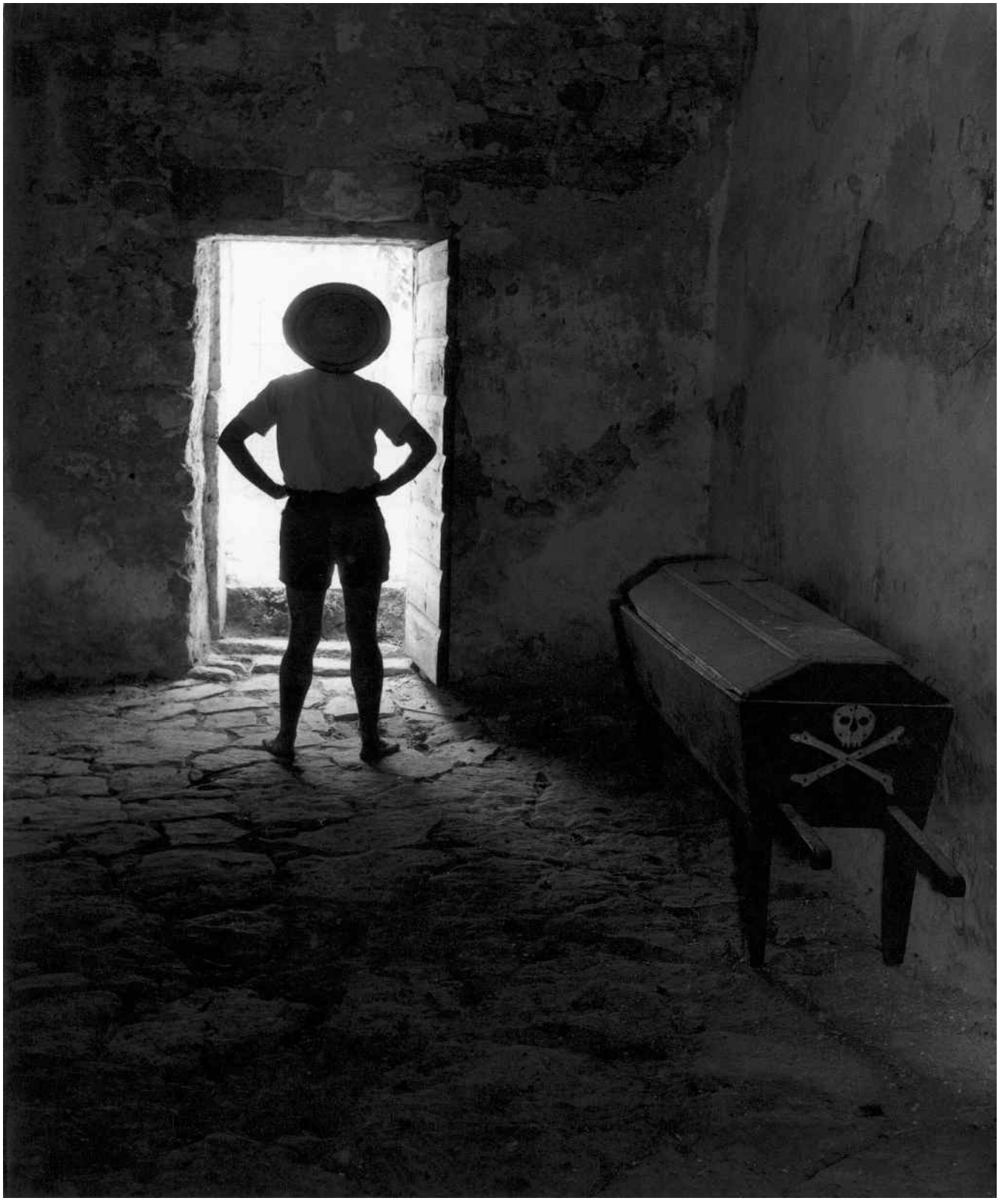

Ante Brkan
... A vani život, sunce ...
1953.

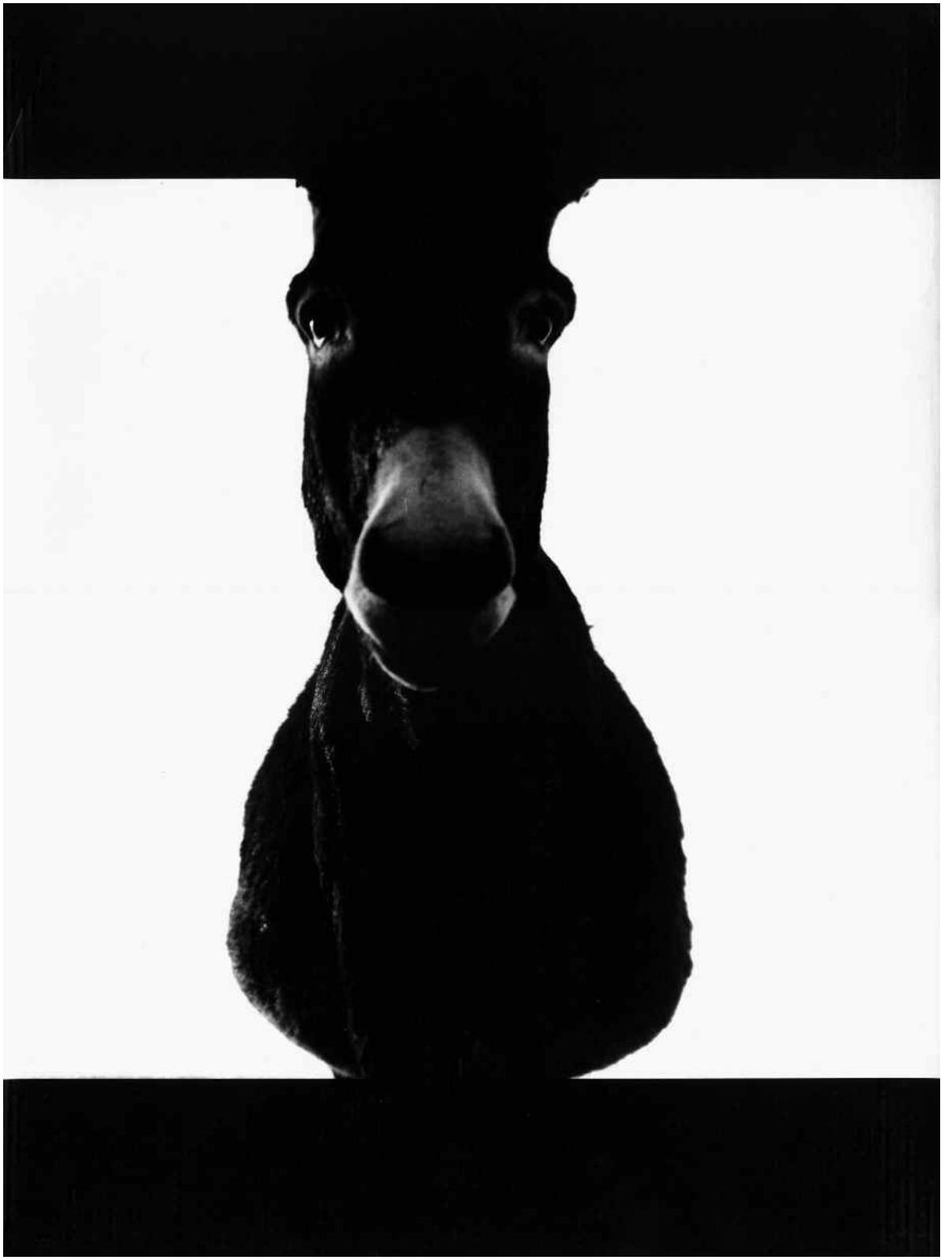

Ante Brkan
Stoik
1958.

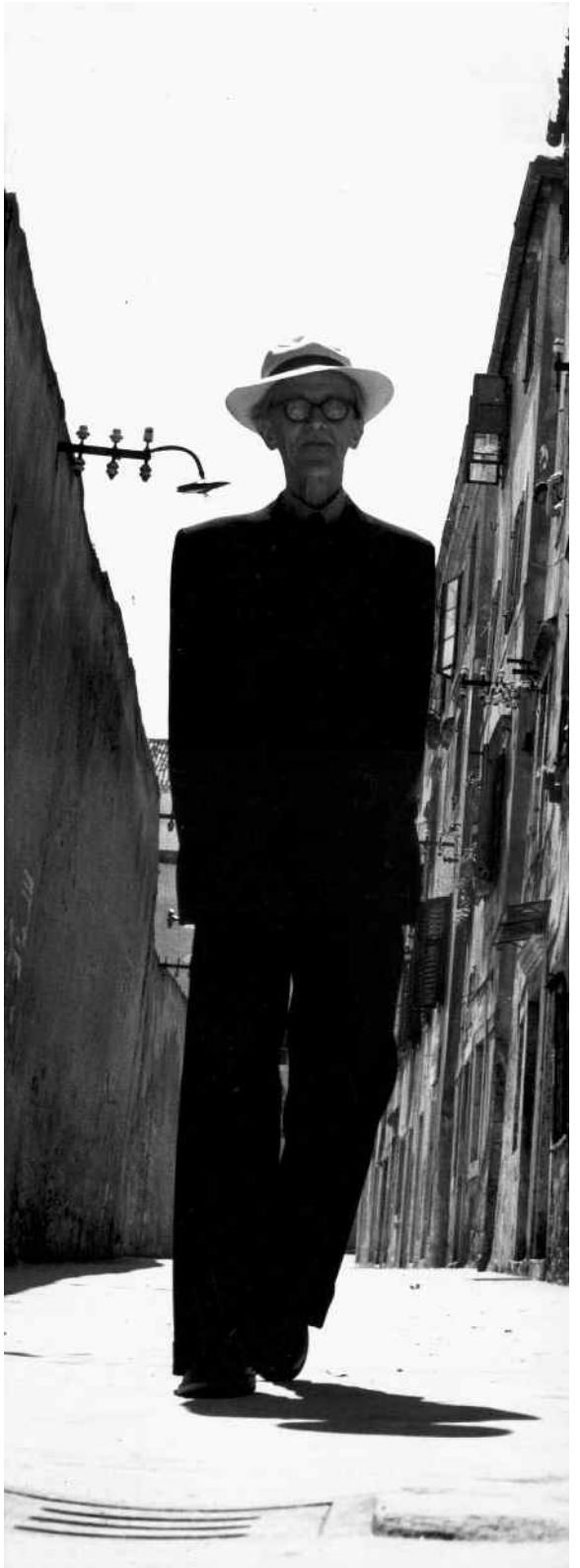

Zvonimir Brkan
Iz Liliputa
1954.

Zvonimir Brkan
Izvan sebe
1955.

Zlatko Šurjak
Brodograditelj
1954.

Zlatko Šurjak
Makedonsko kolo
50-e

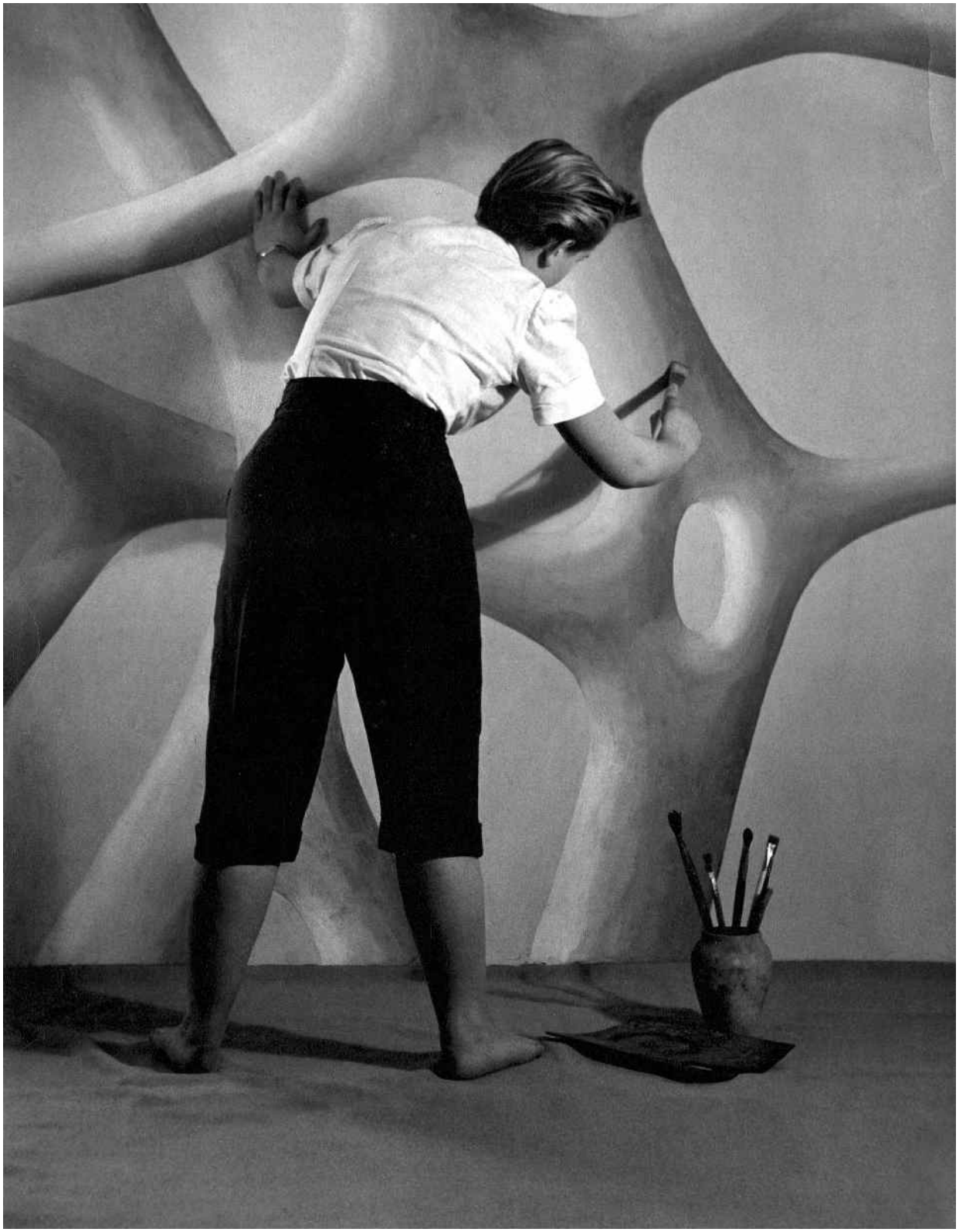

Zlata Laura Mizner
Zadnji potez
1954.

Zlata Laura Mizner
Mlada slikarica
1954.

Đuro Griesbach
Stubište
1954.

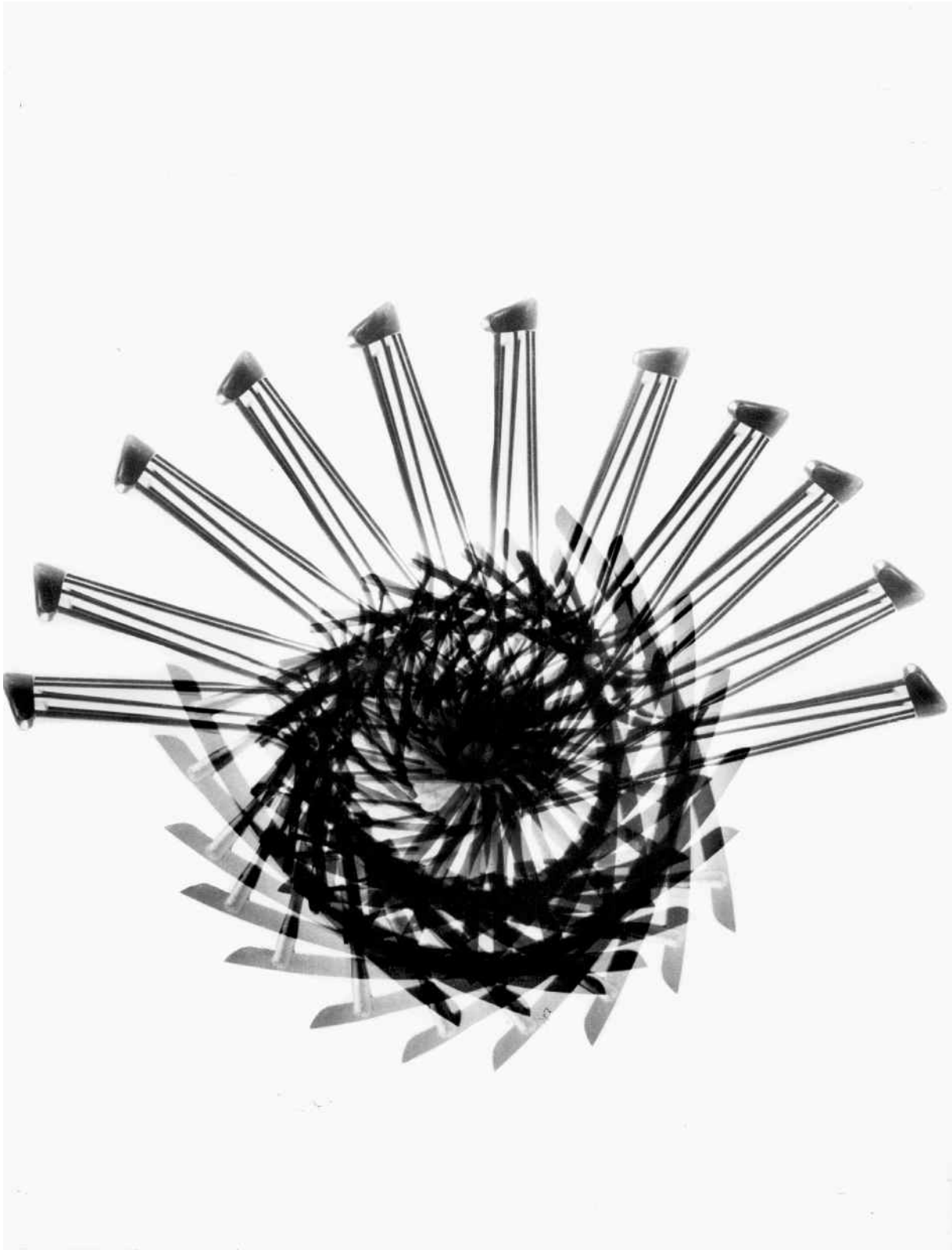

Đuro Griesbach
Ljuljačka
1963.

Vladimir Jakolić
Buđenje zemlje
1954.

Vladimir Jakolić
Kompozicija
60-e

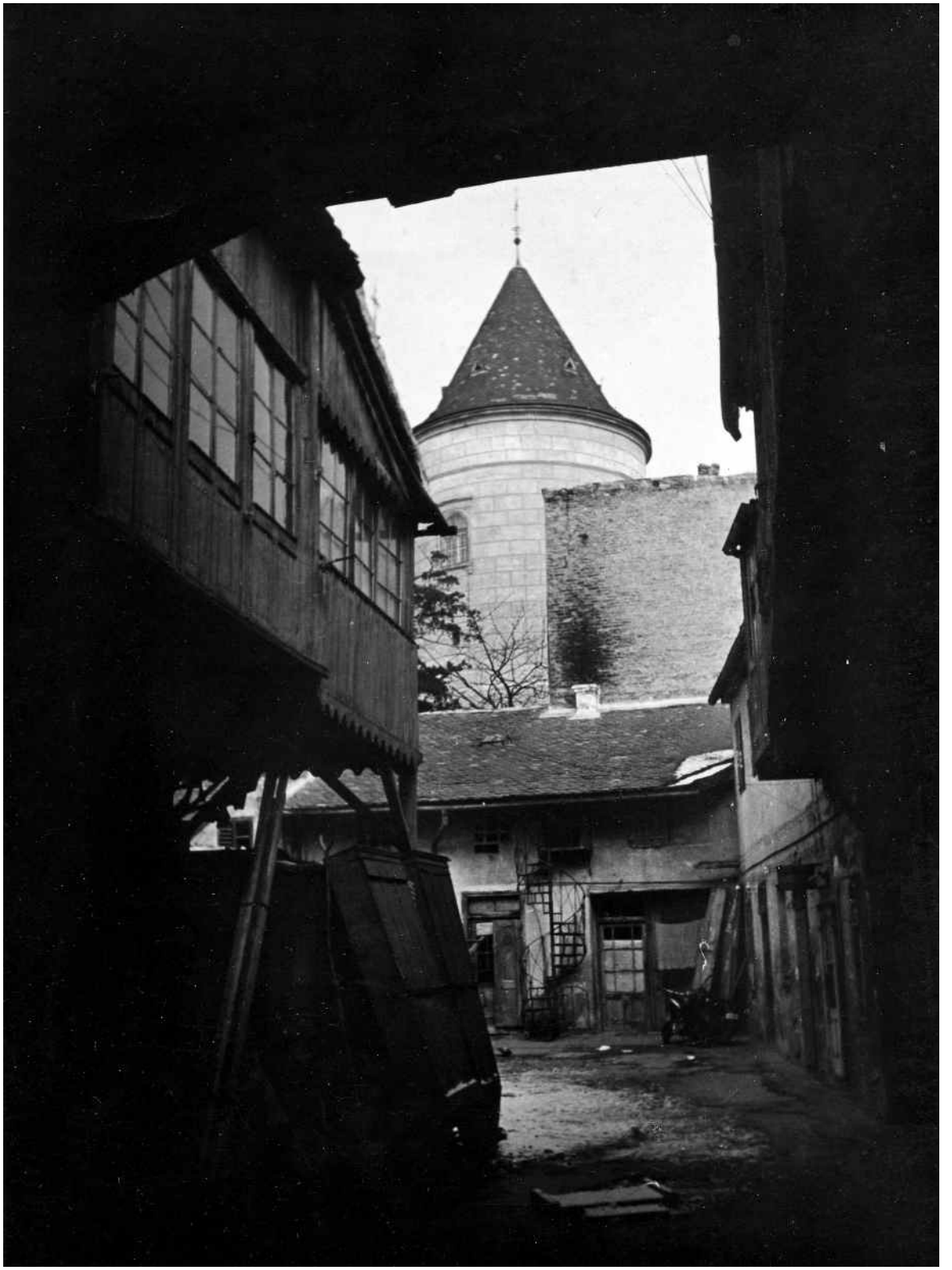

Zdenko Strižić
Zagrebačke vedute II.
1955.

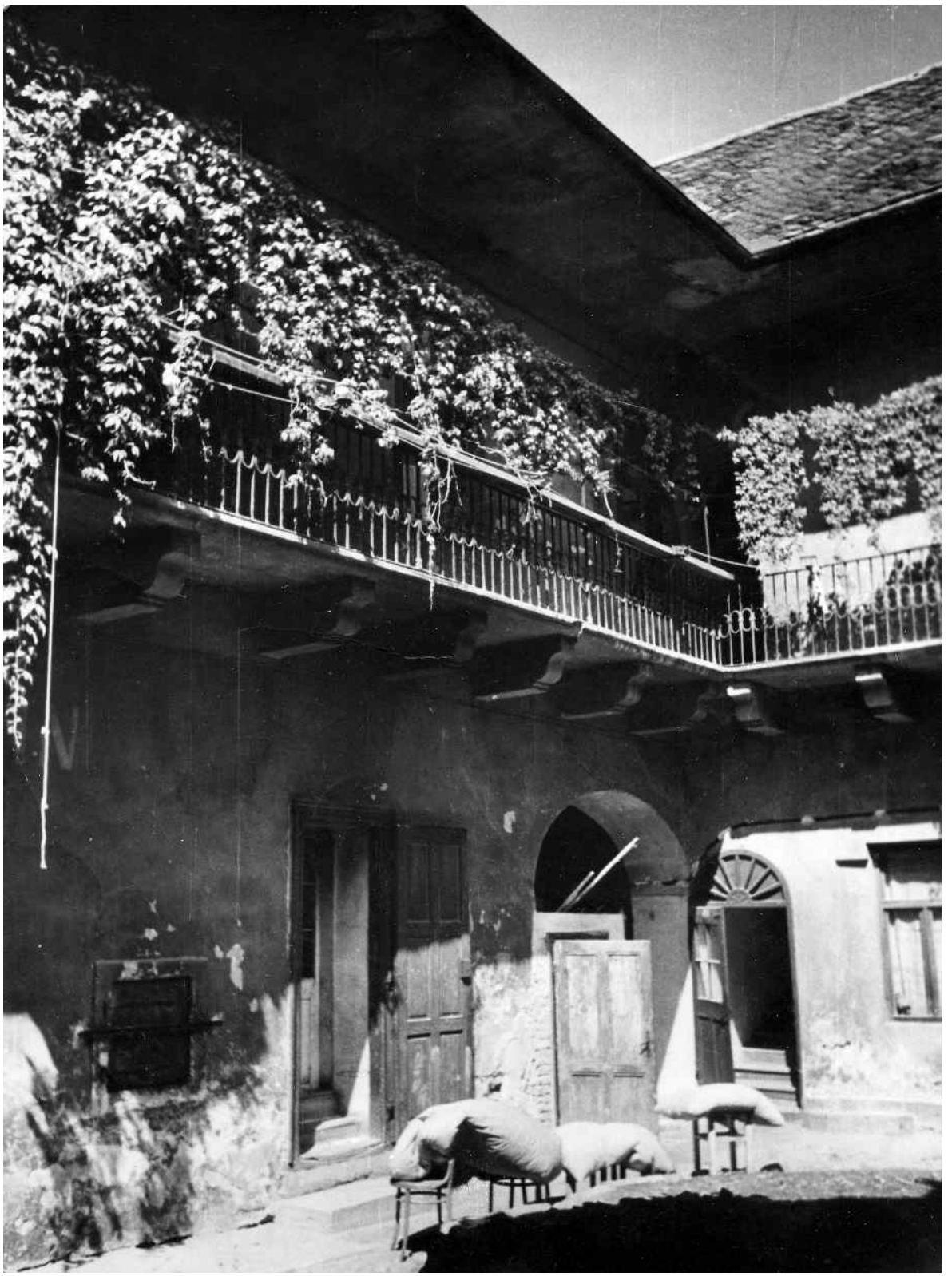

Zdenko Strižić
Zagrebačke vedute I.
1955.

Stojan Dimitrijević
U spomen Degasu
1955.

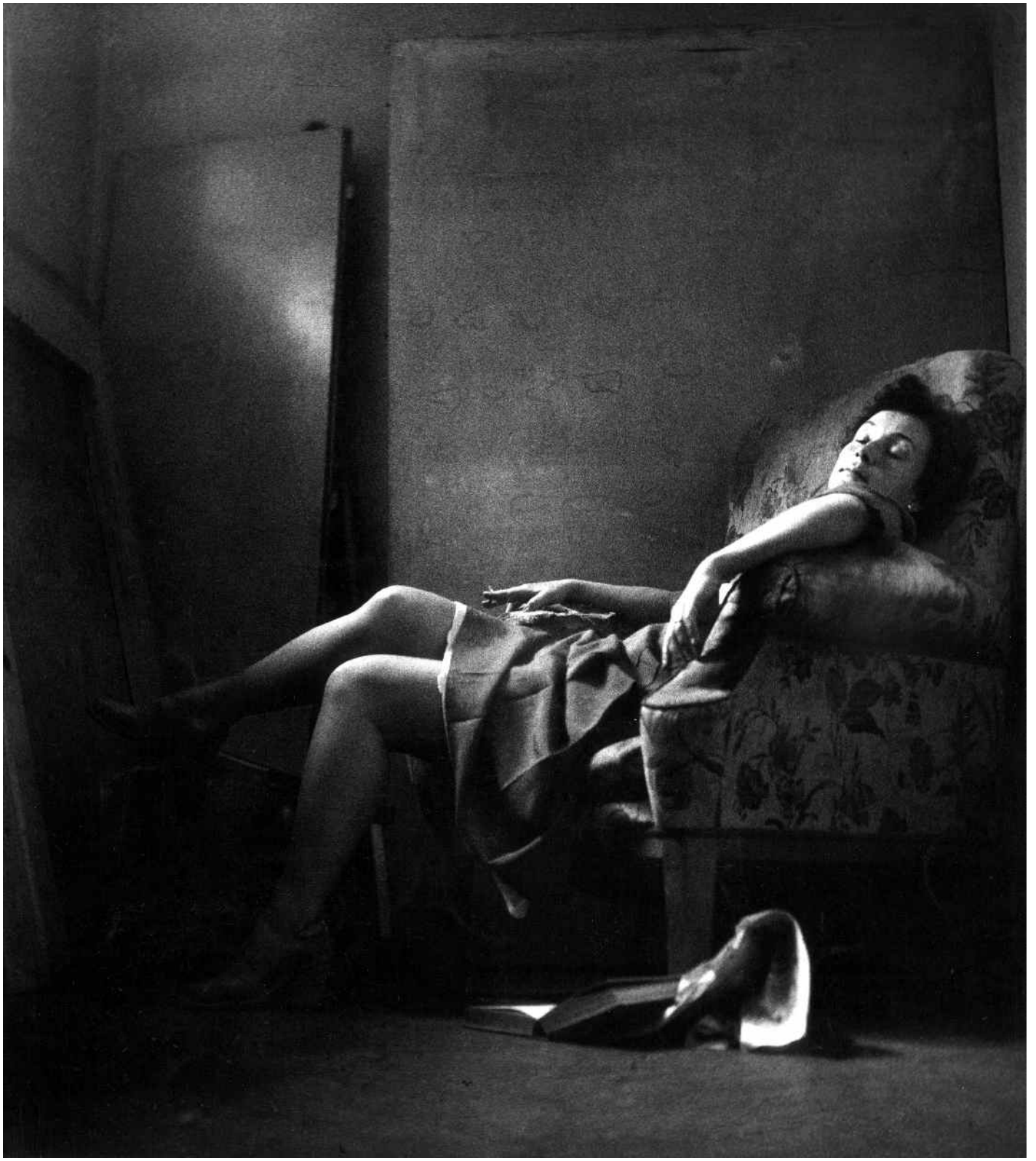

Stojan Dimitrijević
Odmor
1960.

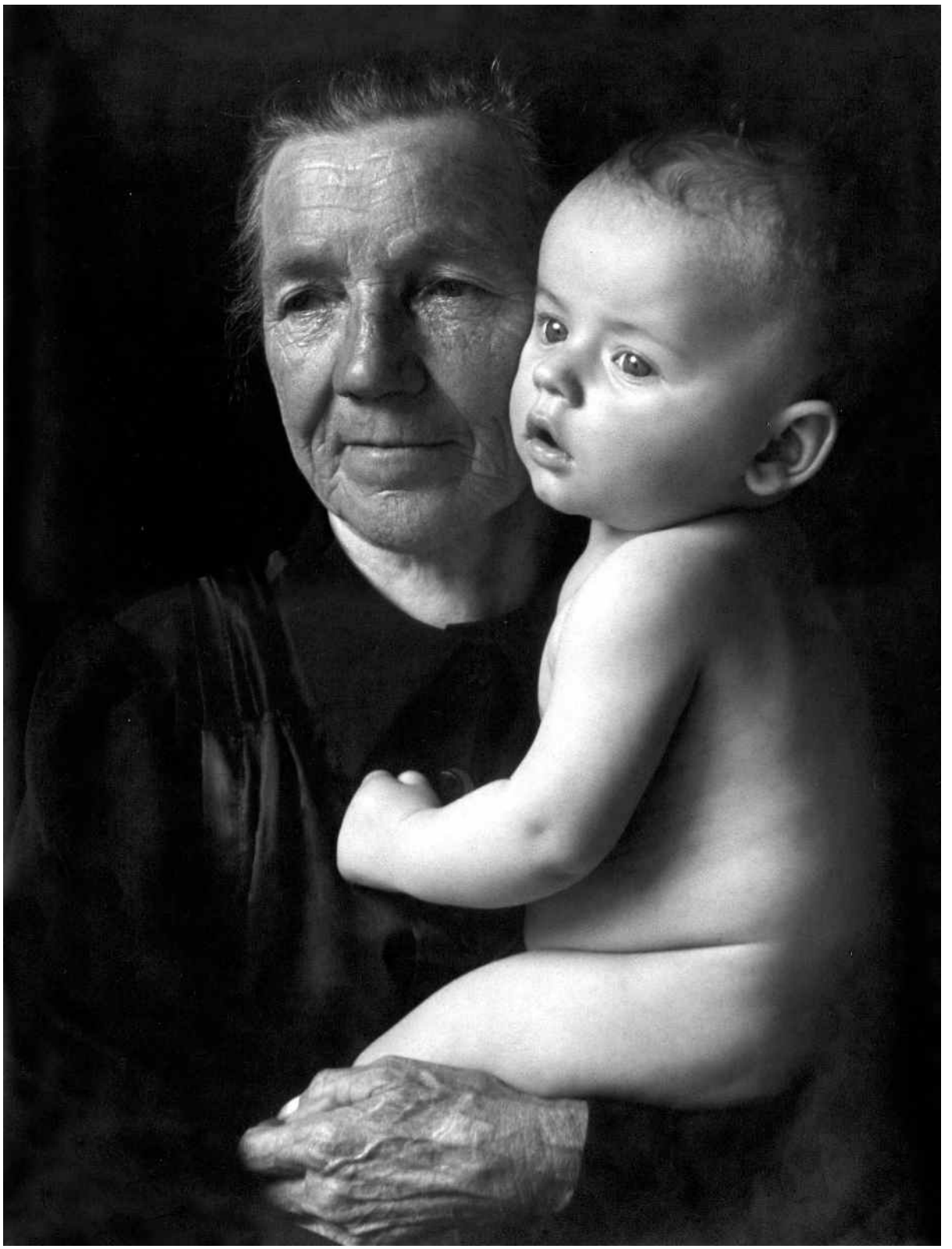

Fernando Soprano
Treća generacija
1955.

Fernando Soprano
Store
1957.

Andrija Orlić
Stepenice
1956.

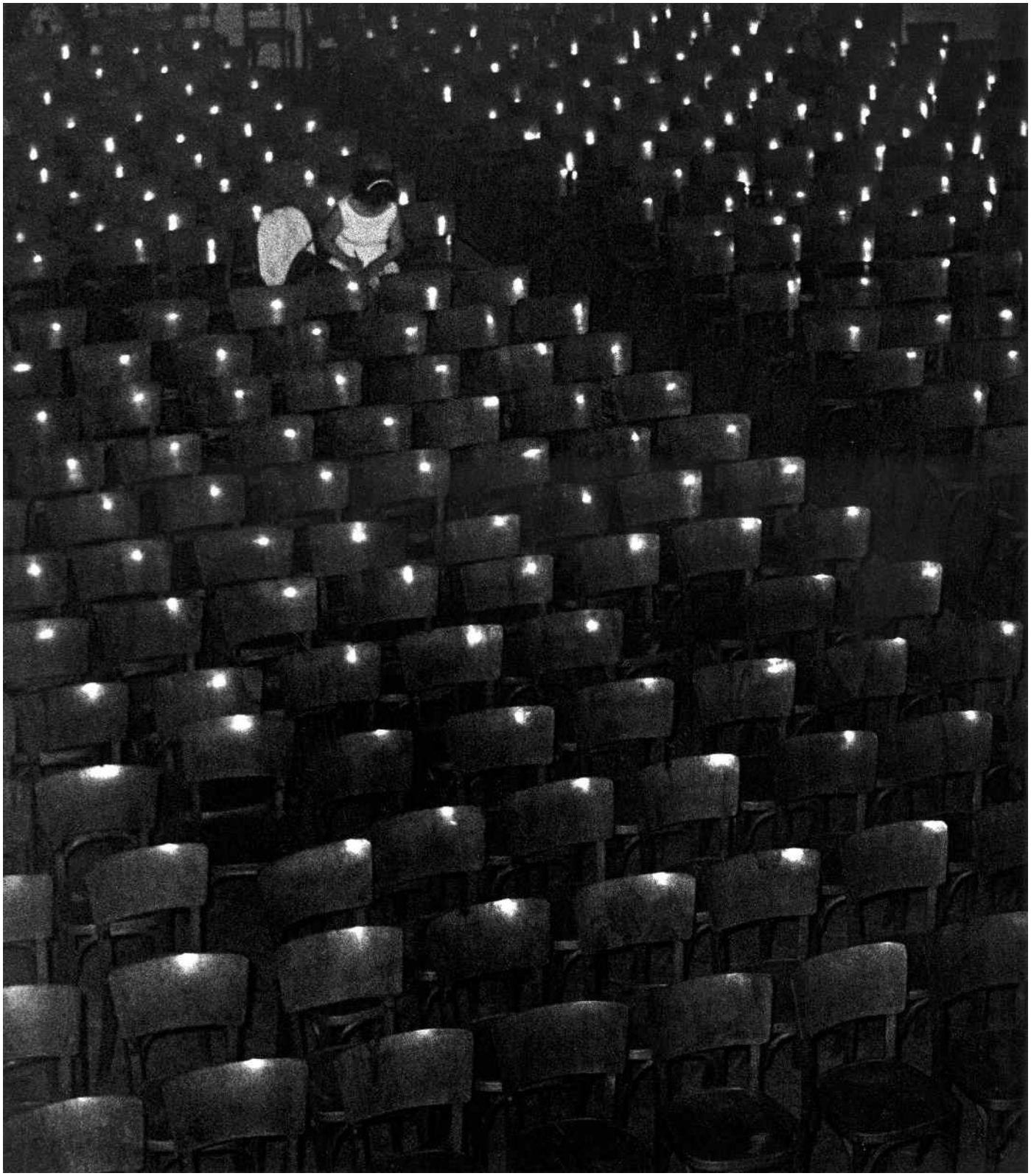

Andrija Orlić
Pauza
1969.

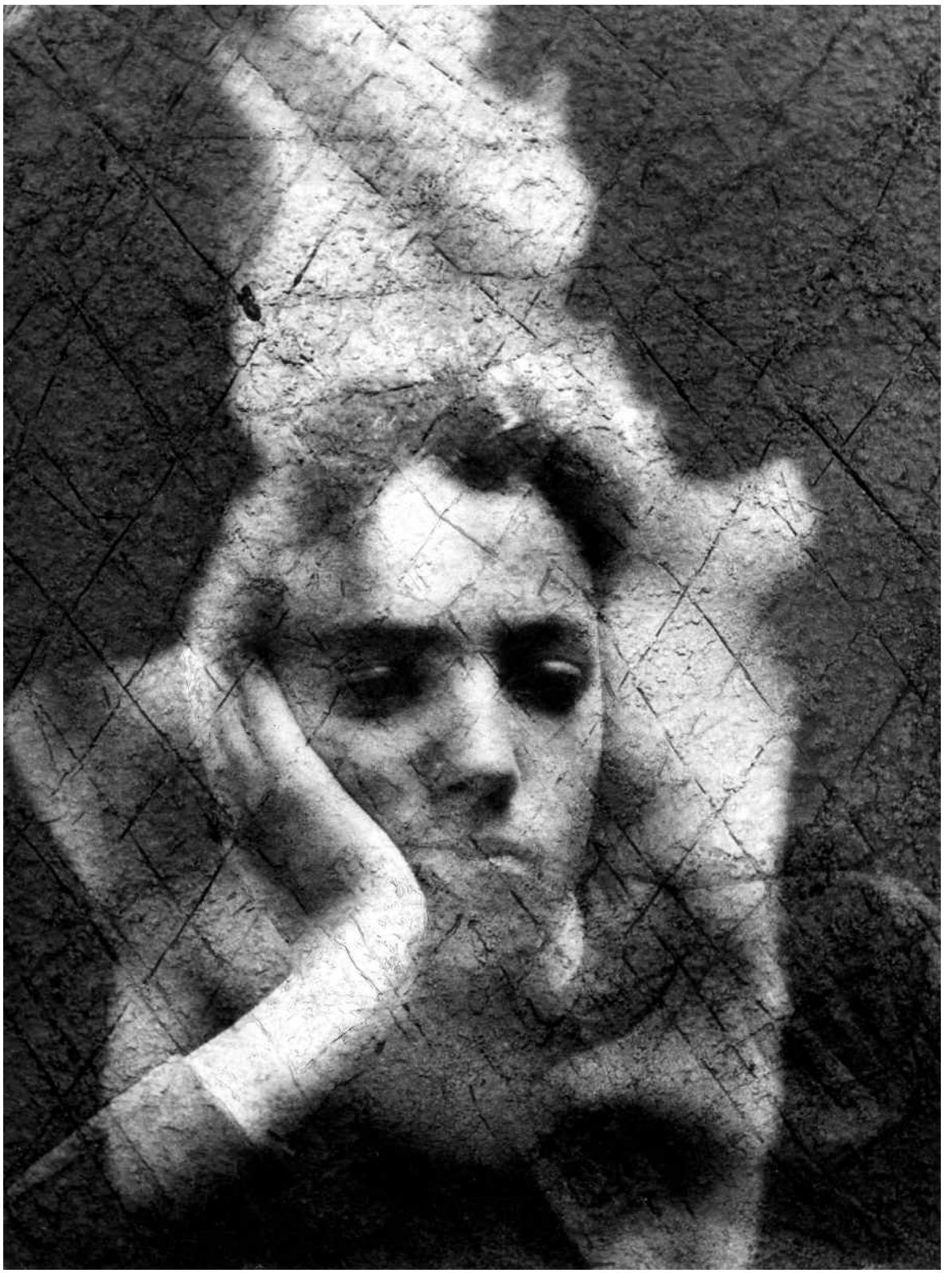

Dinko Vranković
Prisutnost odsutnosti
1958.

Dinko Vranković
Prirodni mozaik
1965.

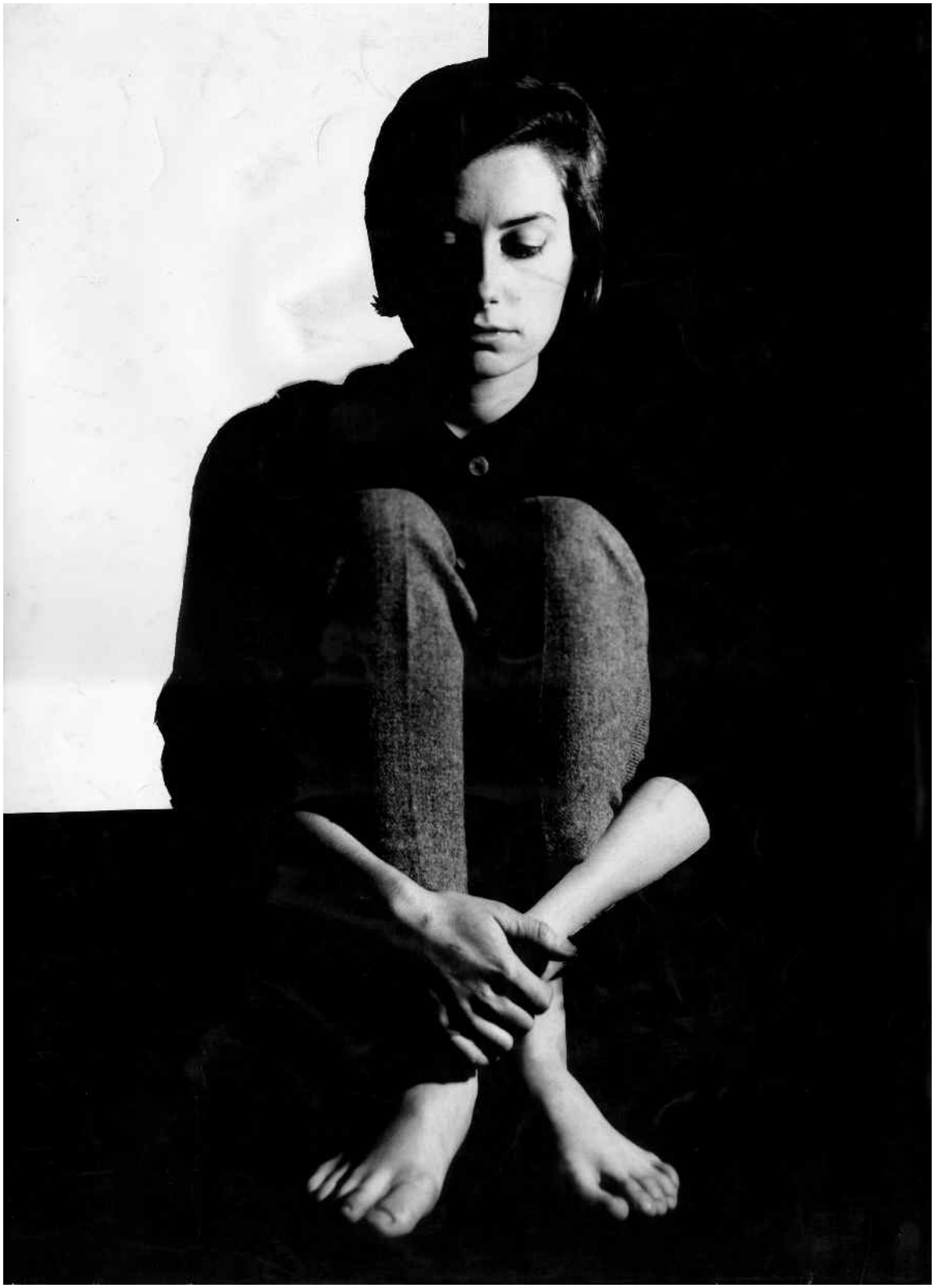

Georg Žorž Srkulj
Crno bijelo
1959.

Georg Žorž Srkulj
Prijatelji
60-e

Ivo Pedišić
U jutarnjoj magli
1959.

Ivo Pedišić
U godinama
1960.

Ivan Filipin
Čežnja
1960.

Ivan Filipin
Eksplozija prašine
1960.

Ljubomir Garbin
Be-ba
1960.

Ljubomir Garbin
Bremenita majka
1960.

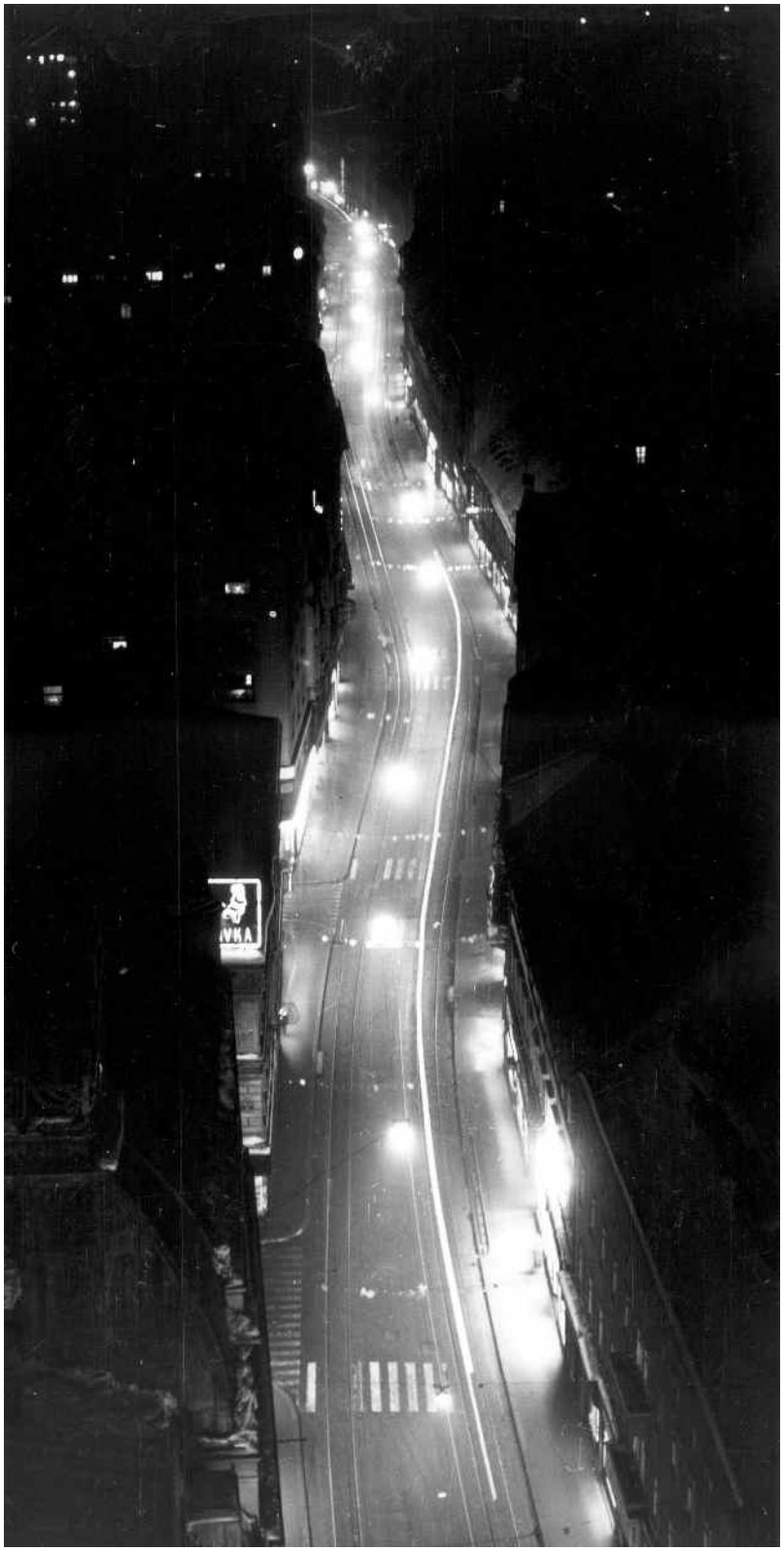

Srećko Božičević
Ulica
60-e

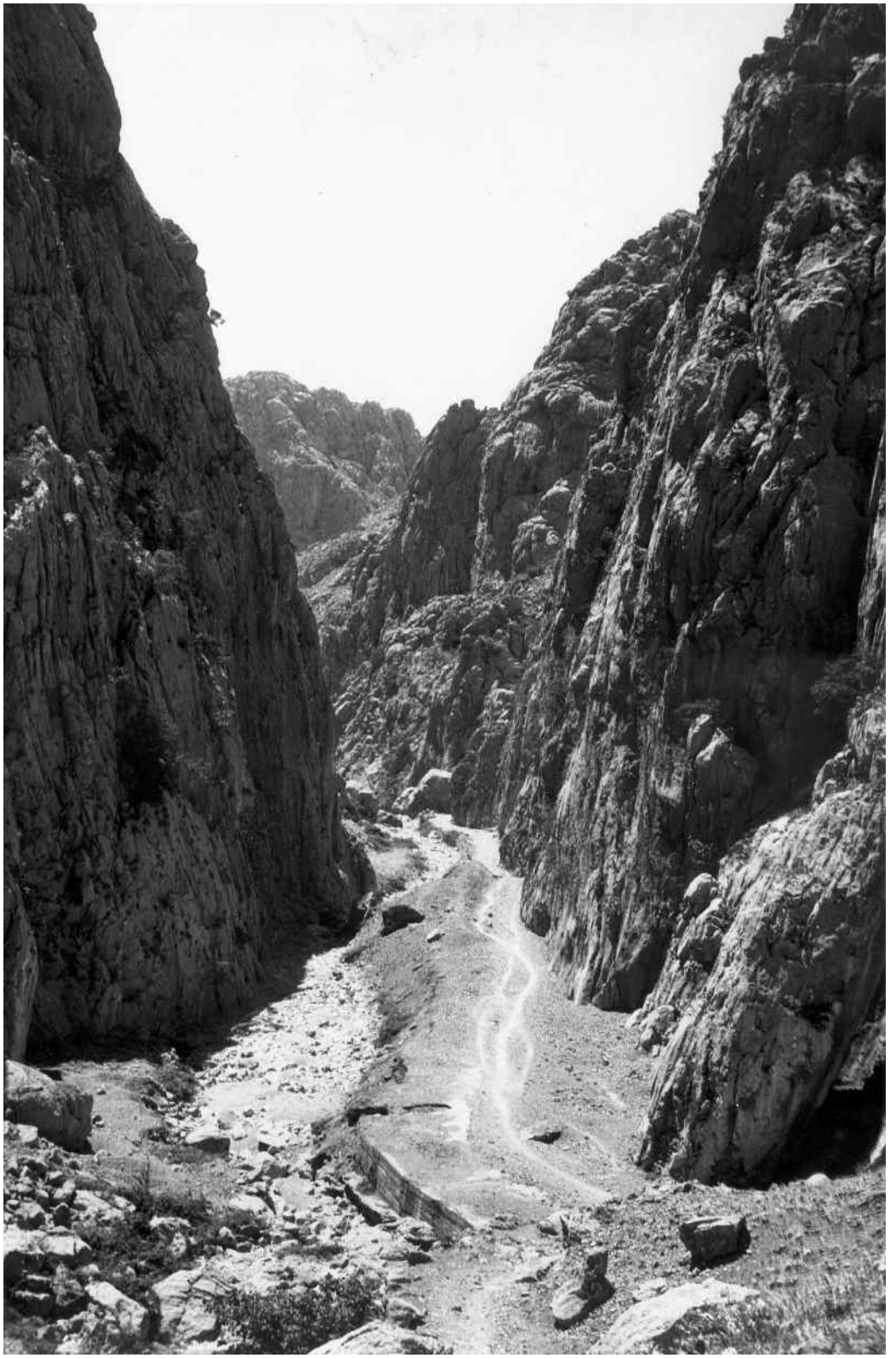

Srećko Božičević
Paklenica
60-e

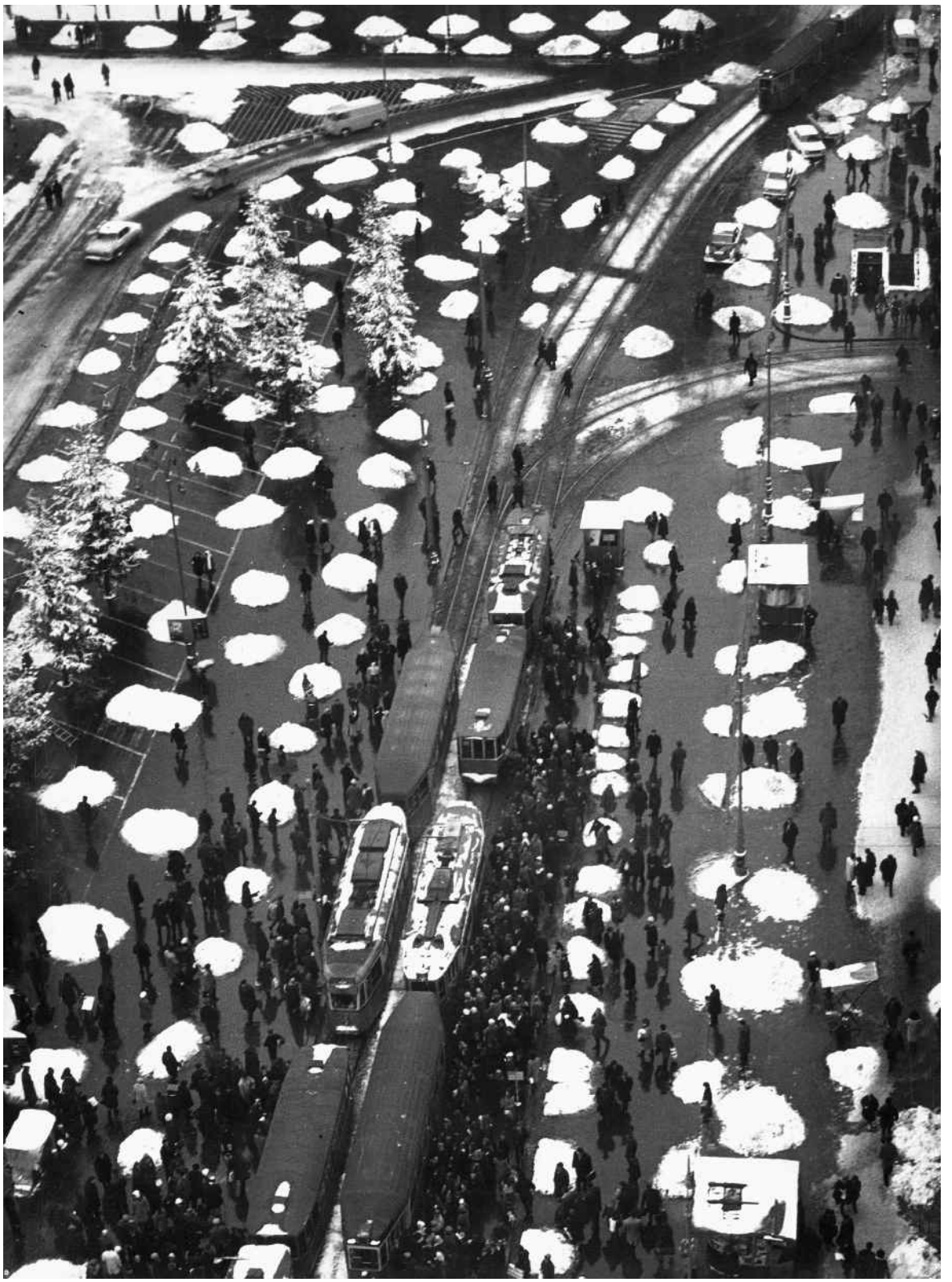

Šime Radovčić
Trg Republike
1960.

Šime Radovčić
Simpozij
1964.

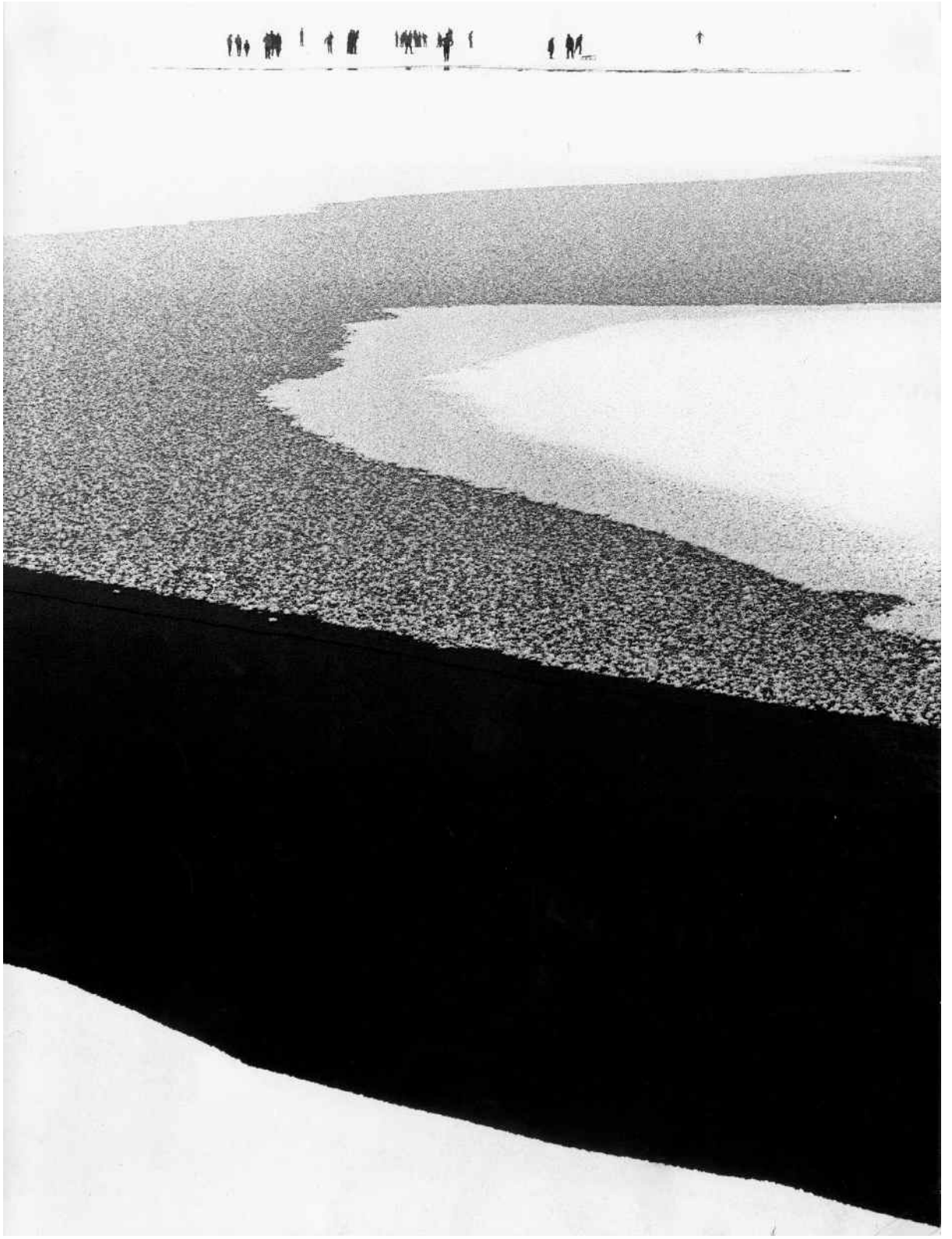

Vladimir Solariček
Zimska impresija
1960.

Vladimir Solariček
Crno bijele stolice
1970.

Zvonko Jovanović
Prkos
1961.

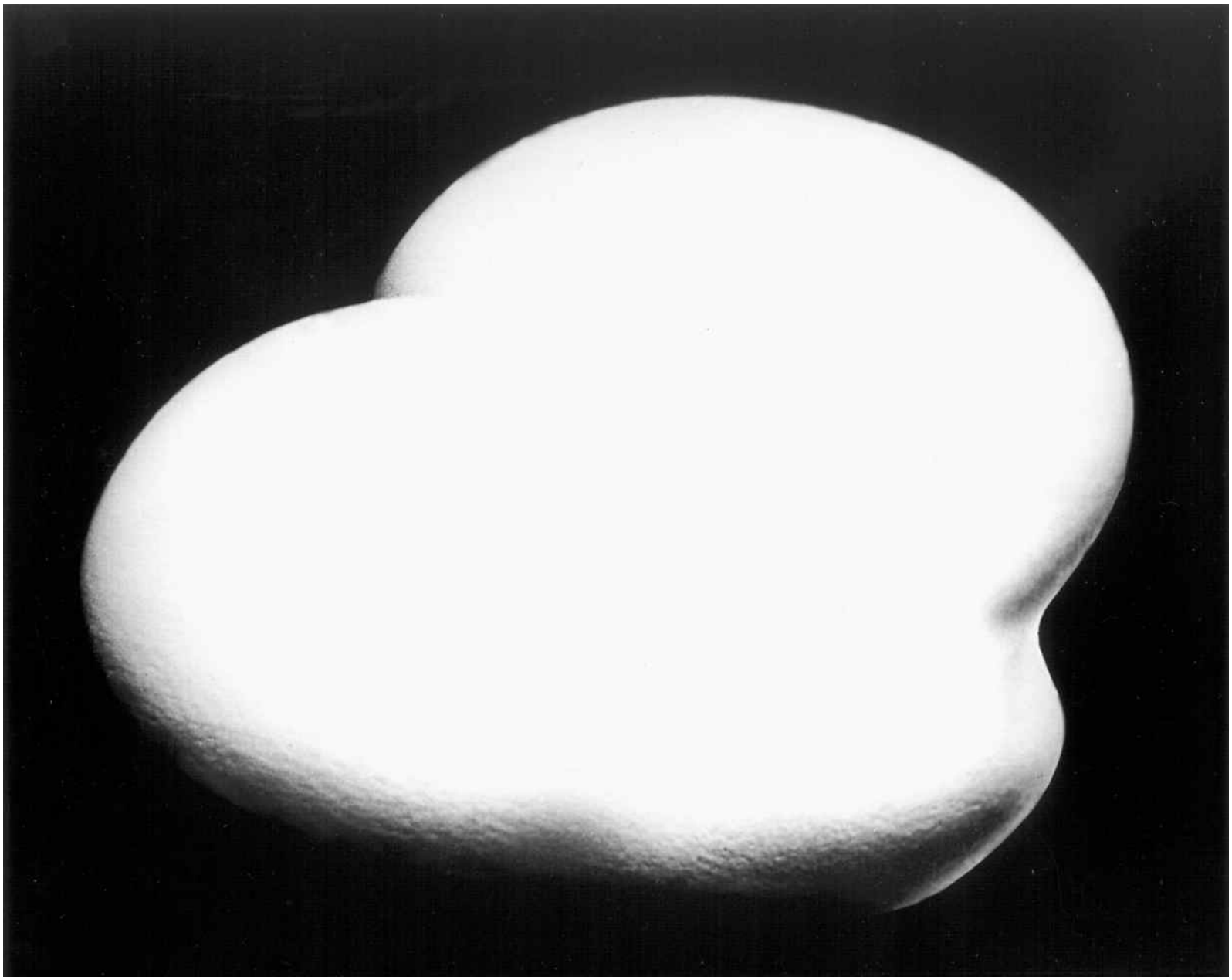

Zvonko Jovanović
Forme
1996.

Ivan Oršić
Bijele radosti
1962.

Ivan Oršić
Klaun
70-e

Mladen Juričić
U ritmu roka
1962.

Mladen Juričić
Meditiranje
1968.

Jozo Četković
Prva ljubav
1963.

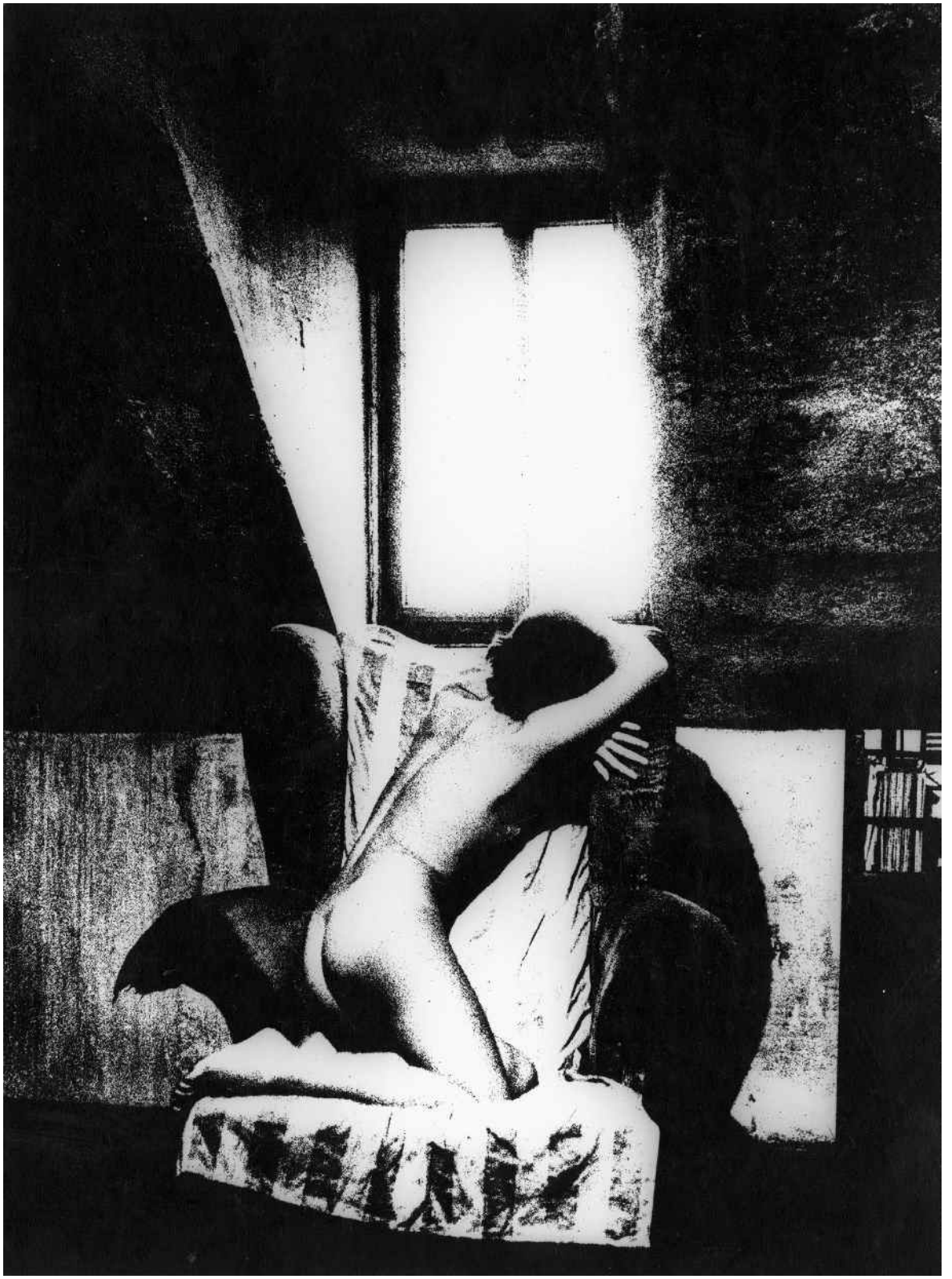

Jozo Četković
Akt XIV
1967.

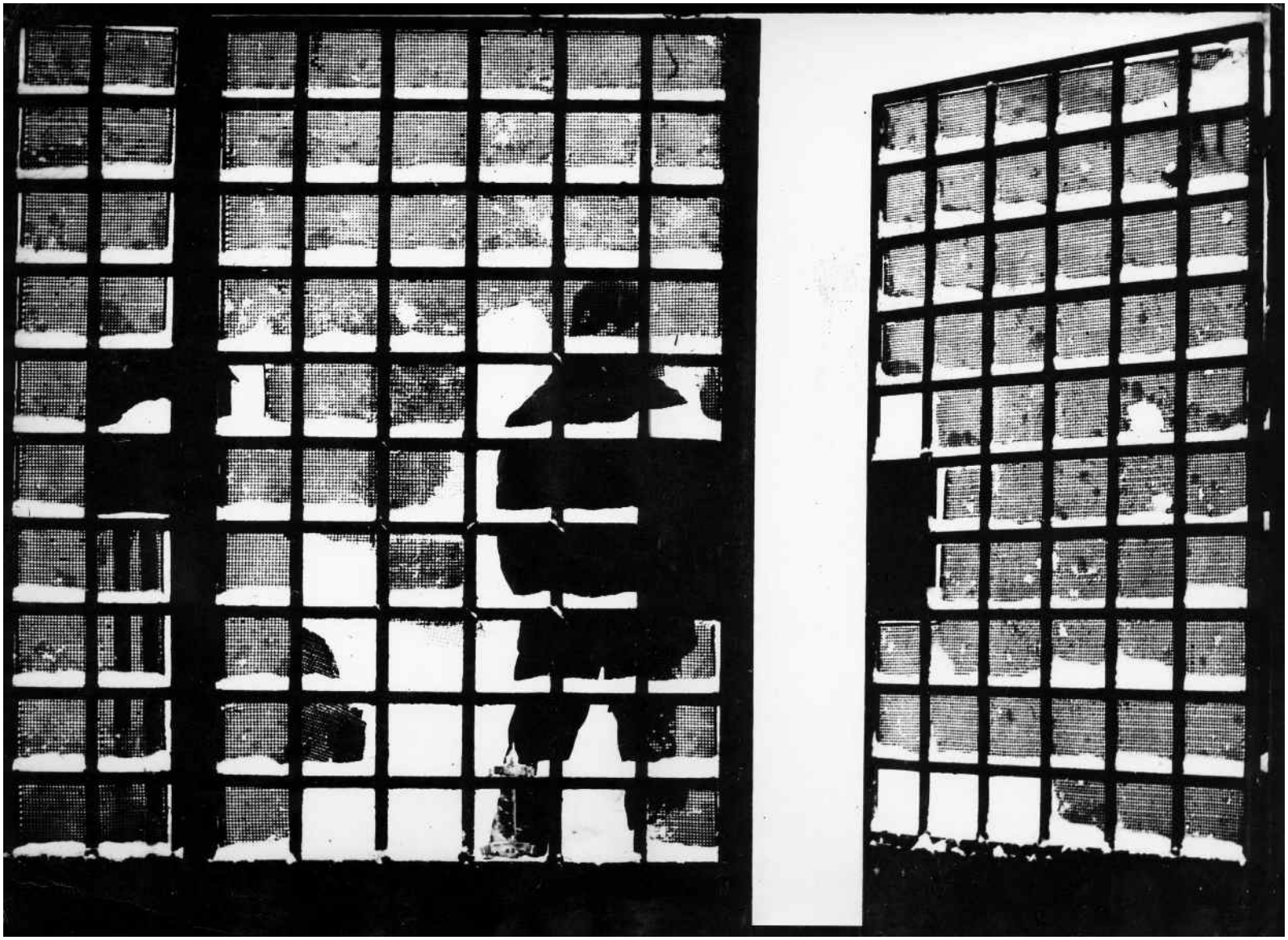

Josip Vranić
Kompozicija
1963.

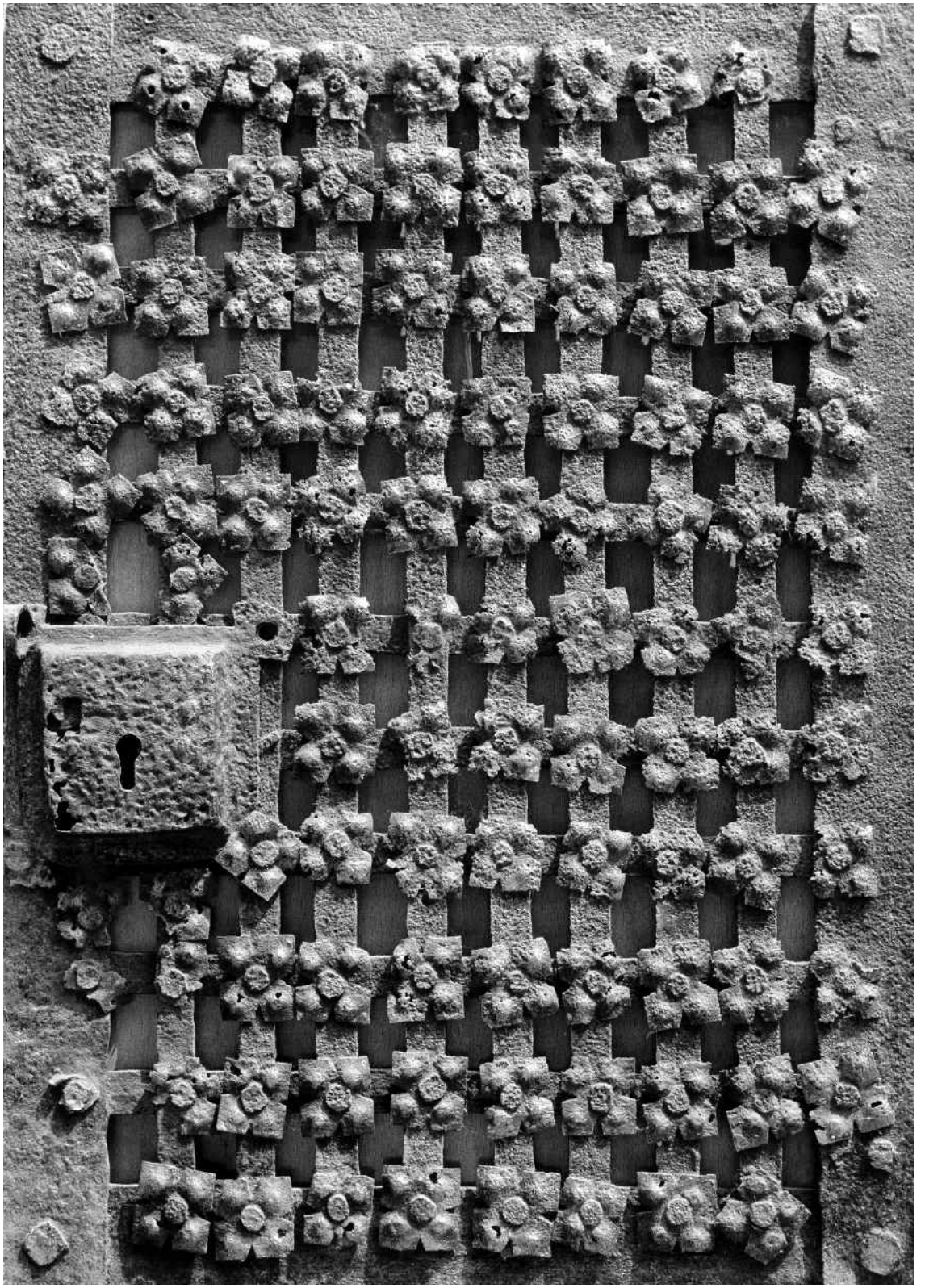

Josip Vranić
Željezni cvjetovi
1964.

Zvonimir Dumančić
Krovovi čekaju
1964.

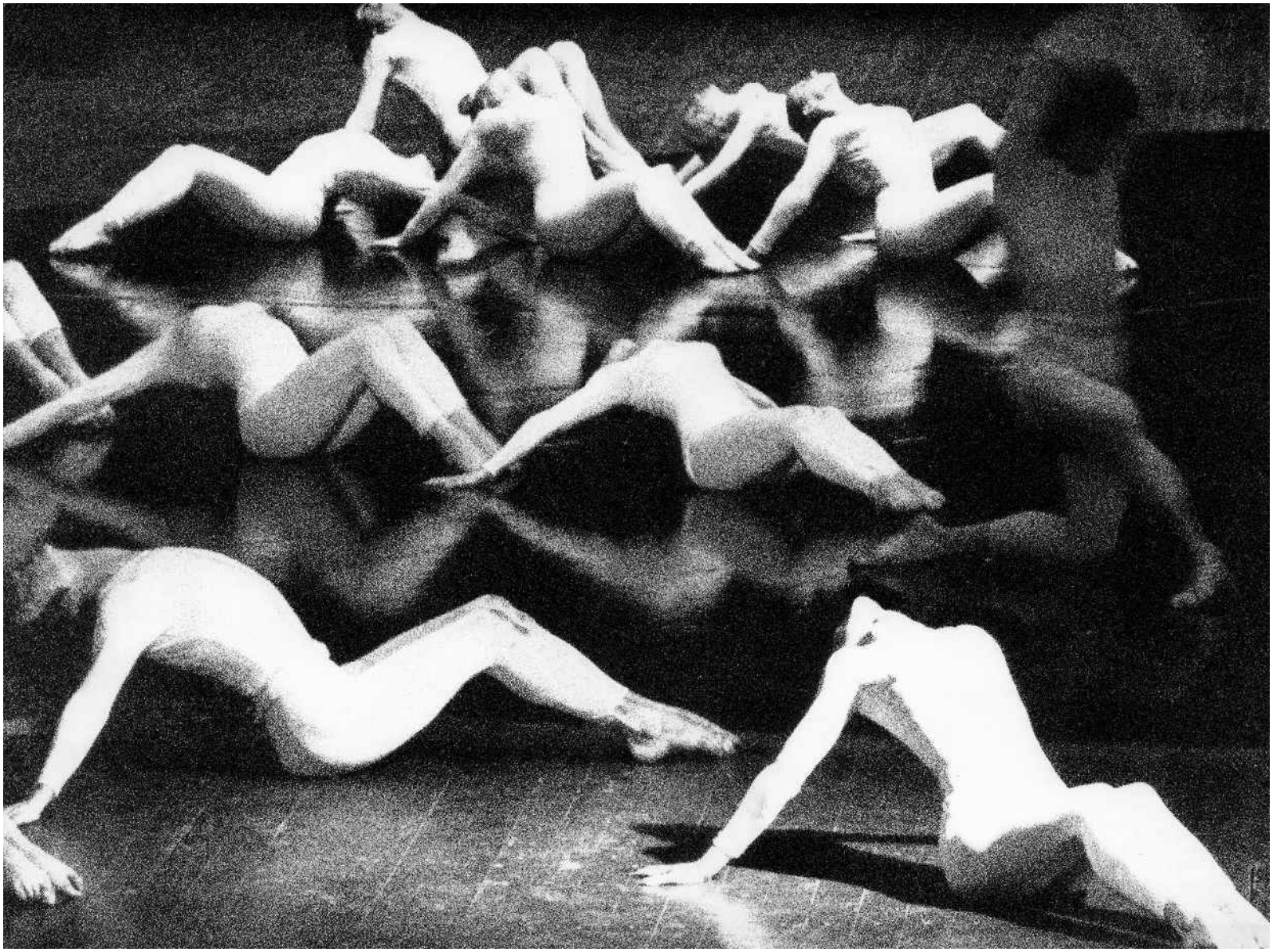

Zvonimir Dumančić
Ritam
70-e

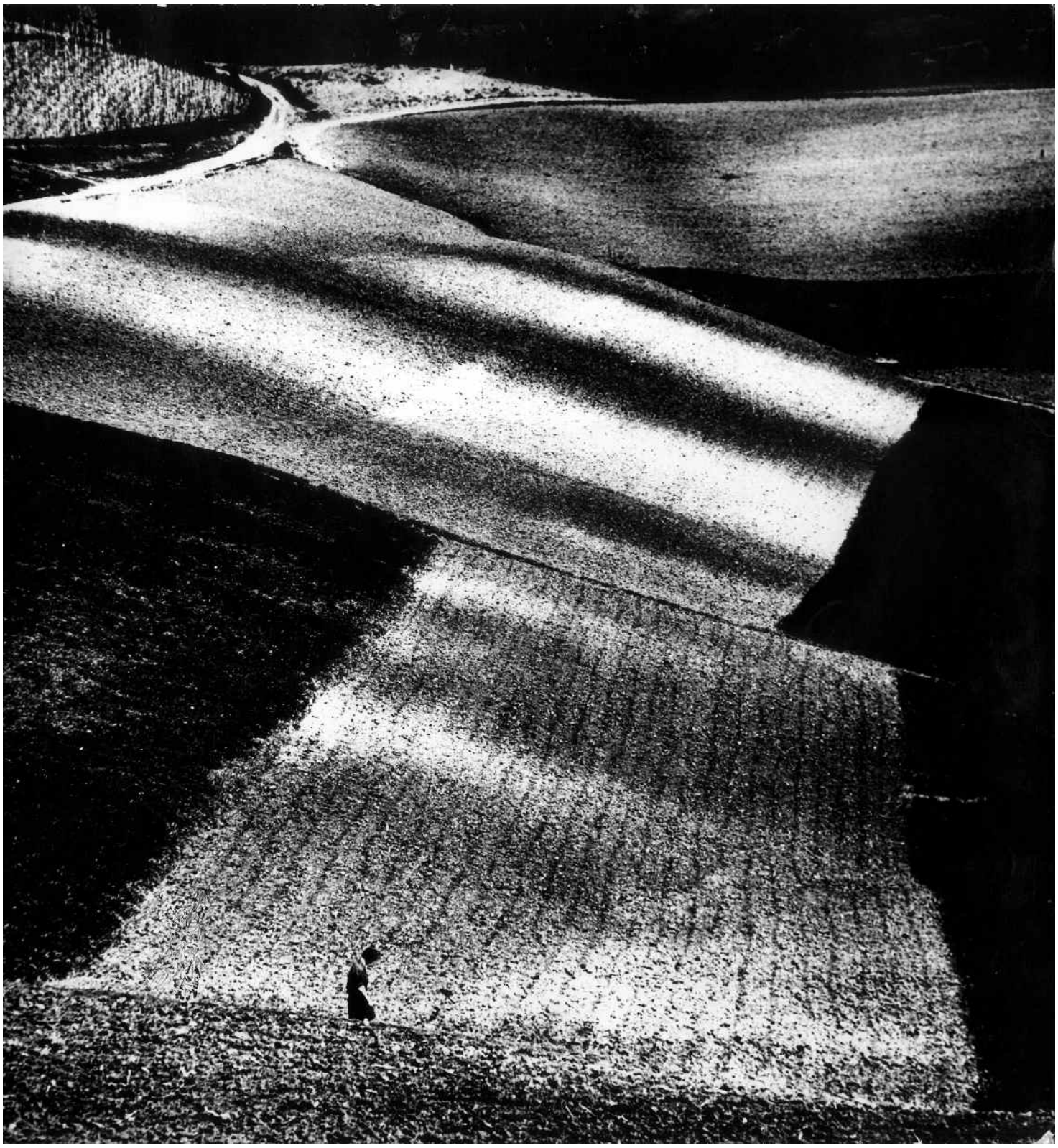

Nikola Nino Vranić
Krajolik I.
1964.

Nikola Nino Vranić
Jesen
1967.

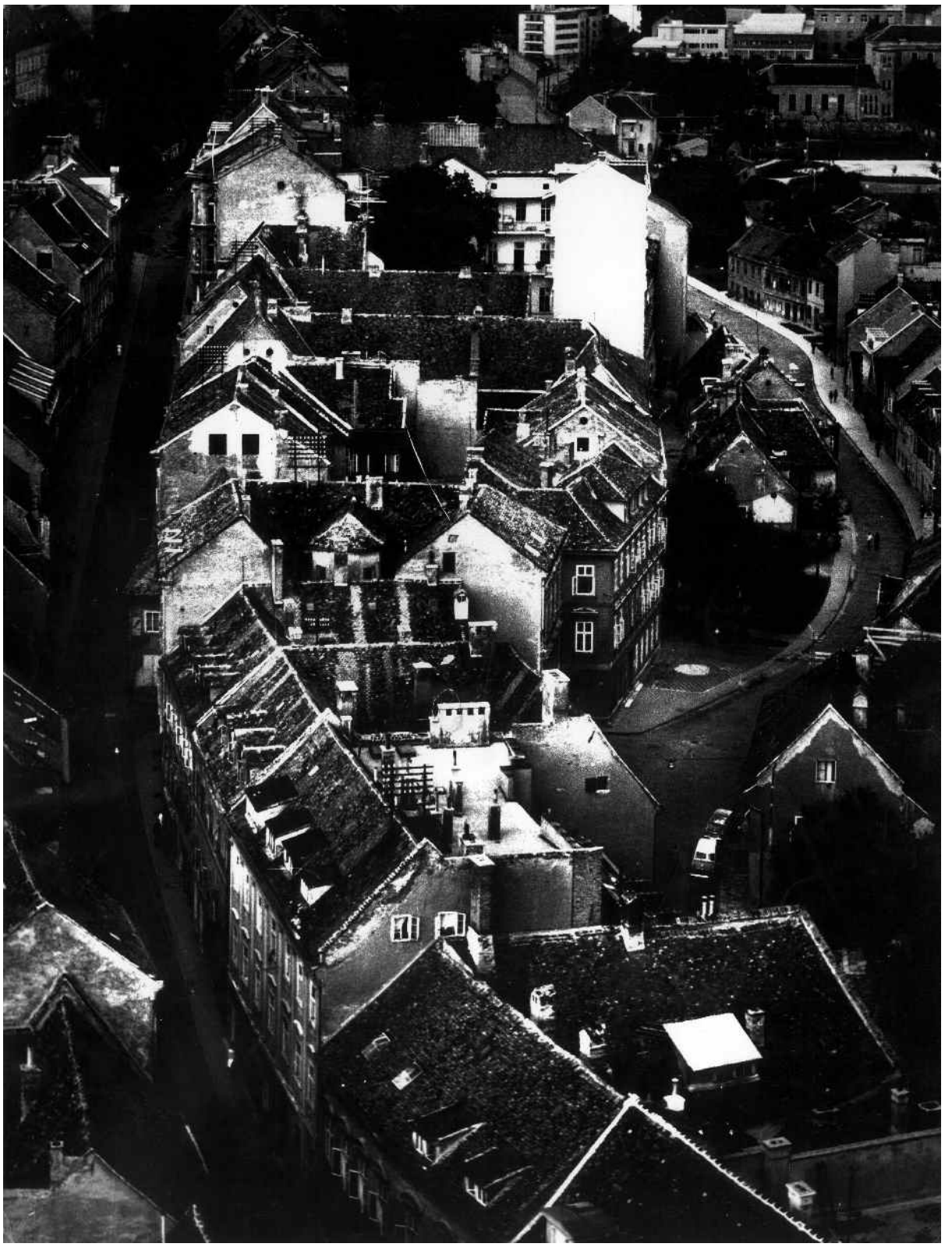

Ivan Hečimović
Krovovi starog Zagreba
oko 1965.

Ivan Hečimović
Jutro
oko 1965.

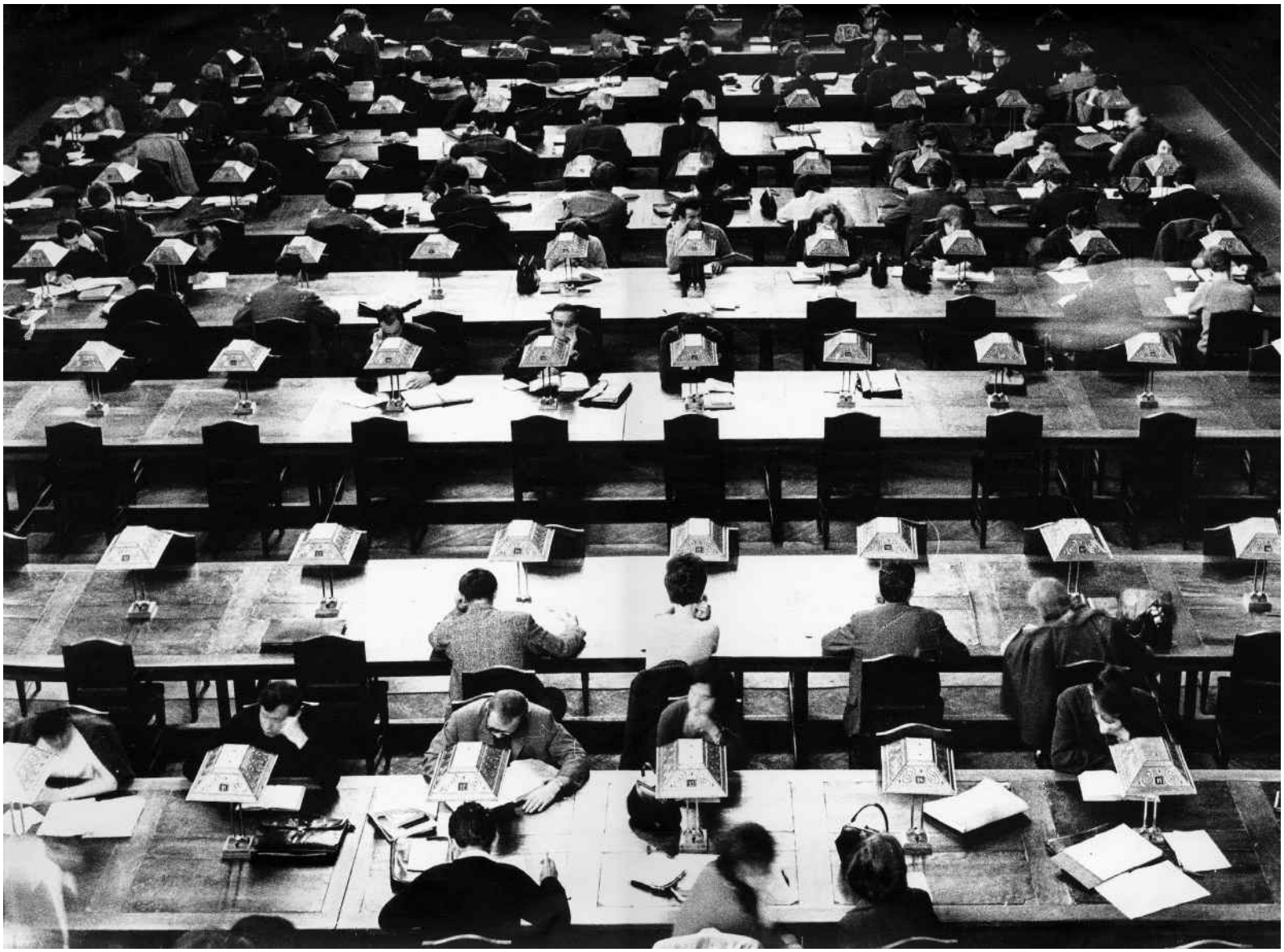

Snježana Požar
Tišina u sveučilišnoj čitaonici
1965.

Snježana Požar
Molitva na suncu
2000.

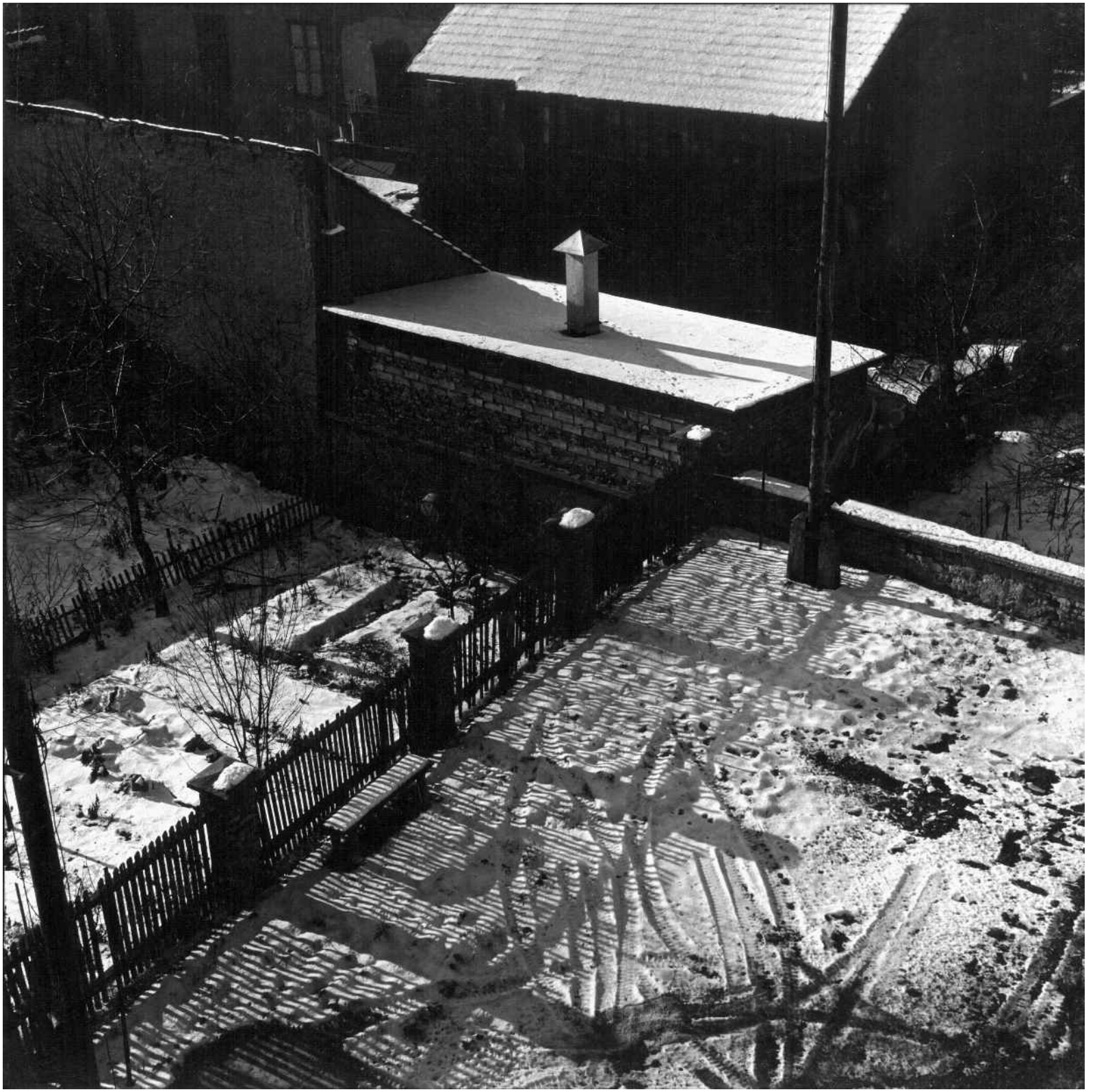

Branko Jerneić
Kuća III.
Između 1965. i 1972.

Branko Jerneić
Most
Između 1965. i 1972.

Đuro Slako
Pirueta
1965.

Đuro Slako
Astrid
1969.

Ivica Magyar
Na tragu
1966.

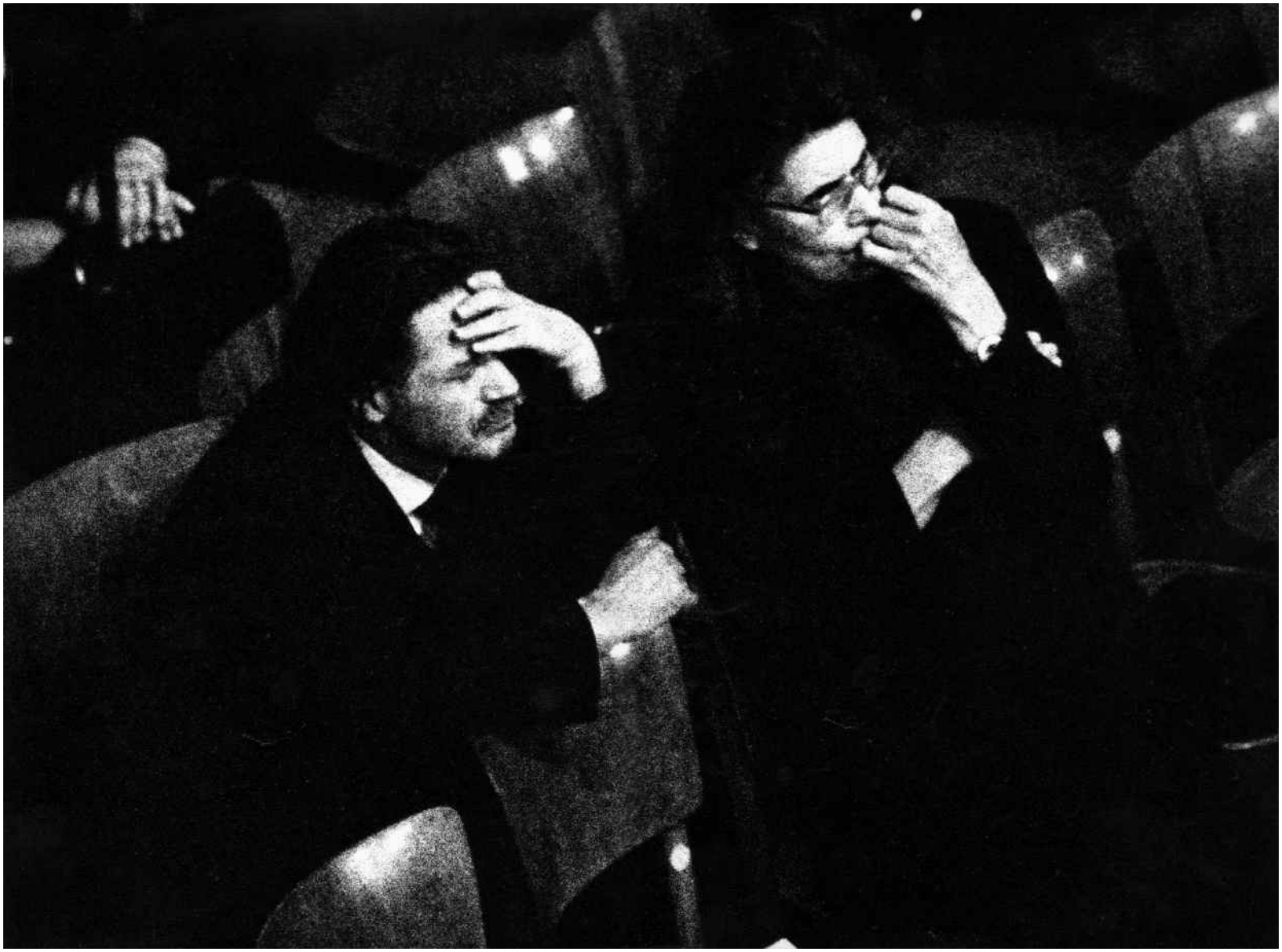

Ivica Magyar
Koncentracija
1969.

Petar Dabac
Na generalnoj probi
1966.

Petar Dabac
Dvije žene
1968.

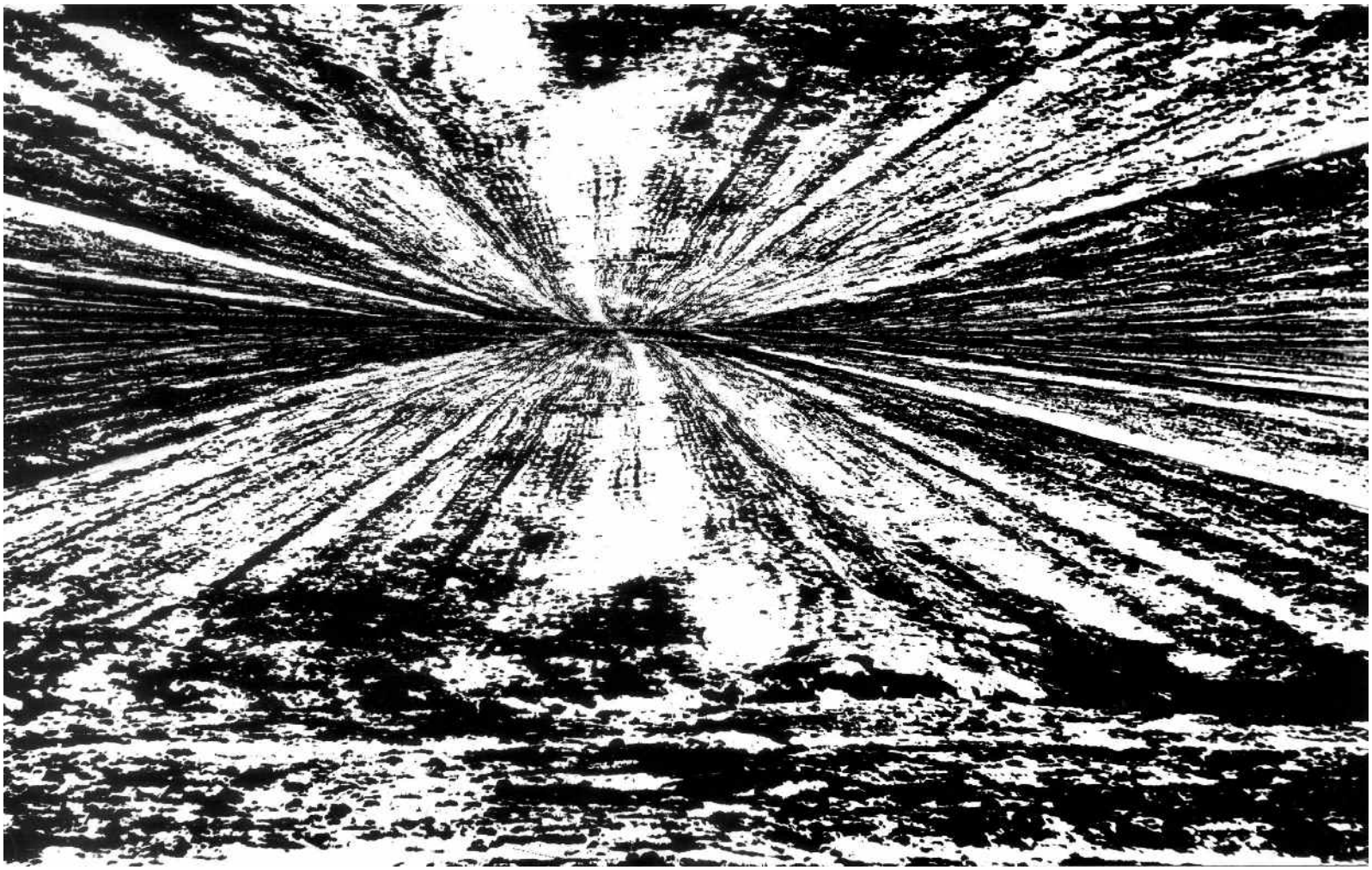

Vladko Lozić
Sudnji dan
1967.

Vladko Lozić
Dan D
1984.

Erika Šmider
Portreti
1968.

Erika Šmider
Kompozicija
1973.

Istog Duško Žorž
Zima
1968.

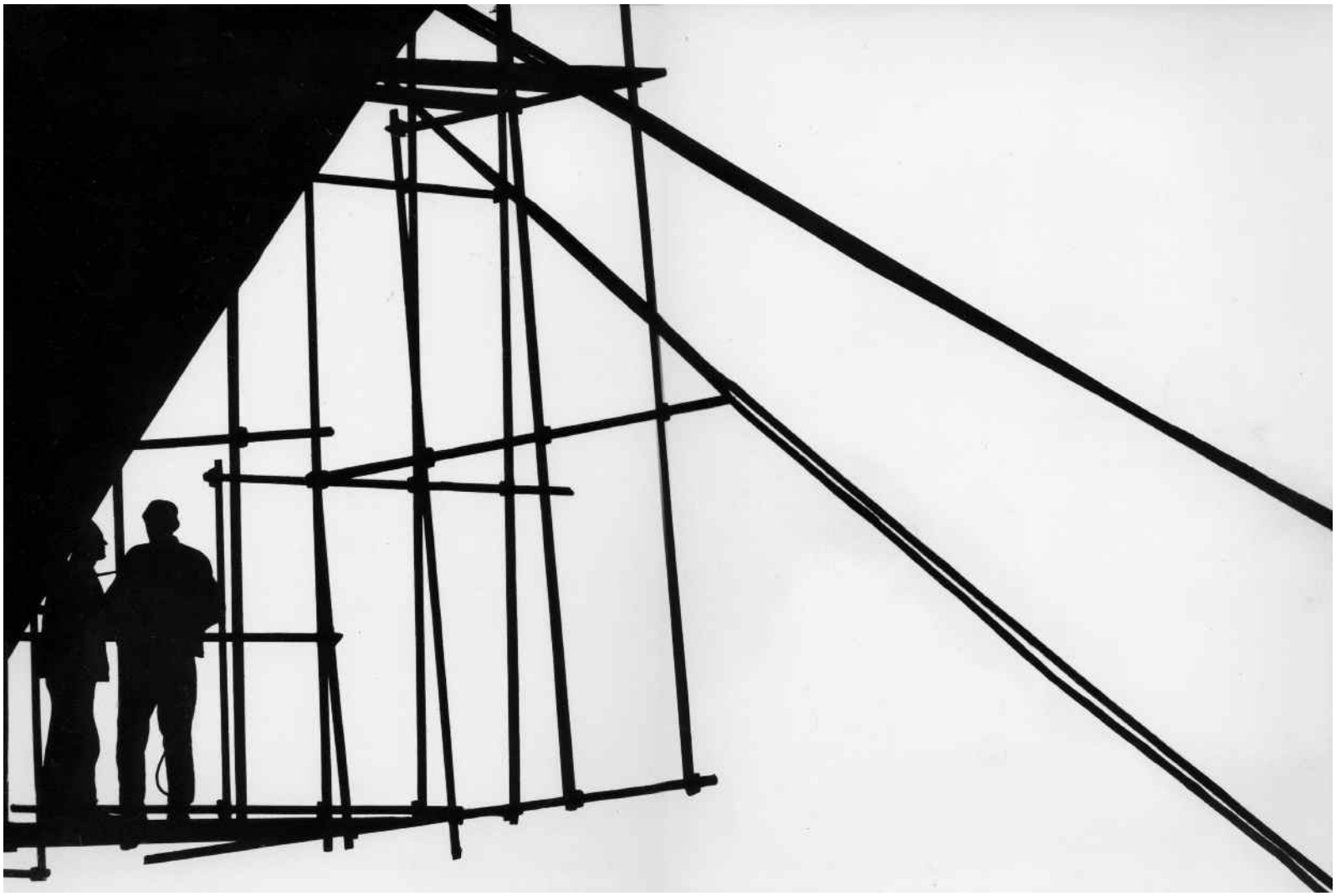

Istog Duško Žorž
Grafika
1974.

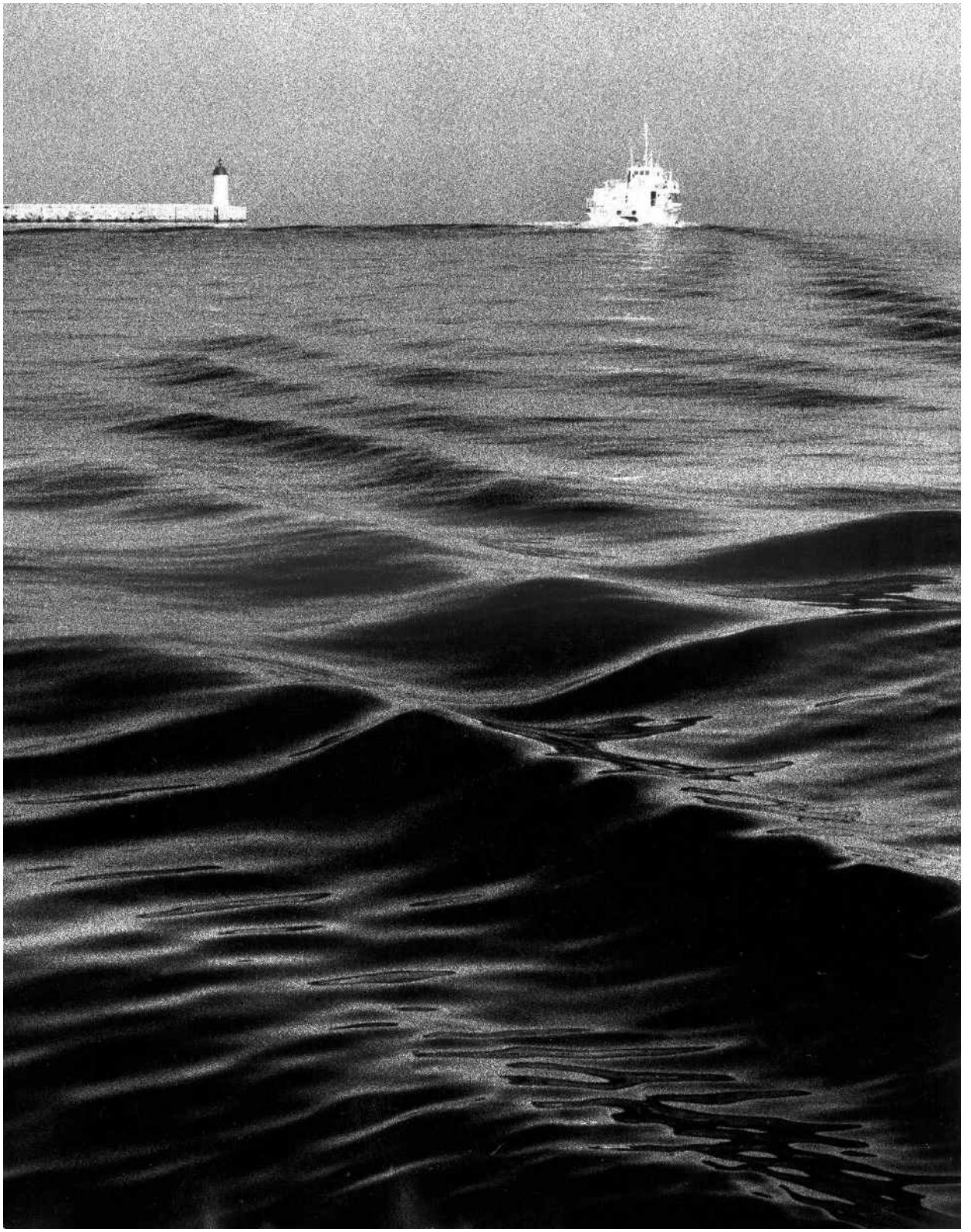

Mirko Prišlin
Brod u odlasku
1968.

Mirko Prišlin
Avenija Marina Držića
1980.

Krešimir Tadić
Vojnovo selo
1969.

Krešimir Tadić
Moji sinovi
1970.

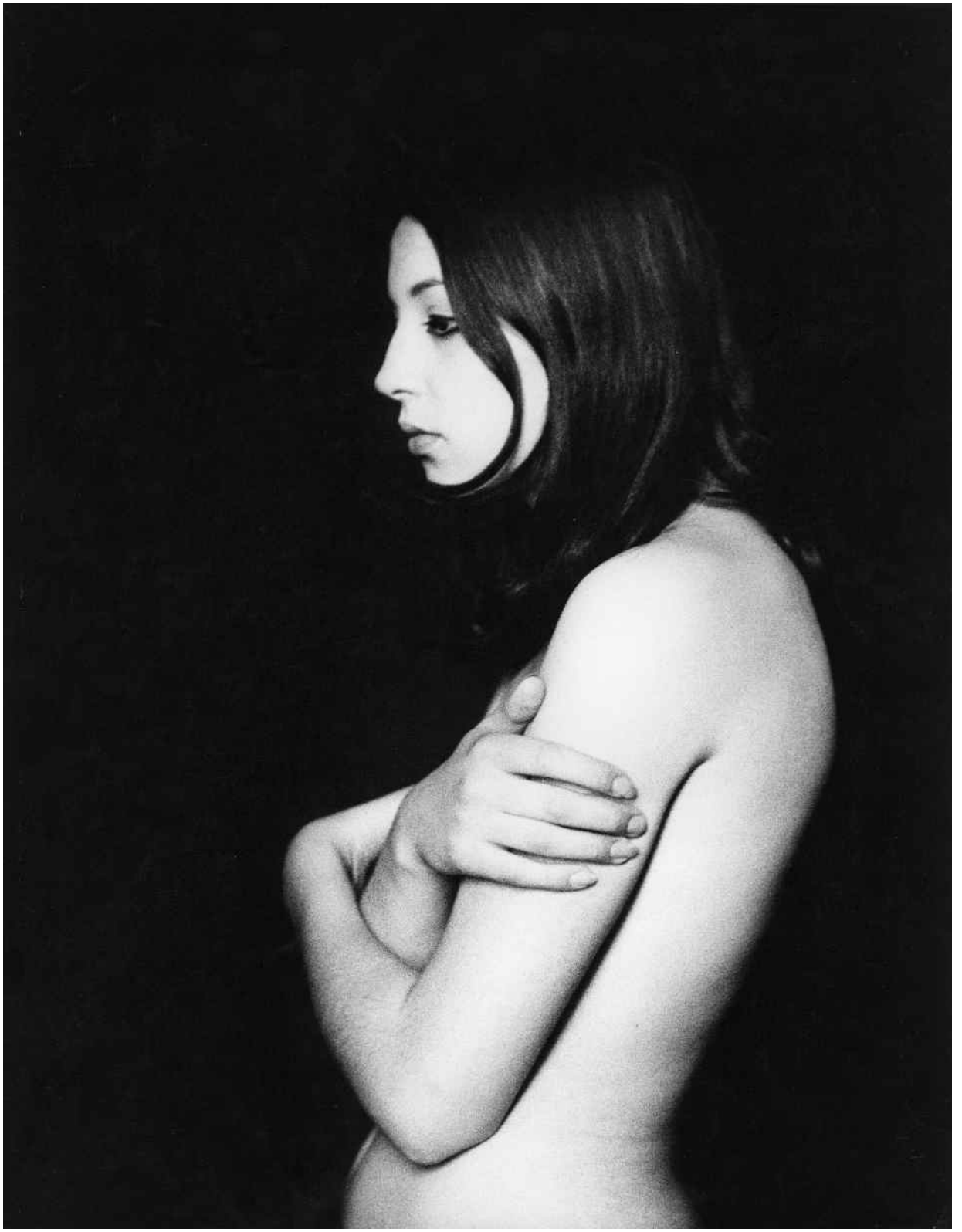

Zvonimir Golob
Grančica
1969.

Zvonimir Golob
Euridika
70-e

Ante Šakić
Povratak
1970.

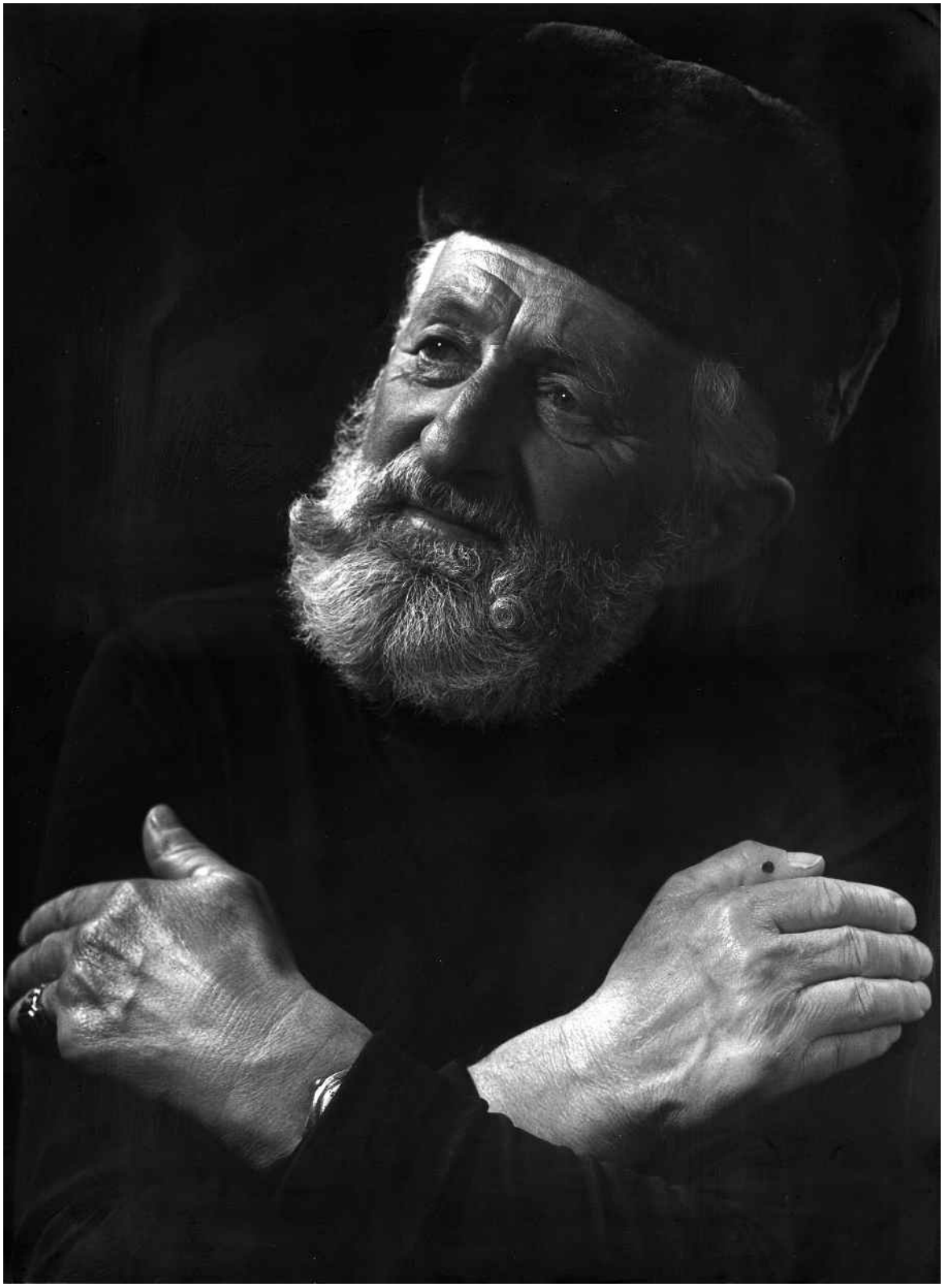

Ante Šakić
Portret II.
1970.

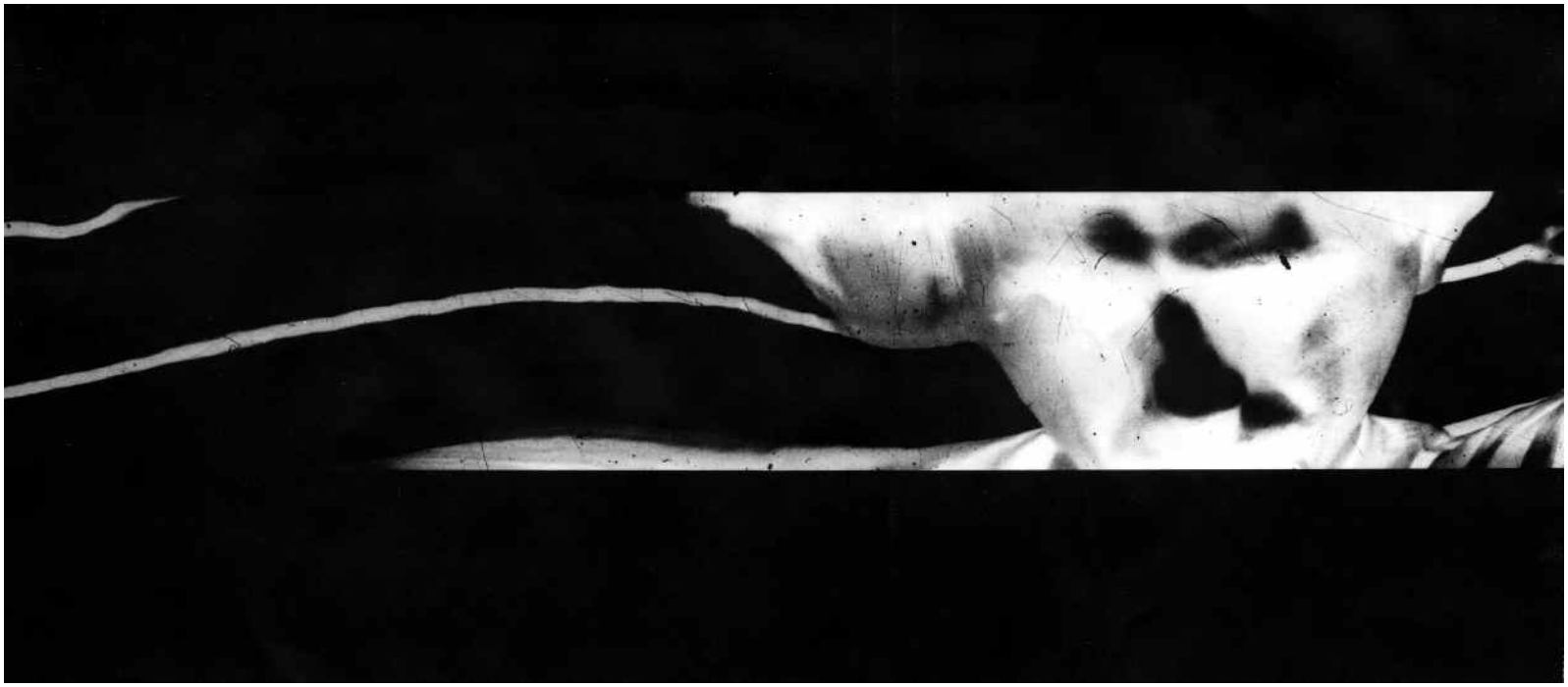

Nenad Gattin
Org
1970.

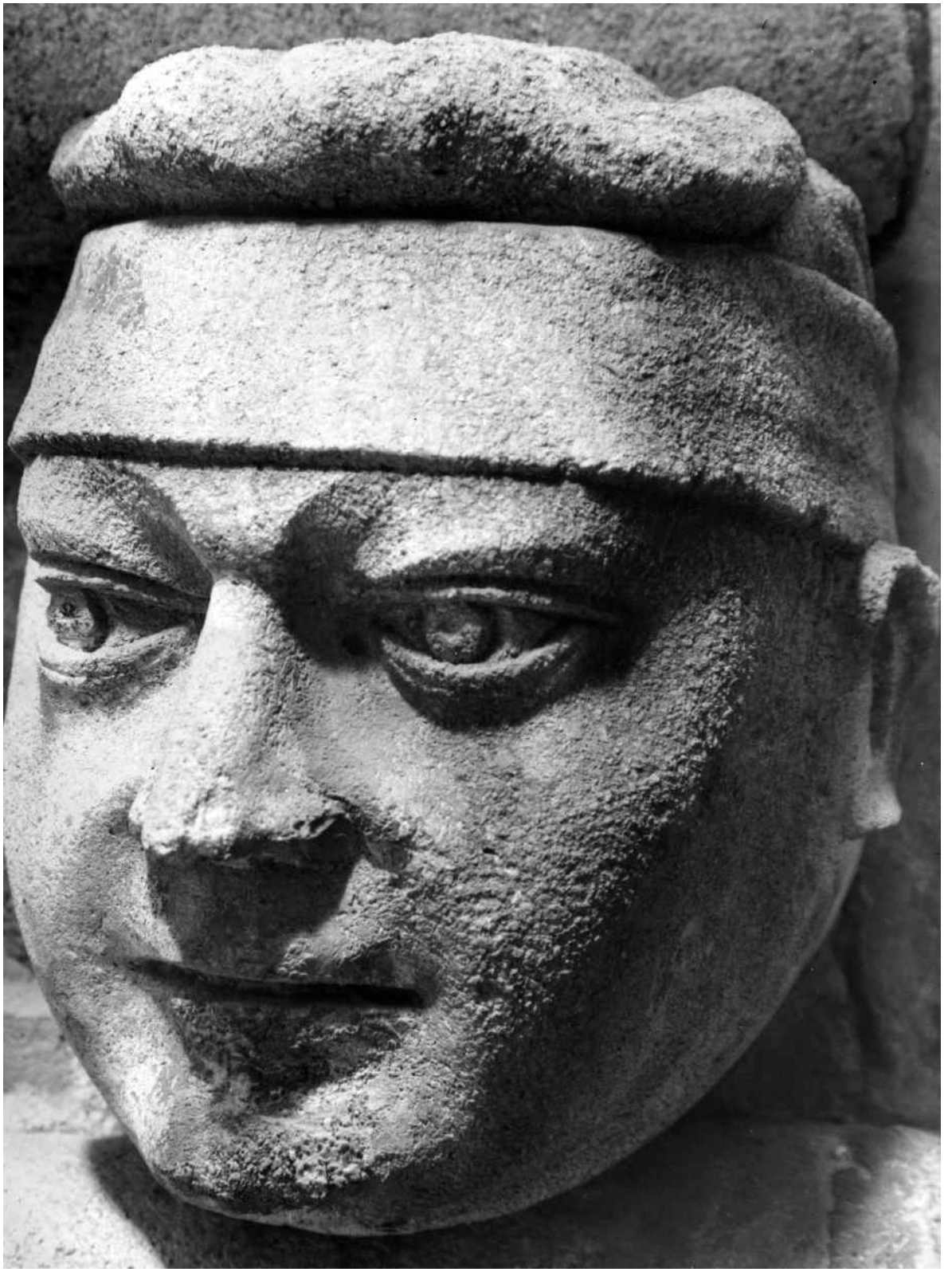

Nenad Gattin
Šibenski portreti
1970.

Mitja Koman
Procesija II.
1970.

Mitja Koman
Skulptura
1972.

Virgilio Giuricin
Banjole
1971.

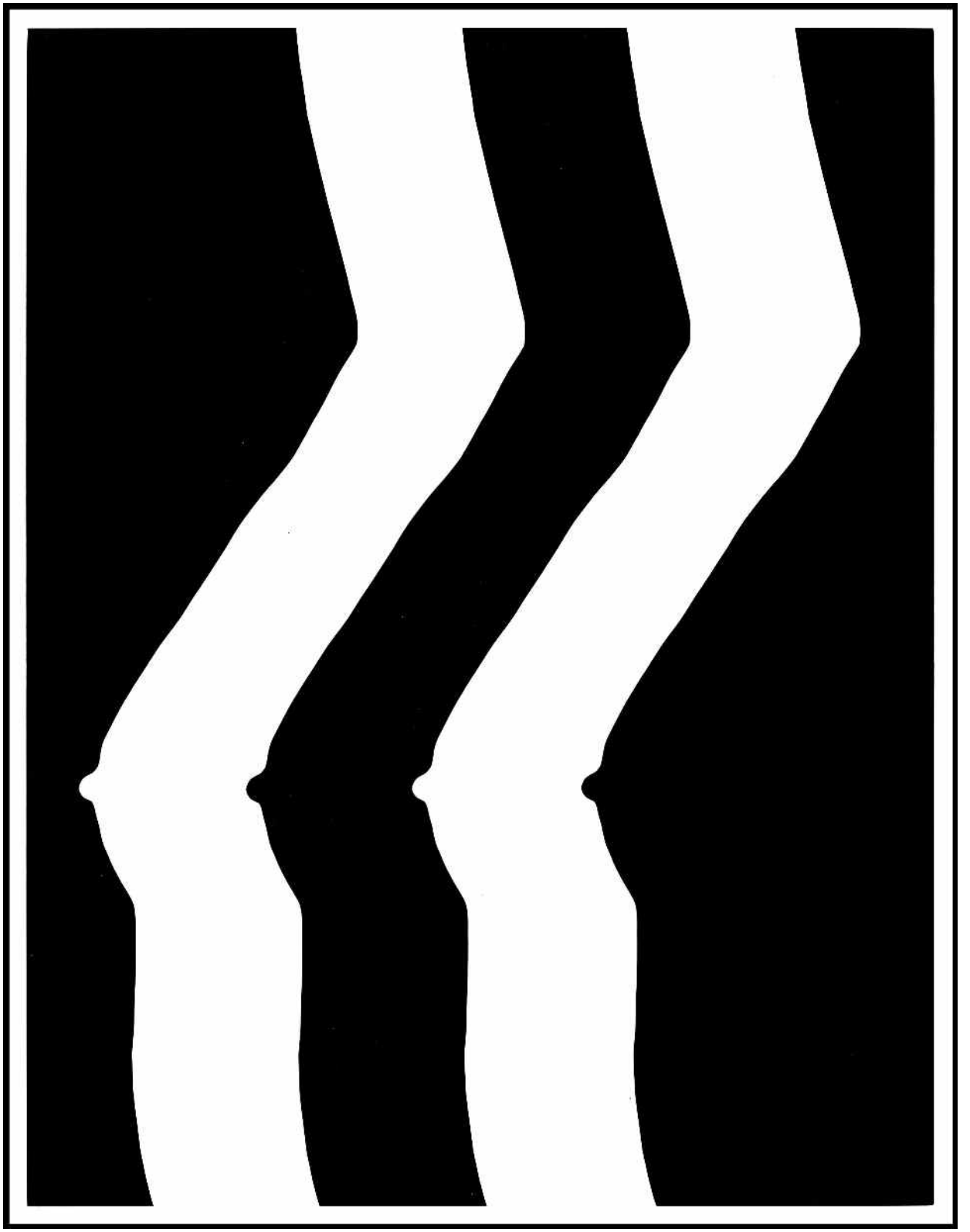

Virgilio Giuricin
Akt 1x4
1971.

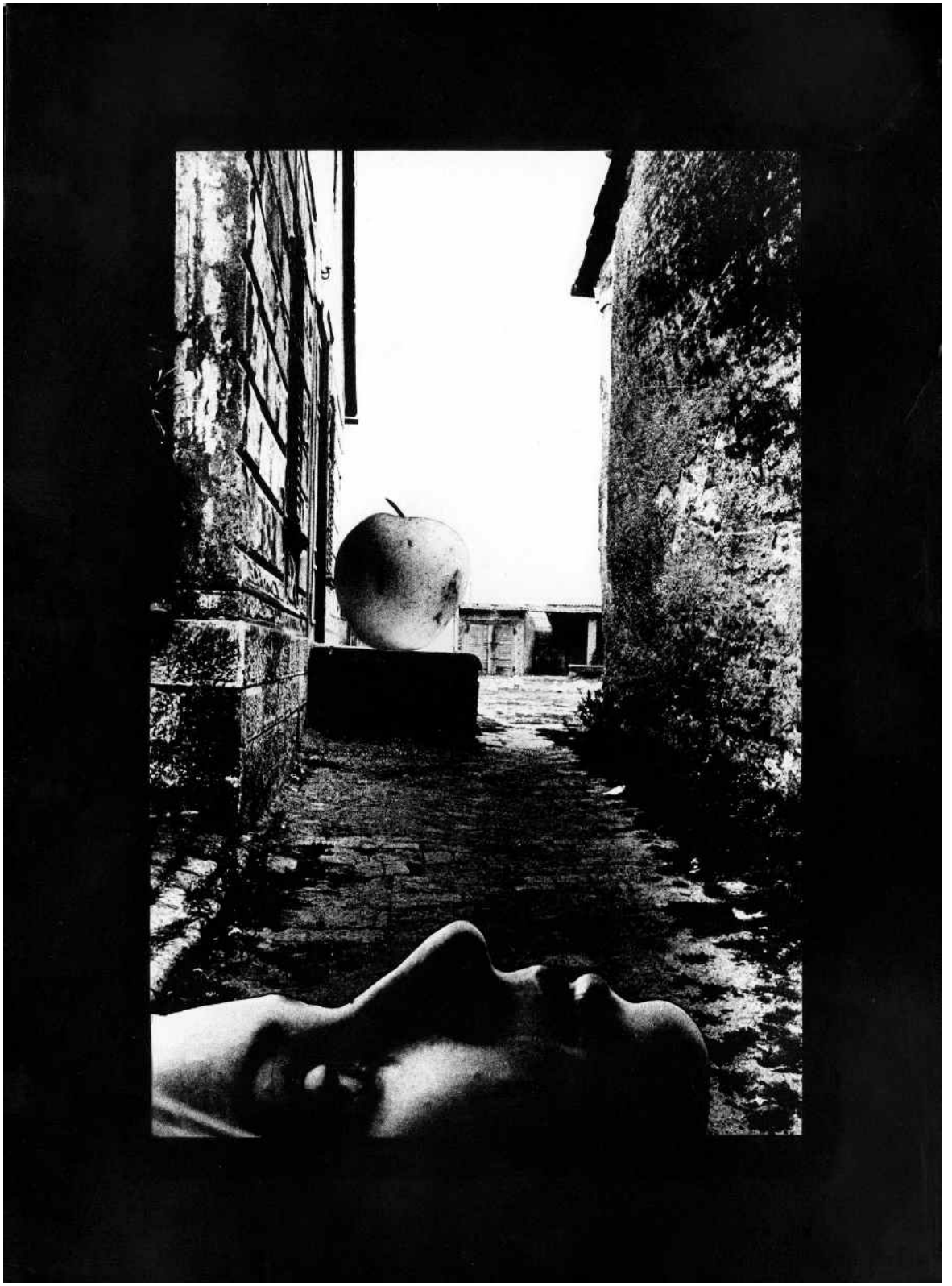

Stanko Vrtovec
Prolaz
1972.

Stanko Vrtovec
Paris 75
1975.

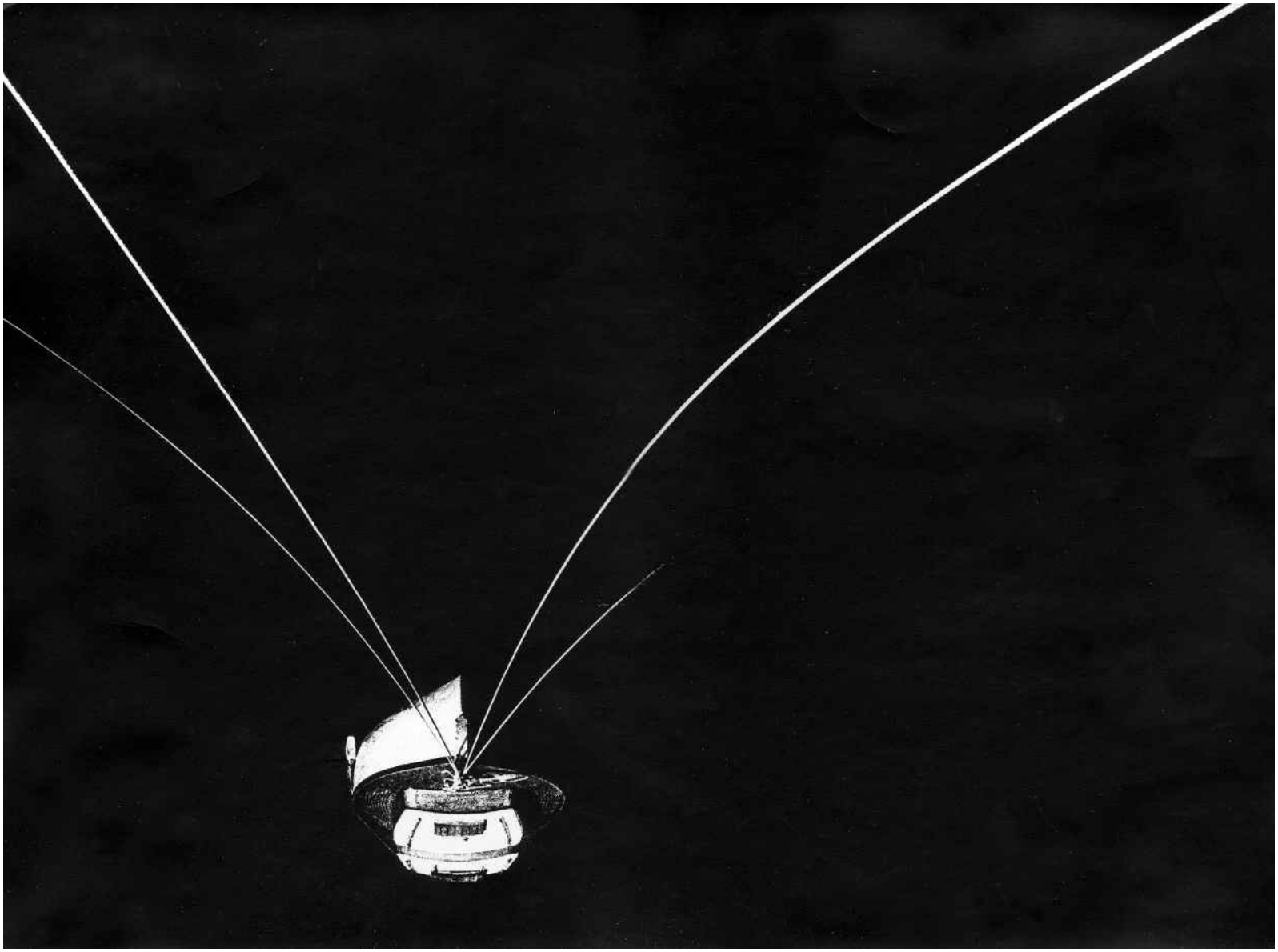

Zvonimir Buljević
Ukleti Holandez
1972.

Zvonimir Buljević
Šetnja
1975.

Dražen Pomykalo
Smiješak
1972.

Dražen Pomykalo
Kupalište
70-e

Ivan Posavec
Čovjek i pas
70-e

Ivan Posavec
Biciklisti
70-e

Danilo Dučak
No 1
1973.

Danilo Dučak
The End
1973.

Đoko Milekić
Portret N-2
1974.

Đoko Milekić
Naftaš 2
1984.

Branko Marinkov
Metamorfoze
70-e

Branko Marinkov
Dal
70-е

Daniela Lušin
Kompozicija II.
1974.

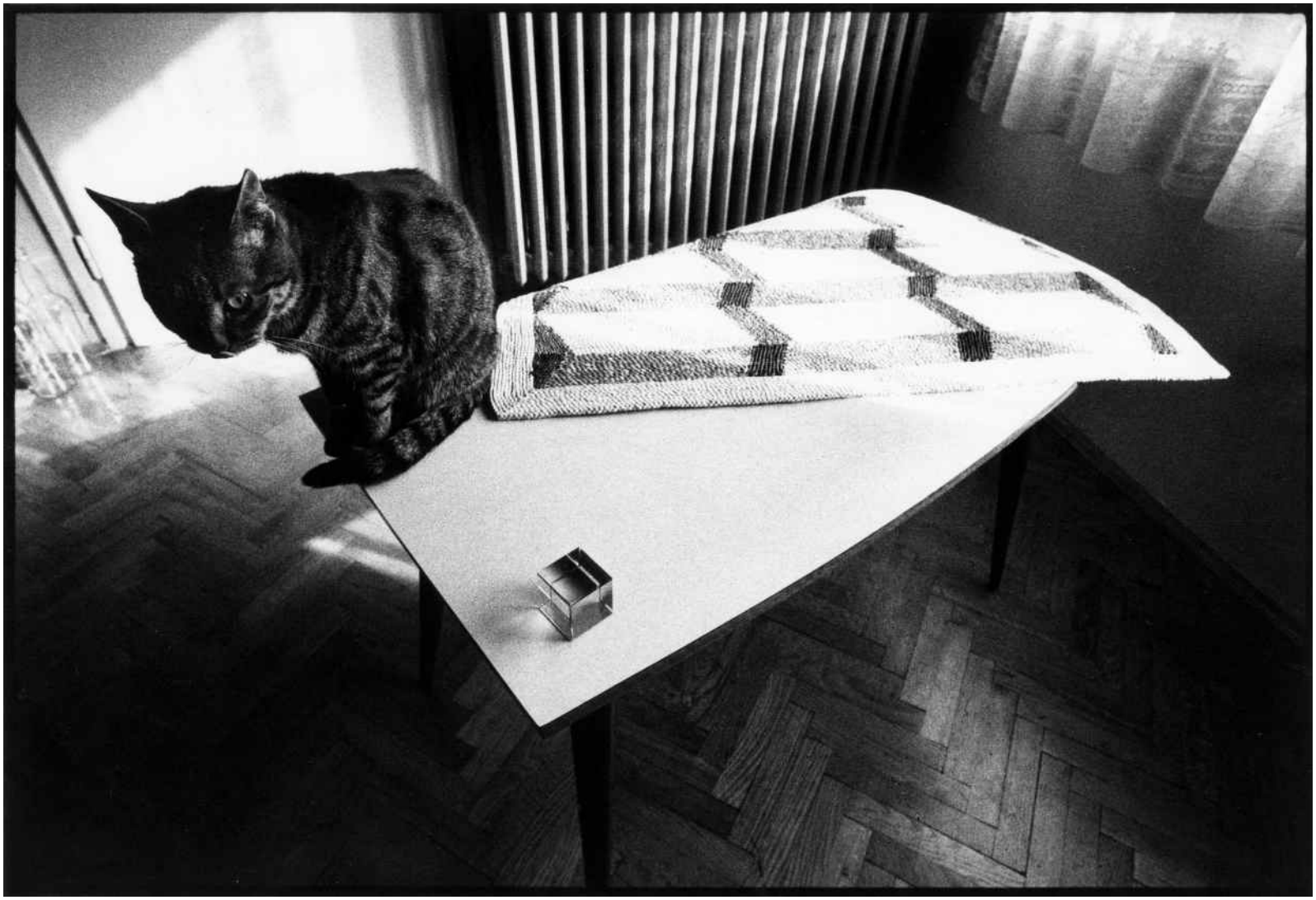

Daniela Lušin
Studija
70-e

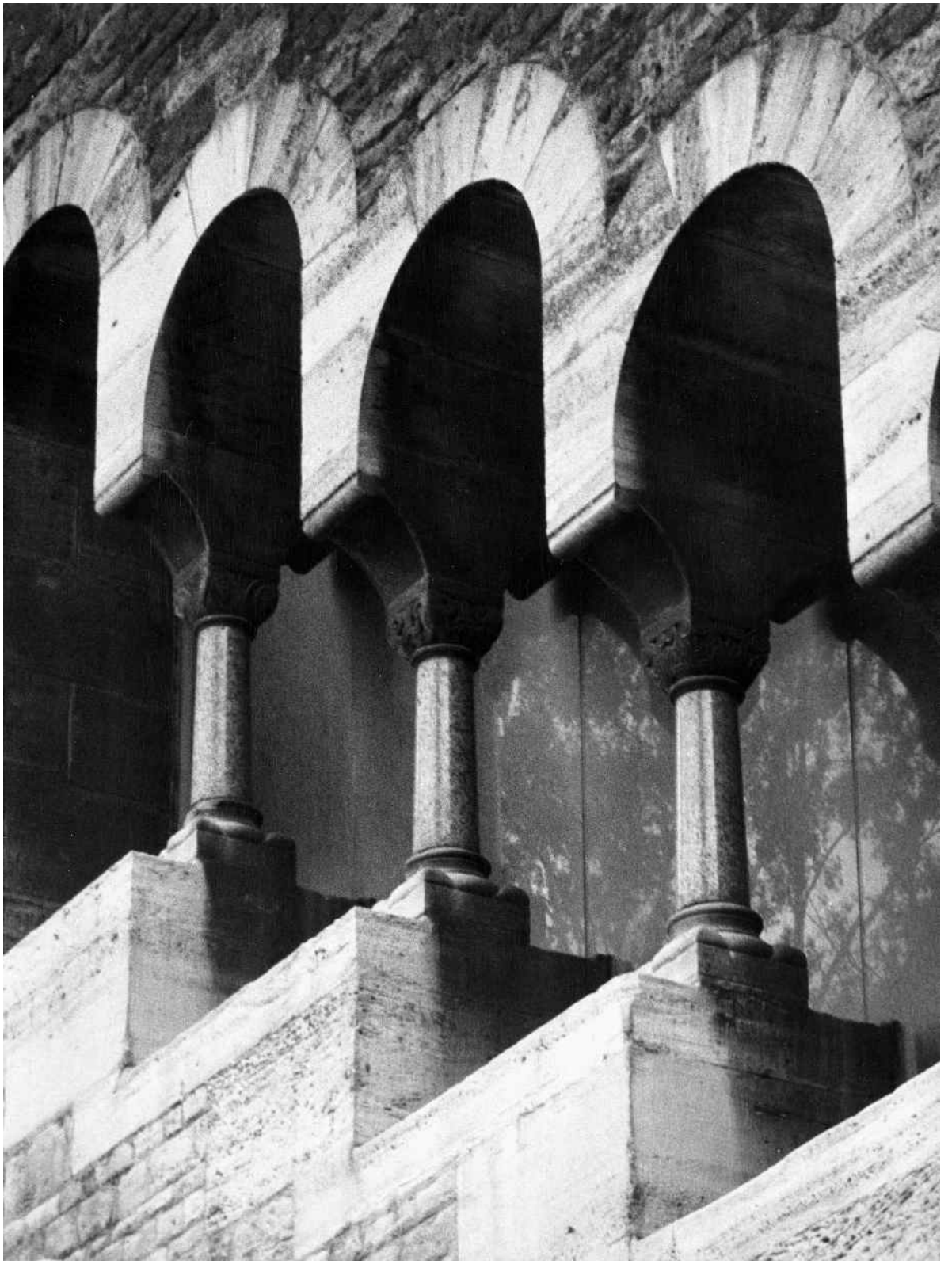

Drago Biželj
Kolonada
1974.

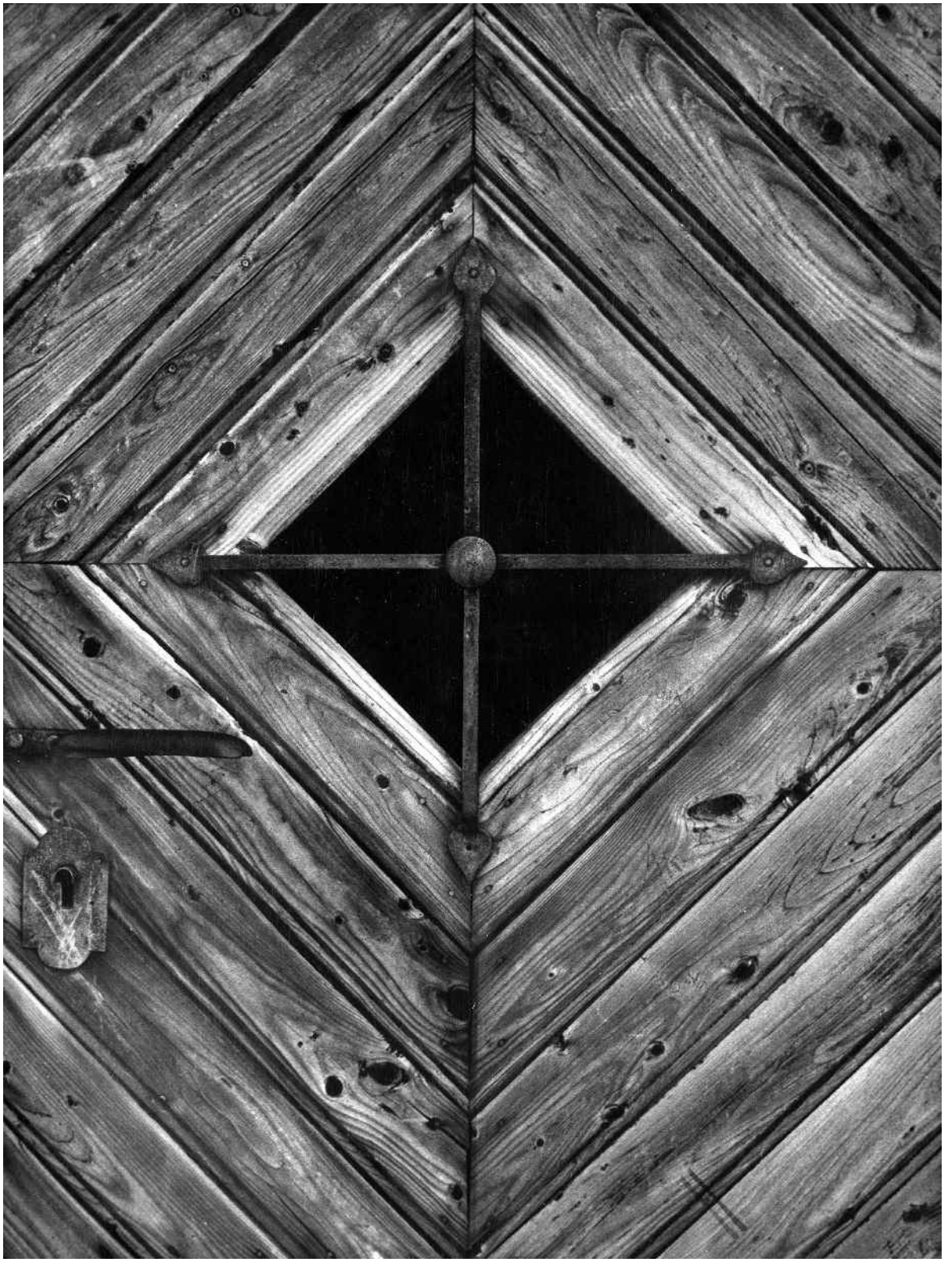

Drago Biželj
Detalj I.
1975.

Božo Marijančić
Uz Züriško jezero I.
70-e

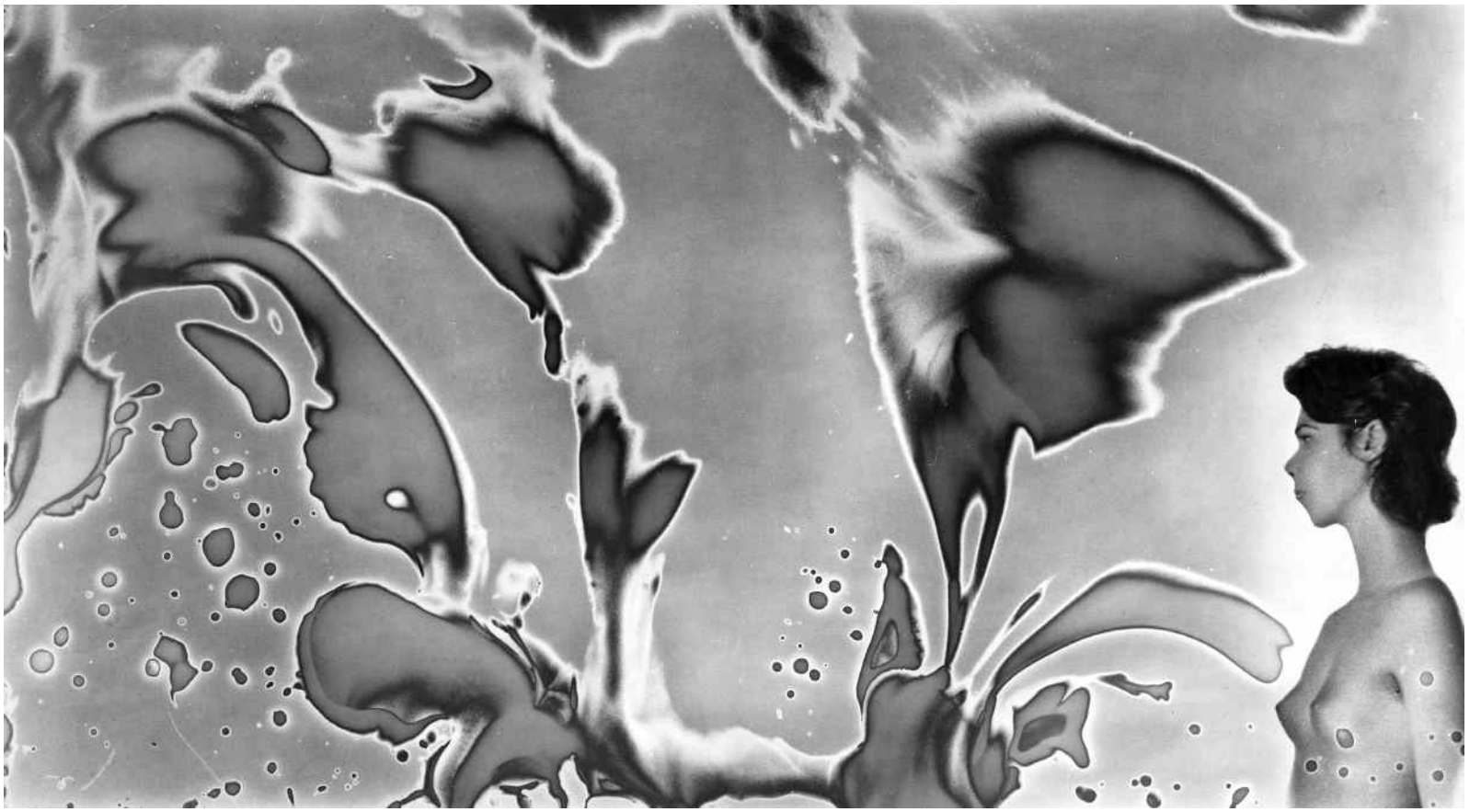

Božo Marijančić
Ona i njezin svijet I.
70-e

Ante Škrobonja
Odsutna
oko 1975.

Ante Škrobonja
Akt No 62
oko 1975.

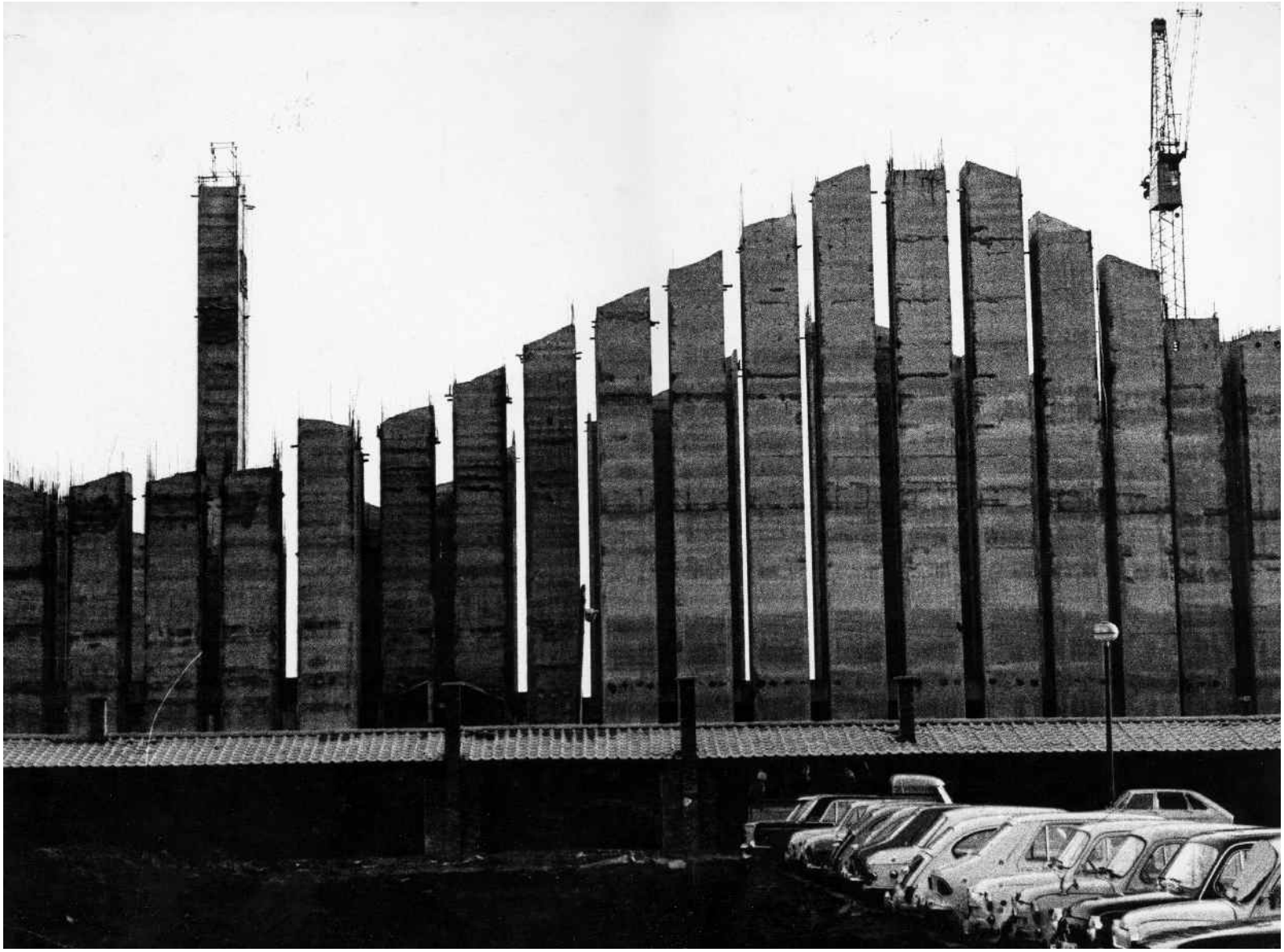

Maks Horvat
Arhitektura I.
1975.

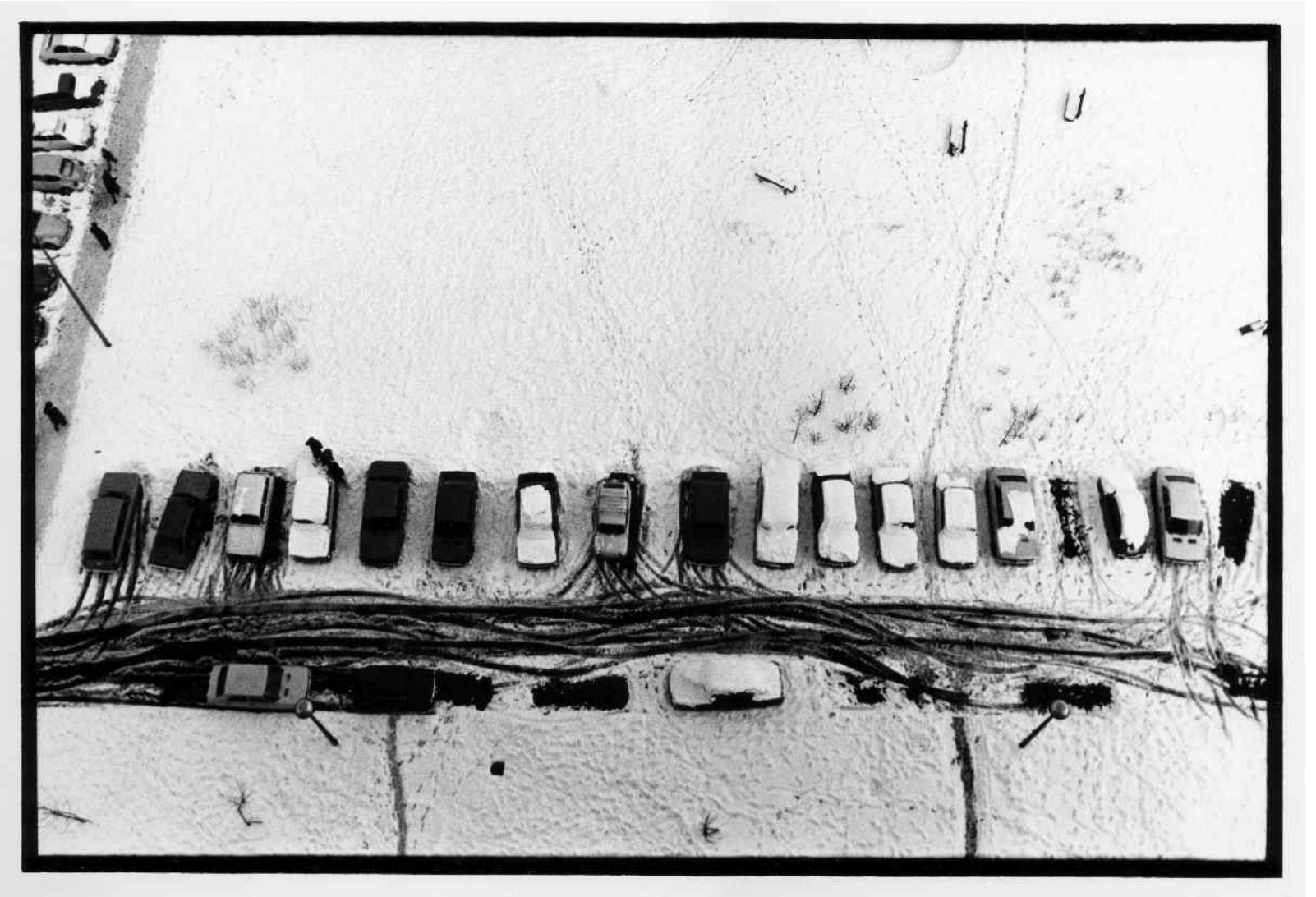

Maks Horvat
Snježna grafika No 1
1978.

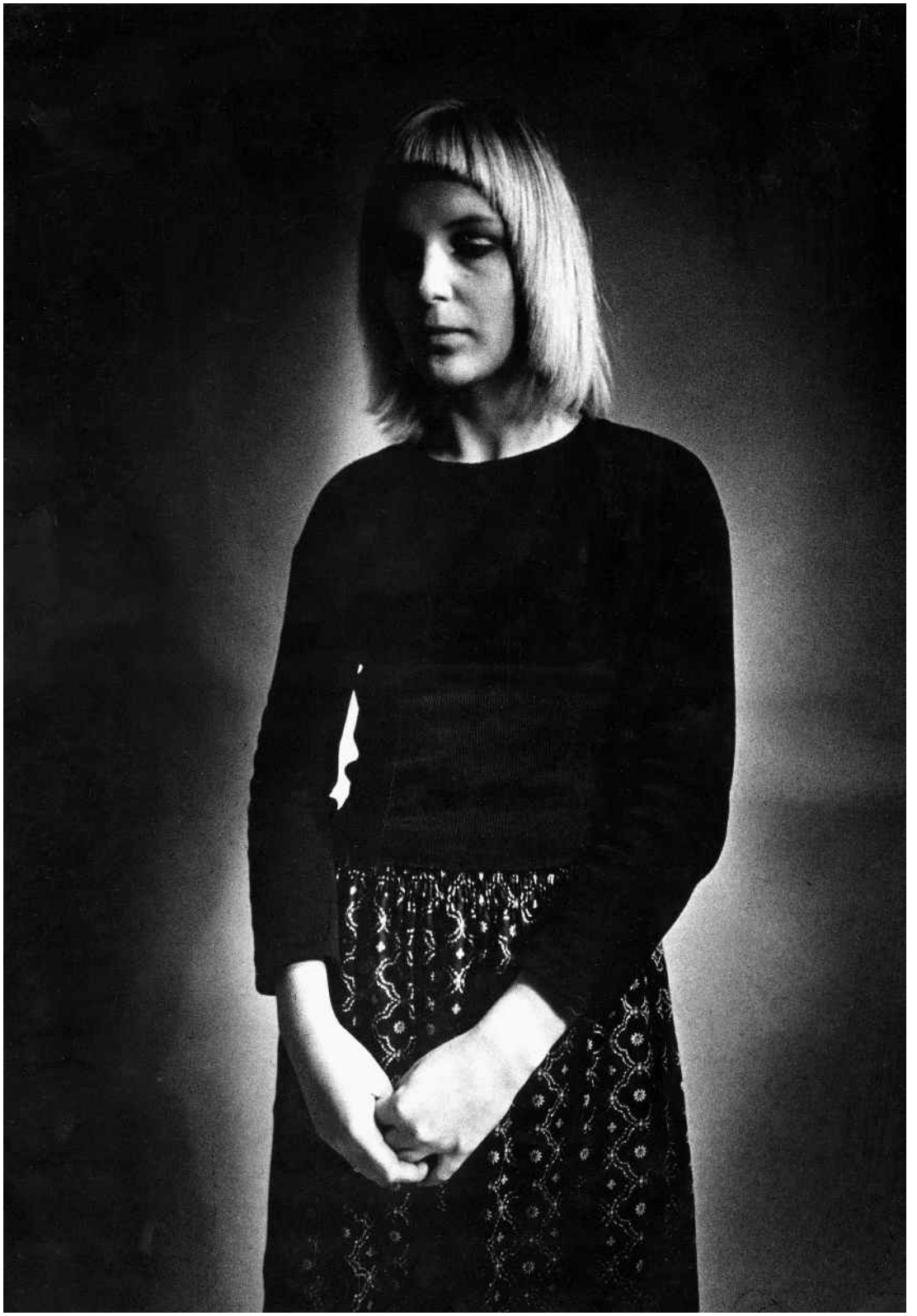

Branimir Jendrašić
Jaca
1975.

204

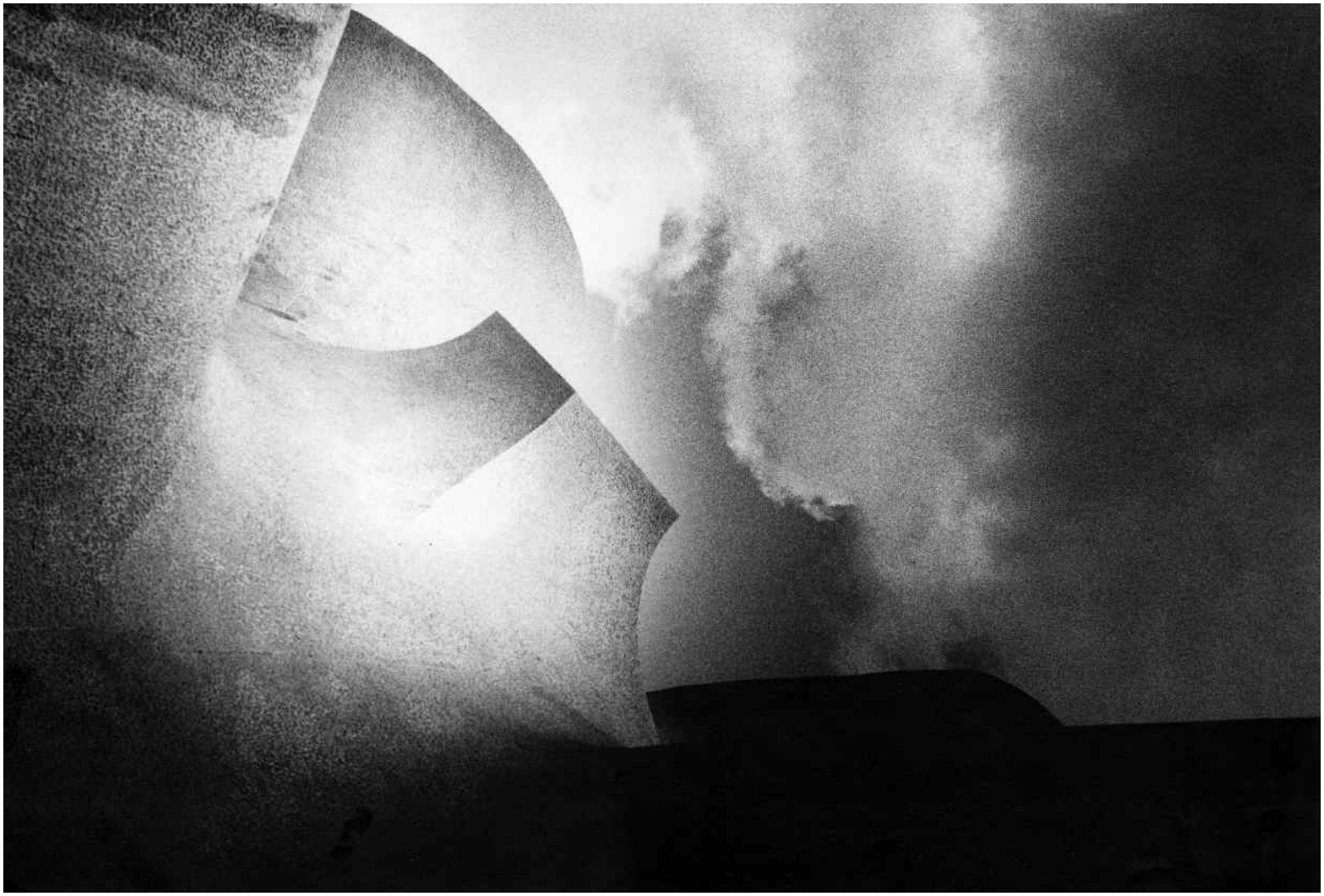

Branimir Jendrašić
Oblaci
1978.

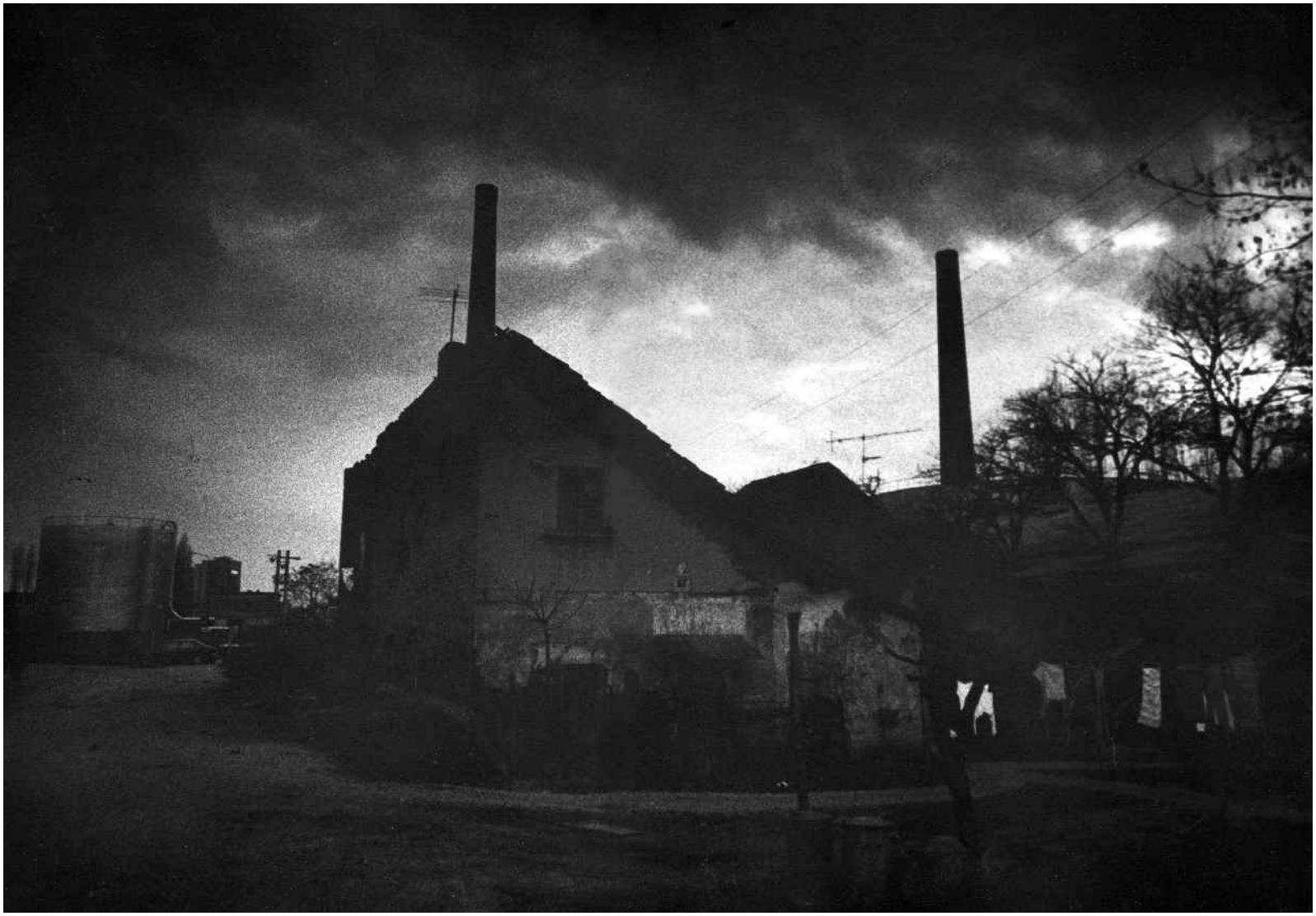

Jasenka Odić Jendrašić
Urbani pejsaž
1975.

Jasenka Odić Jendrašić
Vizije
1979.

Damir Lovrinčević
Ruke
1976.

Damir Lovrinčević
S lijeva
1976.

Vinko Šebrek
Žeja I
1976.

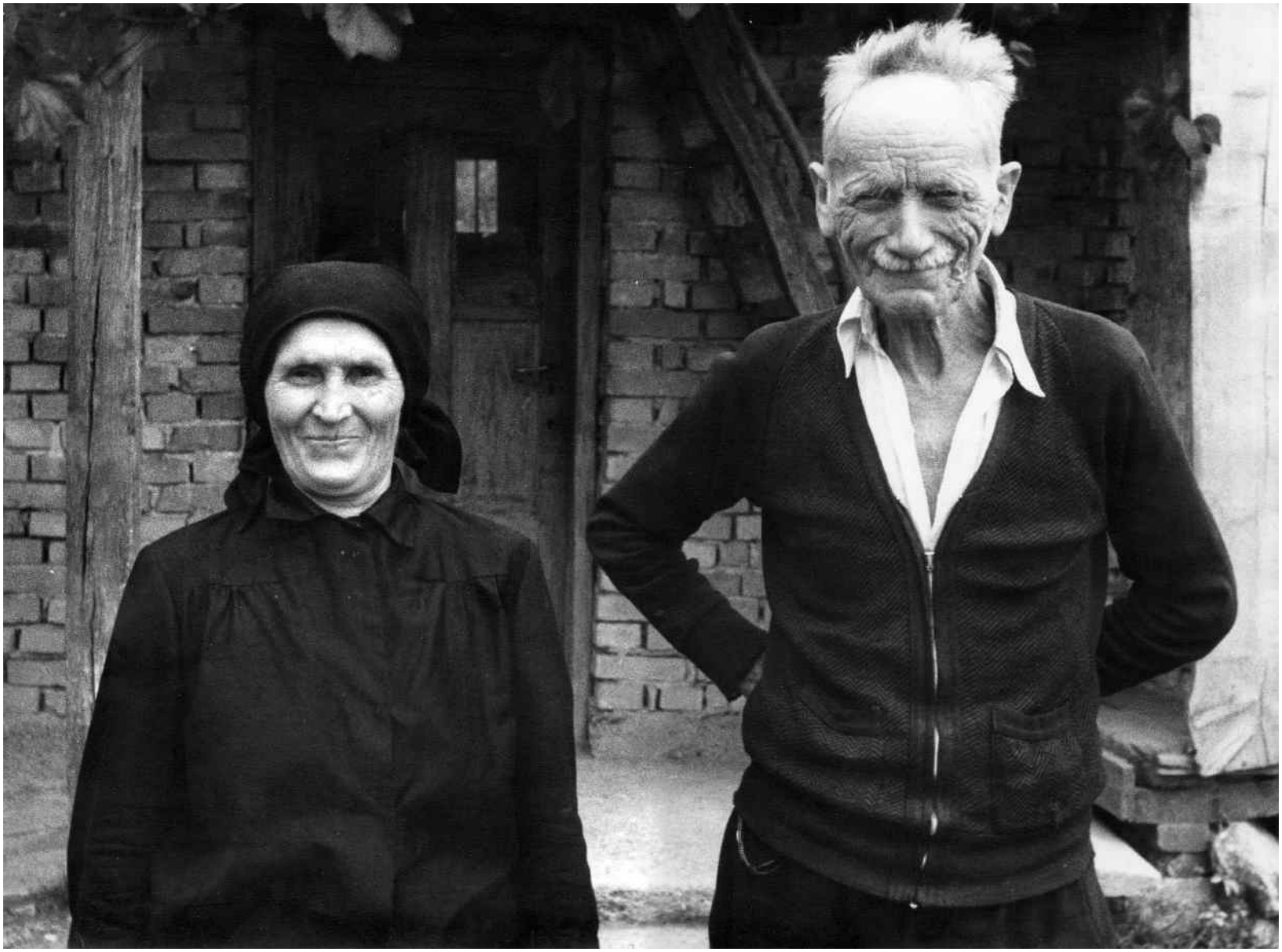

Vinko Šebrek
Nasmeh
1978.

Rajko Šobat
Čovjek i klupa
70-e

212

Rajko Šobat
Starica
70-e

Aljoša Krstulović
Mikrokosmos
1977.

Aljoša Krstulović
Grafika X.
1979.

Berislav Rubčić
Bijela Kapelica
1978.

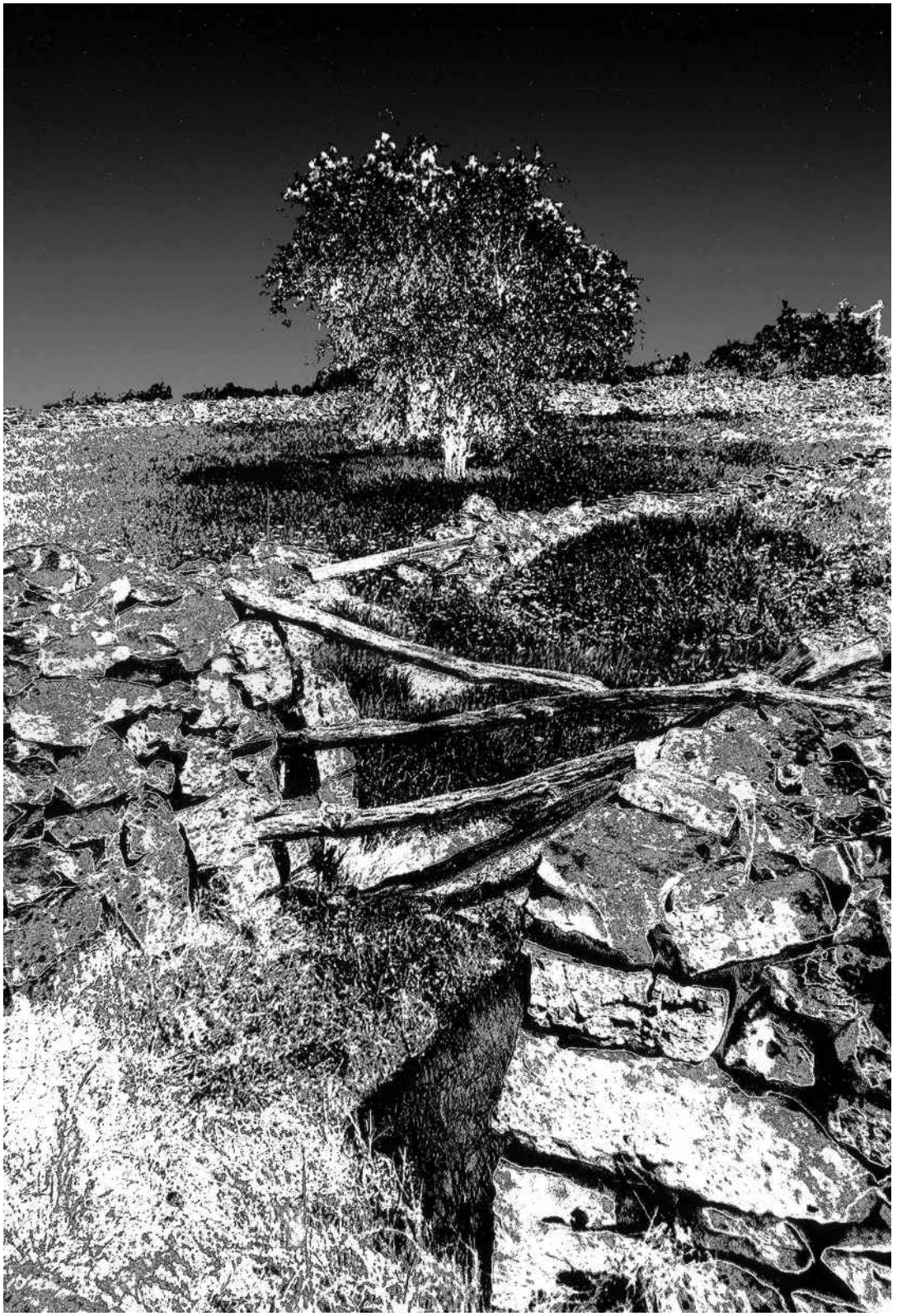

Berislav Rubčić
U okruženju
2000.

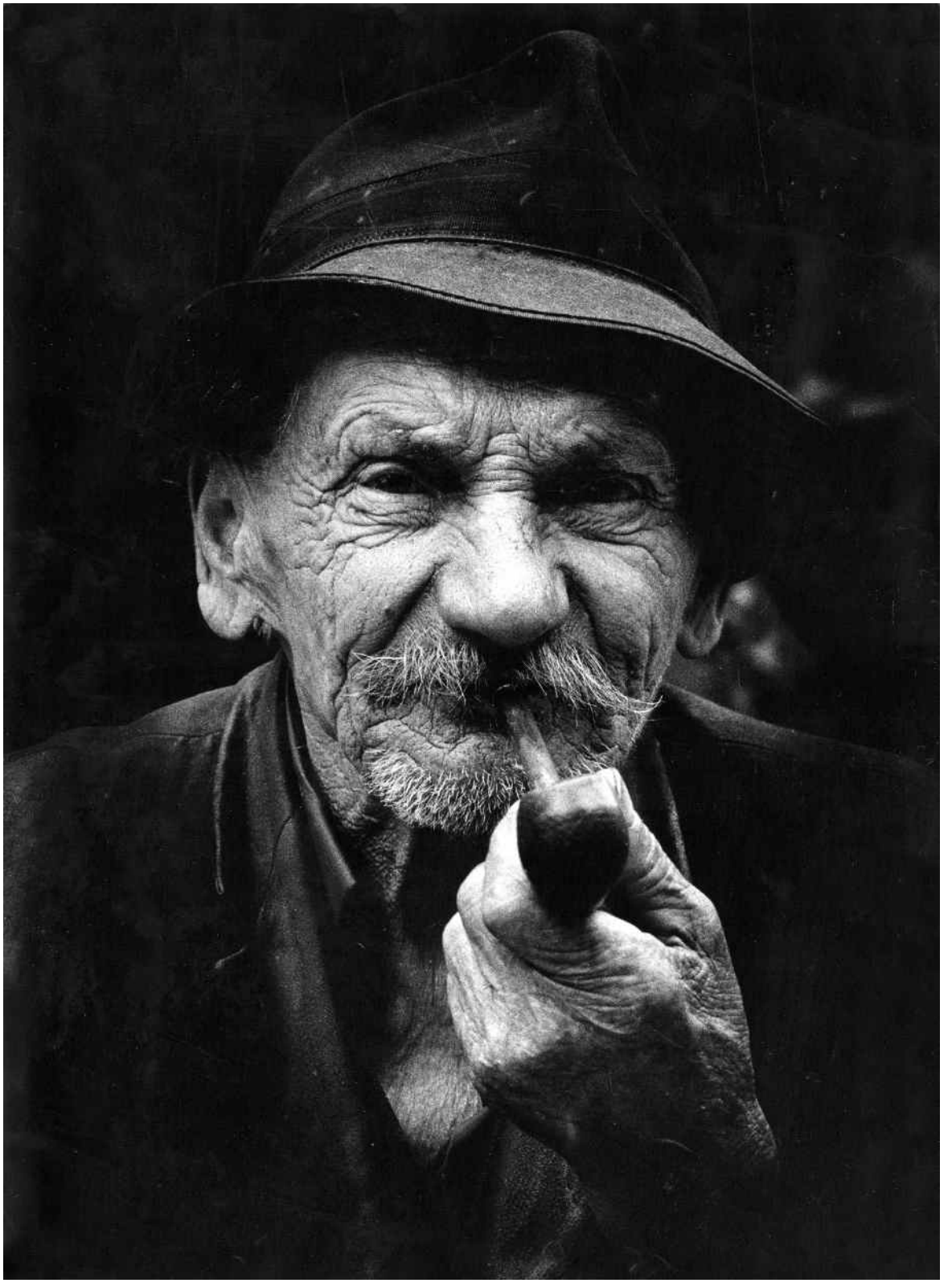

Cvjetko Šoštarić
Zagorec 2
1979.

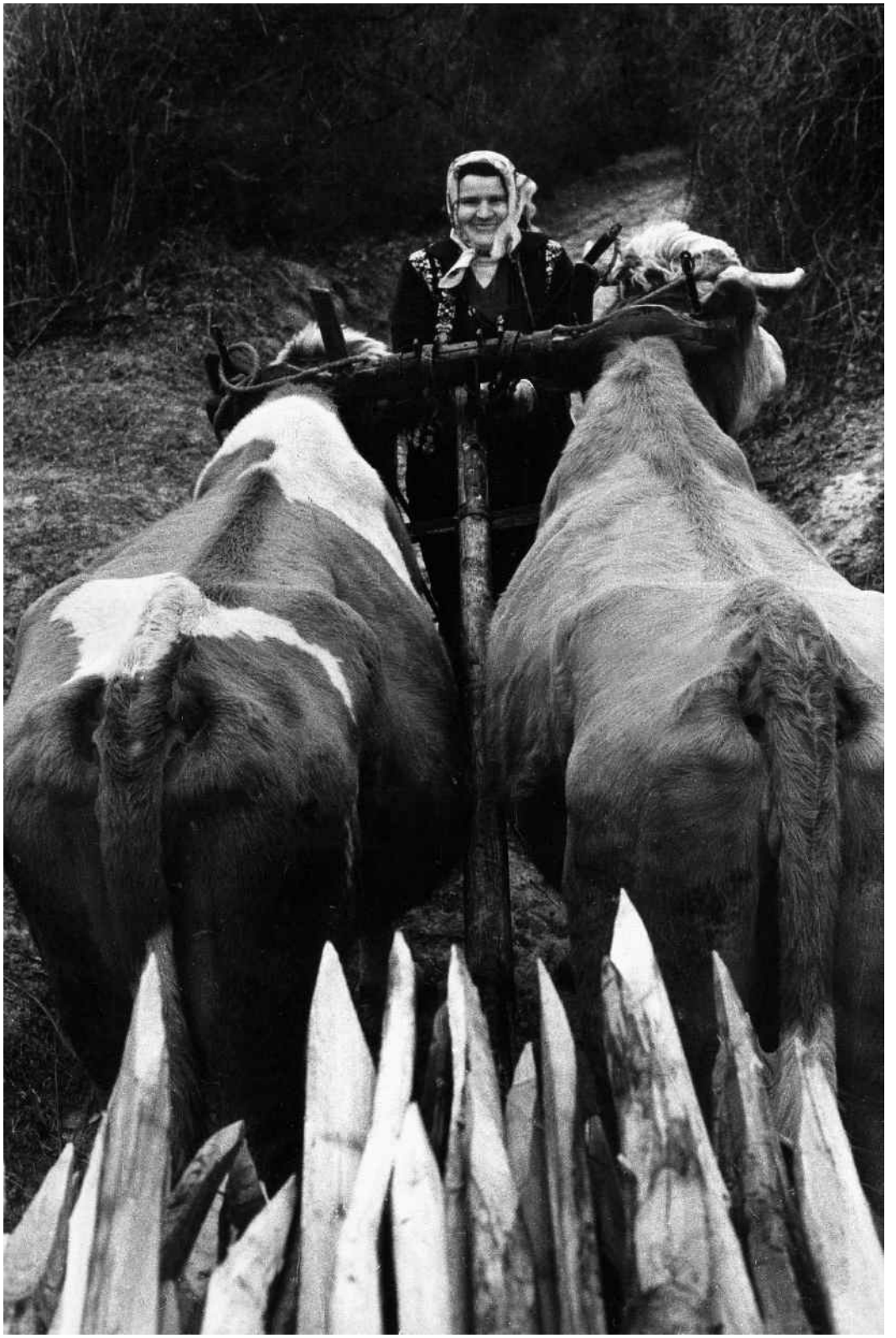

Cvjetko Šoštarić
HZ-1
1980.

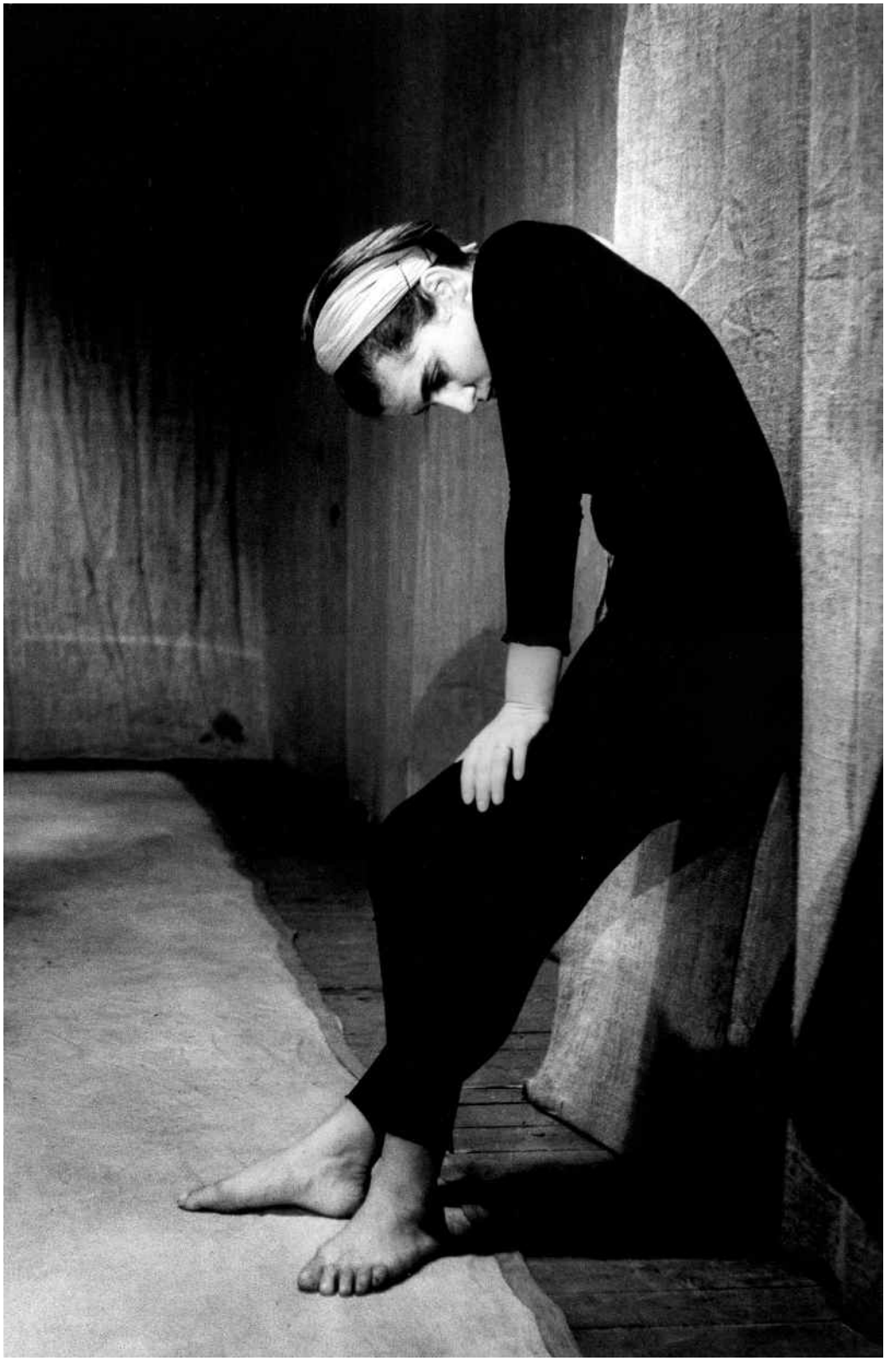

Marija Braut
Predah
70-e

Marija Braut
Stan Gatz
70-e

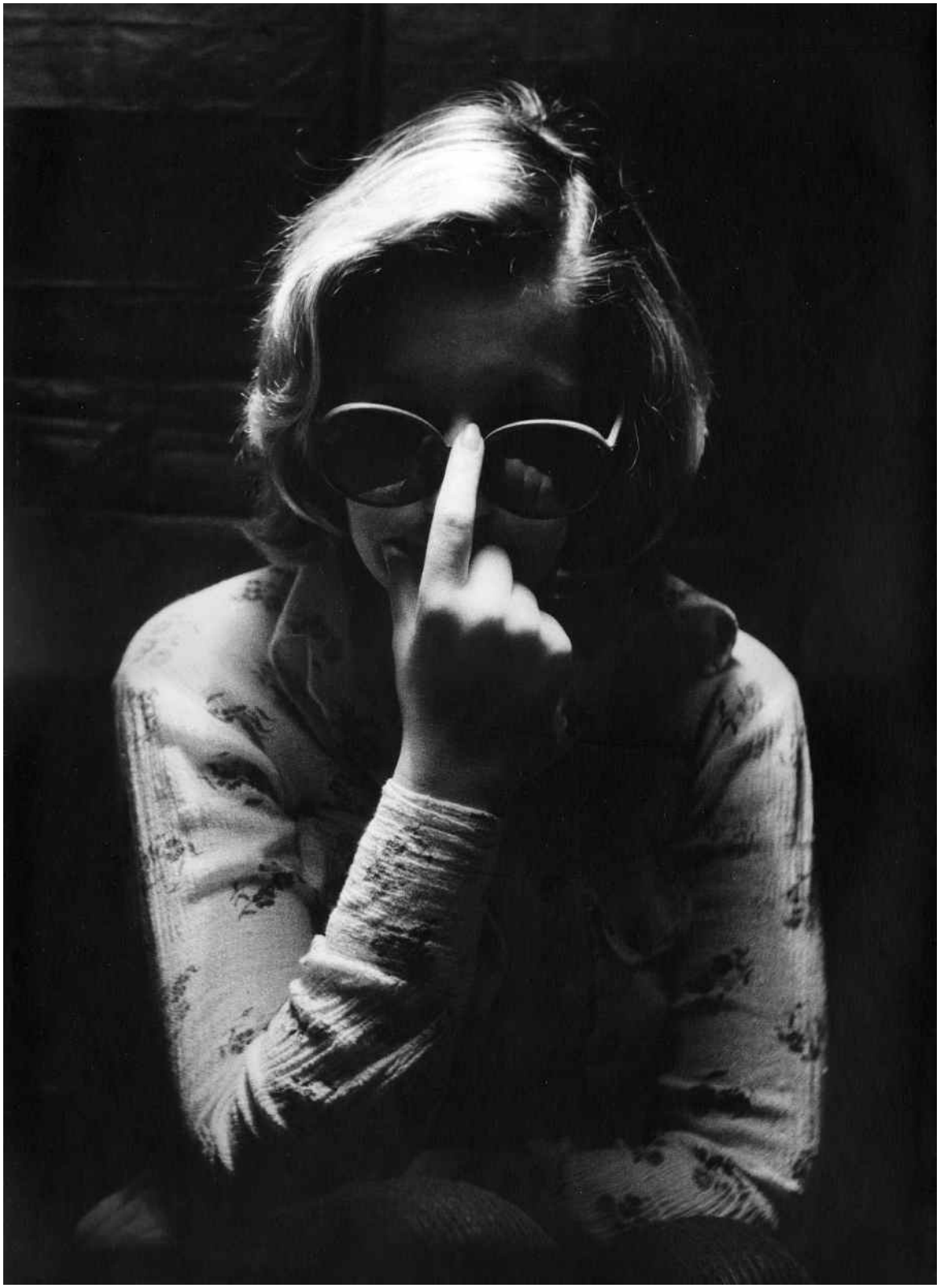

Nada Ditjo
Vera
70-е

222

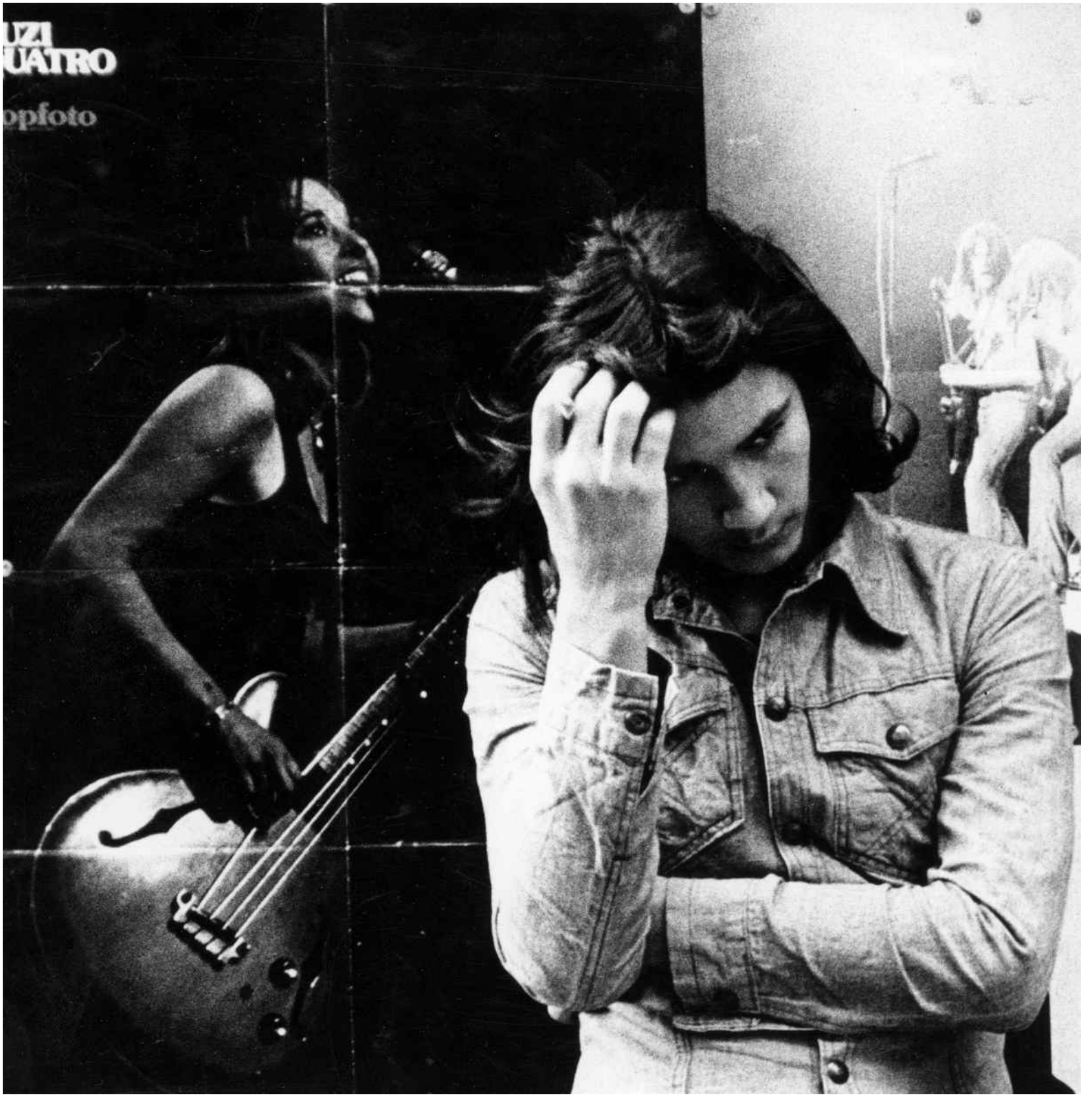

Nada Ditjo
Njegov svijet
70-e

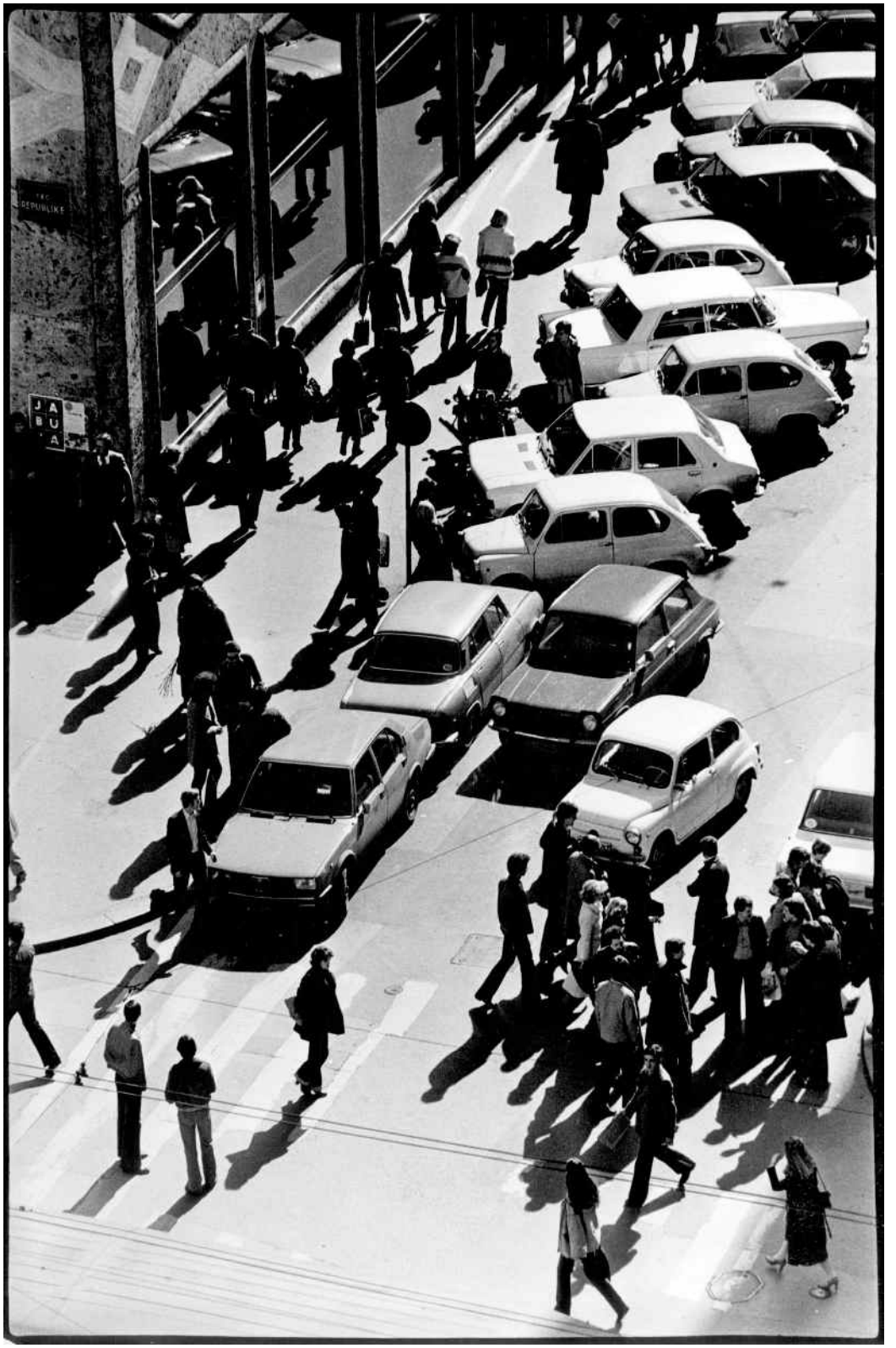

Pavao Cajzek
Zagreb - Gajeva ulica
1978.

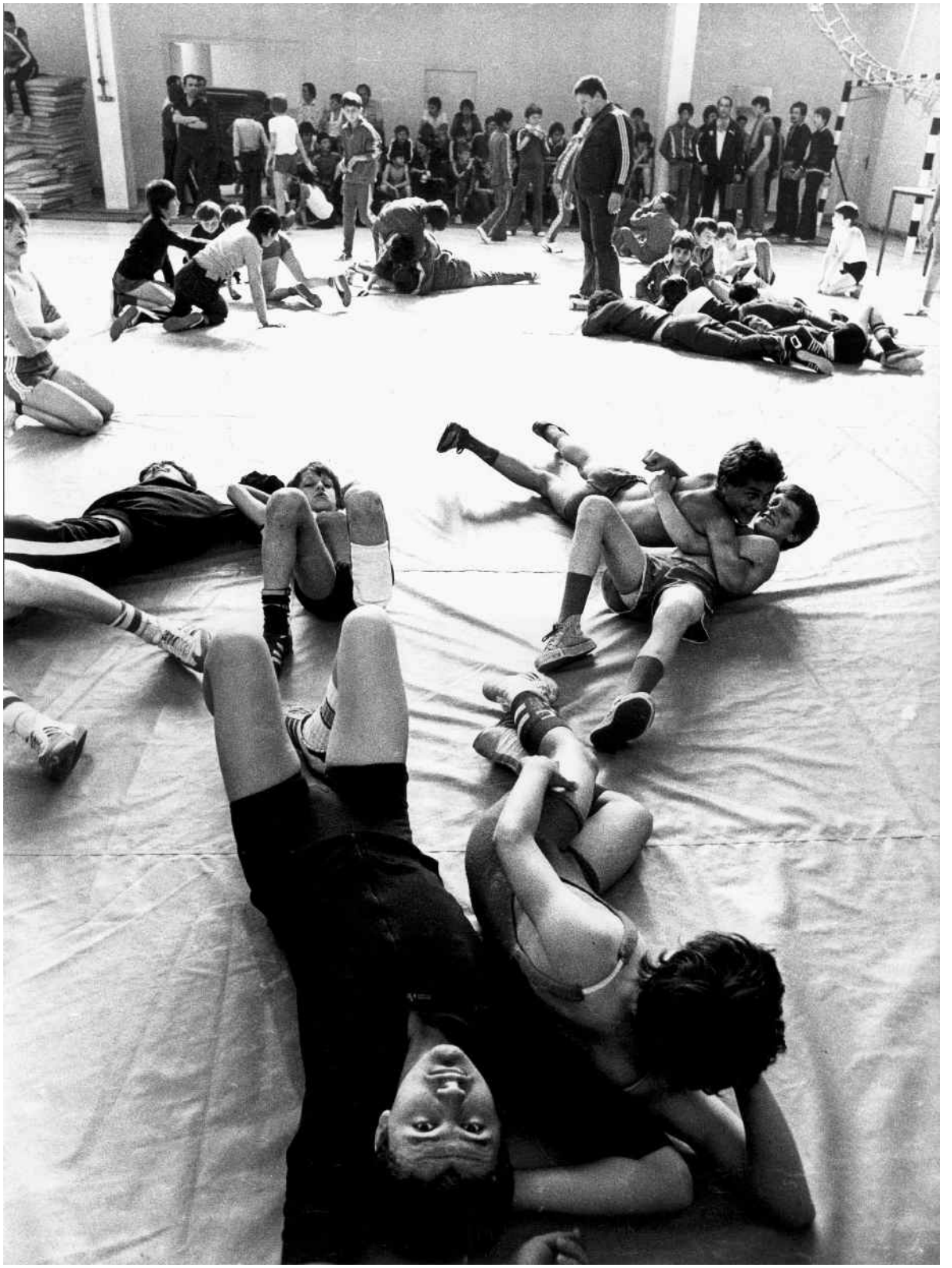

Pavao Cajzek
Pred nastup
1987.

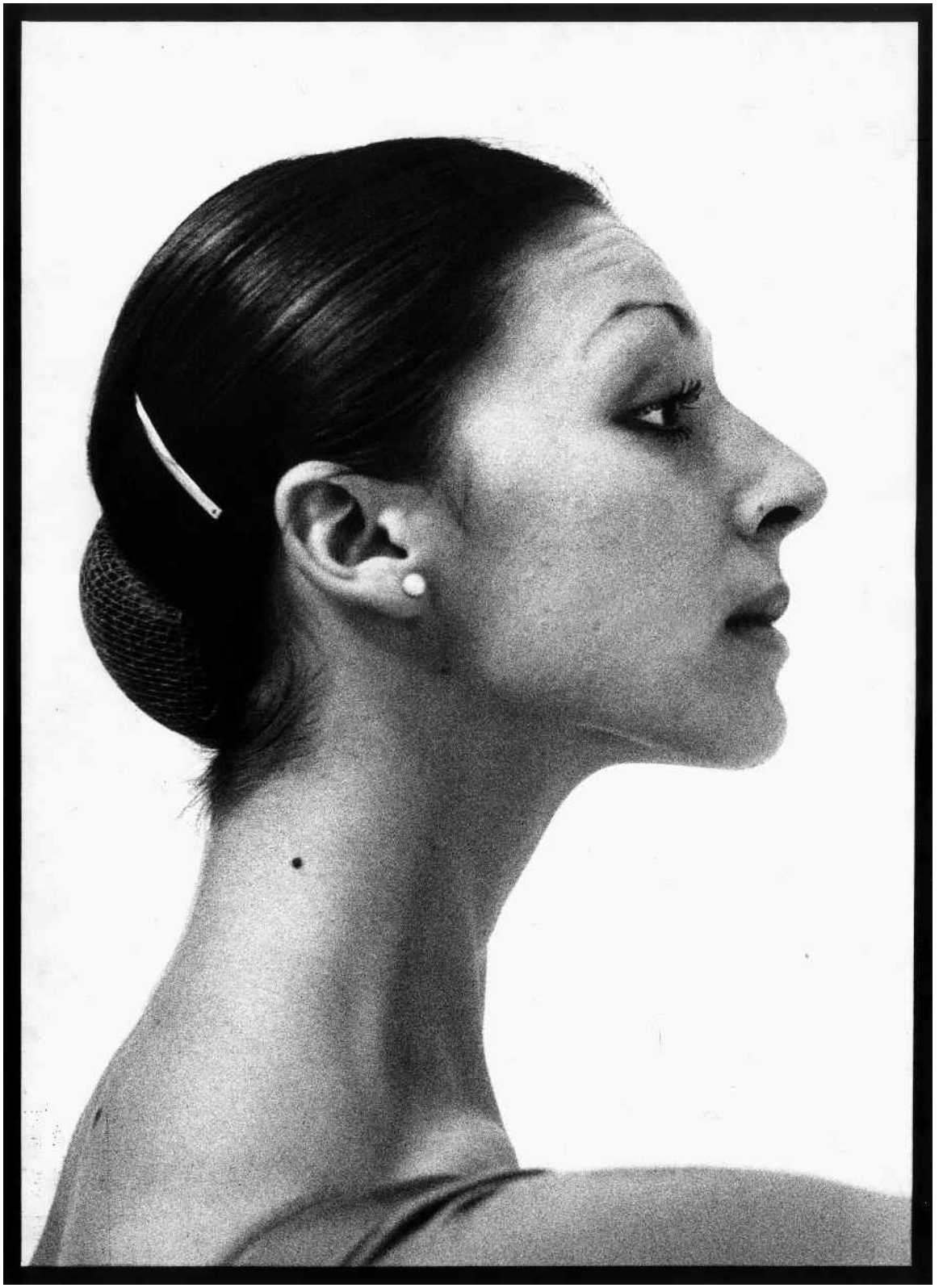

Ladislav Laci Petrović
Studija glave
1980.

Ladislav Laci Petrović
Na sunčanoj strani ulice
1987.

Bolto Ranilović
Osamljenost
1981.

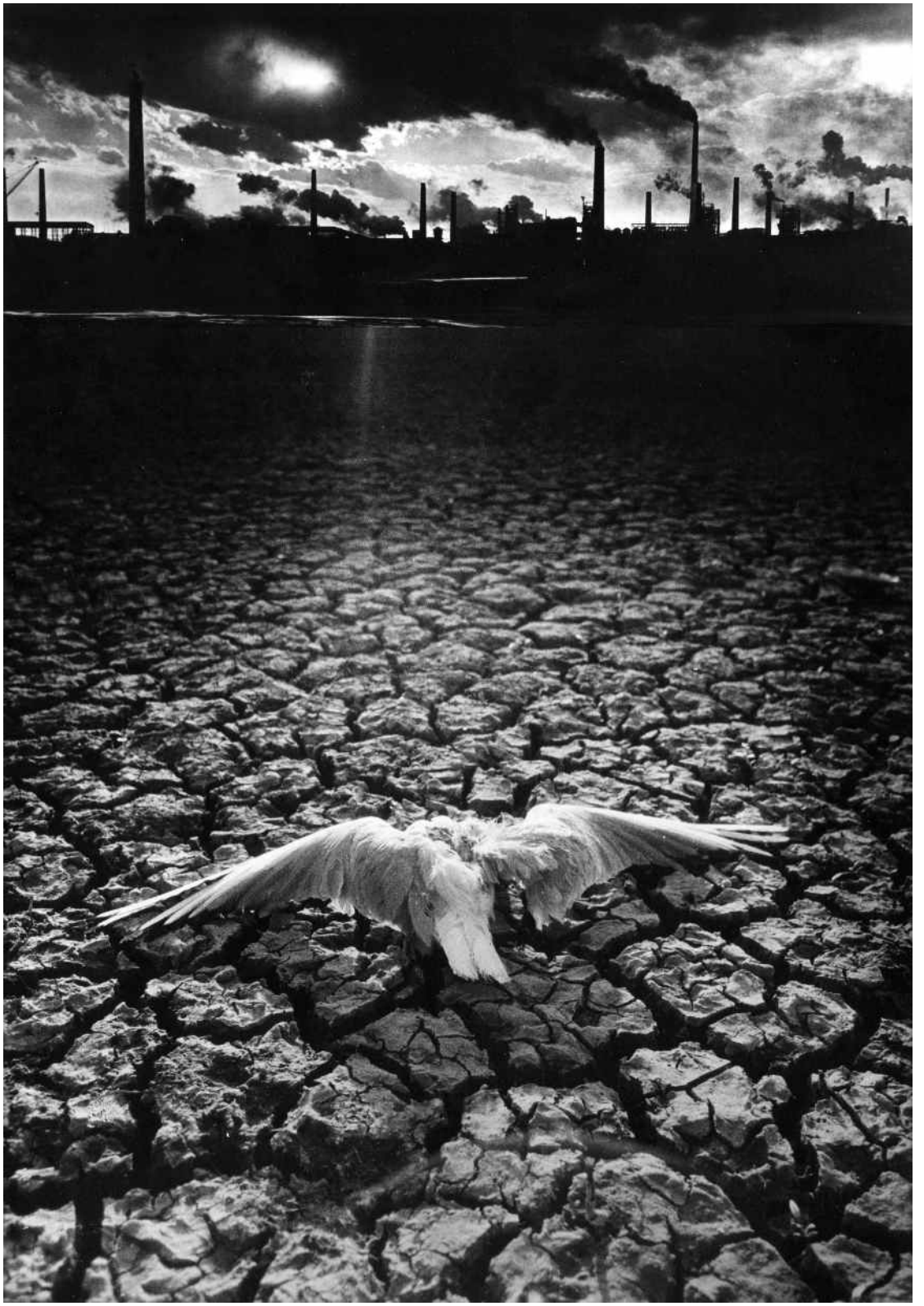

Bolto Ranilović
Tužan pejsaž
1984.

Branko Težak
Varaždinski korzo
1981.

Branko Težak
Interijer II.
1982.

Boris Golub
San Jože o velikoj ribi
1981.

Boris Golub
Kroz tramvaj
1983.

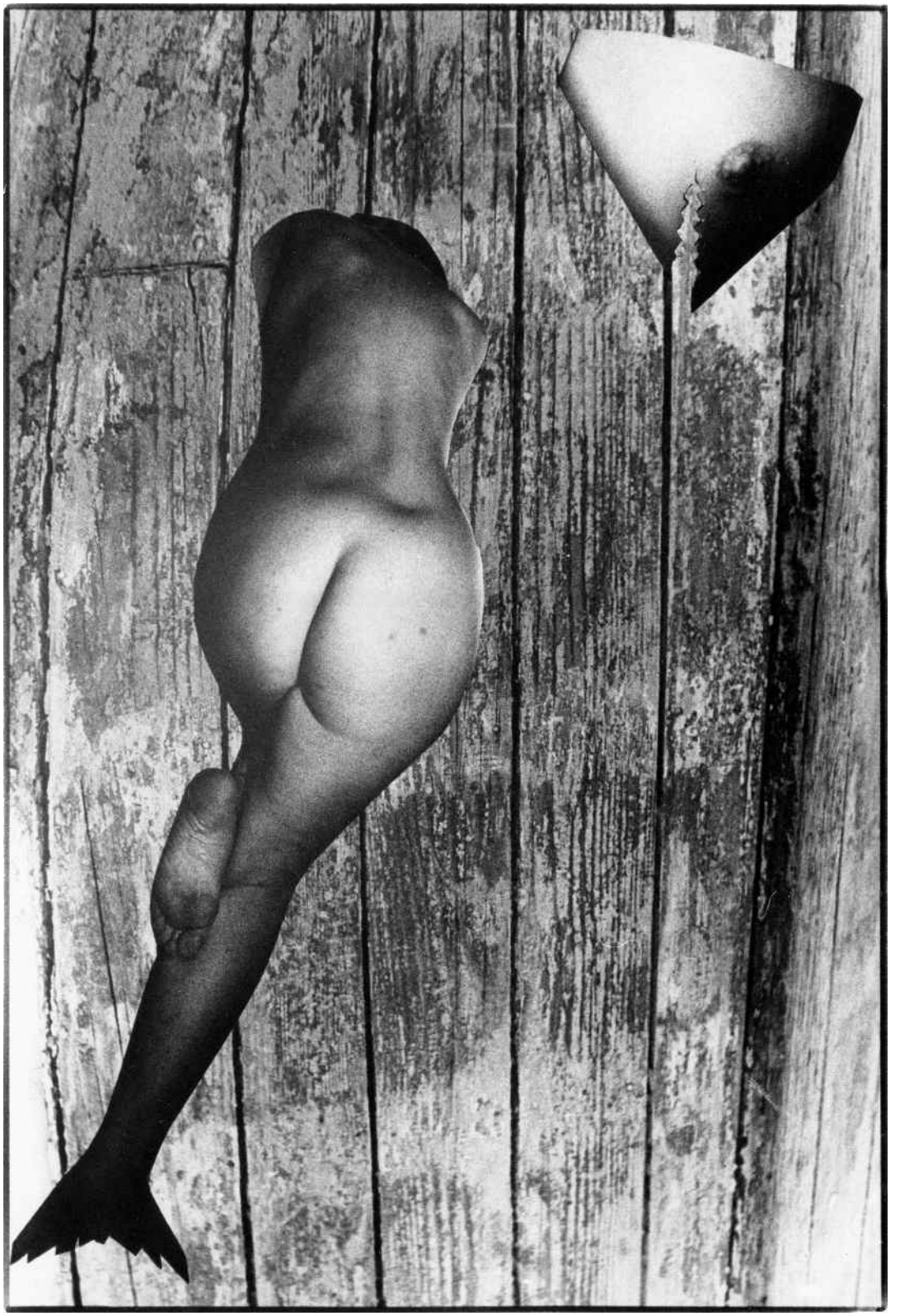

Božica Radinović
Metamorfoza
1982.

Božica Radinović
Podravska rapsodija
1985.

Marin Topić
Istra No 2
80-e

Marin Topić
Sama 3
80-e

Željko Car
Predah
1985.

Željko Car
Bilogorsko proljeće
1990.

Vladimir Vučinović Čarli
Komunikacije
80-e

Vladimir Vučinović Čarli

Akt

80-e

Mario Lenković
Girl I.
80-e

Mario Lenković
Obitelj iz Luke
80-e

Stanko Abadžić
Dan važnih vijesti

Stanko Abadžić
Poslije kiše

BIOGRAFIJE AUTORA

ABADŽIĆ, Stanko

Stanko Abadžić rođen je 1952. u Vukovaru. Fotografijom se bavi od 1967, još kao dječak. Od 1970. do 1980. član je Fotokluba Borovo, u okvirima kojega izlaže svoje fotografije na izložbama. Mnogo godina poslije, 2000, postat će član Fotokluba Zagreb. Godine 1975. diplomirao je germanistiku na Humboldtovu univerzitetu u Berlinu.

Fotografijom se počinje baviti profesionalno u novinarstvu. Radio je kao dopisnik »Vjesnika« (1980-1990), iz kojega su vremena zapažene njegove reportaže iz Tunisa, Malte, Carigrada.

Od 1995. do 2002. živio je u Pragu kao slobodni fotograf. Iz toga doba potječe i njegov ciklus fotografija Praha in Absentia, u kojoj prikazuje na lirski i nostalgičan način Prag, grad koji polako nestaje.

Godine 2000. u Pragu objavljuje fotomonografiju pod naslovom U ogledalu života, a njegove praške priče godine 2003. u Zagrebu objavljene su mu kao druga fotomonografija pod naslovom In Absentia.

Od 2002. živi i radi na otoku Krku kao slobodni fotograf.

Sudjeluje na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu. Održao je i niz samostalnih izložbi fotografije.

Od 1998. ponovno se aktivno uključuje u izložbenu djelatnost na skupnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu. Do danas je održao i brojne samostalne izložbe fotografije (dvadesetak) u zemlji te u Austriji, Njemačkoj i Češkoj. Dobitnik je niza nagrada i priznanja.

Rasponi su njegova interesa veliki. Snima reportaže, life-fotografiju, portrete, reklamnu fotografiju, arhitekturu i plakate. Njegove fotografije objavljivane su u časopisima i novinama: »Respekt«, »Spot«, iElle« / Češka«, »Fotomag«, »Vjesnik« / Hrvatska, »Photoeye Schwarzweiss« / Njemačka, »Photo« / Francuska. Sa zagrebačkom izdavačkom kućom Meandar redovito sudjeluje na naslovnicama knjiga.

Godine 2004. primljen je u HDLU u Rijeci.

Živi i radi u Krku.

BARTOL, Ivan

Ivan Bartol rođen je 1895. u Karlovcu. Po završetku Trgovačke škole zapošljava se u privatnim tvrtkama u Karlovcu. Godine 1935. premješten je u Beograd gdje ostaje sve do 1940, kada se vraća natrag u Karlovac, gdje će živjeti sve do smrti.

Bio je iznimno zanimljiva osoba. Svestran i širokih interesa, on je strastveni filatelist, bavi se radioamaterstvom, pjevač u amaterskom pjevačkom društvu, a iznad svega fotoamater. Fotografijom se bavi od 1918, kada počinje snimati kamerom 13x18, na ploče.

Jedan je od osnivača Fotokluba Karlovac, godine 1948.

Snima razne motive, ponajprije motive Karlovca i okolice, kao i društvena događanja i život ljudi u Karlovcu.

U nekim njegovim radovima osjeća se utjecaj zagrebačkog fotokluba i zagrebačke škole fotografije.

Umro je godine 1981. u Karlovcu.

BIŽELJ, Drago

Drago Biželj rođen je godine 1925. u Maloj Maslenjači kod Daruvara. Po profesiji je bio ekonomist. Fotografijom se bavio od godine 1951, kada je pristupio Fotoklubu Daruvar.

Jedan je od pokretača i inicijatora razvoja fotografske djelatnosti u Daruvaru za dugi niz godina.

Izlagao je relativno malo, na osamdesetetak izložaba osvojivši pritom dvadesetak nagrada.

Nasuprot tomu, tim je veći bio njegov organizacijski rad kao dugogodišnjega tajnika Fotokluba Daruvar, za što dobiva niz priznanja, kao što su srebrna i zlatna plaketa Boris Kidrič (1961. i 1973), zaslužni je član NTH (1971), zaslužni član FSJ (1982) te dobiva nagradu NTH (1984). Također za organizacijski rad godine 1979. FIAP, Međunarodna organizacija za fotografsku umjetnost, dodjeljuje mu počasno zvanje ES FIAP.

Umro je 1992. u Daruvaru.

BOŽIČEVIĆ, Srećko

Srećko Božičević rođen je godine 1935. u Velikoj Trnovici. Nakon završena studija geologije zapošljava se 1959. u Institutu za geološka istraživanja, gdje radi sve do umirovljenja 1999. Doktorirao je 1986.

Od godine 1951. aktivni je planinar, dok godine 1959. postaje članom Fotokluba Zagreb.

Zaljubljenik u svoje podzemlje specijalizirao se za speleološku fotografiju. U mnogim stručnim i popularnim časopisima objavljuje brojne stručne članke popraćene vlastitim fotografijama. Fotografijama ilustrira i svoje knjige: Svjetla pod zemljom, Spilja Vrlovka, Čovjek u podzemlju, Kroz naše špilje i jame, Jame kao grobnice, Fenomen krš.

Prigodom svoga umirovljenja i opraštanja od aktivne struke, godine 2000. izdao je svoju knjigu Kamen i vode u kojoj sintetizira svoj životni rad u struci.

Za stručni i znanstveni rad godine 1987. dobitnik je Republičke nagrade za popularizaciju znanosti Fran Tučan, a godine 1995. za svoje speleološke aktivnosti dobiva najviše nacionalno priznanje, zaslužni speleolog.

U vremenu od 1966. pa do 1996. godine održao je 23 samostalne izložbe fotografije u kojima prikazuje ljepote našega podzemlja.

Živi i radi u Zagrebu.

BRAUT, Marija

Marija Braut rođena je 1929. u Celju. Fotografijom se bavi od godine 1967. Bila je učenica, a poslije i suradnica velikoga hrvatskog majstora fotografije Toše Dabca (1967-1970). Član je ULUPUH-a od godine 1969.

Fotografijom se bavi kao samostalna umjetnica. Izlagala je na brojnim izložbama te dobila mnoga priznanja. Redovito izlaže na Zagrebačkom salonu i na zajedničkim izložbama ULUPUH-a.

Prvu samostalnu izložbu fotografije održala je već godine 1969. u zagrebačkoj galeriji Studentskog centra. Od tada do današnjih dana održala je više od trideset samostalnih izložbi fotografije u Zagrebu i drugim gradovima (Split, Dubrovnik, Maribor, Ljubljana i dr.), da bi godine 2001. u Muzejskom prostoru Klovićevi dvori u Zagrebu održala veliku životnu retrospektivnu izložbu fotografije, kojom se trajno i konačno kao veliko ime ubilježila u povijest hrvatske fotografije.

Dobitnica je Nagrade grada Zagreba za godinu 1972.

Autorica je vlastitih monografija Zagreb — moj grad tiskane 1986. i Dubrovnik — jedno lice rata iz godine 1992.

Dobitnica je nagrade Tošo Dabac, Fotokluba Zagreb za godinu 1995.

Surađuje u dnevnim listovima, časopisima i revijama. Sudjeluje u opremanju kataloga likovnih umjetnika i u drugim publikacijama.

Živi i radi u Zagrebu.

BRKAN, Ante

Ante Brkan rođen je 1918. u Velikom Jadrču u Gorskom kotaru. Zajedno s bratom Zvonkom pripada među najpoznatije hrvatske fotografe.

Fotografijom se bavi od rane mladosti. Tijekom radnoga vijeka, od 1958. do 1983, bio je novinar i fotoreporter zadarskog tjednika »Narodni list«.

Od 1953. član je Fotokluba Zagreb. Od 1964. počasni je član Fotokluba Split.

Od 1959. član je ULUPUH-a. Također je i član Hrvatskog društva likovnih umjetnika u Zadru od njegova osnutka.

Godine 1961. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje majstora fotografije. Iste godine dobiva i počasno zvanje AFIAP (artist FIAP) međunarodne federacije fotografske umjetnosti. Ista mu federacija šest godina poslije, godine 1967, dodjeljuje i svoje visoko priznanje EFIAP (excellence FIAP).

Dobitnik je brojnih društvenih nagrada i priznanja među kojima ističemo Veliku nagradu Milana 1961, nagradu za životno djelo Fotosaveza Hrvatske 1988. i nagradu za životno djelo Fotosaveza Jugoslavije 1989.

Godine 1956, zajedno s bratom Zvonkom, objavljuje knjigu Braća Brkan u izdanju Glasa Zadra. Narodni muzej u Zadru godine 1979. također objavljuje knjigu Braća Brkan — fotografije. Godine 1981. Fotosavez Jugoslavije objavljuje fotomonografiju Braća Brkan — poetska fotografija. Narodni muzej u Zadru 1989. godine objavljuje fotomonografiju Stotinu fotografija Ante Brkana.

Tijekom života izlaže svoje radove na više od 250 izložbi, u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja pedesetak raznih nagrada i priznanja.

Ante i Zvonko Brkan utemeljitelji su u svijetu priznate međunarodne izložbe fotografije Čovjek i more, koja se neprekidno održavala od pedesetih do kraja sedamdesetih godina.

Autor je i brojnih samostalnih izložbi: Zagreb (1954), Zadar (1954), Zagreb (1956), Šibenik (1956), Split (1956), Zadar

(1959), Zadar (1961), Zadar (1979), Zagreb (1980), Beograd (1981), Zagreb (1982), Split (1985), Mali Lošinj (1986), Osijek (1988), Zadar (1989), Zadar (1998).

Umro je godine 2004. u Zadru.

BRKAN, Zvonimir

Zvonimir Brkan rođen je 1920. u Tinju. Zajedno s bratom Antom pripada među najvažnije hrvatske fotografe. Fotografijom se bavi od 1948. Bio je bankovni službenik.

Fotoklubu Zagreb pristupio je 1953. Bio je počasni član Fotokluba Split od godine 1964. Od 1959. član je ULUPUH-a. Također je bio član Hrvatskog društva likovnih umjetnosti u Zadru. Godine 1961. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje majstora fotografije. Iste godine dobiva i počasno zvanje AFIAP (Artist FIAP) međunarodne federacije fotografske umjetnosti. Ista mu federacija šest godina poslije (1967) dodjeljuje i počasno zvanje EFIAP (Excellence FIAP).

Godine 1956, zajedno s bratom Antom, objavljuje knjigu Braća Brkan. Narodni muzej u Zadru također objavljuje godine 1979. knjigu pod naslovom Braća Brkan, fotografije.

Svoje radove izlaže na izložbama fotografije od 1953. Izlagao je na oko 230 izložbi fotografije diljem svijeta te na oko 60 izložbi u zemlji, pri čemu osvaja četrdesetak različitih nagrada i priznanja. Održao je devet samostalnih izložbi fotografije u Zagrebu, Zadru, Šibeniku i Splitu. Zvonimir Brkan, zajedno s bratom Antom, utemeljitelj je u svijetu poznate i priznate međunarodne izložbe fotografije Čovjek i more u njezinu kontinuiranu trajanju od pedesetih pa do sedamdesetih godina.

Umro je 1979. u Zadru.

BULJEVIĆ, Zvonimir

Zvonimir Buljević rođen je 1933. u Cetinju. U Split dolazi godine 1936. i ostaje tamo cijeloga života. Tijekom radnoga vijeka kao profesionalni fotograf radi u Urbanističkom zavodu Dalmacije u Splitu (od 1958. do 1978), a poslije u Zavodu za zaštitu spomenika kulture, do godine 1995, kada odlazi u mirovinu.

Osim što je profesionalni fotograf, Buljević je i pisac pa objavljuje deset knjiga, uglavnom kratkih priča. Surađuje u raznim književnim časopisima i novinama. Autor je kolumne Tragovi, koja je godinama izlazila u »Nedjeljnoj Dalmaciji«. Svojim je fotografijama opremio niz monografija fotografije, kataloga izložbi, vodiča i drugih knjiga.

Od godine 1968. član je Društva hrvatskih književnika i Matice hrvatske. Fotoklubu Split pristupa 1964. godine i član je do današnjih dana. Izlagao je na pedesetak izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu i osvojio više od dvadeset priznanja i nagrada. Održao je i četrnaest samostalnih izložbi fotografije (Split, Pula, Kaštel Stari) prikazujući uglavnom našu spomeničku baštinu.

Osim profesionalnoga bavljenja fotografijom snimio je i nekoliko kratkometražnih filmova, da bi za film Na kraju puta — san godine 1969. na festivalu Mala Pula dobio nagradu Oktavijan Miletićza najbolji snimljeni film. Sada je umirovljenik.

Živi i radi u Splitu.

CAJZEK, Pavao

Pavao Cajzek rođen je godine 1923. u Čakovcu. Nakon srednjega školovanja završava novinarsku školu.

Godine 1951. zaposlio se kao novinar i fotoreporter u »Narodnom listu«, godine 1959. prelazi u »Večernji list«, u kojemu ostaje sve do mirovine, godine 1985.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1977.

Bio je najpoznatiji zagrebački fotoreporter dugi niz godina. Iza njega, u njegovoj redakciji, ostalo je na desetke tisuća negativa. Bio je veliki ljubitelj fotografije i strastveni sakupljač starih fotoaparata, čime se jako ponosio.

Uvijek u pokretu, skroman, nije imao vremena za samoreklamiranje kao ni za samostalne izložbe.

Dobitnik je mnogih nagrada i priznanja, a između ostalog i Nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb (1994), kojom mu je prigodom u Fotoklubu Zagreb organizirana samostalna izložba fotografije (1995).

Umro je godine 1999. u Zagrebu.

CAR, Željko

Željko Car rođen je 1950. u Nišu. Gimnaziju završava u Đurđevcu, a godine 1975. Pravni fakultet u Zagrebu. Osim

rada u struci, od godine 1995. bavi se i obrtnički fotografijom.

Fotografira od petnaeste godine, još iz gimnazijskih dana. U vremenu od 1965. pa do 1984. objavljuje više od šesto fotografija u »Večernjem listu«, »Vjesniku«, »Studiju«, »Studentskom listu«, »Bjelovarskom listu«, »Glasu Podravine«, »Plavom vjesniku« i »Sportskim novinama«. Više od dva desetljeća bavio se i novinarstvom pa je tako u to doba u središtu njegova interesa bila reporterska fotografija. Za izložbenu fotografiju odlučuje se od godine 1981, kojom se bavi do današnjih dana.

Član je Fotokluba Podravka u Koprivnici od godine 1984, gdje je sve do 1990. jedan od najaktivnijih članova toga kluba. Gašenjem toga kluba jedan je od osnivača Fotokluba Đurđevac u Đurđevcu (danas Fotoklub Drava) godine 1997.

Sudjeluje na više od dvjesto izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja niz vrijednih nagrada i priznanja. Sudjelovao je na desetak likovnih kolonija i fotoradionica diljem Hrvatske. Održao je i devet samostalnih izložbi fotografije. Danas surađuje u časopisima »Hrvatski zemljopis« i »Hrvatska vodoprivreda«, kao i u putnoj reviji Hrvatskih željeznica »Euro City«, zbog čega je i otvorio fotografski obrt.

Godine 1998. dobitnik je Povelje Grada Đurđevca za postignute rezultate i prinos razvoju fotografije kao tehničke i umjetničke discipline u tom dijelu Hrvatske. U svibnju 2001. u fotomonografiji Podravina i Prigorje objavljeno je dvjestotinjak njegovih fotografija.

Živi i radi u Đurđevcu.

CIZELJ, Vlado

Vlado Cizelj je rođen 1903. u Grazu. Od godine 1919. živi u Mariboru. Studirao je slikarstvo na akademijama u Drazdenu i Zagrebu. Fotografijom se počinje baviti 1924. Bio je član Fotokluba Maribor i Fotokluba Zagreb, komu pristupa godine 1934. Te godine i prvi puta izlaže u Ljubljani. Od godine 1933. pa do 1937. bio je propagandist, demonstrator i voditelj Kodakove trgovine u Zagrebu. Uspješno iozlaže na domaćim i inozemnim izložbama kao član Fotokluba Zagreb. Početkom Drugog svjetskog rata prognan je u Srbiju gdje preživljava kao fotografski pomoćnik. Nakon svršetka rata vraća se u Maribor. Poslije postaje stručni suradnik i tehnički direktor Sava filma u Ljubljani.

Polovicom 30-ih godina postojale su tendencije ujedinjenja fotoamatera u tadanjoj državi Jugoslaviji. Rezultat toga bio je sklapanje posebnog sporazuma, u Mariboru prosinca 1936., između klubova Maribora, Ljubljane, Zagreba i Beograda a pod nazivom «Radna zajednica». Vrlo je vjerojatno da je tu Cizelj, kao spona između Maribora i Zagreba, imao značajnu ulogu.

Ta se zajednica nije mogla dugo održati radi različitih interesa osnivača, koji se nisu mogli uskladiti pisanim pravilima.

Godine 1940. njegovi su radovi bili izloženi u stalnom postavu fotografske zbirke u Zagrebačkom Muzeju za umjetnost i obrt.

Umro je u Ljubljani godine 1973.

ČETKOVIĆ, Jozo

Jozo Četković rođen je godine 1940. u Starom Baru u Crnoj Gori. Premda rođeni Crnogorac, pripada velikim imenima hrvatske fotografije. U Zagrebu je 1961. završio Školu primijenjenih umjetnosti.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1958. U tom klubu sudjeluje na brojnim izložbama fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja mnoga priznanja i nagrade.

Godine 1963. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje majstora fotografije, mimo redovitoga postupka u kojem je najprije trebalo postići zvanje kandidata majstora, što najbolje svjedoči o iznimnu talentu toga fotografa.

Od godine 1964. član je ULUPUH-a. Ubrzo mu i FIAP, međunarodna federacija za fotografsku umjetnost, dodjeljuje svoja počasna zvanja AFIAP, a zatim i EFIAP.

Jozo Četković autor je izvanrednih ciklusa fotografike (ciklusi Masline, Aktovi, Zdanja, Krajobrazi, Kamen i Portreti) u kojima postiže vrhunske vrijednosti.

Izlaže na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja pedesetak raznih nagrada i priznanja, od čega osam na međunarodnim izložbama, u zemlji i inozemstvu (Alicante, Berlin, Hamburg, Zadar, Beograd, Sarajevo).

Autor je brojnih samostalnih izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu: Zagreb (1961. i 1962), Titograd (1963), New York (1963), Zagreb (1964), Bjelovar (1966), Beograd i Niš (1967), Zagreb i Karlovac (1970), Köln (1972), Dubrovnik

i Torino (1975), Doboj (1976), Novi Sad (1977), Krapina (1978), Zagreb (1980. i 1981).

Umro je mlad, godine 1986. u Zagrebu.

DABAC, Petar

Petar Dabac rođen je godine 1942. u Zagrebu. Diplomirao je 1973. na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Kao suradnik Toše Dabca bavi se fotografijom od 1960, a od 1966. radi kao samostalni umjetnik. Član je Fotokluba Zagreb od 1968. Radove izlaže na više od osamdeset izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja niz priznanja. Održao više od četrdeset samostalnih izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu.

Član je ULUPUH-a od 1970. Kao stipendist odlazi 1970. na studijsko putovanje u Austriju (V. internationale Malerwochen) i 1979. u Pariz i Zürich (stipendija Moše Pijade).

Voditelj je fotoradionice u dvorcu Retzhof u Austriji (1986) i radi s francuskim fotografom Jean Marcom Tingaudom kao voditeljem u fotoradionici u Zagrebu (1989).

Godine 1982. objavljuje mapu fotografija Osjećaj prirode na kraju XX. stoljeća s tekstom Annie la Brun. Osim vlastite fotografske djelatnosti od smrti Toše Dabca (1970) čuva njegov arhiv i zbirku fotografije. Od 1980. do 1987. godine vodio je fotogaleriju Arhiv TD, a u tom je razdoblju bilo organizirano više od četrdeset izložbi domaćih i stranih autora. Dobitnik je prestižne nagrade Fotokluba Zagreb, plakete Tošo Dabac za godinu 1987. Od 1991. izvanredni je profesor na Univerzi u Ljubljani, Akademiji za likovno umetnost — Oddelek za oblikovanje iz predmeta Fotografija I. i II.

Živi i radi u Zagrebu.

DABAC, Tošo

Tošo Dabac, rođen 1907. u Novoj Rači pokraj Bjelovara, jedno je od najvećih imena hrvatske fotografije. U vremenu od 1928. pa do 1932. godine šef je propagande u predstavništvu u Zagrebu poznate svjetske tvrtke Metro Goldwyn Mayer, pa se tako našao na izvorištu najnovijih dostignuća fotografije i filma.

Fotoklubu Zagreb pristupa godine 1933, gdje ubrzo preuzima vodeću umjetničku ulogu. Jedan je od obnovitelja Fotokluba Zagreb u tim godinama.

Već u prvoj polovici tridesetih snima poznate cikluse Bijeda i Ljudi s ulice s kojima trajno ulazi u povijest hrvatske fotografije kao nosilac socijalnog smjera. No to mu neće smetati da u drugoj polovici tridesetih godina 20. stoljeća postane i jedan od osnivača zagrebačke škole fotografije.

Godine 1951. tadanji Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje majstora fotografije, dok mu Međunarodna federacija fotografske umjetnoti (FIAP) dodjeljuje najviše počasno zvanje Hon.EFIAP.

Autor je i kreator niza monografija.

Održao je i sedam samostalnih izložbi fotografije (Debrecin 1940, Zagreb 1948, 1955. i 1969, Beograd 1962, Split 1969. i Ingleheim 1969).

Poslije Drugog svjetskog rata pa do smrti 1970. opće je priznati najveći hrvatski fotograf.

Godinama izlaže svoje radove, kao član Fotokluba Zagreb, na domaćim i međunarodnim izložbama, pri čemu osvaja mnoga vrijedna priznanja i nagrade.

Dabac je bio prvi doživotni počasni predsjednik Fotokluba Zagreb.

DIMITRIJEVIĆ, Stojan

Stojan Dimitrijević rođen je godine 1928. u Horgošu. Završio je studij arheologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je i doktorirao. Na tom je fakultetu bio redoviti profesor prethistorijske arheologije.

Članom Fotokluba Zagreb postaje godine 1954.

U svojoj struci obavljao je brojna istraživanja u sjevernom dijelu Hrvatske. Bio je ne samo vrstan arheolog nego i stručnjak u fotografiji, a fotografskim znanjem obilno se koristio u svojim istraživanjima fotografirajući arheološke nalaze.

Po pristupu fotografiji razlikovao se donekle od svoje klupske generacije. Ostavio je zanimljiv i vrijedan fotografski opus.

Umro je 1981.

DITJO, Nada

Nada Ditjo rođena je 1943. u Zagrebu. Bila je državna službenica i radila u SDK. Članica je Fotokluba Zagreb od godine 1972.

Izlagala je na više od pedeset izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu tijekom sedamdesetih godina i bila zapažena unutar svoje generacije, da bi onda iz osobnih razloga naglo prestala izlagati. Pripadala je skupini autora koji su u to doba preferirali crnine kao dominantne u fotografiji, po čemu su bili prepoznatljivi. Njezine su fotografije reproducirane u nizu novina (»Večernji list«, »Vjesnik«, »Oko«, »TV revija«, »Bazar«, »Studio«, »Delegatski vjesnik«, »Radničke novine«) kao i u katalozima izložbi.

Živi i radi u Zagrebu.

DUČAK, Danilo

Danilo Dučak rođen je 1953. u Zagrebu. Školu primijenjenih umjetnosti završava godine 1972, kada se upisuje na Akademiju likovnih umjetnosti, koju završava u klasi profesora Reisera godine 1977.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1973. Svoje radove izlaže od godine 1974. Vrlo rano održava dvije samostalne izložbe fotografije (1974. u Grazu i 1976. u Zagrebu), kojima skreće pozornost javnosti na svoj avangardni i do tada neuobičajen pristup fotografiji. Član je ULUPUH-a od godine 1977.

Kada se potkraj sedamdesetih godina pojavio časopis »Polet«, uz fotografa Sinišu Knafleca Dučak je jedan među prvim istaknutim poletovcima. Za nastanak tada karakteristične »Poletove« fotografije najzaslužniji je bio grafički urednik Goran Trbuljak, time što je počeo tretirati fotografiju na način do tada neviđen u nas (velike fotografije na stranici, cijele fotografije kako su došle od fotografa, bez naknadnog umjetničkog kadriranja). Na taj način fotografija postaje ravnopravna tekstu. Izazovu ne mogu odoljeti ni mnogi mlađi poletovci potekli iz Fotokluba Zagreb, koji se odvajaju od klupskog stila i izlagačke djelatnosti krenuvši novim poletovskim putovima.

Sedamdesetih i osamdeseth godina Dučak aktivno izlaže svoje radove na brojnim izložbama fotografije, osvojivši mnoge vrijedne nagrade. Njegov će izložbeni rad biti prekinut 1988-89, kada odlazi u Sjedinjene Države (New York), gdje se uglavnom posvećuje izradbi naslovnih stranica knjiga (oko tisuću do sada).

Živi u radi u Sjedinjenim Državama, New York, a u planu mu je povratak u Hrvatsku, Motovun, gdje će se uz slikarstvo, za koje sam kaže da je njegova prva ljubav, baviti i izradbom animiranih filmova s pomoću računala u 3D-animaciji. Prvi takav film prikazan mu je u Motovunu prošle godine.

DUMANČIĆ, Zvonimir

Zvonimir Dumančić je rođen godine 1930. u Zagrebu. Po zanimanju je diplomirani inženjer arhitekture. član je Fotokluba Zagreb od godine 1955. Svoju izložbenu aktivnost započinje godine 1958.

Sudjeluje na brojnim izložbama fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja mnoge nagrade.

Za njegov kreativni rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godine 1974. počasno zvanje kandidata majstora fotografije (KMF FSJ) dok mu Međunarodna federacija za fotografsku umjetnost (FIAP) dodjeljuje počasno zvanje artista-umjetnika (AFIAP).

Dobitnik je nagrade Tehničke kulture grada Zagreba «Zlatna krila» za godinu 1979. kao i nagrade Fotokluba Zagreb za životno djelo «Tošo Dabac» za godinu 1996.

Do danas je priredio i mnoge samostalne izložbe fotografije.

Živi i radi u Zagrebu.

FATUR, Josip

Josip Fatur pristupio je Fotoklubu Zagreb godine 1937.

FILIPIN, Ivan

Ivan Filipin rođen je g. 1926. u Vodicama. Fotografsku struku završava u Zagrebu. Česti su motiv fotografija njegove Vodice .

Izložbena aktivnost Filipina obuhvaća vrijeme od 1956. do 1976. godine. Prvu samostalnu izložbu imao je u Fotoklubu Split 1964. Omiljeni su mu motivi more, portret i ljudi općenito — najčešće pri radu. Za njega možemo reći da ga svrstavamo u širi krug life-fotografa iznimne sposobnosti zapažanja.

Izlaže na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja mnoge nagrade i priznanja. Njegova najpoznatija fotografija, Eksplozija prašine, nezaobilazna je u svakoj antologiji hrvatske umjetničke fotografije.

Živi i radi u Splitu.

FIZI, Milan

Milan Fizi rođen je 1904. u Pakracu. Školovanje mu je prekinuo Prvi svjetski rat. Nakon rata završava trgovačku školu u Zagrebu.

Kao aktivni sportaš (planinarenje i skijanje) već dvadesetih godina započinje sa snimanjem prirode i krajolika. Član je turističkog društva Prijatelj prirode, gdje osniva fotosekciju. Oko godine 1930. počinje se baviti i filmom. Već godine 1935. kao vrsni snimatelj zastupnik je i demonstrator tadanjih najpoznatijih europskih tvornica fotoopreme i materijala.

Od godine 1934. član je Fotokluba Zagreb. Pripada fotografskom krugu tada poznate zagrebačke škole. Izložbenom se djelatnošću bavio od godine 1934. pa do 1952.

Osim na kreativnom izložbenom planu Fizi je bio naš istaknuti pedagog. Od 1948. do 1972. bio je nastavnik za fotografiju, optiku i film na Optičkoj školi, Kinematografskom tehnikumu, Obrtnoj školi te Školi primijenjenih umjetnosti, sve u Zagrebu.

Milan Fizi pisac je brojnih stručnih članaka kao i knjiga iz područja fotografije. Od prvog članka, koji je objavio 1934. u »Galeriji«, koju tada izdaje Otokar Hrazdira u Ivancu, objavio je više od osamsto raznih stručnih napisa. On je pisac Male foto biblioteke (18 knjižica) s ukupnom nakladom oko 360.000 primjeraka. Također je pisac izvrsne knjige, fotoudžbenika o fotografiji i fotografskim postupcima pod naslovom Fotografija. Ta knjiga doživljava nekoliko izdanja po deset tisuća primjeraka.

Milan Fizi bio je veliki kolekcionar fotografskih predmeta i fotografija, koje nesebično daruje Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu.

Umro je 1976. u Zagrebu.

FRAJTIĆ, August

August Frajtić rođen je 29. srpnja 1902. u Bileći u obitelji vojnoga službenika u tadanjoj vojsci Austro-Ugarske Monarhije. Bio je bankovni službenik. Frajtić je bio vrlo zatvorena osoba pa se o njegovu privatnom i obiteljskom životu malo znade. Unatoč tome bio je duhovni vođa, spiritus movens, Fotokluba Zagreb, koji prije Drugog svjetskog rata, pod njegovim rukovodstvom, doseže najvišu moguću umjetničku razinu.

Nakon Drugog svjetskog rata emigrira u Argentinu, gdje ostaje do kraja života, gdje je u Buenos Airesu umro 19. veljače 1977.

Prema sjećanju njegova dobrog i dugogodišnjeg prijatelja Kazimira Kovačića iz Buenos Airesa, u čijoj je tvrtki Frajtić bio dugo godina direktor, Frajtić je bio nadasve metodičan i strog prema sebi i nije trpio nikakve improvizacije. Bio je veoma pedantan, što se uostalom ogledalo i u njegovu rukovođenju Fotoklubom Zagreb.

Prije odlaska u emigraciju predao je klupskom kolegi i prijatelju Albertu Starzyku svoju zbirku fotografija na čuvanje. Očigledno se nadao povratku u domovinu, pa toj činjenici možemo danas zahvaliti da smo u posjedu njegove kolekcije. Fotografije su sada dio Zbirke hrvatske fotografije pri Fotoklubu Zagreb, a darovao ih je Fotoklubu Zagreb godine 1992. Albert Starzyk na nagovor Vladka Lozića, dugogodišnjega voditelja Zbirke.

FREUND, Milan

Milan Freund, privatni činovnik-prokurista, pristupio je Fotoklubu Zagreb godine 1933. Izlaže na izložbama kluba od 1934. Aktivan je u radu kluba , član je odbora i referent za podružnice.

Tragično završio u Staroj Gradiški 1944.

GARBIN, Ljubomir

Ljubomir Garbin rođen je 1911. u Gornjem Selu na otoku Šolti. Od najranijega djetinjstva pa sve do smrti živio je u Splitu, gdje završava srednju stručnu školu.

Fotografijom se bavi od godine 1929. Radi samostalno, a neko vrijeme u Ruljančićevu Fotostudiju Paris. Reporterske snimke objavljuje u lokalnim i drugim jugoslavenskim novinama i ostalim publikacijama. Već godine 1940. u Galićevu salonu održava prvu samostalnu izložbu fotografije.

Za Drugoga svjetskog rata ilegalno radi u Ruljančićevu studiju, neko vrijeme, dok je Split na oslobođenom teritoriju, snima za »Slobodnu Dalmaciju«, da bi 1943. preko Visa i Barija (gdje priređuje promidžbenu izložbu Borba naroda Jugoslavije protiv okupatora) završio u poznatom zbjegu u El Shattu na Sinaju. Tamo održava izložbu (četiristotinjak radova) pod naslovom Život i rad u zbjegu partizana u Jugoslaviji, koja je

poslije prenesena u Kairo i Aleksandriju. U Split se vraća iz Egipta 1945. Od tada je slobodni i samostalni umjetnik.

Od godine 1964, kao član Fotokluba Split, sve do smrti intenzivno se bavi umjetničkom fotografijom. Izlaže na brojnim (više stotina) izložbama u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja stotinjak različitih nagrada i priznanja.

Nakon ratnih samostalnih izložbi održao je još niz samostalnih izložbi fotografije (Split 1963, 1974, 1978). Izlagao je i nekoliko puta na Splitskom salonu (1973. i 1984).

Potkraj života maštao je o velikoj retrospektivnoj izložbi na kojoj bi prezentirao sve svoje radove, brojne cikluse od početka do kraja svoje fotografske karijere, no taj se san nažalost nije ostvario. Zaljubljenik u Split, tijekom gotovo pedeset godina, bio je vjerni kroničar grada Splita, njegova rasta i svih njegovih mjena. Duško Kečkemet napisao je za Garbina: »Bio je nedjeljiv dio Splita; staroga Splita, ali ipak ne muzejskog i spomeničkog a pogotovu ne turističkog. Njegov Split bio je onaj intimni, tipični, više pučki nego gospodski, više splitski nego turistički.«

Iza njega je ostao golemi opus, više od sto tisuća negativa.

Umro je u Splitu 1985.

GATTIN, Nenad

Nenad Gattin rođen je 1930. u Trogiru. Godine 1957. apsolvirao je Povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje poslije djeluje kao samostalni umjetnik.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1952. Fotografijom se bavi od 1954.

Jedan je od najistaknutijih hrvatskih fotografa, koji se u suradnji s povjesničarima umjetnosti posvetio fotografskim zapisima naše umjetničke baštine i njezinih plastičnih vrijednosti. Kao primjer ističemo njegovu monumentalnu izložbu fotografije o temi šibenske katedrale. Kao takav suradnik je u nizu stručnih publikacija, fotomonografija, kalendara te domaćih i stranih periodika.

Održao je ukupno 22 samostalne izložbe fotografije u Zagrebu, Splitu, Beogradu, Karlovcu, Šibeniku, Odesi (URSS), Riminiju (Italija) i Veroni (Italija). Sudjeluje i na mnogim skupnim izložbama ULUPUH-a i zagrebačkog salona.

Dobitnik je Nagrade Vladimir Nazor za godinu 1978.

Umro je godine 1988. u Zagrebu.

GIURICIN, Virgilio

Virgilio Giuricin jedno je od najvećih imena recentne hrvatske fotografije. Rođen je 1934. u Rovinju, u staroj i uglednoj rovinjskoj obitelji. Nakon završene Srednje tehničke škole u Rovinju završava i Školu primijenjene umjetnosti (fotografija i dizajn) u Torinu, Italija.

Fotografijom se bavi od 1952, koje godine izlaže svoje prve radove u Fotoklubu Rovinj.

Bio je tri desetljeća reporter talijanskog dnevnika za Istru »La voce del popolo«, riječkoga polumjesečnika »Panorama«, kao i suradnik TV-Kopera. Od godine 1971. do 1979. radi kao tajnik i profesionalni fotograf u Zavičajnom muzeju Rovinj. Od godine 1979. nadalje ima status samostalnog umjetnika na polju fotografije i industrijskog dizajna.

Član je Likovne kolonije Rovinj, a u vremenu od 1975-1978. i njezin predsjednik. Član je ULUPUH-a od godine 1975, a Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika od godine 1979.

Od godine 1973. aktivno radi na promidžbi fotografske kulture, kako samostalno tako i u okvirima kluba. Strastveni je istraživač, pun organizacijskih ideja, kao i cijenjeni fotograf.

Nakon dulje krize jedan je od osnivača obnovljenog Fotokluba Rovinj, 1982. godine. Inicijator je i osnivač kao i voditelj Photo Art Gallery Batana u Rovinju (1985), a utemeljitelj Centra vizualnih umjetnosti Batana u Rovinju (1990), čiji je predsjednik od osnutka, čime prestaje s radom Fotoklub Rovinj. Ubrzo pokreće i autor je Projekta fotografske vizualne umjetnosti Mundial fotofestival (1990). Ta međunarodna izložba fotografije danas je poznata i priznata u svijetu.

Za njegov izložbeni rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godine 1990. počasno zvanje kandidata majstora fotografije. Međunarodna federacija fotografske umjetnosti FIAP dodjeljuje mu počasno zvanje EFIAP, a za njegov organizacijski rad i zvanje ESFIAP.

Sudjelovao je na blizu petsto izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, od čega su oko 330 bile međunarodne. Za izložbenu aktivnost dobitnik je oko 140 različitih nagrada. Održao je do danas 98 samostalnih izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu (Austriji, Belgiji, Kanadi, Francuskoj, Italiji, Jugoslaviji, Njemačkoj, Rumunjskoj, Sloveniji, Švedskoj i SAD).

Njegove se fotografije nalaze tiskane u brojnim publikacijama i foto-monografijama, u rasponu od godine 1969. do danas.

U posljednjih nekoliko godina intenzivno se bavi kreativnom fotografijom u boji. Obrađuje stare fotografske postupke, unoseći pritom rezultate vlastitih istraživanja, od oblikovanja, grafičkog dizajna, optičkih senzacija, do realizacije raznih metoda kompozicije, poštujući sva pravila estetike i postižući tako vrhunske likovne rezultate.

Živi i radi u Rovinju.

GOLOß, Zvonimir

Zvonimir Golob rođen je 1927. u Koprivnici. Školovao se na gimnaziji i na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bio je pjesnik-partizan koji u ljeto 1945. putuje Istrom sa svojom partizanskom jedinicom i recitira stihove.

Godine 1948. isključen je s Fakulteta jer se i suviše družio sa tada proskribiranim hrvatskim književnikom Tinom Ujevićem.

Bio je veliki pjesnik ljubavne poezije, čije se ime vezivalo uz nadrealizam. Pisao je pjesme, šansone, poeme, eseje i kritike, dnevničke zapise, scenarije za crtane filmove.

Prevoditelj je na hrvatski jezik s niza stranih jezika.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1968. Neko kraće vrijeme iskušao se i u izložbenoj fotografiji. Iza njega je ostao nevelik, ali osebujan fotografski opus.

Umro je godine 1997. u Zagrebu.

GOLUß, Boris

Boris Golub rođen je 1951. u Zagrebu. Diplomirao je na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. Neko vrijeme zaposlen je u Privrednoj banci Zagreb (1979-1982), pa u poduzeću Hrvatske ceste d. d., gdje radi i danas.

Fotografijom se aktivno bavi od 1973. Godine 1975. postaje članom Fotokluba Zagreb. Izložbenu aktivnost započinje s dijapozitivima, a zatim se intenzivno bavi crno-bijelom fotografijom. Od 1990. izrađuje samo fotografije u boji. U cijelom proteklom razdoblju njegovi interesi kreću se u široku rasponu od fotografije života, preko arhitekture do snimanja aktova. Sudjelovao je na više od tristo izložba fotografije u zemlji i stotinjak u inozemstvu.

Osvojio je pedesetak nagrada i priznanja. Do danas je održao pet samostalnih izložba fotografije, sve u Zagrebu. U Fotoklubu Zagreb aktivni je član kluba, gdje obnaša različite dužnosti.

Živi i radi u Zagrebu.

GRČEVIĆ, Mladen

Mladen Grčević rođen je 1918. u Zagrebu u štovanoj zagrebačkoj obitelji koja se družila s mnogim uglednim ljudima poput Blagoje Berse, Vladimira Becića, Filipa Lukasa, Kolomana Raca i drugima. U takvu civilizacijskom okružju mladi Mladen stječe široku kulturu, što će biti vidljivo u njegovu životnom djelovanju.

U Fotoklub Zagreb pristupa godine 1939, gdje ubrzo stječe naklonost tada već legendarna tajnika Kluba Augusta Frajtića te u neku ruku postaje njegov mladi suradnik.

Zagrebačka škola, kao fotografski stil, tada je već bila svjetski afirmirana. Mladi Grčević, s nekoliko novih mladih članova Kluba (Ivan Medar, Oto Hohnjec, Zlatko Zrnec), vrlo se brzo uklapa u krug izlagača Fotokluba Zagreb gdje brzo bilježe uspjehe.

Poslije Drugog svjetskog rata, pedesetih godina, Mladen Grčević napušta stil Zagrebačke škole te kreće vlastitim putovima life-fotografije, gdje postaje poznat i priznat umjetnik u svjetskim relacijama stvorivši djela neprolazne vrijednosti. Bio je među prvim našim fotografima koji su se predstavili izvan domovine samostalnim izložbama, stekavši pri tome mnoga priznanja i veliki ugled.

Godine 1965. magistrira na Filozofskom fakultetu u Zagrebu na temu Razvoj umjetničke fotografije u Hrvatskoj.

Tijekom dugogodišnjega plodna djelovanja izdaje i vlastite fotomonografije-mape. To su Optička sjećanja, Djeca, Indija, Kina, Mexico i druge.

Napisao je i izvrsnu knjigu (godine 2000) August Frajtić, dobri duh hrvatske fotografije, kojom je obuhvatio život i djelo slavnoga tajnika Fotokluba Zagreb, jednog od utemeljitelja Zagrebačke škole.

Za dugogodišnji kreativni rad dobio je brojne nagrade i priznanja. Autor je i brojnih samostalnih izložbi u zemlji i inozemstvu.

Počasni je doživotni predsjednik Hrvatskog fotosaveza.

Živi i radi u Zagrebu.

GRIESBACH, Đuro

Đuro Griesbach rođen je 1911. u Srijemskoj Mitrovici. Po završetku niže gimnazije i trgovačke škole odlazi u Berlin, gdje uspješno završava Foto-Fachschule.

Od 1930. pa sve do 1941. fotografira kulturne hrvatske spomenike za Hrvatsku akademiju znanosti i umjetnosti (tada JAZU) pod vodstvom prof. dr. Artura Schneidera.

Već godine 1933. na Zagrebačkom zboru održava samostalnu izložbu fotografije o temi Hrvatskog zagorja. Tada izlaže ukupno četrdeset fotografija formata 24x30 cm.

Iste godine učlanjuje se u Fotoklub Zagreb, čiji član ostaje do danas. U Fotoklubu Zagreb, zajedno s drugim članovima, sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu.

Godine 1946. postaje nastavnik u Obrtnoj školi (danas Škola primijenjenih umjetnosti). Nemirna i istraživačkog duha, tu konstruira razni fotografski pribor, poput aparata za povećavanje od lijevanog aluminija formata 6x9 cm, prototip reprouređaja 35 mm, prototip fotoaparata i dr.

Godine 1948. angažira se na osnutku tvornice fotoaparata i fotopotrepština Fototehnika R. V. I. U tom pogonu započinje prva serijska proizvodnja aparata za povećavanje u našoj zemlji. Sudjeluje u izradi optičkog pribora u toj tvornici.

Projekti u Fotokemici

U tvornici Fotokemika godine 1950. radi na razvoju domaće kamere Box, raznih vrsta aparata za povećavanje, reprouređaja, stroja za sušenje fotografija, svjetiljki za tamnu komoru, maski za povećavanje, kao i prototipa domaće dvooke kamere formata 6x6 cm.

Poslije u poduzeću Ghetaldus konstruira mikročitač, a za potrebe poduzeća Učila razvija dijaprojektor 5x5 cm.

U poduzeću Putnik i dalje radi na usavršavanju razne fotoopreme i instrumentarija, no usporedno započinje snimati poznatu seriju kvalitetnih razglednica. Taj posao nastavlja s uspjehom i u Agenciji za fotodokumentaciju. Njegove razglednice dosežu milijunsku nakladu.

Poslije prelazi na samostalni umjetnički rad, kao obrtnik fotograf, u slobodnoj profesiji.

Od godine 1968. do 1978. suradnik je N. I. P. Vjesnik, u odjelu za razglednice u crno-bijeloj tehnici i u boji, te u tom poslu dostiže zavidnu umjetničku razinu.

Istodobno sa stručnim profesionalnim radom na polju fotografije, aktivni je član Fotokluba Zagreb, gdje u više navrata i mnogo godina obnaša dužnost predsjednika. U tom klubu održava i organizira razna stručna predavanja i vodi foto-tečajeve. U svojstvu predsjednika kluba, a i u vremenu kada to nije bio, posebno se ističe kao jedini predstavnik starije generacije koji aktivno radi s novim mlađim klupskim članovima. Njegov humani odnos prema ljudima, kolegama, bez zlobe ili mržnje, a posebno prema mladim i novim klupskim članovima, prema kojima se odnosi kao prema vlastitoj djeci, izdvaja ga iz njegove generacije te će još dugo vremena biti neponovljiv primjer čovječnosti.

U svom klupskom radu zaslužan je za niz akcija koje je pokrenuo i ostvario. Tako potkraj pedesetih godina sudjeluje u osnivanju izložbenog salona u Fotoklubu Zagreb. Taj se izložbeni salon, uz povremene prekide ili izmjene koncepcije, održao do današnjih dana, kao Galerija SPOT. U toj galeriji izlagali su tijekom vremena mnogi domaći i inozemni priznati fotografski umjetnici. Sve proteklo vrijeme to je jedina isključivo fotografska galerija u gradu Zagrebu.

Prva ženska sekcija

Godine 1973. na inicijativu Đure Griesbacha osnovana je pri Fotoklubu Zagreb ženska sekcija. Bila je to prva sekcija takve vrste u tadanjoj državi, a možda i u svjetskim relacijama. Od 1973. pa sve do 1988. godine, dakle punih šesnaest godina, ta sekcija održava svake godine izložbu na zavidnoj umjetničkoj razini. Ne treba posebno istaknuti da je Đuro Griesbach ne samo pokretač nego i brižljivi zaštitnik te sekcije. Ta će sekcija u tadanjoj državi odigrati važnu ulogu u afirmaciji fotografkinja. Po uzoru na tu sekciju niče cijeli niz izložba s temom žena.

Đuro Griesbach jedan je od suosnivača i pokretača međunarodne izložbe fotografije Fotoforum, susjednih zemalja, Austrije, Italije, Jugoslavije i Mađarske. Prva takva izložba održana je godine 1974. u Grazu u Austriji. Od te godine pa sve do 1994. izložba se održava u kontinuitetu redom i naizmjenično u svim zemljama sudionicama. Godine 1988, prigodom održavanja 15. međunarodnog Foto-

foruma u Italiji, zaključeno je da se pokrene postupak uključenja te izložbe u cjelokupne aktivnosti organizacije Alpe-Jadran. Možemo stoga sa simpatijama zaključiti da je međunarodna izložba fotografije Fotoforum bila u neku ruku preteča asocijacije Alpe-Jadran ili barem jedna od njezinih prethodnica.

Godine 1975. na poticaj Đure Griesbacha ustanovljena je nagrada-plaketa Tožo Dabac, kao vrhunska nagrada za postignute uspjehe na polju izložbene djelatnosti, za unapređenje fotografske kulture u nas, kao i za posebne aktivnosti u Klubu i Fotosavezu. Od te godine pa do danas ta se nagrada dodjeljuje svake godine jednom članu Kluba i jednom istaknutom fotografskom umjetniku izvan Kluba. Tijekom vremena nagrada postiže veliki ugled.

Za svoj kreativni rad na izložbenom planu dobitnik je niza vrijednih nagrada. Održao je i mnogo samostalnih izložbi fotografije, od kojih posebno izdvajamo cikluse: Duž Jadrana (1958), Čipke Venecije (1959), Jadran u slici (1959-1960), Novi oblici (1964), Bijeli labudovi Jadrana (1965), Priča o drvetu (1978), Spomenici kulture (1981) i Prividi (1982).

Član je ULUPUH-a od godine 1970. Nositelj je počasnog zvanja ES FIAP, međunarodne federacije fotografske umjetnosti (FIAP). Dugogodišnji je vanjski suradnik Matice iseljenika Hrvatske.

Umro je godine 1999. u Zagrebu

GUDELJ, Milivoj

Milivoj Gudelj, službenik pristupio je Fotoklubu Zagreb godine 1937.

GUTEŠA, Vladimir

Vladimir Guteša rođen je 1888. u situiranoj obitelji oca trgovca, političara, dobrotvora i gradskog zastupnika. Završio je višu trgovačku školu pa je radio kao bankovni činovnik cijeli radni staž. Nakon umirovljenja, godine 1953, postaje fotograf u Muzeju grada Zagreba.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1932, a bio je i predsjednik kluba u razdoblju 1936-37.

Fotografijom se bavi od najranije mladosti, od godine 1902. Bavio se snimanjem motiva najrazličitijih sadržaja (krajolici, portreti, arhitektura, a posebice motivi iz Zagreba). Radove je darovao Muzeju grada Zagreba. U najranijoj mladosti bavio se i nekim specifičnim tehnikama, poput uljenog tiska.

Umro je godine 1960. u Zagrebu.

HABERMULLER, Ignjat

Ignjat Habermüller rođen je u Vojvodini. Živio je neko vrijeme u Beogradu, a poslije doseljava u Zagreb. Član je Fotokluba Zagreb od 1933. U klubu potpomaže razvoj mlađih klupskih kolega, čije je vrijeme tek dolazilo.

Međutim, njegova izlagačka karijera započinje već 1926, pa je on jedan od najuspješnijih izlagača druge polovice dvadesetih i prve polovice tridesetih godina. Radove objavljuje i u časopisu »Fotorevija«.

U to doba on je kompletan i formiran autor koji će svojim radovima mnogo utjecati na razvoj klupskih kolega i hrvatske fotografije uopće, kao i na nastanak i razvoj zagrebačke škole.

HEČIMOVIĆ, Ivan

Ivan Hećimović rođen je godine 1942. u Zagrebu. Tu završava gimnaziju, a nakon toga diplomira za inženjera drvne industrije na zagrebačkom Šumarskom fakultetu.

Fotografijom se počinje baviti još za gimnazijskih dana, što ga godine 1959. dovodi trajno u Fotoklub Zagreb. Izložbenom djelatnošću u Fotoklubu Zagreb počinje se baviti od godine 1960. Od tada pa nadalje izlaže na više od 180 raznih domaćih i inozemnih izložbi fotografije, pri čemu osvaja dvadesetak raznih nagrada (medalja ili diploma).

Za njegov društveni rad u Klubu dobitnik je i niza raznih društvenih priznanja.

Jedan je od onih članova koji nije težio za stjecanje statusnih titula u Fotosavezu ili dalje, jer kako sam ističe fotografija mu je hobi, a ne izvor prihoda ili životno usmjerenje.

Vjerojatno iz istih razloga nije do danas imao ni jednu samostalnu izložbu premda to njegov fotografski rad zaslužuje.

Živi i radi u Turopolju.

HOHNJEC, Oto

Oto Hohnjec rođen je 1920. Njegov životni put grubo prekida i mijenja, sa svim tragičim posljedicama, Drugi svjetski rat.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1940, a učlanjuje se tik prije početka Drugog svjetskog rata. Već na zalazu poznate zagrebačke škole on nastavlja s tom tradicijom tijekom rata, a i dalje prvih godina nakon završetka rata.

Poslije rata nastavlja s profesionalnom fotografskom djelatnošću. U pedesetim godinama napušta tradiciju zagrebačke škole te u daljem fotografskom opusu slijedi trendove tadanje suvremene svjetske fotografije.

Jedan je od naših prvih autora koji počinju eksperimentirati s fotografijom u boji.

Godine 1951. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje kandidata majstora fotografije, da bi mu već 1954. ista udruga dodijelila počasno zvanje majstora fotografije.

Njegova svestrana fotografska darovitost grubo nam je oduzeta, jer pogiba u automobilskoj nesreći godine 1962. u četrdeset i drugoj godini života.

Od Hohnjecovih radova sačuvano je vrlo malo. Naime, kada smo gospodin Đuro Griesbach kao predsjednik Kluba i ja kao tajnik pokušali od njegove majke otkupiti njegove radove, sa zaprepaštenjem smo saznali da je ona u trenucima teške depresije i tuge spalila u peći cjelokupnu njegovu fotografsku ostavštinu.

HORVAT, Maks

Maks Horvat rođen je 1928. u Mariboru. U Zagrebu živi od godine 1936. Radio je kao službenik u SDK.

Član je Fotokluba Zagreb od 1972. Fotografijom se počeo baviti već nakon Drugoga svjetskog rata, a ozbiljnije u Fotoklubu Zagreb od godine 1973. pa do polovice osamdesetih godina. Izlagao je na pedesetak izložbi u zemlji i inozemstvu i osvojio desetke različitih nagrada. Njegove su omiljene teme krajolik i reportaža. Pripadao je skupini autora iz sedamdesetih godina, koji su preferirali crnine u fotografiji kao dominantne, po čemu su bili prepoznatljivi. Održao je dvije samostalne izložbe fotografije u Zagrebu (1975. i 1976).

Živi i radi u Zagrebu.

HORVAT, Vladimir

Vladimir Horvat, novinar, planinar i fotograf, rođen je 1891. u Krašiću. Gimnaziju polazi u Zagrebu, nakon čega se profesionalno počinje baviti novinarstvom. Sudjeluje u nizu listova, a neke i pokreće kao urednik i nakladnik (»Karlovački fašnički ričet«, 1911. i »Brocak«, 1914).

Proživljava teške ratne dane Prvog svjetskog rata na raznim bojišnicama, odakle šalje potresne ratne reportaže, da bi se poslije rata u potpunosti posvetio novinarstvu. I opet pokreće i surađuje u nizu časopisa (»Pilule«, 1921, »Uzorni vrtlar«, 1923, »Planinarski list«, 1928. i »Zagonetka«, 1929).

Član Fotokluba Zagreb od godine 1932.

U osobi Vladimira Horvata sjedinjuju se dvije velike ljubavi, jedna prema prirodi, a druga prema fotografiji. Mnoge časopise i listove opskrbljuje vrlo kvalitetnim fotografijama.

Od godine 1922. aktivni je član naših planinarskih društava, gdje daje vrijedan prinos razvoju planinarstva. Vjerojatno nema ni jednog Zagrepčanina koji nije čuo za Horvatovih petsto stuba koje je izgradio na prelijepom dijelu Zagrebačke gore.

Prve fotografske radove objavljuje već 1928. u časopisu »Svijet«. Od 1929. do 1935. ostvaruje sjajnu seriju socijalne fotografije, koja je začetak socijalnih tendencija u hrvatskoj fotografiji. To se po svom karakteru i vremenu podudara s idejama socijalno angažirane grupe Zemlja.

Nakon Drugog svjetskog rata radi kao arhivar i dokumentarist u izdavačkoj kući »Vjesnik« sve do umirovljenja 1951. Na tom je poslu sredio i sačuvao dragocjenu novinsko-ilustrativnu građu.

Umro je 1962. u Zagrebu. U znak sjećanja na velikoga ljubitelja prirode i planina, planinari svake godine na dan njegove smrti održavaju komemoraciju.

Radove je izlagao na mnogim izložbama fotografije, a imao je i nekoliko samostalnih izložbi.

Umro je godine 1962. u Zagrebu.

JAGETIĆ, Petar

Petar Jagetić rođen je godine 1917. u Ivancu. Grafički zanat za majstora grafičara položio je u Novom Sadu. U svojoj struci, kao grafičar, radio je od godine 1932. pa do 1941.

Fotografijom se bavi već od godine 1931.

Nakon Drugoga svjetskog rata, godine 1946, polaže u Zagrebu pri Obrtničkoj komori majstorski ispit za fotografa. Od tada pa do svoje smrti živio je u rodnom Ivancu kao profesionalni fotograf.

Nakon Drugoga svjetskog rata, u razdoblju od dvadesetak godina, Jagetić je poznati izlagač. Njegove se fotografije nalaze i u Maloj foto biblioteci, koju tada izdaje Milan Fizi. No Jagetićevo iznimno mjesto, nedvojbeno, pripada u prvim poratnim godinama reklamnoj i modnoj fotografiji, gdje je jedan među prvima i jedan među najboljima, ne samo u Hrvatskoj nego i u jugoslavenskim okvirima.

To je također vjerojatno prvi naš fotograf koji se još prije Drugoga svjetskog rata s kamerom spustio u rudarska okna ivanečkih rudnika ugljena, i snimio seriju izvanrednih fotografija.

Tijekom dugih godina nije imao samostalnih izložbi fotografije, niti je postigao bilo kakvo zvanje u fotoamaterskim organizacijama, jer kako je to sam govorio, to mu u njegovoj karijeri nije trebalo. No pod konac svoje karijere ipak nije odolio zovu samostalne izložbe pa je godine 1996, dvije godine prije smrti, a u povodu proslave šesto godina Ivanca održao svoju prvu i jedinu samostalnu izložbu fotografije.

Umro je u Ivancu 1998.

JAKOLIĆ, Vladimir

Vladimir Jakolić rođen je 1937. u Zagrebu. Diplomirani je profesor engleskog jezika i povijesti umjetnosti. Urednik je beletristike i stručne literature.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1958, a izložbenom djelatnošću bavi se od 1960, posebno ga zanima eksperimentalna fotografija i fotomontaže, a bavi se i primijenjenom fotografijom. Uz navedeno, teme su njegovih fotografija još i krajolik, hrana, sitni predmeti, snimci umjetničkih predmeta: keramike, stakla, skulptura i reprodukcije slika. U posljednje vrijeme više se bavi dizajnom, a posebno opremanjem knjiga.

Član je ULUPUH-a od 1976.

Sudjeluje na više od sto izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja tridesetak nagrada. Održao je tri samostalne izložbe fotografije, i to: Derventa (1963), Zagreb (1978, 1979)

Živi i radi u Zagrebu.

JENDRAŠIĆ, Branimir

Branimir Jendrašić rođen je 1945. u Zagrebu. Po profesiji bio je strojarski tehničar, a radio kao državni službenik u Narodnoj tehnici Zagreba, u kojoj provodi cijeli radni vijek. Neko vrijeme on i supruga voditelji su jednog od centara za tehnički odgoj mladih, gdje postižu zavidne rezultate.

Bio je i instruktor za fotografiju u Fotosavezu Hrvatske.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1969, od koje se godine bavi izložbenom djelatnošću.

Sudjelovao je na oko 120 izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu je osvojio tridesetak različitih nagrada.

Za njegovu izložbenu djelatnost godine 1974. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje kandidata majstora fotografije, a godine 1981. i zvanje majstora fotografije. Međunarodna federacija za fotografsku umjetnost FIAP dodjeljuje mu zvanje AFIAP (artist FIAP).

Dobitnik je Nagrade tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila za godinu 1982.

Održao je niz samostalnih izložbi fotografije, i to: Fažana (1971) Zagreb (1974, 1975), Nikšić (1974), Pazin (1974), Samobor (1975), Zagreb (1977), Prilep (1978) i Buje (1980).

Živi i radi u Zagrebu.

JERNEIĆ, Branimir

Branimir Jerneić rođen je 1931. u Zagrebu, gdje završava gimnaziju. Za vrijeme studija minerologije osniva Rafineriju plemenitih kovina. Nakon Drugog svjetskog rata radi kao stručnjak za plemenite kovine u Zagrebu i Zemunu.

Fotoklubu Zagreb pristupa 1942. Neko je vrijeme u Klubu obnašao tajničku dužnost.

Za Branimira Jerneića i njegov živi i radoznali istraživački duh može se reći da je posljednji renesansni čovjek u sferi tehničke kulture u svojoj generaciji. Radio je i kao instruktor te kao poslovni tajnik i savjetnik u Gradskom odboru Narodne tehnike u Zagrebu. Bio je i tajnik Auto-moto društva u Zagrebu. Godine 1960. nalazimo ga na dužnosti tajnika u Republičkom odboru za Hrvatsku Foto-kino saveza Jugoslavije.

Između 1965. i 1972. živio je u Mariboru, gdje je osnovao privatnu rafineriju plemenitih kovina. U tom je vremenu i član

Fotokluba Maribor. Njegovom inicijativom i utjecajem Fotoklub Maribor tih je godina postao prepoznatljiv po posebnom stilu, prozvanu mariborski krug.

U amaterskom radu na području fotografije i filma sudjeluje u organizaciji brojnih tečajeva, zatim domaćih i stranih izložbi fotografije, natjecanja i susreta. Kao aktivni izlagač i kao član žirija sudjelovao je na mnogim međunarodnim susretima i izložbama kao predstavnik Foto-kino saveza Hrvatske.

Počasni je član Fotokluba Zagreb i Fotokluba Maribor.

Za svoj fotografski rad dobitnik je počasnoga zvanja EFIAP (Excellence FIAP) međunarodne federacije fotografske umjetnosti, dok je za iznimni i angažirani društveni rad dobitnik niza priznanja.

Umro je 2000. u Zagrebu.

JOVANOVIĆ, Zvonko

Zvonko Jovanović rođen je godine 1933. u Šurmanima kod Čapljine. Po profesiji je fotograf, a fotografijom se bavi od svoje mladosti. Godine 1958. pristupa Fotoklubu Zagreb, kada započinje njegova izložbena aktivnost. Od godine 1964. stalni je član ULUPUH-a, kao profesionalni fotograf.

Zvonko Jovanović sudjeluje na oko 190 izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja oko 45 različitih nagrada i priznanja. Za njegove izložbene uspjehe godine 1963. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije, a FIAP, međunarodna federacija fotografske umjetnosti, dodjeljuje mu godine 1967. zvanje AFIAP, a godine 1971. i zvanje EFIAP.

Dobitnik je nagrade »Tošo Daba« za godinu 1988. Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije: Zagreb (1981), Čapljina (1982), Zagreb (1983), Poreč (1985), Bol na Braču (1996).

Umro je godine 2003. u Zagrebu.

JURIČIĆ, Mladen

Mladen Juričić rođen je 1937. u Velikom Grđevcu. Studirao je ekonomiju i diplomirao na Ekonomskom fakultetu 1962. Tijekom studija predsjednik je fotokluba na Ekonomskom fakultetu, gdje organizira tečajeve fotografije i postavlja fotografske izložbe. Nakon završetka studija radi od 1963. do 1976. u Elektroprivredi, a nakon toga do 1991. u Ministarstvu za energetiku. Od 1991. do 1993. radi u INA Naftaplinu, nakon čega prelazi u diplomaciju, gdje je i danas. Naš je prvi ambasador u Republici Albaniji, od godine 1993. pa do 1998. Sada se nalazi na dužnosti generalnog konzula RH u Frankfurtu u Njemačkoj.

Fotografijom se započinje baviti od 1955. Članom Fotokluba Zagreb postaje godine 1961. U tom se klubu intenzivno bavi fotografijom sve do godine 1973, nakon čega to s obzirom na profesionalna zaduženja više nije u stanju.

Sudjelovao je na više od šezdeset skupnih izložbi fotografije, gdje je osvojio i niz nagrada. Održao je i dvije samostalne izložbe.

Živi i radi u Zagrebu

KOJIĆ, Branko

Branko Kojić rođen je godine 1902. u Prijedoru u Bosni i Hercegovini. Bio je to svestran čovjek. U mladosti se bavio aktivno atletikom. Studira i diplomira na Pravnom fakultetu u Zagrebu, gdje i doktorira godine 1927. Tih godina, prije Drugog svjetskog rata, od godine 1924. pa do 1941. novinar je zagrebačkog »Jutarnjeg lista«.

U Fotoklub Zagreb učlanjuje se godine 1933. Bio je zapaženi izlagač u okvirima zagrebačke škole.

Poslije Drugog svjetskog rata neko vrijeme radi za novinsku agenciju TANJUG. Dugo vremena predsjednik je Hrvatskog stenografskog društva. Bio je ravnatelj Jadranskog instituta u Zagrebu.

Umro je godine 1992. u Zagrebu.

KOMAN, Mitja

Mitja Koman rođen je godine 1935. u Velikom Podlogu pokraj Krškog u Sloveniji. Godine 1954. završava u Ljubljani Grafičku školu. Od 1955. do 1985. radi u Grafičkom zavodu Hrvatske u Zagrebu, a od tada nadalje u Hrvatskom leksikografskom zavodu.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1959. Tijekom godina sudjeluje na oko 350 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu te osvaja više od 65 različitih nagrada i priznanja. Održao je 39 samostalnih izložbi fotografije.

Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godine 1973. zvanje kandidata majstora fotografije, a FIAP, međunarodna fe-

deracija fotografske umjetnosti, dodjeljuje mu godine 1974. zvanje AFIAP.

Član je ULUPUH-a od godine 1974. i dugogodišnji suradnik Fotoslužbe Hrvatskog državnog arhiva.

Godine 1975. Biblioth#que Nationale u Parizu u svoj Cabinet des Estampes uvrštava devetnaest fotografija Mitje Komana.

Dobitnik je nagrade Tehničke kulture grada Zagreba 1975. Također je dobitnik nagrade Tošo Dabac 1982.

Bio je predsjednik Fotokluba Zagreb 1979/80, predsjednik Fotosaveza Hrvatske 1989-1993.

Mitja Koman, osim što je bio vrsni fotograf, ističe se i kao grafičar na uređivanju i opremanju niza monografija koje su tijekom godina tiskane u Grafičkom zavodu Hrvatske. Godinama je uređivao izvrsne i vrlo kvalitetne kataloge izložbi koje su priređivali Fotoklub Zagreb i Fotosavez Hrvatske. Ilustrirao je više od 250 knjiga, monografija ili kataloga.

Umro je godine 2002. u Zagrebu.

KRSTULOVIĆ, Aljoša

Aljoša Krstulović rođen je 1943. u Splitu. Studij turizma, nakon završene gimnazije, prekida iz ljubavi prema fotografiji, kojoj posvećuje cijeli život. Rodbinske veze u Njemačkoj pridonose njegovu fotografskom stvaralaštvu.

Njegova umjetnička ličnost oblikuje se u tipičnoj kulturnoj mediteranskoj klimi Splita, kulturnog središta toga dijela naše zemlje. Veliku potporu radu dobit će od oca (poput braće Brkan i njihova oca, koji su bili njegov veliki uzor). Njegov drugi veliki uzor bio je poznati splitski fotograf Ljubo Garbin. Član je Fotokluba Split od godine 1962.

Prvi put izlagao je 1963. na X. klupskoj izložbi Fotokluba Split. Od tada je aktivni izlagač. Izlagao je na više od 270 izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja više od dvadeset različitih nagrada. Održao je sedamnaest samostalnih izložbi fotografije.

Bavi se i reklamnom i turističkom fotografijom, turističkim plakatima i prospektima. Tijekom vremena radio je i na nekoliko monografija Splita, a godine 1977. na monografiji Brača, kao i na monografiji kipara Branka Dešković. Član je ULUPUH-a i HZSU od godine 1979.

Živi i radi u Splitu.

KUKEC, Aleksandar

Aleksander Kukec rođen je 1931. u Koprivnici. Član je Fotokluba Zagreb od 1952.

Nakon završena školovanja (fotografski dizajn) u Zagrebu dugogodišnji je nastavnik u Školi primijenjenih umjetnosti na Fotografskom odjelu (1958-1995) sve do umirovljenja.

Izložbenom aktivnošću bavi se intenzivno u pedesetim i šezdesetim godinama, kada postiže vrijedne rezultate. Za njegov kreativni fotografski rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godine 1958. počasno zvanje kandidata majstora fotografije, dok mu FIAP, Međunarodna federacija za fotografsku umjetnost, godine 1962. dodjeljuje počasno zvanje SFIAP (artist FIAP).

Izlagao je relativno malo, uglavnom u pedesetim i šezdesetim godinama, na oko šezdeset skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja dvadesetak nagrada, nakon čega se potpuno posvećuje nastavničkom pozivu i odgoju novih mladih vrsnih fotografa. Po tome će ga pamtiti generacije đaka.

U vremenu od 1955. pa do 1995. godine održao je devetnaest samostalnih izložbi fotografije.

Živi i radi u Zagrebu.

LENKOVIĆ, Mario

Mario Lenković rođen je 1948. u Puli. Školuje se u Zagrebu, gdje 1976. na Filozofskom fakultetu diplomira sociologiju i etnologiju. Studirao je i povijest umjetnosti.

Član je Fotokluba Zagreb od 1975. i odmah počinje često izlagati.

Godine 1978. zapošljava se kao kustos u Muzeju Brdovec. Godine 1984. odlazi na višemjesečnu specijalizaciju iz muzeologije u Švedsku. Godine 1990. dobiva zvanje višega kustosa, a 1995. zvanje muzejskog savjetnika. Bio je dugogodišnji ravnatelj Muzeja Brdovec (do 2000). Od 2001. nalazi se na mjestu ravnatelja Galerije Skurjeni u Brdovcu.

Sudjeluje na više od tristo izložaba fotografije u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja četrdesetak raznih priznanja.

Organizator je u našoj zemlji i niza samostalnih izložbi fotografije stranih autora iz Belgije, Nizozemske, Švedske i Austrije.

Za dugogodišnjeg rada organizirao je i postavio brojne izložbe te bio urednik i dizajner mnogobrojnih kataloga, plakata, pozivnica i razglednica.

Održao je dosad 24 samostalne izložbe fotografije u zemlji i tri u inozemstvu (Graz i Kittsee u Austriji i Zaragoza u Španjolskoj). Predgovore njegovim katalozima pisali su poznati likovni kritičari (J. Depolo, V. Maleković, Z. Kuzmić, M. Tonković, Josip Škunca).

Osim izložbenom djelatnošću Lenković se bavi i istraživanjem povijesti fotografije i fotografske muzeologije. Godine 1984. završio je projekt Nadrealno i fantastično u hrvatskoj fotografiji, koji na žalost nije nikada objavljen u cjelini, nego samo u određenim segmentima.

Godine 1985. objavljuje monografiju Samouki kipari a godine 1992. dvojezičnu monografiju Samouki kipari otoka Brača.

Živi i radi u Zagrebu.

LOVRINČEVIĆ, Damir

Damir Lovrinčević rođen je 1956. u Osijeku. U rodnom gradu završava studije ekonomskih nauka te diplomira na Ekonomskom fakultetu.

Fotografijom se bavi od godine 1973. kao član Fotokluba Osijek. Tijekom izložbene karijere izlaže na više od 210 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja šezdesetak različitih nagrada.

Za njegov rad Fotosavez Hrvatske dodjeljuje mu zvanje fotoamatera prve klase.

Do danas je održao četiri samostalne izložbe fotografije.

Za vrijeme Domovinskoga rata svo je vrijeme bio član Kriznoga štaba pri Osječko-baranjskoj županiji. No to ga nije spriječilo da već od godine 1990, u četiri navrata, redovito izlaže na Bijenalu Slavonaca.

Od godine 1999. sav se predaje istraživanjima u digitalnoj fotografiji, kao logičnom nastavku prethodnoga rada. Digitalne fotografije izrađuje u većim formatima.

Živi i radi u Osijeku.

LOZIĆ, Vladko

Vladko Lozić, diplomirani inženjer elektrotehnike i magistar tehničkih znanosti, rođen je 1933. godine u Bosanskoj Gradiški. Pripada prvoj poslijeratnoj generaciji fotoamatera, koji dolaze u Fotoklub Zagreb pedesetih godina, da bi se kao fotografske ličnosti potpuno formirali u šezdesetim i sedamdesetim godinama. Izlagao je, i još to čini, na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu, na kojima je šezdeset puta nagrađivan. Održao je pedeset samostalnih izložbi. Fotografije su mu izlagane na više od tristo pedeset izložbi, od čega je osamdeset međunarodnih. Tajnik je zagrebačkog kluba od 1967. do 1983. godine, da bi tu dužnost ponovno preuzeo 1999. godine. Od godine 1975. nosilac je počasnoga zvanja AFIAP, koje mu je dodijelila međunarodna federacija fotografa umjetnika FIAP, da bi već dvije godine poslije od Fotosaveza Jugoslavije dobio počasno zvanje majstora fotografije.

Potkraj pedesetih godina odredit će se njegova uloga unutar ukupnih zbivanja u našoj izložbenoj fotografiji. Godine su to u kojima u Fotoklubu Zagreb djeluje doista sjajna ekipa, nova generacija školovana na klupskoj tradiciji i zasadama zagrebačke škole, konačno formirana pod utjecajem dvaju smjerova — life-fotografije i fotografike.

Otvorene naravi, brzo ostvaruje dobra poznanstva i prijateljstva s našim najistaknutijim fotografima, članovima kluba: Dabcem, Medarom, Pavićem, Griesbachom, Orlićem i mnogim drugima, što će imati bitna utjecaja na njegove poglede na fotografsku umjetnost. Njegova silna nastojanja i trud, njegova posebna vizualna kultura, omogućuju mu pronalaženje vlastita izraza, koji možemo pratiti od njegovih početaka sve do danas.

U bavljenju fotografijom prošao je put vrijedan pozornosti, ostvario mnoge cikluse i u svakim od njih ugradio vlastito poimanje medija i bezbrojnih mogućnosti koje nudi. Prisjećajući se njegovih ciklusa kao što su Sa svojim brigama, Oblici, Djeca, Galebovi, Pod starim krovovima, Kruha i igara, Viđenje bez granica i Ranjena zemlja, ujedno se prisjećamo i vremena u kojima su nastajali, ali i suvremenosti pristupa, koji nije izblijedio ni u današnjem doživljaju. U svim tim ciklusima ostvarene su mnoge vrijednosti, rijetko koji detalj što nam ga pruža fotografska umjetnost nije barem dotaknut, a opet osjećaj samostalnih cjelina kao da nam potvrđuje njihovu misaonu i artističku vrijednost.

I kao što je stvarao svoje fotografije, profilirao svoju umjetničku ličnost, Vladko Lozić uporno i svakodnevno, poput marljiva mrava, skuplja i obrađuje sve relevantne po-

datke, činjenice, događaje, kao i uloge pojedinaca u ukupnom povijesnom razvoju kluba i fotoamaterskog pokreta u Hrvatskoj vezujući ih u cjeline, vrijedne dokumente, kojih je proizvod nedavno objavljene knjige Fotoklub Zagreb — prilozi za povjesnicu i Fotoamaterski pokret u Hrvatskoj.

Pored svog kreativnog interesa za fotografiju, potpuno amaterski postiže Lozić za svoj klub vrijedne uspjehe, one na kojima bi mu mu mogli pozavidjeti i mnogi profesionalci. Zahvaljujući svojoj osobnosti, kao i osjećaju za likovnost, ostvaruje sve vrijeme svoga tajnikovanja mnoge vrijednosti. Sjetimo se samo obnove Zagreb salona (1968), Almanaha Zagrebačka fotografija (1978), utemeljenja i stavljanja pod zaštitu kao spomeničke vrijednosti Zbirke hrvatske fotografije (1970), čiji fundus danas broji više od tristo autora sa skoro sedam tisuća fotografija, čija je unikatnost ponukala i pokrenula rubriku «Iz Zbirke hrvatske fotografije» u Vijencu dvotjedniku za umjetnost znanost i kulturu Matice hrvatske.

Ovaj autor i čuvar kolektivne memorije Fotokluba Zagreb svojim je radom odigrao posebnu ulogu u njegovu razvoju,

Živi i radi u Zagrebu.

LUŠ, Branko

Branko Luš rođen je 1905. u Zagrebu. Po profesiji bio je obrtnik fotograf. U Fotoklub Zagreb pristupa godine 1934. Bio je vrstan fotograf, s iznimnim darom zapažanja. Za kreativni fotografski rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu 1954. zvanje kandidata majstor .

Bio je osebujan čovjek. Godinama, u pedesetim i šezdesetim prošlog stoljeća, mnoge generacije viđale su ga, najprije u Maksimiru, a poslije i na Glavnom kolodvoru, sa starinskom atelijerskom kamerom, sa crnim platnenim rupcem preko glave, čime je pobuđivao radoznalost i senzaciju. Tom prigodom snimao je prolaznike i izrađivao na licu mjesta pozitive, izravno na foto papiru.

Umro je u Kasselu u Njemačkoj godine 1992.

LUŠIN, Daniela

Daniela Lušin rođena je 1947. u Zagrebu. Maturirala je godine 1967. na Školi primijenjenih umjetnosti, na foto-odjelu.

Iste godine upisuje se na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, odjel grafike, gdje diplomira godine 1971. u klasi profesora Marijana Detonija.

Članica je Fotokluba Zagreb od godine 1973. Sudjeluje na stotinjak izložbi fotografije i osvaja mnoge nagrade. Održala je desetak samostalnih izložbi fotografije.

Profesionalno se bavi fotografijom i grafičkim dizajnom od godine 1971.

Dobitnica je nagrade Tošo Dabac za godinu 1997.

Godine 1991. započinje s pedagoškim radom kao redovita profesorica na fotoodjelu Škole primijenjene umjetnosti i dizajna u Zagrebu, gdje radi i danas.

Članica je HDLU-a (1971) kao i ULUPUH-a (1973).

Daniela Lušin osim izlagačkoga rada razvija i široku društvenu djelatnost, dakako i opet vezano uz fotografiju. Tako je od 1995. pa do 2000. članica Upravnog odbora Fotokluba Zagreb.

Godine 1997-1998. članica je Časnoga suda ULUPUH-a. Godine 2000-2001. predsjednica je Umjetničkog savjeta Sekcije za fotografiju ULUPUH-a i dopredsjednice Umjetničkog savjeta ULUPUH-a. Godine 2002-2003. članica je Umjetničkog savjeta Sekcije za fotografiju.

Živi i radi u Zagrebu.

MAGYAR, Ivan

Ivan Magyar rođen je godine 1947. u Zagrebu, gdje je završio školovanje. Po zanimanju je diplomirani ekonomist vanjske trgovine. Veći dio radnog vremena proveo je radeći u poduzeću Textil export-import u Zagrebu, te kao direktor mješovite firme u Münchenu Ecotex GmbH (1989-1992) Od tada nadalje vodi vlastito poduzeće za uvoz-izvoz i veletrgovinu.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1963. U Klubu je obnašao dužnosti potpredsjednika i predsjednika Kluba. Bio je također tajnik 17, 18, 19. i 27. Zagreb salona, kao i niza drugih izložbi.

Izložbenom djelatnosti počinje se baviti od godine 1965. pa sve do odlaska u Budimpeštu (1979) kada se prekida njegova izložbena djelatnost. Sudjelovao je na više od dvjesto izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja 38

različitih nagrada i priznanja. Spominjemo najvažnije nagrade: Obelisk na Photokini u Kolnu (1968), a on je jedini naš autor koji je osvojio tu visoku nagradu, FIAP-Fotoforum za mlade u Berlinu (1967), III. nagrada na 12th CPA The International Salon of Photography Hong Kong (1971), Čelik i nafta u Sisku, Zlatno oko u Novom Sadu.

Tipičan je predstavnik generacije life-fotografije šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća.

Imao je i dvije samostalne izložbe fotografije, i to u Pirotu (1974) i Zagrebu (1975).

Živi i radi u Zagrebu.

MARIČIĆ, Veljko

Veljko Maričić rođen je 1907. u Sisku, gdje pohađa školu i počinje izobrazbu za zubotehničara. Po završetku školovanja neko vrijeme (1927-1935) živi i radi u Dubrovniku, prvo u svojoj struci, a i dalje se školuje za dentista.

Istodobno počinje amaterski glumiti u dubrovačkom kazalištu. Čini se da mu je to bilo obiteljski predodređeno, jer su mu i roditelji bili glumci.

Od 24. godine u potpunosti se posvetio glumi. Nakon Dubrovnika profesionalni je glumac u Sarajevu (1935–1936) i Osijeku (1936–1938). Od 1939. nastavlja s glumačkom karijerom u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. Godine 1953. prelazi u Hrvatsko narodno kazalište u Rijeci, gdje ostaje sve do mirovine 1971. godine.

Glumio je mnoge uloge, a najpoznatiji je ostao po ulozi Hamleta i drugih Shakespeareovih likova.

Istodobno s glumom bavio se i fotografijom. Godine 1942. postaje članom Fotokluba Zagreb, gdje dolazi pod utjecaj autora tzv. zagrebačke škole, što će se osjetiti u nekim njegovim budućim radovima. Ne odlučuje se za neki poseban žanr, nego snima razne motive.

Poslije će preseljenjem u Rijeku postati članom Fotokluba Rijeka, gdje u okvirima klupskoga života izlaže svoje radove.

Tijekom glumačke karijere snimao je i prizore iz kazališnoga života. Većinu tih snimaka njegov sin darovo je Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

Umro je 1973. u Rijeci.

MARIJANČIĆ, Božo

Božo Marijančić rođen je 1944. Po profesiji je grafičar. Član je Fotokluba Zagreb od 1968, od koje godine aktivno izlaže svoje radove.

Širina njegovih interesa bila je velika. Bavio se life fotografijom. Jedan cijeli opus su mu portreti. Zanimala ga je i solarizacija. On je jedan među prvima u svojoj generaciji koji se već početkom sedamdesetih godina bavi i apstraktnom istraživačkom fotografijom, u skromnim mogućnostima tadanje analogne tehnike. Bavio se i apstraktnim slikarstvom. Njegov fotografski apstraktni opus imat će utjecaja i na neke druge autore iz tih godina, koji će ga slijediti.

Polovicom sedamdesetih godina iseljava u Švicarsku, gdje ostaje trajno. Ostavio nam je nevelik, ali vrlo zanimljiv opus.

MARINKOV, Branko

Branko Marinkov rođen je 1949. u Zagrebu. Diplomirao je na Kemijskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. U Fotoklub Zagreb učlanjuje se 1971. od kada u sljedećih petnaestak godina izlaže na više od sto izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja dvadesetak raznih priznanja (plaketa, diploma i sl.). Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije.

Od 1981. do 1984. obnašao je dužnost predsjednika Kluba. Godine 1976. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje kandidata majstora fotografije, dok mu FIAP, međunarodna federacija za fotografsku umjetnost dodjeljuje počasno zvanje AFIAP (artist FIAP-a). Dobitnik je vrijedne nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb (1991).

Živi i radi u jednom selu u blizini Bjelovara.

MEDAR, Ivan

Ivan Medar rođen je godine 1911. u Zagrebu. Nakon završene privatne trgovačke škole Merkur (1927-1928) stječe znanje trgovca. No tijekom godina sve se više priklanja fotografiji, a nakon 1939. potpuno. Kao fotograf novinar provodi cijeli život uz fotografski aparat te ostvaruje djelo neprolazne vrijednosti.

Članom Fotokluba Zagreb postaje godine 1939. Kao takav priključuje se po formi i stilu izložbenoj grupi zagrebačke škole. Radove izlaže od 1934. do 1971. Poslije Drugog svjetskog

rata, od 1950. do 1972, kao službenik Agencije za fotodokumentaciju, po zadatku, obilazi sve krajeve tadanje države Jugoslavije te svojom kamerom bilježi socrealističku industrijalizaciju (hidro- i termo-elektrane, škole, hotele, autoceste, stambena izgradnja, poljoprivreda, šumarstvo, radnički savjeti i samoupravljanje).

Agencija za fotodokumentaciju izdaje niz fotomonografija kojima je autor Ivan Medar (npr. rudnik i željezara Vareš, HE Jablanica, Željezara Zenica, Sarajevo, Pula, Tvornica lijekova Pliva, obnova Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu te na koncu Bijelo biserje Jugoslavije).

Od godine 1946. aktivni je izlagač Fotokluba Zagreb, na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja brojne nagrade. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godne 1955. zvanje kandidata majstora fotografije. Međunarodna asocijacija za fotografsku umjetost (FIAP) dodjeljuje mu 1956. zvanje AFIAP (artist FIAP-a). Član ULUPUH-a postaje godine 1956. te izlaže na mnogim kolektivnim izložbama te organizacije. Bio je i član CIP-a (Club international de Photographique).

Autor je šest samostalnih izložbi fotografije.

Umro je godine 1991. u Zagrebu.

MEDEOTTI, Mario

Mario Medeotti rođen je godine 1912. u Omišu. U Fotoklub Zagreb pristupa godine 1937. Završio je srednju muzičku školu u Zagrebu. Kao profesionalni glazbenik godinama je svirao u Gradskom podrumu u Zagrebu. Umro je u Zagrebu. Datum smrti nije nam poznat.

MILEKIĆ, Đoko

Đoko Milekić jedno je od najvećih imena riječke fotografije. Rođen je godine 1930. u Laktašima kod Banje Luke. U Rijeku doseljava 1959, gdje živi dalje trajno do kraja života. Od te se godine počinje baviti fotografijom, dok se izložbenom fotografijom bavi od 1970. Za njega je zanimljivo napomenuti da je nastupao kao izlagač u pet riječkih fotoklubova, ali mu je matični klub ipak bio Fotoklub Rijeka, u koji se učlanjuje godine 1969.

Jedan od najuspješnijih izlagača Fotosaveza Jugoslavije uopće. Tako na njegovim godišnjim rang-listama zauzima za godinu 1972. drugo, a za godinu 1973. šesto mjesto, kada prestaje izlagati zbog bolesti. Čim mu to zdravlje dopušta nastavlja dalje intenzivno izlagati svoje radove, tako da godine 1984. zauzima opet peto, godine 1986. četvrto mjesto na saveznoj rang-listi.

Izlagao je svoje radove na više od pet stotina izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu. Pri tome osvaja više od sto šezdeset različitih nagrada i priznanja.

Bio je počasni član Fotokluba Rijeka i Fotokluba Color iz Rijeke. Skroman i povučen po naravi nikada nije tražio slavu i priznanja, tako da mu Fotosavez Jugoslavije, tek na intervenciju fotografskih kolega, godine 1984. dodjeljuje zvanje kandidata majstora fotografije.

Održao je tri samostalne izložbe fotografije; jednu u Zagrebu (1973) i dvije u Rijeci (1975. i 1980).

Umro je godine 1992. u Rijeci.

MIZNER, Zlata Laura

Zlata Laura Mizner (rođena Perušić) rođena je godine 1909. u Novoj Gradiški. Završila je srednje školovanje (gimnaziju).

Fotografijom se počinje baviti od godine 1937.

Godine 1947. polaže majstorski ispit iz fotografske struke u Zagrebu, a godine 1957. polaže ispite na Agfacolor Schule u Wiesbadenu.

Od godine 1947. pa za dugo godina bila je nastavnica u Saveznoj grafičkoj školi, nazvanoj Školi primijenjenih umjetnosti u Zagrebu. Sada je u mirovini i živi u Rijeci.

Kao nastavnica i pedagog objavljuje stručne napise, a godine 1949. u izdanju Savezne grafičke škole objavljuje rad o temi Retuš u fotografiji. Kao nastavnica i pedagog održava tijekom duga vremena mnoga predavanja popraćena projekcijama dijapozitiva. Bila je vrsna nastavnica i omiljena među đacima. Članica je Fotokluba Zagreb od godine 1947. (Mizner-Perušić). Od 1952. pa do 1973. izlaže na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu. Za dugogodišnju fotografsku izložbenu aktivnost dobitnica je brojnih nagrada i priznanja. Od raznih tema najviše je zaokupljaju portreti i pejzaži.

Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje joj 1954. zvanje kandidata majstora fotografije, a 1958. zvanje majstora fotografije. Međunarodno udruženje za fotografsku umjetnost (FIAP)

dodjeljuje joj godine 1957. zvanje AFIAP (artist-umjetnik) da bi godine 1961. stekla i zvanje EFIAP (ekselencija FIAP-a).

Njezine kolekcije fotografija danas se čuvaju u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu i u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb.

Održala je i dvije samostalne izložbe fotografije, godine 1953. i 1958, obje u Zagrebu.

Umrla je godine 2004. u Rijeci.

MUDRINIĆ, Milutin

Milutin Mudrinić rođen je 1893. godine u Dubravi kod Čazme. Gimnaziju pohađa u Bjelovaru a završava na Sušaku 1912. godine. Studira hrvatski, latinski i gimnastiku u Pragu (od 1912. do 1913), zatim u Krakovu 1914. Studij prekida tijekom Prvoga svjetskog rata a završava nakon rata na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Kao srednjoškolski profesor službovao je u Osijeku, Požegi i u Zagrebu gdje je dočekao Drugi svjetski rat. Objavio je i dvije knjige o gimnastici.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1936.

Tragično je završio, zajedno sa svojim starijim sinom u logoru Jasenovac, godine 1943.

Od njega su se slučajno sačuvale samo dvije fotografije.

ODIĆ–JENDRAŠIĆ, Jasenka

Jasenka Odić-Jendrašić rođena je 1945. u Zagrebu, gdje završava srednje školovanje. Cijeli svoj radni vijek, kao državni službenik, provela je u organizaciji Narodne tehnike, kojoj je pripadala cijelom dušom. Neko vrijeme, zajedno sa suprugom, voditelji su jednog od Centara za tehnički odgoj mladeži, gdje postižu izvanredne rezultate.

Članica je Fotokluba Zagreb od godine 1969, kada započinje i njezina izlagačka djelatnost. Izlagala je na oko sto dvadeset izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja više od trideset različitih nagrada.

Za kreativni izložbeni rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje joj godine 1976. počasno zvanje kandidata majstora fotografije (KMF FSJ). Međunarodna federacija za fotografsku umjetnost FIAP dodjeljuje joj zvanje AFIAP (artist FIAP).

Dobitnica je nagrade Tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila za godinu 1984.

Imala je i niz samostalnih izložbi fotografije, i to Fažana (1971), Zagreb (1974), Nikšić (1974), Pazin (1974), Zagreb (1975), Samobor (1975), Zagreb (1977), Prilep (1978), Buje (1980).

Živi i radi u Zagrebu.

OREL, Alojz

Veliko ime hrvatske fotografije u Istri. Rođen je godine 1918. u Ljubljani, u siromašnoj željezničarskoj obitelji. Za stručnog fotografa zanat uči u Brežicama u fotografskoj radionici Vinka Baveca, gdje će raditi tri godine. Istodobno upisuje i trgovačku školu. Nakon toga zapošljava se u Škofjoj Loki da bi pola godine poslije završio u Zagrebu, u atelijeru Janka Scherhausa, gdje započinje njegova prava profesionalna fotografska karijera. Za boravka u Zagrebu njegov je fotografski razvoj pod snažnim utjecajem Fotokluba Zagreb, njegova tajnika Augusta Frajtića i fenomena nazvana Zagrebačka škola. Završetak Drugog svjetskog rata dočekao je u Zagrebu.

Godine 1947. i formalno se učlanjuje u Fotoklub Zagreb. Te iste godine u potrazi za poslom zauvijek napušta Zagreb i seli u Pulu, gdje razvija plodnu djelatnost, kao vrhunski fotograf, cijeli svoj vijek. Opčinjen ljepotama Istre, daruje joj svoje najbolje fotografije.

Član je ULUPUH-a od 1970.

Vrlo rano započinje njegov interes za fotografiju u boji, pa ga možemo smatrati istraživačem na tom polju u nas. Posebno ga zanimaju mogućnosti solarizacije u boji, gdje postiže zavidne rezultate. Da bi usavršio svoje znanje u fotografiji u boji, tijekom 1954, dakle vrlo rano, među prvih deset fotografa s područja tadašnje Jugoslavije, završava specijalističko školovanje tvrtke AGFA u Zagrebu.

Sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja mnoge nagrade.

Održao je dvadeset samostalnih izlobi fotografije, i to: Pula i Zagreb (1955), Pazin, Labin, Rovinj i Poreč (1960), Pula (1973), Motovun (1987), Zagreb (1988), Pazin, Labin, New York, Pittsburg, Pula i Rijeka (1990), Zagreb i Pula (1991), Pula (1993), Zagreb (1994) i Pula (1998).

Umro je godine 2002. u Puli.

ORLIĆ, Andrija

Andrija Orlić rođen je 1914. u Puntu na otoku Krku. Godinama je bio državni službenik na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Sada je u mirovini. Od godine 1950. član je Fotokluba Zagreb. Izložbenom aktivnošću počinje se baviti od godine 1951. Od tada, tijekom godina izlaže na više od dvjesto izložbi u zemlji i inozemstvu, diljem Europe, Azije, Afrike, Amerike i Australije, pri čemu osvaja 32 nagrade u zemlji i 17 u inozemstvu.

Za kreativni fotografski rad godine 1958. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije, a godine 1976. i zvanje majstora fotografije. Međunarodna asocijacija fotografske umjetnosti (FIAP) dodjeljuje mu godine 1967. zvanje AFIAP (artist FIAP), a godine 1971. zvanje EFIAP (ekselencija FIAP).

Za dugogodišnji fotografski društveni rad dobitnik je niza javnih društvenih priznanja, od kojih navodimo najvažnije: zlatna značka FKZ (1959), brončana, srebrna i zlatna plaketa Narodne tehnike (1961, 1966. i 1968), nagrada Tehničke kulture Zagreba — statua Zlatna krila (1970), orden rada sa srebrnim vijencem (1971), zlatna plaketa Fotosaveza, javno priznanje i nagrada Hrvatske zajednice tehničke kulture (1996).

U Fotoklubu Zagreb bio je više godina voditelj izložbene sekcije (1950-1957), tajnik Kluba (1960), predsjednik Kluba u dva navrata (1961-1963. i 1967-1968) te tajnik Fotosaveza Hrvatske (1975).

Zaslužni je član Fotokluba Zagreb, Fotosaveza Hrvatske, Narodne tehnike Zagreba i Hrvatske zajednice tehničke kulture.

Objavio je više članaka o fotografiji u »Foto-kino reviji« i »Tehničkoj kulturi«. U godinama 1979. i 1980. bio je dopisni suradnik u »Vjesniku«, u rubrici O fotografiji četvrtkom.

Održavao je brojne tečajeve fotografije, pri školama, poduzećima, ustanovama, na Medicinskom fakultetu i drugdje. Za potrebe Zavoda za tehničku kulturu Hrvatske, zajedno s inženjerom Berislavom Horvatom izrađuje skripta za dopisnu fotoškolu. Autor je knjige Uvod u fotoamaterizam, koja doživljava više izdanja (1979, 1980, 1983. i 1986), a izdanje iz godine 1980. prevedeno je na engleski jezik. Zahvaljujući pedagoškom radu Fotosavez Hrvatske dodjeljuje mu zvanje nastavnika i instruktora Saveza.

Andrija Orlić održao je dvanaest samostalnih izložbi fotografije (Zagreb 1958. i 1975, Pečuh 1978, Zagreb 1979, Križevci 1981, dvije u Zagrebu 1985, Jastrebarsko 1986, Zagreb 1988, Karlovac 1989, Zagreb 1994. i Zagreb 1995).

Umro je godine 2002. u Zagrebu.

ORŠIĆ, Ivan

Ivan Oršić rođen je 1940. u Zagrebu. Nakon završene srednje škole (gimnazije) ljubav prema fotografiji, kojom se bavio od rane mladosti (1956) vodi ga zaposlenju u Geološkom muzeju u svojstvu fotografa-laboranta.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1959.

Kreativnom-izlagačkom fotografijom bavi se već od 1959, kada je prvi put izlagao svoje radove na klupskoj izložbi. Bio je čovjek široka obrazovanja, a profesionalno se bavio umjetničkom, reklamnom i industrijskom fotografijom. Posebno mjesto u njegovu radu odnosi se na snimanje mnogih arhitektonskih projekata, kojima pristupa s velikom ljubavi i znanjem. Od godine 1968. član je ULUPUH-a, Fotografske sekcije.

Sudjeluje na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja vrijedna priznanja. Radio je na opremanju knjiga i kataloga. Sudjeluje i u aktivnostima Fotosaveza Hrvatske kao instruktor-predavač. Njegovu uspješno započetu fotografsku karijeru prekida prerana smrt 1979. u Zagrebu.

PAUŠIĆ, Drago

Drago Paušić je pristupio Fotoklubu Zagreb godine 1937. Izlaže od 1938.

PAVIĆ, Slavka

Slavka Pavić rođena je godine 1927. u Jajcu. Srednju školu završava u Daruvaru. Godine 1946. upisuje se na Ekonomski fakultet u Zagrebu.

Članica je Fotokluba Zagreb od 1951, otkad stalno izlaže fotografije u zemlji i inozemstvu.

Jedna je od osnivača tzv. Ženske sekcije FKZ, koja u vremenu od godine 1973. pa sve do godine 1988. igra zapaženu ulogu među fotografkinjama iz cijele tadanje Jugoslavije. U tom vremenu članice Ženske sekcije održavaju redovito

godišnju izložbu fotografije, pri čemu Slavka Pavić zauzima istaknuto mjesto. Ona je jedina članica Kluba koja je u tom razdoblju izlagala na svih šesnaest uzastopnih godišnjih izložbi te sekcije. Po uzoru na tu sekciju i na tu izložbu pojavljuju se tih godina diljem tadanje Jugoslavije brojne ženske izložbe.

I sama izuzetna autorica, ona je godinama dragocjen suradnik suprugu Milanu, komu pruža svestranu pomoć u radu.

Sudjeluje na više od sto šezdeset izložbi u zemlji i četrdesetak izložbi u inozemstvu, pri čemu osvaja više od četrdeset nagrada i priznanja.

Održala je i dvanaest samostalnih izložbi.

Dobitnica je Nagrade Tošo Dabac za godinu 1990.

Njezina fotografija U prolazu izložena je u stalnom postavu u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu.

Živi i radi u Zagrebu.

PAVIĆ, Milan

Milan Pavić rođen je godine 1914. u Daruvaru, gdje se i školovao. Fotografijom se bavi od 1934, a već 1937. jedan je od osnivača Fotokluba Daruvar. U vremenu od 1937. do 1941. tajnik je toga kluba. Među pokretačima je Hrvatskog fotoamaterskog saveza (1938), u čijem je upravnom odboru bio sve do 1941.

Tijekom Drugog svjetskog rata sudionik je antifašističkog pokreta. Nakon hapšenja, 1942. godine, odlazi u Zagreb, gdje također djeluje ilegalno sve do 1945. Zapošljava se u Odjelu za promidžbu.

Godine 1942. postaje član Fotokluba Zagreb.

U vremenu od 1945. pa do 1958. radi kao fotoreporter i novinar u Fotoslužbi Hrvatske (poslije Agencija za fotodokumentaciju). Od godine 1958. pa nadalje prelazi u slobodnu profesiju, kao član Udruženja likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske (ULUPUH-a).

Bio je član ULUH-a od 1950. sve do odvajanja i osnivanja ULUPUH-a.

Jedan je od naših najuspješnijih izlagača. Sudjeluje na više od petsto izložbi u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja devedesetak nagrada, od čega četrdeset u inozemstvu. Autor je dvadesetak fotomonografija.

Međunarodna asocijacija fotografske umjetnosti (FIAP) dodjeljuje mu godine 1954. počasno zvanje Hon EFIAP, a Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godine 1958. zvanje majstora fotografije. Bio je i član Austrijskog saveza fotografa umjetnika od godine 1960.

Dobitnik je plakete Tošo Dabac za godinu 1976. Godine 1986. u izdanju Fotosaveza Jugoslavije izlazi njegova fotomonografija.

Godine 1986. zagrebačko izdavačko poduzeće Spektar tiskalo je njegovu fotomonografiju, uz predgovore Jure Kaštelana i Josipa Depola.

Održao je 29 samostalnih izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu.

Njegove se fotografije, osim u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb, nalaze u Galeriji fotografije u Allahabadu (Indija), Rio de Janeiru (Brazil), Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu, Galeriji suvremene umjetnosti u Zagrebu, Muzeju Slavonije u Osijeku i Državnom arhivu u Zagrebu.

Umro je 1986. u Zagrebu.

PEDIŠIĆ, Ivo

Ivo Pedišić rođen je 1933. u Sisku. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu, gdje je specijalizirao dječju kirurgiju. Godinama je radio u Klinici za dječje bolesti Zagreb u svojstvu voditelja odjela za opekline i plastičnu kirurgiju. Objavio je niz stručnih i znanstvenih radova i stekao zvanje primariusa. U struci je stekao mnoga visoka priznanja. Počasni je član Hrvatskog liječničkog zbora.

Zaljubljenik u fotografiju, od mladih je dana prošao put fotoamatera kroz tečajeve u gimnaziji i u društvu studenata sve do članstva u Fotoklubu Zagreb, godine 1957. U početku se bavi crno-bijelom fotografijom, a poslije i fotografijom u boji. Tijekom vremena snimao je mnogo dijapozitiva u boji, kako u svojoj struci tako i izvan nje, gdje je postigao iznimne rezultate.

Izlagao je na više od 150 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja niz nagrada i priznanja.

U klubu je uspješno obnašao i obnaša razne dužnosti. Predstavnik je Fotokluba Zagreb u Zagrebačkom foto-kinosavezu.

Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb za godinu 2002.

PETROVIĆ, Ladislav Laci

Ladislav Petrović Laci rođen je 1928. u Zagrebu. Završava Trgovačku školu, aranžerski smjer. Cijeli radni vijek (četrdeset godina) proveo je u zagrebačkoj Nami, gdje završava kao šef dekorativnog odjela i propagande. U svojoj struci, kao vrstan stručnjak, tijekom radnog vijeka dobiva niz priznanja, diploma i nagrada.

Svojom strukom usko je vezan za fotografiju. Fotografijom se bavi od 1955.g. Član je Fotokluba zagreb od 1958.

Veliki ljubitelj fotografije tu svoju ljubav povezuje i sa svojom užom profesijom u zagrebačkoj NAMA-i. Tako godinama uređuje u izlozima te zagrebačke robne kuće veoma uspjele fotografske izložbe.

U okvirima Fotokluba Zagreb izlaže na oko 100 skupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, gdje dobiva i niz nagrada i priznanja.

Za izuzetno zalaganje u klubu dobitnik je «zlatne značke» za godinu 1979.

Dobitnik je i prestižne nagrade Tehničke kulture Grada Zagreba «Zlatna krila» za godinu 1986.

Održao je i pet samostalnih izložbi.

Živi i radi u Zagrebu.

POMYKALO, Dražen

Dražen Pomykalo rođen je 1952. u Zagrebu, u uglednoj zagrebačkoj obitelji.

Nakon završene gimnazije upisuje Pravni fakultet, ali ga godine 1976. prekida radi odlaska u vojsku. Usporedno sa studiranjem stječe fotografsku kvalifikaciju majstora u CUO 8. svibnja.

Njegova dalja biografija slijedi njegov nemirni duh. Najprije se zapošljava u zagrebačkoj »Borbi«, nakon toga u Muzeju revolucije SRH, da bi se godine 1987. zaposlio u poduzeću Velebit, a već godine 1990. u privatnoj tvrtki EGH Grijanje.

Fotografijom se bavi od godine 1970, od kada je i član Fotokluba Zagreb.

Sudjeluje na dvjestotinjak izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja dvadesetak različitih nagrada.

Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije, i to: Zagreb (1974, 1976, 1978), Čakovec (1984), Zagreb (1985) i Varaždin (1986).

Godine 1990. u požaru u njegovu stanu uništena je njegova arhiva pa zasigurno navedeni podaci nisu konačni.

Član je ZUH-a.

Fotografijom kao jedinim zanimanjem bavi se od godine 1977. Od 1978. surađivao je s NZ Znanje iz Zagreba na ilustriranju naslovnih stranica za biblioteke HIT i Evergreen. Surađivao je i s izdavačkom kućom Liber. Dok je bio zaposlen u Muzeju revolucije, surađivao je i s ostalim muzejima poput Etnografskog, Hrvatskog školskog i Prirodoslovnog muzeja. Kao svestrani fotograf surađivao je i sa Školskom knjigom, zagrebačkom Mladosti i Grafičkim zavodom Hrvatske.

Živi i radi u Zagrebu.

POSAVEC, Ivan

Ivan Posavec rođen je 1951. u selu Dužice kraj Siska. Gimnaziju završava u Sisku, nakon čega se upisuje na Veterinarski fakultet u Zagrebu, gdje apsolvira. No ljubav prema fotografiji odvodi ga na Akademiju za kazalište, film i televiziju, gdje diplomira filmsko snimanje u klasi profesora Nikole Tanhofera, godine 1980.

U Beogradu godine 1984. brani magistarsku radnju na Odsjeku grafike, grupa fotografija, na Fakultetu primijenjenih umjetnosti, u klasi profesora Dragoljuba Kažića.

Fotografijom se počinje baviti oko 1970. Član je Fotokluba Zagreb od godine 1974. Član je ULUPUH-a.

Izlaže na brojnim izložbama fotografije, u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja niz nagrada, o čemu ne vodi nikakvu statistiku.

Za njegov umjetnički rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu 1977. počasno zvanje kandidata majstora fotografije, a godine 1981. zvanje majstora fotografije.

Međunarodna federacija za fotografsku umjetnost dodjeljuje mu počasno zvanje AFIAP (artist FIAP).

Dobitnik je godišnje nagrade Fotosaveza Jugoslavije za godinu 1984, odnosno nagrade Fotokluba Zagreb Tošo Dabac za 1992.

Održao je šesnaest samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu.

Objavio je i dvije knjige fotografije, i to Posavec, fotografije godine 1985. te Međugorje godine 1990.

Živi i radi u Zagrebu.

POŽAR, Snježana

Snježana Požar rođena je 1945. u Borovu Naselju kod Vukovara. U Zagrebu završava Školu primijenjene umjetnosti, Odsjek za likovnu i tehničku obradu fotografije (1966).

Fotografiju susreće u školskim danima (1957) i od nje se više ne rastaje. Tako već tijekom srednje škole snima za potrebe »Telegrama« i »Studentskog lista«. Po završetku srednjega školovanja kratko vrijeme zapošljava se na KBC Rebro, na kirurgiji, kao snimateljica i fotolaborantica. No napušta taj posao i prelazi u slobodne umjetnike sve do 1970. kada se zapošljava na RTV Zagreb, kao filmski montažer, gdje ostaje sve do odlaska u mirovinu (1994).

Godine 1971. upisuje se na Kazališnu akademiju, Odjel filmske i elektroničke montaže, te diplomira 1981. Iste godine na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu upisuje poslijediplomski studij iz komunikologije i apsolvira 1987.

Neko vrijeme (1985-87) predaje filmsku i elektroničku montažu u Centru za odgoj i obrazovanje u kulturi u Zagrebu. Na Akademiji za kazalište, film i televiziju predaje elektroničku montažu (1984-86). Isti predmet predaje i na Studiju novinarstva na Fakultetu političkih znanosti (1989) na katedri profesora Plenkovića.

Godine 1980. izabrana je za suca na međunarodnom natjecanju podvodne fotografije u Kukljici. Za postignute rezultate godine 1982. dobiva nagradu Narodne tehnike u sklopu akcije Jadranski tjedan.

Godine 1982. i 1983. snima Goranovo proljeće u Zagrebu i Lukovdolu. Od 1988. do 1990. tehnička je i grafička urednica kataloga međunarodne manifestacije INOVA na Zagrebačkom velesajmu. Godine 2000. oslikala je monografiju o Jelsi na otoku Hvaru.

Članica je Fotokluba Zagreb od godine 1963, kada započinje njezina izlagačka aktivnost. Izlagala je na više od šezdeset izložbi u zemlji i inozemstvu. Održala je i trinaest samostalnih izložbi fotografije u Zagrebu, Osijeku, Virovitici, Rijeci, Splitu, Jelsi i Starom Gradu na Hvaru.

Živi i radi u Zagrebu.

PRIŠLIN, Mirko

Mirko Prišlin rođen je 1923. u Vrapču pokraj Zagreba. Godine 1943. odlazi u partizane, gdje ostaje do kraja rata. Nakon rata ostaje aktivni časnik u službi tadanje JNA.

Odmah nakon rata počinje se baviti fotografijom. Član Fotokluba Zagreb postaje 1951, kada živi i radi u Zagrebu.

Po potrebi službe premješten je u Prištinu, gdje se učlanjuje u fotoklub Sutjeska, gdje će biti dugogodišnji predsjednik.

Godine 1968. vraća se sa službom u Zagreb, gdje ostaje dalje. Godine 1975. osniva Fotoklub OKO pri Domu JNA u Zagrebu, gdje postaje njegov predsjednik, sve do smrti. Istodobno je i dalje član Fotokluba Zagreb, s kojim razvija plodnu suradnju. Dobitnik je Nagrade tehničke kulture grada Zagreba za 1985. Sudjelovao je na mnogim izložbama fotografije i osvojio mnogo nagrada. Imao je i niz samostalnih izložbi.

U osamdesetim godinama pokretač je održavanja vrlo uspješne izložbe fotografije MORJE pri Brodarskom institutu u Zagrebu.

Umro je godine 1990. u Zagrebu.

RADINOVIĆ, Božica

Božica Radinović rođena je 1949. u Virju. Završava školovanje kao inženjerka medicinske radiologije. Zaposlena je u Domu zdravlja u Đurđevcu.

Fotografijom se bavi od 1979. kao članica tadanjega Fotokluba Koprivnica, koji godine 1980. mijenja ime u Fotoklub Podravka.

Gašenjem Fotokluba Podravka (1996. ili 1997) jedna je od inicijatora i suosnivača novog Fotokluba u Đurđevcu (1998), koji od 1999. nosi naziv Drava.

U cijelom proteklom razdoblju ona je aktivni društveni radnik u svome klubu.

Kao posebnost toga kluba ističemo njegovo brojno članstvo okupljeno iz cijele koprivničko-križevačke županije.

Osim društvenim radom u cijelom tom vremenu aktivno sudjeluje na brojnim žiriranim izložbama fotografije i dijapozitiva, kako u zemlji tako i u inozemstvu (Slovenija, Makedonija, Mađarska, Austrija, Njemačka, Južna Koreja, Južnoafrička Republika).

Sudjeluje na više od dvjesto izložbi fotografije, pri čemu osvaja osamdesetak različitih nagrada i priznanja.

Radovi su joj objavljivani u časopisima, kalendarima, Turističkom vodiču koprivničko-križevačke županije. Nekoliko

njezinih radova uvršteno joj je u zbirku poznatog muzeologa, kolekcionara i donatora prof. Antuna Bavera.

U okviru projekta Volim Hrvatsku, 2002. i 2004. za ekološku fotografiju osvaja prvu nagradu u županiji. Kao mentor učenika Osnovne škole V. Šignjar u Virju sudjeluje na natječaju Eko fotka, koji je pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti i športa. Njezini đaci u konkurenciji 52 škole 2004. osvajaju brončanu medalju.

Do danas je održala četrnaest samostalnih izložbi fotografije, i to u Koprivnici, Križevcima, Đurđevcu, Radovljici, Virju, Zagrebu, Našicama, Orahovici i Osijeku.

Dobitnica je nagrade Tošo Dabac za godinu 1999, koju dodjeljuje Fotoklub Zagreb za osobne izvanredne rezultate kao i za širenje fotografske kulture i u razvoju fotografskog stvaralaštva uz našoj zemlji.

Živi u Koprivnici a radi u Đurđevcu.

RADOVČIĆ, Šime

Šime Radovčić veliko je ime hrvatskog novinarstva i istaknuti naš fotoreporter. Rođen je godine 1924. na otoku Kaprije u šibenskom arhipelagu. Od godine 1945. živi u Zagrebu, gdje se i školuje. Godine 1950. već je zaposlenik u zagrebačkom poduzeću Foto na mjestu fotografskog radnika te u pogonu Slavija istog poduzeća kao fotoreporter, snimatelj, laborant i retušer. Sve će mu to dobro doći u pravom novinarskom i fotoreporterskom zvanju, kada novinarski put započine u uredništvu zagrebačke »Borbe«. Poslije prelazi u »Vjesnik«, sve do 1960. Poslije je djelatnik »Zagrebačke panorame« a nakon toga »Revije Zagreb«. Nestankom tih glasila vraća se ponovno kao fotoreporter u »Vjesnik«, gdje ostaje do umirovljenja 1987. Posljednjih godina u »Vjesniku« urednik je fotografije. No osim u navedenim glasilima on je aktivni suradnik u nizu naših glasila poput »Globusa«, »Večernjeg lista«, »Studija«, »Arene«, »Oka«, »Vikenda«, »Starta«.

Godine 1962. Šime Radovčić primljen je u članstvo Društva novinara Hrvatske, što mu otvara nove mogućnosti u profesionalnom radu.

Suradnik je i u fotomonografijama Slobodni Zagreb, Tisućljetni Zagreb, Hrvatska danas kao i u popularnoj obiteljskoj knjizi I vaše dijete je ličnost.

Šime Radovčić sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, a posebice novinarske fotografije, gdje je dobio niz nagrada i priznanja.

Imao je i mnoge samostalne izložbe, od kojih ističemo Izložbu novinarske fotografije u Zagrebu, YU PRESS u Beogradu, World Press u Nizozemskoj, Čovjek i čelik u Sisku i Čovjek i more u Zadru.

Dobitnik je godišnje nagrade za godinu 1973. Zlatno pero Društva novinara Hrvatske za svoju reportažu Kamera gleda za vas, koja je objavljivana u »Vjesniku« tijekom 1972. godine.

Veliku zbirku negativa i fotografija kao i klišeja godine 1994. daruje Muzeju grada Zagreba.

Umro je 2000. u Zagrebu.

RANILOVIĆ, Bolto

Bolto Ranilović rođen je 1939. u Novigradu Podravskom. Srednju školu završava u Koprivnici (1958), a na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu diplomira 1966. Nakon toga službovao je u Velikoj Gorici (1967-1971), zatim u Koprivnici (1971-1975), u Zagrebu 1975-1979), pa opet u Koprivnici do kraja radnog vijeka. Autor je više desetaka uspješno izvedenih građevina.

Fotografijom se počinje baviti sedamdesetih godina. Jedan je od osnivača, i njegov prvi predsjednik, Fotokluba Koprivnica (1979), koji se već 1980. preimenuje u Foto kino klub Podravka.

Sudjeluje na oko 160 izložba fotografije u zemlji i inozemstvu, osvojivši pedesetak različitih nagrada i priznanja.

Surađuje u nekoliko fotomonografija, a radovima oprema i nekoliko knjiga poezije.

Održao je dvadesetak samostalnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu (Njemačka, Ukrajina).

Za njegovu izložbenu aktivnost, godine 1982, Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje kandidata majstora fotografije (KMF FSJ). Sljedeće 1983. godine Međunarodna federacija za fotografsku umjetnost (FIAP) dodjeljuje mu počasno zvanje AFIAP.

Godine 1998. dobitnik je nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb za životno djelo.

Godine 1999. u Koprivnici tiskana je njegova fotomonografija, formata 24 x 30 cm, s ukupno 69 reprodukcija fotografija.

Živi i radi u Koprivnici.

RENDULIĆ, Drago

Drago Rendulić rođen je godine 1927. Bio je fotoreporter i novinar. Član je Fotokluba Zagreb od godine 1951. pa tako pripada prvoj poslijeratnoj generaciji istaknutih izlagača Fotokluba Zagreb.

Izlagačkom aktivnošću započinje godine 1950. da bi mu već godine 1958. tadanji Fotosavez Jugoslavije dodijelio zvanje kandidata majstora fotografije.

Član je ULUPUH-a i Društva novinara Hrvatske.

Održao je i dvije samostalne izložbe fotografije, obje u Zagrebu, godine 1958. i 1965.

Umro je 1979. u Zagrebu kao djelatnik Agencije za fotodokumentaciju.

ROCA, Ante

Završetkom Drugog svjetskog rata stvorena je socijalistička Jugoslavija, koja kao takva nameće i svoje kriterije u umjetnosti.

U poratnim četrdesetim godinama od umjetnika se traži da bude svjestan čimbenik u izgradnji novoga socijalističkog društva. Preporuča se okaniti se bivše buržoaske fotografije, u kojoj caruje kič radi kiča, sladunjavost, lirski krajolici i sl.

Ideološki rat između društvene vlasti i fotografskih umjetnika završen je potkraj četrdesetih potpunom pobjedom slobodnih umjetnika.

Ante Roca tipičan je predstavnik prve poslijeratne generacije fotografa.

Ante Roca rođen je 1905. u Vodicama u naprednoj težačkoj obitelji. Fotografijom se počinje baviti kao šesnaestogodišnjak godine 1921.

U Drugom svjetskom ratu najprije je ilegalac u pokretu otpora, a zatim borac partizan s puškom i kamerom. Iz ratnoga razdoblja njegova života potječe više od tisuću negativa kojima je zabilježio sve strahote i užase rata. Od tada pa do kraja života ne rastaje se od svoje kamere.

Od godine 1945. na raznim dužnostima kao fotograf sve do 1959. bilježi svojom kamerom događaje vremena.

Od 1959. u statusu je slobodnoga profesionalca, fotografa umjetnika.

Još u ratu, godine 1945, priređuje u Splitu svoje prve samostalne izložbe fotografije. Od tada pa tijekom godina u mnogim gradovima diljem zemlje izlaže svoje cikluse Razrušena zemlja, Svjetlo na pepelu i druge. Ako se ne uzmu u obzir njegove fotografske izložbe prije njegova prelaza u status slobodnog umjetnika, od godine 1959. pa nadalje, održao je 26 samostalnih izložbi.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1947. Kao član Kluba sudjeluje na brojnim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja i brojne nagrade.

Godine 1955. tadanji Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije, dok mu FIAP — međunarodna federacija fotografske umjetnosti dodjeljuje godine 1957. zvanje AFIAP (artist FIAP). Bio je član ULUPUH-a.

Umro je godine 1990.

RUBČIĆ, Berislav

Berislav Rubčić rođen je 1950. Đakovu. Gimnaziju završava u Bjelovaru, a studij elektrotehnike na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu. Od 1974. do danas trajno je zaposlen u Radnoj organizaciji PTT prometa Bjelovar (danas HT — Telekomunikacijski centar Bjelovar).

U obitelji susreće se s fotografijom u ranom djetinjstvu, gdje s ujakom izrađuje fotografije u zamračenoj kuhinji na amaterski izrađenu aparatu za povećavanje.

Od 1974. član je Fotokluba Bjelovar, gdje s nekolicinom fotoentuzijasta sudjeluje 1975. u kreaciji novog imena Fotoklub IRIS. U organizaciji Narodne tehnike Bjelovara, poslije Zajednice tehničke kulture Bjelovar, kao cijenjeni aktivist tijekom vremena obnaša razne dužnosti. Sada obnaša dužnost predsjednika Zajednice tehničke kulture Bjelovara. U više mandata dugogodišnji je predsjednik kluba. U vremenu od 1976. pa do 1998. član je izvršnog odbora Fotosaveza Hrvatske. Voditelj je mnogih fototečajeva u klubu.

Sudjeluje na više od dvjesto izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, osvojivši tridesetak različitih nagrada i priznanja. U

posljednje vrijeme bavi se istraživanjima iz područja fotografije u boji i digitalne fotografije.

U svome klubu organizator je mnogih samostalnih izložbi fotografije domaćih i inozemnih priznatih autora. Posebno je istaknuta njegova uloga u organizaciji međunarodnih izložbi fotografije u Bjelovaru, a u okvirima Zagreb salona, međunarodne izložbe fotografije u Zagrebu.

Dobitnik je vrijedne nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb za godinu 2001.

Živi i radi u Bjelovaru.

SINGER, Ernest

Ernest Singer, inženjer, član je Fotokluba Zagreb od godine 1934. U Foto reviji objavljuje brojne stručne članke o fotografskim postupcima i tehnici.

Tragično stradao u Jasenovcu 1945.

SKRYGIN Georgij (Žorž)

Georgij (Žorž) Skrygin rođen je godine 1910. u Odesi. Član Fotokluba Zagreb postaje 1935. godine, od kada počinje njegova sjajna izlagačka karijera, kada u vrlo kratku roku postiže brojna priznanja. Jedan je od najvažnijih izlagača iz predratne zagrebačke škole.

Kao profesionalni baletan u Hrvatskom narodnom kazalištu upoznaje mnoge poznate glumce. Tako nastaju njegovi portreti velikana našeg glumišta. No Skrygin ne snima samo portrete glumaca, nego svoju kameru okreće i prema prirodi, prema pejzažima.

Godine 1941. odlazi u partizane. Tom prigodom vlasti plijene i uništavaju sve njegove fotografije i negative, tako da se sačuvalo vrlo malo njegovih fotografija. U Narodnooslobodilačkoj borbi stvara također brojne fotografije iznimne snage i ljepote.

Poslije Drugoga svjetskog rata trajno živi i radi u Beogradu, gdje se bavi filmom. Režirao je prvi jugoslavenski dugometražni film Slavica.

Nositelj je počasnog zvanja Majstora fotografije Fotosaveza Jugoslavije od 1951.

U Beogradu sedamdesetih godina više sam puta posjetio Žorža Skrygina, nakon čega on daruje sve svoje malobrojne i slučajno sačuvane fotografije Fotoklubu Zagreb za Zbirku hrvatske fotografije.

Umro je godine 1997. u Beogradu.

SLAKO, Đuro

Đuro Slako rođen je godine 1929. u Zagrebu, gdje je završio i školovanje. Njegov plodni profesionalni radni vijek započinje godine 1956, kada se zapošljava kao fotoreporter na Televiziji Zagreb, gdje radi sve do umirovljenja. Na radnom mjestu, dugi niz godina, bio je vrstan kroničar svoga vremena.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1958. Iste godine polaže i fotografski majstorski ispit pri Obrtničkoj komori u Zagrebu.

Član je Hrvatskoga novinarskog društva, kao i Udruženja likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti Hrvatske.

Đuro Slako izlagao je dugo vremena na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja mnoga priznanja i nagrade. Za životno djelo dobitnik je i nagrade Tošo Dabac (1989).

Bio je i predsjednik Fotokluba Zagreb (1965-1966).

Održao je niz samostalnih izložbi fotografije, od kojih su bile najzapaženije retrospektivna izložba u Muzeju grada Zagreba (1976), odnosno izložba fotografija u povodu dana grada Zagreba u Muzeju Mimara (1998).

Živi i radi u Zagrebu.

SOLARIČEK, Vladimir

Vladimir Solariček rođen je 1931. u Zagrebu u uglednoj obrtničkoj obitelji. Školovanje završava u Zagrebu. Bio je diplomirani inženjer arhitekture, što se odražavalo i u njegovoj fotografiji, gdje daje grafička rješenja zamjetne kvalitete.

Fotografijom se počinje baviti već 1950, a od 1955. član je Fotokluba Zagreb.

Ugled i talent Solaričeka kao fotografa najbolje su se očitovali u tome da mu je tadanji Fotosavez Jugoslavije godine 1974, mimo redovita postupka, preskačući zvanje kandidata majstora fotografije, dodijelio počasno zvanje majstora fotografije. Na isti mu način i Međunarodna federacija fotografske umjetnosti (FIAP) iste godine dodjeljuje počasno zvanje EFIAP (ekscelencija FIAP-a).

Sudjeluje na više od tristo izložbi, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja 35 različitih nagrada.

Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije, i to u Zagrebu (1952) te u Moskvi i Lenjingradu (1975).

Umro je godine 1993. u Zagrebu.

SOPRANO, Fernando

Fernando Soprano rođen je godine 1922. u Dobrovcu kod Lipika. Jedan je od najistaknutijih širitelja fotografske umjetnosti u Rijeci i Istri, odmah poslije završetka Drugog svjetskog rata. On pripada onim svestranim tehnikašima, koji razvijaju bogatu aktivnost u odgoju novih mladih fotografa, putem brojnih fototečajeva, predavanja, izložbi i slično.

Fotografsku struku uči u Virovitici i Zagrebu, a majstorski ispit polaže u Rijeci. Fotografijom se bavi od najranije mladosti. Godine 1948. jedan je od osnivača poslijeratnog Fotokluba Rijeka. Također aktivno sudjeluje i u osnutku Kinokluba Rijeka, godine 1969.

Prvi put izlaže radove godine 1951. Vrlo je uspješan izlagač, koji sudjeluje na više od tristo izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja četrdesetak različitih nagrada.

Za njegov kreativni izložbeni rad tadanji Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godine 1955. počasno zvanje kandidata majstora fotografije.

Također Međunarodna federacija za fotografsku umjetnost (FIAP) dodjeljuje mu godine 1957. počasno zvanje AFIAP (artist FIAP-a), a godine 1971. počasno zvanje EFIAP (ekselencija FIAP-a).

Održao je i dvije samostalne izložbe fotografije, i to: u Pakracu (1959) i Osijeku (1960), dok su mu dvije održane posmrtno u Rovinju i Puli (1977).

Umro je godine 1977. u Rijeci.

SRKULJ, Georg (Žorž)

Georg (Žorž) Srkulj rođen je 1931. u Zagrebu. Nakon završenoga srednjeg školovanja upisuje se na Geološki fakultet u Zagrebu, gdje apsolvira. Fakultet ne završava zbog bavljenja fotografijom.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1954. Od 1955. izlaže svoje radove i odmah postiže zapažene rezultate.

Po mišljenju starijih klupskih kolega bio je jedan od najdarovitijih mladih članova kluba, koji su u pedesetim godinama došli u klub, pred kojim će biti sjajna fotografska karijera.

Probija se u Hrvatsko narodno kazalište i počinje sa snimanjem pojedinih glumaca i scena tijekom pokusa i u kratkom vremenu postiže iznenađujuće rezultate.

Vrlo komunikativan i otvoren, bio je omiljen među kolegama svoje generacije.

Njegov se život prekida iznenada 1961, kada umire u tridesetoj godini života, a da uzrok smrti nikada nismo saznali.

STARZYK, Albert

Rođen je godine 1911. u Vražogrncu, mjestu koje leži na pruzi Zaječar — Prahovo, u obitelji oca građevinskog inženjera koji je te godine bio šef gradilišta te pruge. Nakon Prvog svjetskog rata obitelj seli u Suboticu, gdje mladi Albert završava gimnaziju.

Ljubav prema fotografiji, od najmlađih dana, naslijedio je od majke, koja je bila strastveni fotoamater. U četrnaestoj godini, u Subotici, dobiva prvi fotoaparat s potrebnim priborom i otada je zaokupljen fotografijom.

Po završenom srednjem školovanju odlazi na studij medicine u Ljubljanu, kamo seli cijela obitelj. Tu postaje agilni član Fotokluba Ljubljana. Izlaže mnoge radove na međunarodnim izložbama te osvaja niz vrijednih nagrada.

Nakon položenih ispita na Medicinskom fakultetu u Ljubljani studij dalje nastavlja i završava u Zagrebu. Tu odmah pristupa zagrebačkom fotoklubu, gdje je aktivni izlagač od početka obnove Fotokluba Zagreb (rane tridesete godine) pa sve do nakon Drugog svjetskog rata. Poslije postaje ugledni kirurg, ortoped svjetskoga glasa. Struka u kojoj stječe veliki ugled onemogućila mu je dalje aktivno bavljenje fotografijom.

Godine 1992, uz stotu godišnjicu Fotokluba Zagreb, daruje za Zbirku hrvatske fotografije svojih četrnaest izvanrednih fotografija, koje najbolje karakteriziraju zagrebačku školu. Tom prigodom daruje Klubu i Zbirci i autorsku kolekciju Augusta Frajtića, koju je čuvao gotovo pola stoljeća, a koju mu je dao na čuvanje August Frajtić odlazeći u emigraciju, nakon Drugog svjetskog rata. Također tom prigodom daruje Klubu i niz fotografija Marijana Szaba.

Albert Starzyk tipičan je predstavnik zagrebačke škole, koja je u njegovim radovima dosegnula blistave vrhunce.

Umro je godine 2002. u Zagrebu.

STRIŽIĆ, Zdenko

Zdenko Strižić rođen je 1902. u Bjelovaru. Arhitekturu je studirao u Dresdenu (1921-1923) i Berlinu (1924-1926). Od 1926. do 1928. pohađa majstorsku školu za arhitekturu kod H. Poelziga, gdje je od 1928. do 1931. i njegov suradnik. U vremenu od 1931. do 1933. radi samostalno u Berlinu, a u suradnji s Holzbauerom projektira niz građevina u Austriji, Njemačkoj, Češkoj, Slovačkoj i Švedskoj te sudjeluje na mnogim natječajima.

Godine 1933. dolazi u Zagreb, gdje se posebno posvetio rješavanju urbanističkih pitanja, regulacijama gradova i gradskih četvrti te povijesnim gradskim cjelinama.

Od 1946. do 1956. profesor je na Tehničkom fakultetu u Zagrebu, od 1956. do 1961. na Sveučilištu u Melbourneu (Australija), a potom na Massachusetts Institute of Technology (SAD) da bi od 1962. radio kao profesor na Visokoj tehničkoj školi u Braunschweigu.

Kao arhitektu i estetu od njegove životne profesije do fotografije bio je samo jedan korak koji je on uspješno prešao, pa se s uspjehom istodobno bavio i umjetničkom fotografijom. Normalno je pritom da je s obzirom na svoju profesiju snimao uglavnom arhitektonske motive.

Rezultat takva djelovanja njegova je fotomonografija iz staroga Zagreba, pod naslovom Svjetla i sjene, objavljena 1955. u Zagrebu.

Umro je 1990. u Hannoveru.

SZABO, Marijan

Marijan Szabo rođen je 21. rujna 1913, a član Fotokluba Zagreb postaje već 1929. pa je kao takav bio jedan od najmlađih obnovitelja i vodećih članova Kluba.

Završio je srednju školu i upisao kemiju na Tehničkom fakultetu u Zagrebu ali nije završio studij. Fotografijom se počeo baviti kao srednjoškolac što će imati presudan utjecaj na njegov dalji život. Poslije se cijeli život bavi fotografijom profesionalno.

Jedan je od osnivača zagrebačke škole fotografije.

Szabo je bio ne samo iznimni fotograf, nego je bio i dugogodišnji drugi tajnik u Klubu, gdje je u tom svojstvu mnogo pridonio odgoju novih mladih članova, kao i cjelokupnom organizacijskom jačanju Kluba.

Bio je suradnik u mnogim fotomonografijama. Održao je i sedam samostalnih izložbi fotografije, Debrecen (1940), Zagreb (1948. i 1962), Rijeka (1962), Split (1963), Zadar (1963) i Beč (1965).

Umro je u Zagrebu 17. prosinca 1967. u pedeset i četvrtoj godini života.

ŠAKIĆ, Ante

Ante Šakić rođen je 1922. na Dugom Ratu kod Omiša. Po profesiji je bio viši samostalni komercijalist.

Mladost je proveo u Osijeku, gdje se 1942. počinje baviti fotografijom. U Osijeku polaže šestomjesečni fototečaj kod Foto Legradića, nakon čega pristupa Fotoklubu Osijek, koji u teškim ratnim uvjetima Drugog svjetskog rata praktički životari.

S dolaskom u Zagreb godine 1956. pristupa Fotoklubu Zagreb da bi od 1957. do 1962. izlagao u okvirima klupske izložbene djelatnosti. Od 1963. do 1975. nastupa kao samostalni izlagač, da bi od 1979. ponovno izlagao u okvirima Fotokluba Zagreb.

Godine 1982. u povodu četrdesete godišnjice bavljenja fotografijom i 25. godišnjice izložbenog amaterskog rada priređuje svoju drugu, retrospektivnu izložbu fotografije u Salonu Fotokluba Jadran u Splitu, gdje izlaže 43 crno-bijele i 31 fotografiju u boji. Treću samostalnu izložbu održao je 1984. u Salonu Fotokluba Partizan u Križevcima, gdje izlaže 61 crno-bijelu fotografiju. Osim sa crno-bijelom fotografijom eksperimentirao je i s fotografijama u boji.

Izlagao je na mnogim izložbama fotografije, u zemlji i inozemstvu, gdje postiže dobre rezultate i osvaja niz nagrada. Stječe uvjete za dobivanje počasnoga zvanja kandidata majstora fotografije Fotosaveza Jugoslavije, no zbog pogoršana zdravlja to ne ostvaruje.

Njegovu fotografsku biografiju, o njegovoj kompletnoj izložbenoj djelatnosti, danas nije moguće složiti jer je nakon njegove smrti zagubljena njegova fotografska arhiva.

Umro je godine 1988. u Zagrebu.

ŠEBREK, Vinko

Vinko Šebrek rođen je 1941. u selu Šebreki kod Karlovca. Srednju školu završava u Karlovcu, a Vojnu zrakoplovnu akademiju godine 1965. u Zadru. Od tada pa do 1991. službuje u vojnom zrakoplovstvu u Beogradu, Zagrebu, Bihaću, Ljubljani, Brežicama i na kraju ponovno u Zagrebu.

Fotografijom se bavi još od srednje škole, od godine 1958, kao član Fotokluba Karlovac. Od tada pa nadalje neprekidno djeluje u fotografskim sekcijama ili fotoklubovima u mjestima gdje je živio i radio.

U Brežicama u Sloveniji predsjednik je Foto-kinokluba Brežice u razdoblju od 1974. do 1984. U tom je razdoblju i član izvršnog odbora Fotozveze Slovenije te član više komisija i odbora koji su djelovali pri Savezu.

Godine 1991. priključuje se kao dragovoljac u Domovinskom ratu obrani domovine, gdje obnaša niz odgovornih dužnosti. Sada je na službi u Glavnom stožeru Oružanih snaga Republike Hrvatske s činom brigadira.

Članom Fotokluba Zagreb postaje 1996. da bi već 1997. preuzeo dužnost predsjednika Kluba, koju obavlja do današnjih dana.

S visokim smislom za organizaciju, u najkraćem roku uvodi u klupski život prijeko potreban izgubljeni red. Sređuje se administracija i razrađuje dugoročni plan rada. Obnavlja se nakon višegodišnjega zastoja i Zagreb salon, međunarodna izložba fotografije. Održavaju se i razne vrste fototečajeva, uspostavlja se aktivna suradnja s klubovima u zemlji i inozemstvu, sređuje se klupska knjižnica i nabavljaju nove knjige.

Za svoj organizacijski rad dobio je i niz priznanja.

Član je i Izvršnog odbora zagrebačkoga Foto-kinosaveza.

Bavi se i pisanjem tekstova i stručnih osvrta u katalozima fotografskih izložbi. Autor je i više stručnih članaka u časopisima i dnevnim listovima.

Osim na organizacijskom planu Šebrek je i aktivni izlagač. Do danas je izlagao na više od sto grupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja niz nagrada ili priznanja. Održao je i više od trideset samostalnih izložbi u zemlji i inozemstvu.

Živi i radi u Zagrebu.

ŠKROBONJA, Ante

Ante Škrobonja rođen je 1944. u Rijeci. Nakon završenoga Medicinskog fakulteta radi kao liječnik u Domu zdravlja u Rijeci. Danas je profesor na Medicinskom fakultetu u Rijeci.

Fotografijom se bavi od godine 1959. Na izložbama fotografije radove izlaže od godine 1966. Od tada do danas sudjelovao je na dvjestotinjak domaćih i međunarodnih izložbi fotografije, pri čemu osvaja četrdesetak nagrada i diploma.

Neko je vrijeme bio član Fotokluba Color u Rijeci. Sada je član Fotokluba Rijeka. Za njegovu izložbenu djelatnost Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godine 1974. počasno zvanje kandidata majstora fotografije (KMF FSJ), a godine 1983. i zvanje majstora fotografije (MF FSJ). Godine 1975. Međunarodna federacija fotografske umjetnosti — FIAP dodjeljuje mu počasno zvanje AFIAP (artist FIAP-a).

Dobitnik je Nagrade Tošo Dabac za godinu 1988. Počasni je član Centra vizualnih umjetnosti Batana u Rovinju.

Ante Škrobonja održao je i niz samostalnih izložbi fotografije: Ajdovščina (1974), Novi Sad (1975), Koper, Poreč i Ogulin (1976), Poreč i Nova Gorica (1977), Rijeka (1978), Split (1982), Ljubljana, Koper, Piran i Zagreb (1983), Novi Vinodolski i Senj (1984), Rovinj (1985) Osijek, Labin (1986).

Kao sveučilišni profesor na riječkom Medicinskom fakultetu živi i radi u Rijeci.

ŠMIDER, Erika

Erika Šmider rođena je 1942. u Zagrebu gdje je godine 1961. maturirala na Školi primijenjene umjetnosti, Odjel umjetničke fotografije. Od godine 1960. aktivno se bavi primijenjenom odnosno umjetničkom fotografijom. Od tada izlaže na više od sto grupnih izložbi u zemlji i inozemstvu, gdje postiže mnoga priznanja. Posebno je zanimaju teme krajolika, arhitekture, portreta i struktura. Godine 1961. postaje članica Fotokluba Zagreb.

Posebnu važnost pridaje samostalnim izložbama fotografije, kojih je od 1965. do danas održala bilo četrdesetak. Fotografije objavljuje u stručnim časopisima (»Arhitektura«, »Čovjek i prostor«) i brojnim publikacijama. Surađuje u opremanju niza knjiga i udžbenika (Riječ hrvatska, Hrvatska početnica, Hrvatska čitanka, Dječji atlas prirode...). Članica je Udruženja likovnih umjetnika primijenjene umjetnosti (ULU-

PUH) od godine 1970. i Zadruge likovnih umjetnika Hrvatske (LIKUM) od godine 1971. U monografiji Arhitektonski studio 1955-1977 (u Studiju je provela osamnaest godina) objavljene su joj brojne fotografije škola, vrtića i hotela, koje je radila u sklopu arhitektonskih projekata. O njezinim radovima dosad su objavili recenzije mnogi poznati likovni kritičari i teoretičari, novinari i esejisti (Juraj Baldani, Josip Depolo, Marija Tonković, Arijana Kralj, Ivan Vitez, Mirjana Šigir, Vladimir Kos, Olga Vujović.

Radovi joj se nalaze u zbirkama nekoliko muzeja i u nekim privatnim zbirkama. Živi i radi u Zagrebu.

ŠNUR, (Schnur) Oskar

Oskar Šnur rođen je godine 1906. u Ivancu. Po završetku Trgovačke akademije živio je i radio u Zagrebu kao bankovni službenik.

Fotografijom se počinje baviti godine 1921. Od 1930. član je Fotokluba Zagreb. U godini 1932. postaje blagajnik kluba i na toj dužnosti ostaje punih 37 godina. U tom dugom razdoblju Oskar Šnur je duša kluba, komu posvećuje sve svoje snage i slobodno vrijeme.

Presudna je bila njegova uloga u godinama 1941. i 1945, kada osobnim zalaganjem te čak i financijskom potporom praktički spašava klub od uništenja. Međutim, kao čovjek iznimno skroman i povučen nije od toga nikada izvukao bilo kakvu korist niti je za to tražio priznanja.

Prvi put izlaže 1932. u rodnom Ivancu. Od tada u dugom razdoblju izlaže na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu. Pripadnik je zagrebačke škole, poznate u svjetskim relacijama u godinama koje su prethodile Drugom svjetskom ratu. U tom razdoblju, od važnijih postignuća, osvaja zlatnu plaketu na međunarodnoj izložbi fotografije u Kortrijku u Belgiji te brončane plakete na međunarodnim izložbama fotografije u Zagrebu u godina 1939. i 1940.

Nakon Drugog svjetskog rata, u teškim poratnim godinama, razvija široku i nesebičnu aktivnost u organizaciji Narodne tehnike. Održava fototečajeve i aktivno sudjeluje u svim klupskim aktivnostima.

Dobitnik je niza društvenih i izložbenih priznanja. Posebno ističemo počasno zvanje ES FIAP, međunarodnog udruženja za fotografsku umjetnost (FIAP).

Godine 1964. održao je u izložbenom salonu Fotokluba Zagreb retrospektivnu izložbu svojih fotografija.

Umro je godine 1974. u Zagrebu.

ŠOBAT, Rajko

Rajko Šobat rođen je godine 1950. u Zagrebu. Nakon srednjega školovanja upisuje se na Akademiju za kazalište, film i televiziju, gdje diplomira 1985. u klasi profesora Nikole Tanhofera. Kao student neko vrijeme surađuje u »Omladinskom tjedniku«.

U Fotoklub Zagreb učlanjuje se 1969, kada započinje njegova izložbena aktivnost. S Klubom intenzivno izlaže na izložbama u zemlji i inozemstvu sve do zapošljavanja u »Vjesniku«, godine 1986, u svojstvu fotografa-reportera, kada se iz profesionalnih razloga prekida njegova izložbena aktivnosti.

U »Vjesniku« je neko vrijeme bio urednik fotografije. Član je Hrvatskoga novinarskog društva.

Živi i radi u Zagrebu.

ŠOBER, Milan

Milan Šober rođen je godine 1920. u Mariboru, gdje završava osnovno školovanje. Životni put vodi ga dalje u Niš, gdje godine 1932. završava fotografski zanat. No Milana Šobera sve više privlači umjetnička komponenta fotografije, čemu posvećuje sve svoje slobodno vrijeme.

Od godine 1947. pa sve do smrti živio je i radio u Rijeci.

Godine 1950. po nagovoru akademskoga slikara Vilima Svečnjaka upisuje se na slikarski tečaj koji je vodio prof. Makanec. Na izložbi nakon završenoga tečaja bilo je i nekoliko Šoberovih radova. No njega ne privlači slikarstvo, nego fotografija. Stoga napušta slikarstvo i sav se posvećuje fotografiji, koristeći se pritom likovnim iskustvom dobivenim na tečaju.

Njegova izlagačka aktivnost započinje godine 1952. na Drugoj republičkoj izložbi fotografije u Karlovcu. Iste godine započinje njegova suradnja s »Našom fotografijom«, mjesečnikom za stručnu i umjetničku fotografiju, gdje se objavljuju njegovi radovi.

Član je Fotokluba Rijeka, putem koga izlaže svoje radove.

Premda živi u Rijeci, zanimljivo je napomenuti, godine 1953. Milan Šober pristupa i Fotoklubu Zagreb.

Godine 1955. u izložbenim prostorima Galerije likovne umjetnosti u Rijeci održana je prva samostalna izložba fotografije Milana Šobera. Izložba je trebala trajati dva tjedna, ali je zbog velika interesa posjetitelja produžavana dva puta. Tom prigodom Milan Šober, jedinstveno u nas, tiska u petnaest primjeraka reprezentativan album sa osamnaest odabranih fotografija. Jedan primjerak toga albuma čuva se u Zbirci hrvatske fotografije u Fotoklubu Zagreb.

Godine 1963. upisuje nastavnički smjer likovne grupe na Pedagoškoj akademiji u Rijeci, koji završava 1965.

Bio je član ULUPUH-a, Fotografske sekcije.

Milan Šober izlagao je na više od sto izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu pri čemu osvaja niz nagrada.

Održao je i petnaest samostalnih izložbi fotografije.

U njegovim radovima osjeća se utjecaj Fotokluba Zagreb i zagrebačke škole fotografije.

Godine 1979. zbog bolesti prestaje njegova intenzivna izlagačka aktivnost.

Umro je 1985. u Rijeci.

ŠOŠTARIĆ, Cvjetko

Cvjetko Šoštarić rođen je 1940. u Lepoglavi. Fotografijom se bavi od godine 1957, kada u Srednjoj ekonomskoj školi u Čakovcu vodi školski fotoklub. Nakon odsluženja redovnog vojnog roka, od godine 1961, stalno živi i radi u Ivancu, gdje se aktivno uključuje u rad fotosekcije Planinarskog društva Ivančica.

Od 1975. do 1990. uspješno vodi tu sekciju, koja u tom vremenu postiže zapažene rezultate. Članovi sekcije izlažu na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu.

Godine 1982. ivanečka je fotosekcija bila organizator i domaćin Dana jugoslavenske fotografije u Trakošćanu, po broju sudionika i organizaciji tada najuspješnije manifestacije jugoslavenske fotografije.

Bio je član predsjedništva Fotosaveza Hrvatske i Jugoslavije. Godine 1983. biran je za predsjednika Fotosaveza Jugoslavije.

Za kreativni fotografski rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije.

Sudjeluje na više od dvjesto izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja 68 različitih nagrada.

Održao je i osam samostalnih izložbi fotografije, i to u Lepoglavi (1981), Varaždinu (1983), Trakošćanu (1984), Pregradi (1985), Čakovcu (1986), Koprivnici (1987), Zlataru (1988), Rijeci (1989) i u Ptuju (1990).

Kao novinar radove objavljuje u brojnim novinama i časopisima (»Vjesnik«, »Večernji list«, »Arena«, »Vikend«, »Varaždinske vijesti«, »Ivanečki kalendar«, »Ivanečko planinarstvo i fotografija« i dr.).

Zapažena su njegova istraživanja povijesti ivanečke fotografije.

Živi i radi u Ivancu.

ŠPRALJA, Joso

Joso Špralja rođen je godine 1929. u Zadru. Svestrani je umjetnik; fotograf, grafičar, keramičar i šansonjer. Kao slobodni umjetnik član je ZADART-a i Društva akademskih umjetnika u Zadru.

Na njegovo fotografsko stvaralaštvo uvelike je utjecalo naukovanje kod majstora Jeričevića i Ratka Novaka (1942-1950) ali i druženje s jednim od najvećih hrvatskih fotografa Antom Brkanom. Bilo je to doba kada se u Zadru, pedesetih godina prošloga stoljeća, oblikuje specifičan krug fotografa, na čelu s braćom Brkan, koji čak dobiva i naziv zadarska škola fotografije.

Nakon završena fotografskog zanata, godine 1950. zapošljava se u Znanstvenoj knjižnici, a zatim u Arheološkom muzeju.

U Hrvatskom kazalištu u Zadru čuvaju se mnoge njegove fotografije i negativi iz kazališnoga života snimljene između 1958. i 1961.

Od godine 1961. afirmira se u Torontu u Kanadi kao fotograf, grafičar, keramičar i šansonjer.

Fotoklubu Zadar pristupa početkom pedesetih godina prošloga stoljeća i tih godina izlaže svoje fotografije na mnogim izložbama u zemlji i inozemstvu.

Osvaja niz nagrada, od kojih spominjemo najvažnije: prva nagrada na natječaju Foto-kino revije (Beograd 1953), nagrada Fotosaveza Jugoslavije za najbolju fotografiju 1959, prva nagrada na međunarodnoj izložbi fotografije u Sydneyju (1982) i prva nagrada FIAP-a u Estoniji (1991).

Njegove su omiljene teme portreti, aktovi i more. Osim toga dok djeluje u Zadru, objavljuje i cikluse tematskih etnografskih motiva.

Održao je i niz samostalnih izložbi fotografije poput Josin svijet, More, Etno Joso, Indijanci i druge (Zadar 1960, 1983, Beograd 1984, Zadar 1990, 2003)

Živi i radi u Zadru.

ŠURJAK, Zlatko

Zlatko Šurjak rođen je godine 1921. Članom Fotokluba Zagreb postaje 1942. Tamo stječe prva fotografska znanja na temeljima poznate zagrebačke škole.

Pripadao je prvoj poslijeratnoj generaciji istaknutih fotoreportera i novinara pa je dobio laskavi naziv ambasadora fotografije.

Odmah nakon rata započinje fotografsku karijeru u redakciji TANJUG-a, a zatim u službi Vlade SR Hrvatske, pa poslije u »Narodnom listu«, »Globusu«, »Vjesniku u srijedu« i u kući Vjesnik. Izložbenom aktivnošću bavio se relativno malo. Izlagao je na oko četrdeset izložbi u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja čak 25 različitih nagrada i priznanja.

Za kreativni fotografski rad tadanji Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu 1954. počasno zvanje kandidata majstora fotografije.

Umro je 1990. u Zagrebu.

TEŽAK, Branko

Branko Težak rođen je 1953. u Bedencu. Fotografijom se bavi od najmlađih dana, od šestoga razreda osnovne škole. Godine 1978. započinje njegova izlagačka karijera. Do danas je izlagao na više od tristo izložbi fotografije, od čega oko stotinu puta u inozemstvu. Pritom osvaja osamdeset nagrada, od čega četrnaest u inozemstvu.

Za njegov kreativni fotografski rad 1983. tadanji Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije. Međunarodna federacija za fotografsku umjetnost — FIAP dodjeljuje mu 1993. zvanje AFIAP (artist FIAP). Od godine 1995. član je ULUPUH-a.

Održao je i devet samostalnih izložbi fotografije i to u Lepoglavi (1981), Varaždinu (1983), Ivancu (1984), Rijeci (1984), Linzu-Austrija (1994), Trakošćanu (1994), Grazu-Austrija (1995), Zagrebu (1995) i Lepoglavi (2002)

Profesionalno se bavi fotografijom od godine 1983. Surađuje u raznim časopisima, snima za različite kataloge, monografije i knjige.

Živi i radi u Bedencu kod Ivanca.

TADIĆ, Krešimir

Krešimir Tadić rođen je godine 1934. u Livnu. Srednju školu završava u Sinju. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je povijest umjetnosti godine 1963. Već od studentskih dana uključuje se u znanstveno istraživačke projekte snimajući spomenike nacionalne umjetničke baštine te postaje jedan od vodećih fotografa iz te specijalizirane domene. Snimajući tako spomenike nacionalne kulturne baštine odabire fotografiju kao svoj životni poziv. Uz njegovu užu specijalnost povjesničara umjetnosti i poznavanja naše spomeničke baštine to će rezultirati vrhunskim fotografskim rezultatima.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1965. Kao član toga Kluba tijekom vremena izlaže na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu gdje osvaja niz nagrada. No te fotografije nisu vezane uz njegovu užu struku (dapače bitno se razlikuju) u kojoj je također postigao vrhunske rezultate.

Svojim radovima sudjeluje u brojnim monografijama i knjigama. Sudjeluje također na brojnim povijesno-umjetničkim izložbama. Njegovi se radovi nalaze i u brojnim katalozima drugih umjetnika.

Umro je godine 1997. u Zagrebu.

TOPIĆ, Marin

Marin Topić rođen je 1956. u Osijeku. Fotografijom se počeo baviti još kao učenik sedmoga razreda osnovne škole. Završio je Rolleyevu fotografsku školu u Braunschweigu u Njemačkoj.

Godine 1987. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje majstora fotografije. Iste je godine primljen i u ULUPUH. Godine 1991. primljen je u ZUH sa statusom slobodnog umjetnika. Od godine 1994. član je HDLU u Osijeku. Član je Fotokluba Osijek.

Autor je monografija Osijek (1988), Uvijek Osijek (1993), Skriveni grad (1993), In Topić(1994), Slavonija i Baranja (1994), Istra, Požega (1997), Plitvička jezera (u izradbi).

Sudionik je umjetničkih kolonija u Piranu (1985), Merolinu (1993), Virovi (1995) i Zadru (1998).

Autor je i niza različitih fotografskih ciklusa, koji je svaki za sebe samostalna zaokružena cjelina, s kojima je uspješno nastupao na izložbama. Sudjeluje na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu i osvaja sedamdesetak raznih nagrada i priznanja.

Održao je dvadesetak samostalnih izložba fotografije.

Živi i radi u Osijeku.

VIDMAJER, Ljubo

Ljubo Vidmajer bio je po zanimanju knjigovođa. U Fotoklub Zagreb dolazi godine 1932. Kao vrsni izlagač bio je 1937. član žirija V. međunarodne izložbe fotografije u Zagrebu.

Predstavnik socijalne struje u hrvatskoj fotografiji.

VLAŠIĆ, Ivica

Ivica Vlašić bio je profesionalni fotograf. Također je pristupio Fotoklubu Zagreb godine 1932.

VRANIĆ, Josip

Josip Vranić rođen je 1934. u Bileći. Grafičku školu, fotoodjel, u Zagrebu u klasi prof. Velimira Zgage, uz praksu u fotografskom atelijeru Foto Zaza, završava 1953. Fotografijom se počinje baviti vrlo mlad, godine 1950.

Član je Fotokluba Zagreb od 1962.

Član je ULUPUH-a od 1966.

Svoje prvo zaposlenje u svojstvu fotografa dobiva u Konzervatorskom zavodu Rijeka, od 1955. do 1961. Nakon toga zapošljava se u Muzeju grada Zagreba kao umjetnički fotograf, gdje provodi mnoge godine svoga radnog vijeka, sve do umirovljenja 2000, gdje dolazi u priliku upoznati se s brojnim spomenicima kulture a posebno s arhivom starih fotografija, od kojih radi nove negative, arhivira ih i radi na njihovoj zaštiti, stječući dragocjeno iskustvo.

Radove izlaže na mnogim izložbama fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja mnoge nagrade i priznanja. Za kreativni izložbeni rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godine 1973. počasno zvanje kandidata majstora fotografije. Dvije godine poslije, 1975, FIAP — međunarodna federacija fotografske umjetnosti, dodjeljuje mu počasno zvanje AFIAP (artist fotografije).

Dobitnik je Republičke nagrade Narodne tehnike, kao i nagrade Tehničke kulture grada Zagreba Zlatna krila za godinu 1978. Dobitnik je nagrade Tošo Dabac Fotokluba Zagreb za 1985. Od 1989. do 1997. bio je predsjednik Fotokluba Zagreb kao i Zagrebačkog foto-kinosaveza.

Održao je jedanaest samostalnih izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu.

Živi i radi u Zagrebu.

VRANIĆ, Nikola (Nino)

Nikola (Nino) Vranić rođen je 1933. u Bileću. Grafičku školu, fotoodjel, završava godine 1952. u Zagrebu. Fotografijom se bavi od godine 1949.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1957.

Radni vijek proveo je u Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, što mu daje priliku snimanja brojnih objekata spomenika kulture, koje on prezentira na visokoj umjetničkoj razini.

Za kreativni umjetnički fotografski rad Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu godine 1972, mimo redovite procedure, zvanje majstora fotografije. Ubrzo mu i FIAP — međunarodna federacija za fotografsku umjetnost — dodjeljuje počasno zvanje EFIAP.

Izlaže na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu, osvaja mnoga priznanja. Za umjetnički rad odlikovan je Redom Danice hrvatske.

Član je Udruženja primijenjenih umjetnika Hrvatske (ULUPUH-a) od godine 1963.

Održao je i osamnaest samostalnih izložbi fotografije.

Živi i radi u Zagrebu.

VRANKOVIĆ, Dinko

Dinko Vranković rođen je 1939. u Svirčima na otoku Hvaru. U Splitu se godine 1954. upisuje na Školu primijenjene umjetnosti. Iste godine postaje članom Fotokluba Split, gdje

počinje njegova izložbena aktivnost. Godine 1959. upisuje se u Zagrebu na Pedagoški odjel Akademije likovnih umjetnosti, gdje diplomira 1963.

Bio je član Fotokluba Zagreb od godine 1959.

Uspješno je izlagao petnaestak godina, u zemlji i inozemstvu, na oko 150 izložbi fotografije, pri čemu je osvojio pedesetak nagrada i priznanja.

Bio je i član ULUH-a i ULUPUH-a

Po završetku studija godine 1963. zapošljava se kao nastavnik likovnog i tehničkog odgoja na školi u Sv. Ivanu Zelini pokraj Zagreba što će u njegovu životu značiti postupno prorjeđivanje kontakata s Fotoklubom Zagreb i izložbenom aktivnošću.

Godine 1967. polaže stručni ispit na ALU s temom Fotografija kroz nastavu likovnog odgoja u osnovnoj školi, pa je sljedećih godina održavao niz predavanja, na raznim stranama, na tu temu.

Godine 1976. na Grafičkom odjelu ALU upisuje postdiplomski studij iz područja fotografike.

Tijekom sedamdesetih godina nekoliko je godina djelovao i kao samostalni umjetnik.

Mnogi njegovi radovi iz toga razdoblja objavljivani su u novinama, časopisima za kulturu, te fotomonografijama.

Tijekom vremena priredio je desetak samostalnih izložbi fotografije (Zagreb, Sv. Ivan Zelina, Split, Hvar, Stari Grad, Zaprešić).

Umro je godine 1996. u Houstonu, SAD.

VRTOVEC, Stanko

Stanko Vrtovec rođen je godine 1947. u Mariboru. Po zanimanju je fotograf. Član je Fotokluba Zagreb od godine 1968, kada počinje njegova izložbena djelatnost.

Sudjeluje na stotinjak izložbi fotografije, u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja oko dvadesetak različitih nagrada.

Godine 1973. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje kandidata majstora fotografije.

Član je ULUPUH-a od 1974.

U svome radu mnogo pozornosti posvećuje portretima, prirodi i life-fotografiji, a onda se posvećuje fotomontažama nadrealne fotografije.

Održao je i nekoliko samostalnih izložbi fotografije, i to: Zagreb (1971, 1975, 1976), Ljubljana (1979) i Zagreb (1981, 1990).

Živi i radi u Zagrebu.

VUČINOVIĆ, Vladimir Čarli

Vladimir Vučinović Čarli rođen je 1946. u Zagrebu. Završava gimnaziju i apsolvira na Prirodoslovno matematičkom fakultetu, koji ne završava zbog obiteljskih prilika.

Član je Fotokluba Zagreb od 1972.

U fotografiji se javlja osebujnim stilom, koji odudara od tadanjih klupskih izlagača. Do danas izlaže na više od sto skupnih izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, gdje osvaja dvadesetak različitih nagrada ili priznanja. No više od takva rada privlače ga zaokruženi fotografski ciklusi, koje onda realizira kao tematske samostalne izložbe. Do danas je imao petnaest samostalnih izložbi.

Po prirodi sanjar, nemarno se odnosi prema životu i okolini pa i prema samom sebi, pa tako neuredno bilježi podatke o svome fotografskom radu.

Veliki je poštovatelj svoga Kluba i društveni radnik, koji u mnogim akcijama pomaže klubu financijski.

Vodio je više godina veoma uspješno Fotogaleriju Spot. Organizirao je fotografske tečajeve i snimanja.

Živi i radi u Zagrebu.

ZRNEC, Zlatko

Zlatko Zrnec rođen je godine 1923. u Zagrebu. Gimnaziju završava 1943. te se upisuje na Ekonomski fakultet. Završava prvi stupanj i onda prekida studij zbog bolesti.

Vrlo mlad, već kao sedamnaestogodišnjak, godine 1940. pristupa Fotoklubu Zagreb, gdje se odmah ističe svojim prvim radovima. Uočivši njegovu nadarenost pod okrilje ga uzima Tošo Dabac, uz čiju se svestranu pomoć mladi Zrnec brzo razvija. Već te iste 1940. godine, na Salonu Fotokluba Zagreb, osvaja prvu svoju nagradu, a poslije će ih tijekom njegova života biti mnogo.

Zlatko Zrnec pripada onoj generaciji izlagača koji će odmah nakon Drugog svjetskog rata diljem svijeta pronijeti slavu Fotokluba Zagreb.

Već godine 1954. Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu počasno zvanje kandidata majstora fotografije.

FIAP — Međunarodna federacija fotografske umjetnosti, dodjeljuje mu godine 1957. počasno zvanje AFIAP (artist FIAP), da bi mu samo četiri godine kasnije, 1961, dodijelila visoko priznanje EFIAP (exellence FIAP).

Zlatko Zrnec u prvom razdoblju stvaralaštva slijedi stil tada u svijetu poznate zagrebačke škole, no tijekom godina se udaljava od njezinih zacrtanih staza, te se sve više okreće fotografici da bi se u svome daljem umjetničkom radu, od konca pedesetih pa na dalje, gotovo isključivo posvetio dizajnu i reklamnoj fotografiji.

U tom poslu, kao vrsni fotograf, on uzima fotografiju kao polazište i predložak za dalji umjetnički rad te na tom polju postiže sjajne rezultate.

Umro je godine 1992. u Zagrebu.

ZUBER, Vilko

Vilko Zuber rođen je 1915. u Lepoglavi. Godine 1940. diplomirao je na Pravnom fakultetu u Zagrebu.

Član je Fotokluba Zagreb od godine 1952, kada započinje njegovo bavljenje fotografijom.

Godine 1955. tadanji Fotosavez Jugoslavije dodjeljuje mu zvanje kandidata majstora fotografije, dok mu FIAP (međunarodna federacija fotografske umjetnosti) dodjeljuje zvanje EFIAP (ekselencija FIAP). Član je ULUPUH-a.

Svojim radovima surađuje u brojnim knjigama i monografijama.

Dobitnik je niza priznanja i nagrada na brojnim izložbama u zemlji i inozemstvu.

Održao je niz samostalnih izložbi fotografije (Varaždin 1957, Zagreb 1957. i 1958, Dubrovnik 1961. i Baška na Krku 1961).

Umro je 1966.

ŽORŽ, Istog Duško

Istog-Duško Žorž rođen je 1947. u Rijeci u obitelji oca fotografa, od kojega nasljeđuje ljubav prema fotografiji.

Profesionalni je fotograf.

Član je Fotokluba Color od godine 1961. U okvirima kluba izlaže svoje radove na više od 150 izložbi fotografije u zemlji i inozemstvu, pri čemu osvaja mnoge nagrade.

Održao je i petnaest samostalnih izložbi fotografije u Rijeci, Opatiji, Ljubljani i Kastvu.

Radove objavljuje i u revijalnim publikacijama.

Član je Hrvatskog društva likovnih umjetnika u Rijeci od 1990.
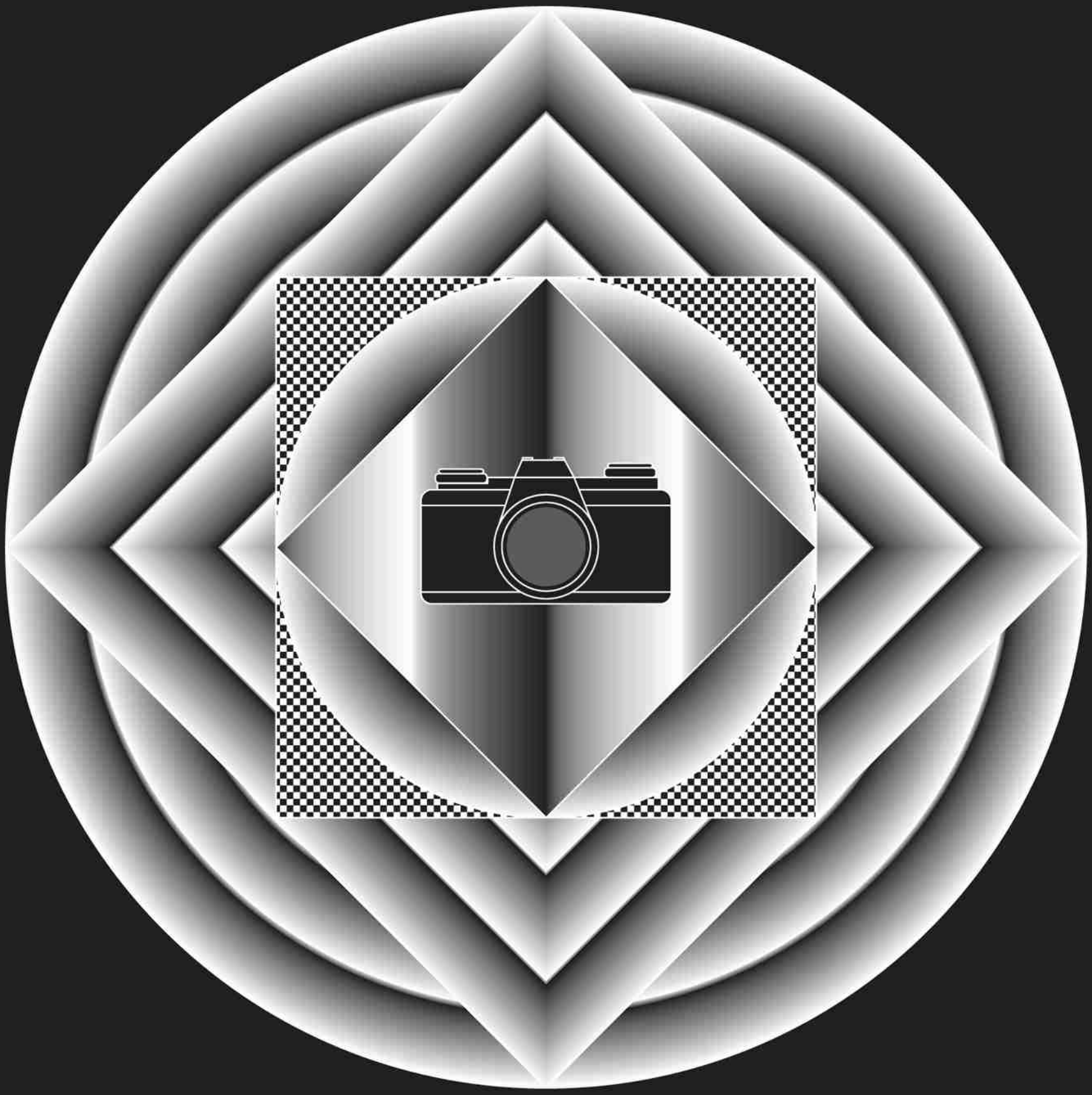
Živi i radi u Rijeci.